ธรรมกาย

ISSN 0857-2909

นิตยสารเพื่อการเผยแพร่พระสัทธรรม

ปีที่ ๖ ฉบับที่ ๓ กรกฎาคม-กันยายน ๒๕๓๔

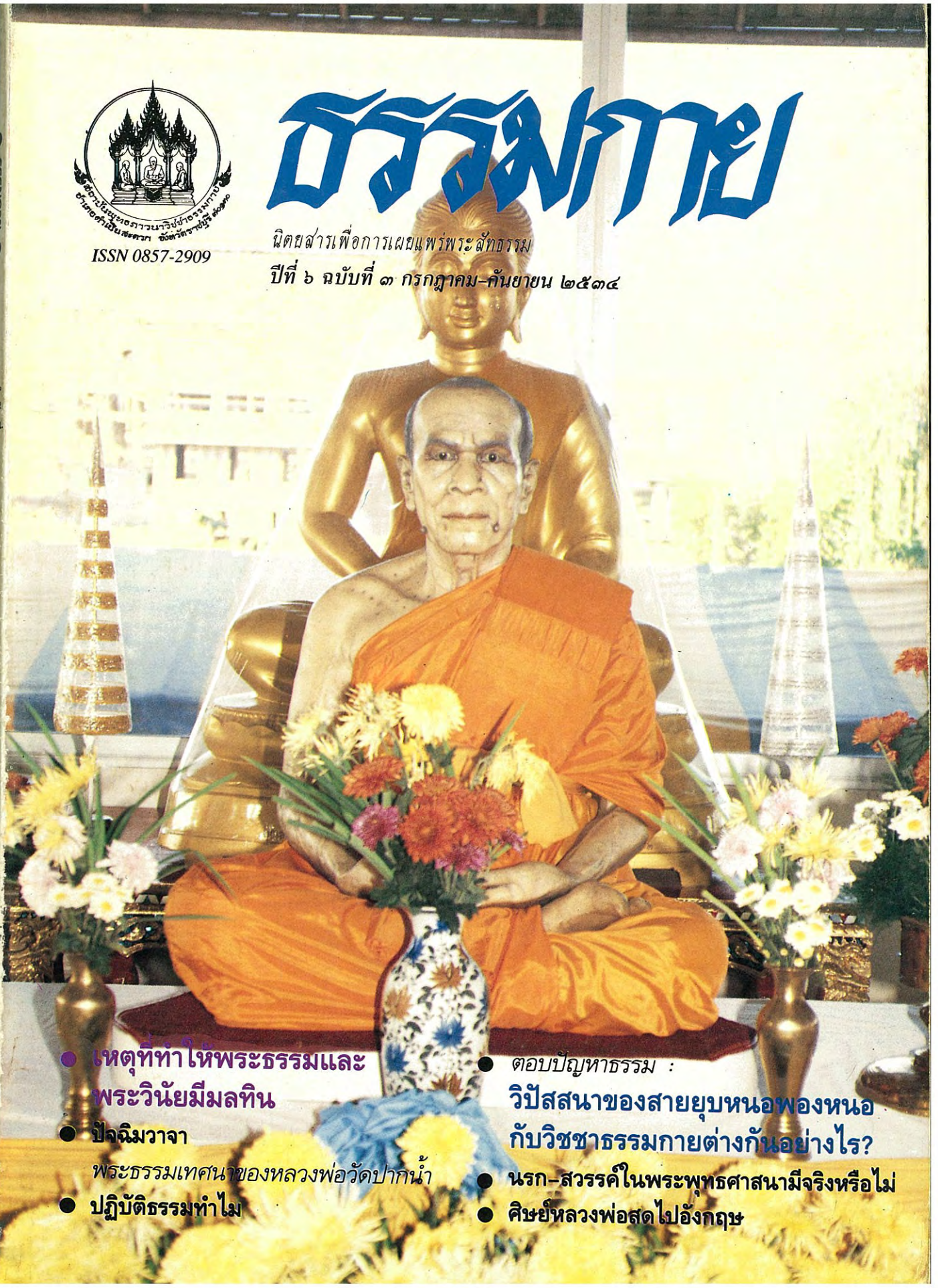

- เหตุที่ทำให้พระธรรมและพระวินัยมีมลทิน
- ปัจฉิมวาจา
  พระธรรมเทศนาของหลวงพ่อวัดปากน้ำ
- ปฏิบัติธรรมทำไม
- *ตอบปัญหาธรรม :* วิปัสสนาของสายยุบหนอพองหนอกับวิชชาธรรมกายต่างกันอย่างไร?
- นรก-สวรรค์ในพระพุทธศาสนามีจริงหรือไม่
- ศิษย์หลวงพ่อสดไปอังกฤษ

วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม ปี พ.ศ. ๒๕๓๔ นี้ เปิดการศึกษาภาคปริยัติธรรม แผนกนักธรรมตรี-โท-เอก และแผนกบาลี ถึงชั้นประโยค ๔

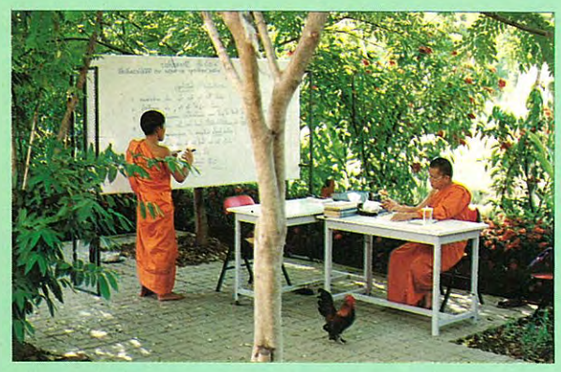

• ชั้นประโยค ป.ธ.๔ มีครูหนึ่ง คือ พระอาจารย์มหาสมปอง กุรุปญฺโญ ป.ธ.๘ และศิษย์หนึ่ง คือ พระอาจารย์มหาเสริมชัย ชยมงฺคโล ท่ามกลางใบไม้เขียว

• ณ ศาลาเติมฤทธิ์ เปิดชั้นประโยค ป.ธ.๓ สอนโดยพระอาจารย์มหาบุญธรรม ปญฺญาวชิโร ป.ธ.๗

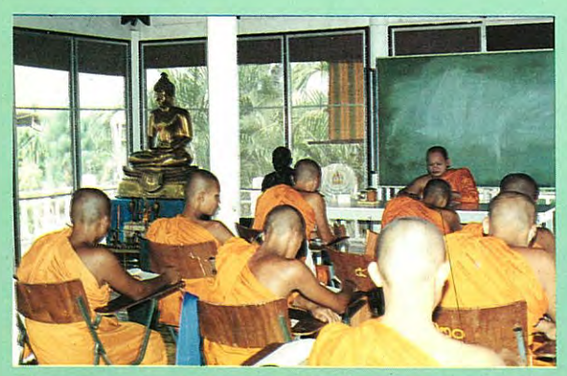

• ศาลาเรือนไทย เปิดเรียนชั้นประโยค ๑-๒ สอนโดยพระอาจารย์มหาบุญชู กิตฺติโชตโก ป.ธ.๙

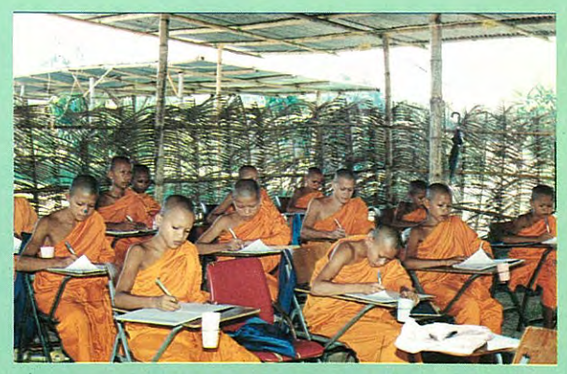

• ห้องเรียนพิเศษรับลมชายทุ่ง สอนชั้นบาลีไวยากรณ์ โดยพระอาจารย์มหามนัสชัย สุมโน ป.ธ.๔

ทรงพระเจริญ

ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อม ขอเดชะ
ข้าพระพุทธเจ้า คณะผู้จัดทำนิตยสารธรรมกาย

วิชชาธรรมกายที่สหรัฐอเมริกา

◀ ๑

▲ ๒

๑, ๒, ๓ ที่ Winona State Univ. มิเนโซต้า สหรัฐอเมริกา เมื่อวันที่ ๑๕-๑๖ เม.ย. ๒๕๓๔ พระอาจารย์เสริมชัย ชยมงฺคโล ได้รับอาราธนาจาก ศ.ออมสิน และ Prof. Dr. Harry Gardiner ไปบรรยายธรรมและสอนภาวนาแก่นักศึกษาและคณาจารย์อีกครั้ง หลังจากได้เคยบรรยายและสอนภาวนาธรรมเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๓๓

๔ ขณะให้สัมภาษณ์ออกอากาศทางสถานีวิทยุของมหาวิทยาลัย

๕ นักศึกษาสาขาสื่อสารมวลชนขอสัมภาษณ์รายละเอียดของการปฏิบัติภาวนา เพื่อนำลงหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น

▲ ๓

๕ ▼

๔ ▼

ธรรมกาย

นิตยสารเพื่อการเผยแพร่พระสัทธรรม
ของมูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย

คณะผู้จัดทำ

ที่ปรึกษา :
เจ้าประคุณ สมเด็จพระพุฒาจารย์
(อุปเสฌมหาเถร ป.ธ. ๙)
พระเดชพระคุณ พระธรรมปัญญาบดี
(ช่วง วรปุญฺโญ ป.ธ. ๙)
พระเดชพระคุณ พระเทพปริยัติโมลี
(ทองดี สุรเตโช ป.ธ. ๙)
พระเดชพระคุณ พระราชปริยัติกวี
(วิเชียร อโนมคุโณ ป.ธ. ๙)
พระเดชพระคุณ พระภาวนาโกศลเถร
(วีระ คณฺตฺตโม)
พระเดชพระคุณ พระเมธีรัตโนดม
(อำนวย ปญฺญาวุฑฺโฒ ป.ธ. ๗)
พระมหาบุญธรรม ปญฺญาวชิโร ป.ธ.๗
พระมหาเสริมชัย ชยมงฺคโล
ป.ธ. ๓ รป.ม.(ม.ธ.) (มงคลบุตร)
ศาสตราจารย์บัญญัติ สุชีวะ L.L.B. of Gray's Inn. (London) (อดีตประธานศาลฎีกา)
ศาสตราจารย์ ดร. นิคม จันทรวิทุร Hons. Ph.D., M.A. (Labour Econ., SSA)

ผู้จัดการ :
รศ.ดร.พัฒนะ ภวะนันท์ Ph.D., D.I.C., B.Sc.(Hons.)

บรรณาธิการ ผู้พิมพ์ ผู้โฆษณา :
รศ.ดร. ธีระ เกรอต Ph.D., M.Eng., B.Eng.(Hons.)

กองบรรณาธิการ
พระมหาสุเนตร สุนีโต ป.ธ. ๗
พระมหาวิมล วิมโล ป.ธ. ๗
พระมหาปราโมทย์ ปโมทิโต ป.ธ. ๔
พระมหามนัสชัย สุมโน ป.ธ. ๔
พระมหาประเสริฐ ปญฺญาเสฏฺโฐ ป.ธ. ๔
พระสุรพล ธมฺมวฑฺฒโน ประโยค ๑-๒
ผศ.เบญจา พงศ์พชัคฆ์
คุณวีระ เนตยกุล
คุณสมชาย เทียมบุญประเสริฐ
คุณสุทัศน์ นิ่มกุลรัตน์ ภ.บ. (จุฬาฯ)
คุณสุนีรัตน์ ชลสายพันธ์ อ.บ. (จุฬาฯ)

ฝ่ายภาพ :
คุณสง่า สัจพันโรจน์
คุณคนัยเทพ ณ นคร

ฝ่ายประชาสัมพันธ์ :
คุณสุธาร สุขยางค์
คุณส่วน พนมวัฒนากุล

ฝ่ายธุรการ ประสานงาน :
คุณพจมาน ศิริบัณฑิตย์กุล
คุณเพ็ชรา อัมระเกตุ
คุณอมรรัตน์ ตรีนุชจรัสกุล
คุณอรัญญา ชัยบุตร

ฝ่ายศิลป์ :
คุณสมโพธิ์ ฌานวังศะ

รูปเล่ม/เรียงตัวอักษร :
บริษัท วีชั่นอาร์ต คอร์ปอเรชั่น จำกัด
โทร ๒๕๓-๒๕๖๕

พิมพ์ที่ :
โรงพิมพ์ประชาชน ๓๕ ซอยพิพัฒน์ ถนนสีลม กทม.
โทร. ๒๓๕-๐๓๘๙, ๒๓๔-๒๐๖๒ , ๒๓๔-๒๘๖๐

อธิบายปก:
รูปเหมือนหลวงพ่อวัดปากน้ำ (สด จนฺทสโร)
ผู้ค้นพบวิชชาธรรมกายของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า
ซึ่งประดิษฐานอยู่ ณ วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม
อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี

นิตยสาร *"ธรรมกาย"* ปีที่ ๖ ฉบับที่ ๓ กรกฎาคม-กันยายน ๒๕๓๔

สารบัญ

พระธรรมเทศนาของหลวงพ่อวัดปากน้ำ
ปัจฉิมวาจา.....พระมงคลเทพมุนี (สด จนฺทสโร) ๕
มหาสติปัฏฐาน ๔ : ธรรมกาย
ทางสายกลาง.....พระมหามนัสชัย สุมโน ๒๐
ธรรมปฏิบัติ
ปฏิบัติภาวนาเบื้องต้น ว่าด้วยดวงศีลฯ .....พระมหาเสริมชัย ชยมงฺคโล ๘๑
จากพระไตรปิฎก..... ๔
ธรรมะสำหรับเยาวชน
ฤดูฝนนี้จะปลูกพืชอย่างไรดี.....ศคิประภา ศากยะบุตร ๑๗
ตอบปัญหาธรรม.....ชยมงฺคโล ภิกฺขุ ๑๐๐
ธรรมสภา..... วิมังสา ๕๑
แวดวงธรรมกาย.....วิชชาธร ๗๗
เสียงจากผู้ปฏิบัติ.....บ.ก. ๓๐
ปกิณกะ
โอวาทเปิดการอบรม.....สมเด็จพระพุฒาจารย์ ๒๔
การบำเพ็ญบารมีเพื่อความสิ้นกิเลสฯ.....พระมหาเสริมชัย ชยมงฺคโล ๓๓
นรก-สวรรค์ ในพุทธศาสนามีจริงหรือไม่.....พระมหาสุเนตร สุนีโต ๘๕
ท้ายเล่ม
โอกาสเกิดเป็นมนุษย์..... ญาณรัตนะ ๑๑๙

วัตถุประสงค์ : เพื่อสนับสนุนกิจกรรมเผยแพร่พระสัทธรรมตามแนววิชชาธรรมกาย ของ**สถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย** อ.ดำเนินสะดวก จ.ราชบุรี ใน**โครงการธรรมปฏิบัติเพื่อประชาชน** วัดปากน้ำ ภาษีเจริญ และ**มูลนิธิ/โครงการพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย** วัดสระเกศ ราชวรมหาวิหาร

● อัตราค่าสมาชิก : ๑ ปี (๔ เล่ม) ๑๒๐ บาท เล่มละ ๓๐ บาท

วิธีปฏิบัติภาวนาเบื้องต้น

นั่งคู้บัลลังก์ขัดสมาธิ เท้าขวาทับเท้าซ้าย มือขวาทับมือซ้าย ปลายนิ้วชี้มือขวาจรดหัวแม่มือซ้าย **อุชุงกายัง ปะนิธายะ** ตั้งกายให้ตรง คือวัดตั้งแต่ปลายนิ้วชี้ของเท้าขวาถึงกลางลูกสะบ้าของหัวเข่าขวาเท่ากับระยะจากบนตาตุ่มขาขวาจรดใต้ลูกคาง

ปะริมุขัง สะติงอุปัฏฐะเปตวา เข้าไปตั้งสติไว้ให้มีหน้ารอบ มีสติทุกเมื่อ เหลือบตาขึ้นนิด ๆ บริกรรมภาวนาว่า "**สัมมาอะระหัง**" พร้อมกำหนดบริกรรมนิมิต ตรง**ศูนย์กลางกาย**เหนือสะดือสองนิ้วมือ เป็น**ดวงแก้วกลมใส** เหมือนเพชรลูกที่เจียระไนแล้ว ไม่มีขนแมว โตเท่าแก้วตา ประมาณเท่าวงของตาดำ ใสขาวเหมือนกระจกที่ส่องเงาหน้า สัณฐานกลมรอบตัว ไม่มีตำหนิเรียบรอบตัวเหมือนดวงแก้วกายสิทธิ์ สติไม่เผลอจากบริกรรมภาวนา และบริกรรมนิมิต บริกรรมทั้งสองนี้พรากจากกันไม่ได้ ต้องให้ติดกันอยู่เสมอในอิริยาบถทั้งสี่คือ ยืน เดิน นั่ง นอน ไม่เผลอ ให้มีสติอยู่เสมอมิได้ขาด

บริกรรมภาวนาร้อยครั้งพันครั้ง จนกระทั่งใจค่อย ๆ รวมหยุดอยู่ที่เดียว เห็นดวงนิมิตเกิดเป็นดวงใสขึ้นแล้ว ก็ให้หยุดบริกรรมภาวนา เพ่งอยู่ที่กลางดวงนั้น แล้วทำใจให้หยุดในหยุดที่จุดเล็กใสกลางดวงนั้น ให้ใสหนักขึ้นทุกทีจนเป็นรัศมีคือแสงสว่าง ดวงใสนี้เรียกว่า **ดวงปฐมมรรค** กลางดวงนี้เป็นทางไปของพระพุทธเจ้า พระอรหันต์ทั้งหลาย

ทำใจให้หยุดในหยุดที่กลางดวงปฐมมรรคนั้นเข้าทุกทีไม่มีถอย ก็จะเห็นดวงในดวงและกายในกายใสละเอียดโตใหญ่หนักเข้าทุกที ก็ให้**เดินดวงเดินกาย**คือ เห็นดวงก็เอาใจจรดเข้าที่ศูนย์กลางดวง เห็นกายก็เอาใจจรดเข้าที่ศูนย์กลางกายไม่มีถอยออก

(เมื่อทำได้เช่นนี้แล้วก็ให้รีบมาต่อวิชชาธรรมกายกับพระเดชพระคุณหลวงพ่อพระภาวนาโกศลเถร หรือหลวงพ่อชยมงฺคโล เพื่อวิชชาจะได้พัฒนาไปอย่างถูกต้องต่อไป)

รูปด้านข้างผ่าซีก

แสดงที่ตั้งของดวงนิมิตจากฐานที่ ๑ ถึงฐานที่ ๗

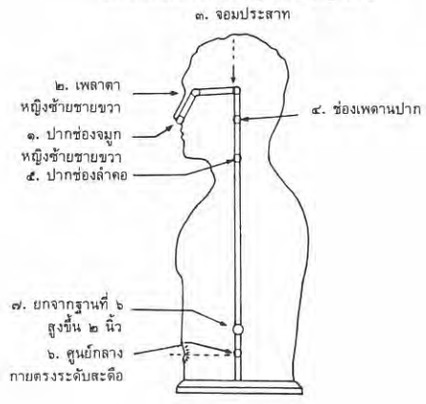

ถ้อยแถลง

"สิ่งทั้งสิ้นหมดทั้งสากลโลกที่เราได้เห็นด้วยตา หรือได้ยินด้วยหู หรือได้ทราบด้วยจมูก ลิ้น กาย รู้แจ้งทางใจ อย่างใดอย่างหนึ่ง มีความเสื่อมทั้งนั้น ไม่มีความตั้งอยู่ได้มั่น อยู่ได้สักชั่วกัลปาวสานเลย มีความเสื่อมเป็นเบื้องหน้า .....เมื่อบุคคลไม่เผลอในความเสื่อมเช่นนี้ ไม่พลั้งเผลอละก็ ผู้นั้นแหละได้ชื่อว่าได้ตั้งอยู่ในความไม่ประมาท พระจอมปราชญ์สรรเสริญนัก .....ธรรมทั้งหลายที่เป็นกุศลที่ดีนะ หมดทั้งสกลพุทธศาสนา หมดทั้งพระไตรปิฎกทั้งหลายที่เป็นกุศลนั่น ย่อมมี**ความไม่ประมาท**เป็นมูลราก" นี้มาจาก**พระธรรมเทศนาของ พระเดชพระคุณหลวงพ่อวัดปากน้ำ พระมงคลเทพมุนี(สด จนฺทสโร)** พระธรรมเทศนานี้เป็นการนำเอาพุทธธรรมที่ละเอียด สุขุม ลุ่มลึกมาทำให้เข้าใจได้บ้าง ทำให้เกิดธรรมปีติซาบซึ้งในพระพุทธคุณที่มิอาจหยั่งได้ ขอทุกท่านจงไตร่ตรองพินิจพิจารณาพระธรรมเทศนาให้ดี ก็จะได้แนวทาง สามารถดำเนินได้ถูกต้องร่องรอยความประสงค์ขององค์สมเด็จพระศาสดาโดยไม่พลาดพลั้ง

แม้ว่าจะมีการสอนกันมาแล้วมากมาย ก็ยังมีผู้ที่เข้าใจการปฏิบัติธรรม สมถะ วิปัสสนา กัมมัฏฐานคลาดเคลื่อนอยู่อีกมาก คอลัมน์ตอบปัญหาธรรมจะช่วยให้ท่านเข้าใจว่าวิชชาธรรมกายเป็นทั้งสมถะและวิปัสสนาอย่างไร โปรดติดตาม

เมื่อไม่ประมาทในสังขารแล้ว ก็ต้องมองหาที่พึ่ง ทาน ศีล ภาวนา นั่นแหละเป็นที่พึ่งได้ ในวันอาทิตย์ที่ **๒๗ ตุลาคม ๒๕๓๔** นี้ ถ้าท่านยังไม่ตกลงใจว่าจะไปที่ใด ก็ขอเชิญชวนทุกท่านไปร่วมทอดกฐินสามัคคีที่ **วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม** ใน**สถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย อ.ดำเนินสะดวก จ.ราชบุรี** มีรถรับส่งฟรีออกจากศาลาการเปรียญวัดสระเกศ และทางเข้าวัดปากน้ำ ภาษีเจริญ เวลา ๐๗.๓๐ น.

บรรณาธิการ

"ไม่หลงโลกแล้วอย่าหลงธรรม จงรู้โลกและรู้ธรรม"

เหตุที่ทำให้พระธรรมและพระวินัยมีมลทิน (๑)

ภิกษุทั้งหลาย! ในกาลยืดยาวฝ่ายอนาคต จักมีภิกษุทั้งหลาย ซึ่งมิได้อบรมกาย มิได้อบรมศีล มิได้อบรมจิต และมิได้อบรมปัญญา, เธอทั้งหลายเมื่อเป็นเช่นนั้นอยู่ ทั้งที่ **เป็นภิกษุชั้นเถระแล้ว จักเป็นผู้ชอบทำการสะสมบริกขาร ประพฤติย่อหย่อนในไตรสิกขา มีจิตต่ำด้วยอำนาจแห่งนิวรณ์ ไม่เหลียวแลในกิจแห่งวิเวกธรรม ไม่ปรารภความเพียรเพื่อถึงสิ่งที่ยังไม่ถึง เพื่อบรรลุสิ่งที่ยังไม่บรรลุ เพื่อทำให้แจ้งในสิ่งที่ยังไม่ทำให้แจ้ง.** ผู้บวชในภายหลัง ได้เห็นเถระเหล่านั้นทำเป็นแบบแผนเช่นนั้นไว้ ก็ถือเอาไปเป็นแบบอย่าง จึงทำให้เป็นผู้ชอบทำการสะสมบริกขารบ้าง ประพฤติย่อหย่อนในไตรสิกขา มีจิตต่ำด้วยอำนาจแห่งนิวรณ์ ไม่เหลียวแลในกิจแห่งวิเวกธรรม ไม่ปรารภความเพียรเพื่อถึงสิ่งที่ยังไม่ถึง เพื่อบรรลุสิ่งที่ยังไม่บรรลุ เพื่อทำให้แจ้งในสิ่งที่ยังไม่ทำให้แจ้ง, ตาม ๆ กันสืบไป. ภิกษุทั้งหลาย! ด้วยอาการอย่างนี้เอง **วินัยมีมลทินเพราะธรรมมีมลทิน; ธรรมมีมลทิน เพราะวินัยมีมลทิน.** นี้ เป็นอนาคตภัยที่ยังไม่เกิดขึ้นในบัดนี้ แต่จักเกิดขึ้นในเวลาต่อไป. พวกเธอทั้งหลายพึงสำนึกไว้ ครั้นได้สำนึกแล้ว ก็พึงพยายามเพื่อกำจัดภัยนั้นเสีย

เหตุที่ทำให้พระธรรมและพระวินัยมีมลทิน (๒)

กัสสปะ! **ภิกษุ แม้เป็นเถระแล้ว แต่ไม่เป็นผู้ใคร่ต่อไตรสิกขาด้วยตนเอง, ไม่สรรเสริญผู้ปฏิบัติในไตรสิกขา, ไม่ชักจูงผู้ไม่รักไตรสิกขา, ไม่กล่าวยกย่องผู้รักการปฏิบัติในไตรสิกขา ตามเวลาที่ควรแก่การ ยกย่องตามที่เป็นจริง,** กัสสปะ! เราตถาคต ไม่สรรเสริญภิกษุเถระชนิดนี้.

ข้อนั้นเพราะอะไร? เพราะเหตุว่า ภิกษุทั้งหลายจะไปหลงคบภิกษุเถระชนิดนั้นเข้า ด้วยคิดว่า "พระศาสดาสรรเสริญภิกษุชนิดนี้" ดังนี้. ภิกษุเหล่าใดไปคบหาภิกษุเถระชนิดนั้นเข้า ก็จะถือเอาภิกษุเถระชนิดนั้น เป็นตัวอย่างสืบไป. **การถือเอาภิกษุเถระชนิดนั้น เป็นตัวอย่าง ย่อมเป็นทางให้เกิดสิ่งอันไม่เป็นประโยชน์ และเป็นทุกข์ แก่ภิกษุเหล่านั้นเอง สิ้นกาลนาน.**

กัสสปะ! เพราะเหตุนั้น เราจึงไม่สรรเสริญภิกษุเถระชนิดนี้

---

๑. บาลีพระพุทธภาษิต อนาคตสูตร ปัญจกนิบาต อังคุตรนิกาย เล่มที่ ๒๒ ข้อ ๗
๒. บาลีพระพุทธภาษิต ปังกธาสูตร ติกนิบาต อังคุตรนิกาย เล่มที่ ๒๐ ข้อ ๕๓๑
คำแปลจากหนังสือขุมทรัพย์จากพระโอษฐ์ ของคณะธรรมทานไชยา พ.ศ. ๒๔๙๙ หน้า ๑๐-๑๑

ปัจฉิมวาจา

แสดงโดย พระมงคลเทพมุนี (สด จนฺทสโร)

...รอยเท้าของสัตว์หมดทั้งสากลโลก จะเป็นสี่เท้าสองเท้า ใหญ่เท่าไร ต้องประชุมลงในรอยเท้าช้างรอยเท้าช้างน่ะเป็นของใหญ่กว่ารอยเท้าสัตว์อื่นหมดทั้งสิ้น ฉันใดก็ดี ธรรมทั้งหลายที่เป็นกุศลที่ดีน่ะ หมดทั้งสกลพุทธศาสนา หมดทั้งพระไตรปิฎกทั้งหลายที่เป็นกุศลนั่น ย่อมมีความไม่ประมาทเป็นมูลรากนั่นแน่...

แสดงเมื่อวันที่ ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๔๙๗

นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส ฯ (๓ ครั้ง)

ภาสิตา โข ปน ภควตา ปรินิพฺพานสมเย อยํ ปจฺฉิมวาจา หนฺททานิ ภิกฺขเว อามนฺตยามิ โว วยธมฺมา สงฺขารา อปฺปมาเทน สมฺปาเทถาติ ฯ ภาสิตญฺจิทํ ภควตา เสยฺยถาปิ ภิกฺขเว ยานิ กานิจิ ชงฺคลานํ ปาณานํ ปทชาตานิ สพฺพานิ ตานิ หตฺถิปเท สโมธานํ คจฺฉนฺติ หตฺถิปทํ เตสํ อคฺคมกฺขายติ ยทิทํ มหนฺตตฺเตน ฯ เอวเมวโข ภิกฺขเว เยเกจิ กุสลา ธมฺมา สพฺเพ เต อปฺปมาทมูลกา อปฺปมาทสโมสรณา อปฺปมาโท เตสํ อคฺคมกฺขายตีติ ฯ ตสฺมาติหมฺเหหิ สิกฺขิตพฺพํ ติพฺพาเปกฺขา ภวิสฺสาม อธิสีลสิกฺขาสมาทาเน อธิจิตฺตสิกฺขาสมาทาเน อธิปฺปญฺญาสิกฺขาสมาทาเน อปฺปมาเทน สมฺปาเทสฺสามาติ ฯ เอวญฺหิโน สิกฺขิตพฺพนฺติ

...สังขารทั้งหลายเสื่อมไป ไม่ได้มีถอยกลับเลยแม้แต่สังขารใดสังขารหนึ่ง อาศัยสราคธาตุสราคธรรม หรืออาศัยสังขตธาตุสังขตธรรมเกิดขึ้น ที่เรียกว่าสังขาร สิ่งที่มีขึ้น เกิดขึ้น ปรุงขึ้นแล้ว ตกอยู่ในความแปรไปเสื่อมไป ไม่มีเหลือเลยแม้สังขารอย่างใดอย่างหนึ่ง เสื่อมไปทั้งนั้น ความเสื่อมอันนี้แหละเป็นเครื่องประจำใจของเราท่านทั้งหลาย...

ณ บัดนี้ท่านทั้งหลายทั้งหญิงและชาย คฤหัสถ์ บรรพชิตทุกถ้วนหน้า มาสโมสรสันนิบาตในพระอุโบสถวัดปากน้ำ ณ เวลาวันนี้ ล้วนมีสวนเจตนาใคร่เพื่อจะสดับตรับรับฟังพระธรรมเทศนาในวันมาฆบูชา สมเด็จพระบรมศาสดาไว้อาลัยให้แก่เราท่านทั้งหลาย ให้เป็นเครื่องประจำใจของเราท่านทั้งหลายทุกถ้วนหน้า เรียกว่า **ปัจฉิมวาจา** พระองค์ทรงรับสั่งพระวาจานี้แล้วหับพระโอษฐ์ไม่ทรงรับสั่งต่อไป

พระวาจาอันนี้เป็นที่ตรึงใจของหญิงชายในโลกทุกถ้วนหน้า ทั้งคฤหัสถ์ บรรพชิต สมเด็จพระบรมสามิตสัมมาสัมพุทธเจ้า ไว้อาลัยให้แก่เราท่านทั้งหลายในเรื่อง**วยธรรมของสังขารทั้งหลาย** อาลัยอันนี้แหละเป็นปัจฉิมวาจาของพระจอมไตร ให้เราจำไว้อย่าลืมหลง ว่าเราต้องเป็นอย่างนี้แน่ไม่แปรผัน เมื่อทราบชัดด้วยใจของตนมั่นในขันธสันดานแล้ว ความเสื่อมไปของสังขารทั้งหลาย หรือสังขารทั้งหลายเสื่อมไป ไม่ได้มีถอยกลับเลยแม้แต่สังขารใดสังขารหนึ่ง อาศัยสราคธาตุสราคธรรม หรืออาศัยสังขตธาตุสังขตธรรมเกิดขึ้น ที่เรียกว่าสังขาร สิ่งที่มีขึ้น เกิดขึ้น ปรุงขึ้นแล้ว ตกอยู่ในความแปรไปเสื่อมไป ไม่มีเหลือเลยแม้สังขารอย่างใดอย่างหนึ่ง เสื่อมไปทั้งนั้น ความเสื่อมอันนี้แหละเป็นเครื่องประจำใจของเราท่านทั้งหลาย ทั้งคฤหัสถ์ บรรพชิต หญิงชายทุกถ้วนหน้า ให้นึกถึงความเสื่อมอันนี้ไว้

ความเสื่อมน่ะจะนึกที่ไหน นึกถึงในตัวของเรานี่ อัตภาพร่างกายนี้ไม่คงที่เลย ตั้งแต่คลอดจากครรภ์มารดาก็เสื่อมเรื่อยไป เสื่อมไปตามหน้าที่ เสื่อมขึ้นเสื่อมลง เสื่อมขึ้นก็เจริญขึ้นเป็นลำดับไป พอเต็มอายุก็เสื่อมลงเรื่อยไป เสื่อมไม่มีหยุดเลย เสื่อมเรื่อย เมื่อเสื่อมเป็นดังนี้ละก็ สิ่งทั้งสิ้นหมดทั้งสากลโลก ที่เราได้เห็นด้วยตา หรือได้ยินด้วยหู หรือได้ทราบด้วยจมูก ลิ้น กาย รู้แจ้งทางใจ อย่างใดอย่างหนึ่ง มีความเสื่อมทั้งนั้น ไม่มีความตั้งอยู่ได้มั่น อยู่ได้สักชั่วกัลปาวสานเลย มีความเสื่อมเป็นเบื้องหน้า ให้นึกความเสื่อมอันนี้แหละ ให้ติดอยู่กับใจของอาตมา(ของตน) ถ้านึกถึงความเสื่อมดังนี้ละก็ สังเกตได้นะ หัวเราะเสียงดังไม่ค่อยมีหรอก อย่างดังก็มีแต่ยิ้ม ๆ แหละ เพราะมันนึกถึงความเสื่อมอยู่ มันไม่ไว้ใจทั้งนั้น นึกว่าเสื่อมแล้วหน้าไม่ค่อยดีหรอก หัวเราะดังกับเขาไม่เป็นหรอก เป็นแต่ยิ้ม ๆ อย่างขบขันเต็มทีก็เป็นแต่ยิ้ม ๆ เท่านั้น หรือแย้มโอษฐ์เท่านั้น มันนึกถึงความเสื่อมประจำใจอยู่

ถ้านึกถึงความเสื่อมประจำใจได้ดังนี้ละก็ หากว่าเป็นภิกษุสามเณรจะต้องเรียนเป็นนักปราชญ์ของเขาได้ทางคันถธุระ ทางวิปัสสนาธุระ เพราะแกนึกถึงความเสื่อมอยู่ ถ้าเป็นหญิง เป็นชาย เป็นฆราวาสครองเรือนจะต้องมีหลักฐานมั่นคงใหญ่โตทีเดียว ไม่ใช่คนเหลวไหล ไม่ใช่คนเลวทราม ต้องเป็นคน

อยู่ในความพยายามทีเดียว มันหมดไปสิ้นไป รออยู่ไม่ได้ ใจกายขยันนัก เพราะนึกถึงความเสื่อมอยู่ แกไม่รอผู้หนึ่งผู้ใดล่ะ แกกลัวชีวิตของแกจะหมดไป แกรักษาชีวิตของแก หากว่าแกจะมารักษาศีลทางวัด แกก็ปฏิบัติอย่างเคร่งครัดทีเดียว แกกลัวชีวิตมันหมดไปเสีย กลัวจะไม่ได้ศีลเต็มที่ เป็นแต่เพียงรักษาศีล กลัวจะไม่เข้าถึงอธิศีล ถ้าว่าแกทำสมาธิล่ะ แกก็ทำได้อย่างงดงามทีเดียว เพราะแกพยายามไม่หยุดยั้ง แกกลัวชีวิตจะไม่พอ แกรีบทั้งกลางวันกลางคืนทีเดียว นี้สมาธิของแกก็มั่นคง ผิดกับบุคคลธรรมดา ถ้าแกเจริญทางปัญญาล่ะ แกก็โชติช่วงทีเดียว คนอื่นไม่อาจที่จะเข้าถึง เพราะแกคำนึงถึงความเสื่อมของอัตภาพร่างกายของแกอยู่เสมอ แกก็ทำปัญญาได้รุ่งเรืองเจริญดี แกทำธรรมล่ะก็เจริญดีทีเดียว เพราะแกนึกถึงความเสื่อม ทางโลกก็เจริญดีเหมือนกัน เพราะแกกระวีกระวาดจัดแจงให้เรียบเสียในการเลี้ยงชีพ จะได้ทำความดียิ่งขึ้นกว่านั้นต่อไป เหตุนี้ความเสื่อมที่พระจอมไตรวางโอกาสไว้ให้เราท่านทั้งหลายน่ะ ตรึง

..ท่านจงถึงพร้อมด้วยความไม่เผลอในความเสื่อมไปนั้น ให้ตรึงไว้กับใจเสมอ นี้แหละเจอล่ะทางไปของพระพุทธเจ้า พระอรหันต์ เป็นหนทางหมดจดวิเศษทีเดียว...

ใจไว้ในวันมาฆบูชา ที่พระจอมไตรทรงรับสั่งในเรื่องธรรมในวันมาฆบูชาน่ะ เป็นโอวาทย่อย่นสกลพุทธศาสนาสำคัญนัก

แต่วันนี้จะกล่าวในโอวาทสุดท้าย ที่เรียกว่า **ปัจฉิมวาจา** ตามวาระพระบาลีที่ยกขึ้นไว้เป็นนิเขปกถาว่า **ภาสิตา โข ปน ภควตา ปรินิพฺพานสมเย อยํ ปจฺฉิมวาจา หนฺททานิ ภิกฺขเว อามนฺตยามิ โว วยธมฺมา สงฺขารา อปฺปมาเทน สมฺปาเทถาติ ฯ** แปลเนื้อความว่า จริงอยู่ วาจาสุดท้ายนี้ ที่พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงรับสั่งแล้วว่า **"ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย เชิญท่านทั้งหลาย เราเรียกท่านทั้งหลายเข้ามาสู่ที่เฝ้าเรานี้ ว่าสังขารทั้งหลายมีความเสื่อมไปเสมอ"** นี่จำไว้อันนี้ สังขารทั้งหลายมีความเสื่อมไปเสมอ สิ่งที่ได้เห็นด้วยตา ได้ยินด้วยหู ได้ทราบด้วยจมูก ลิ้น กาย ได้รู้แจ้งทางใจ เสื่อมไปเสมอ ไม่เหลือเลย **อปฺปมาเทน สมฺปาเทถ ท่านจงถึงพร้อมด้วยความไม่เผลอ ไม่ประมาท ท่านจงถึงพร้อมด้วยความไม่เผลอในความเสื่อมไปนั้น** ให้ตรึงไว้กับใจเสมอ นี้แหละเจอล่ะทางไปของพระพุทธเจ้า พระอรหันต์เป็นหนทางหมดจดวิเศษทีเดียว นึกถึงความเสื่อมอันนั้น นึกถึงความเสื่อมได้เวลาไรละก็ บุญกุศลยิ่งใหญ่เกิดกับตนเวลานั้น ให้นึกอย่างนี้ นี่เป็นข้อสำคัญ นี้เนื้อความของพระบาลีแปลเป็นสยามภาษาได้ความดังนี้

ต่อแต่นี้จะอรรถาธิบายเป็นลำดับไป ว่าความเสื่อมอันนี้แหละมีอยู่กับใครบ้าง หมดเราท่านทั้งหลายทั้งคฤหัสถ์ บรรพชิต หญิงชาย เด็กเล็กผู้ใหญ่ไม่ว่า เสื่อมทีละนิด ๆ ๆ เหมือนกับนาฬิกาเดิน เหมือนกันทุกคน ติณชาติ พฤกษชาติ รุกขชาติ วัลลิชาติใด ๆ ไม่เหลือเลย ในกำเนิดทั้ง ๔ สังเสทชะ อัณฑชะ ชลาพุชะ โอปปาติกะ

อัณฑชะ สัตว์เกิดด้วยฟองไข่ ก็เสื่อมเหมือนกัน **สังเสทชะ** สัตว์เกิดด้วยเหงื่อไคลก็เหมือนกัน **ชลาพุชะ** เกิดขึ้นอาศัยน้ำเป็นแดนเกิด ก็เสื่อมเหมือนกัน **โอปปาติกะ** จะลอยขึ้นบังเกิด บังเกิดในอบายภูมิทั้ง ๔ เปรต นรก อสุรกายเหล่านี้ หรือว่าเกิดเป็นสัตว์เดียรัจฉานก็เสื่อม เกิดเป็นกายทิพย์ภุมเทวดา รุกขเทวดา อากาศเทวดา จาตุมหาราชดาวดึงส์ ยามา ดุสิต นิมมานรดี ปรนิมมิตวสวัตดีก็มีเสื่อมอีกเหมือนกัน เสื่อมทีละนิด ๆ ไปตามหน้าที่ พอหมดหน้าที่ก็แตกกายทำลายขันธ์ เสื่อมอย่างนี้เหมือนกันหมด หรือไปเกิดในชั้นพรหมทั้ง ๑๖ ชั้น พรหมปาริสัชชา พรหมปุโรหิต มหาพรหมา ปริตตาภา อัปปมาณาภา อาภัสสรา ปริตตสุภา อัปปมาณสุภา สุภกิณหา อสัญญี เวหัปผลา ก็เสื่อมเหมือนกัน

...เมื่อมีความเสื่อมเช่นนี้น่ะพระพุทธองค์ประสงค์อะไร จะต้อนพวกเราให้พ้นจากความเสื่อมเหล่านี้ ให้ออกจากภพไปเสีย ให้เข้าถึงธรรมกายไปนิพพาน ต้องการอย่างนั้นหนา ไม่ใช่ต้องการท่าอื่นหนา จะต้อนพวกเรา จะขับจูงพวกเรา จะเหนี่ยวรั้งพวกเรา พ้นจากไตรวัฏ กรรมวัฏ วิปากวัฏ กิเลสวัฏ ให้ขึ้นจาก "วัฏสงสาร"...

แบบเดียวกัน ไม่คลาดเคลื่อน อวิหา อตัปปา สุทัสสา สุทัสสี อกนิฏฐา ในปัญจสุทธาวาส ก็เสื่อมเหมือนกัน หรืออรูปพรหมทั้ง ๔ อากาสานัญจายตนภพ วิญญาณัญจายตนภพ อากิญจัญญายตนภพ เนวสัญญานาสัญญายตนภพ ก็มีความเสื่อมดุจเดียวกัน

เมื่อมีความเสื่อมเช่นนี้น่ะพระพุทธองค์ประสงค์อะไร **จะต้อนพวกเราให้พ้นจากความเสื่อมเหล่านี้ ให้ออกจากภพไปเสีย ให้เข้าถึงธรรมกายไปนิพพาน** ต้องการอย่างนั้นหนา ไม่ใช่ต้องการท่าอื่นหนา **จะต้อนพวกเรา จะขับจูงพวกเรา จะเหนี่ยวรั้งพวกเรา พ้นจากไตรวัฏ กรรมวัฏ วิปากวัฏ กิเลสวัฏ ให้ขึ้นจาก "วัฏสงสาร"** วัฏสงสารน่ะคือ กรรมวัฏ วิปากวัฏ กิเลสวัฏ ที่เวียนว่ายตายเกิดในวัฏสงสารนี้ **จะให้ขึ้นจากภพ กามภพ รูปภพ อรูปภพ พ้นจากภพทั้ง ๓ ไป ให้มีนิพพานมีที่ไปในเบื้องหน้า ประสงค์อย่างนั้นจึงได้ทรงรับสั่งเช่นนี้ ให้เราไม่เผลอในความเสื่อมนั้น** ถ้าไม่เผลอในความเสื่อมนั้นทำอะไรเป็นได้ผลหมด เป็นภิกษุ สามเณร ทำอะไรเป็นได้ผลหมด เล่าเรียนก็สำเร็จ คันถธุระก็สำเร็จ วิปัสสนาก็สำเร็จ ไม่ท้อถอยกันล่ะ ฝ่ายอุบาสก อุบาสิกา ทำนาก็รวยกันยกใหญ่ ทำสวนก็รวยกันยกใหญ่ ทำไร่ก็ร่ำรวยกันยกใหญ่ เป็นคนไม่เกียจคร้านทีเดียว ถ้าว่ารับราชการงานเดือนก็เอาดีได้ทีเดียว หรือไม่ว่าทำหน้าที่อันใดเป็นเอาดีได้ทั้งนั้น รุ่งเรืองเจริญด้วยกันทั้งนั้น เพราะแกไม่เผลอ แกระวังตัวอยู่เสมอเช่นนี้ แล้วก็ทางชั่วแกไม่ทำทีเดียว แกกลัวมันตามไปลงโทษแก แกไม่ยอมเด็ดขาดทีเดียว แกเห็นความเสื่อมอยู่เสมอดังนี้ ให้เห็นอยู่อย่างนี้แหละจึงจะเอาตัวรอดได้ ถ้าไม่เห็นอย่างนี้เอาตัวรอดไม่ได้ ต้องเห็นความเสื่อมอยู่เช่นนี้

...ความประมาทหรือความไม่ประมาท ๒ อันนี้เป็นข้ออันสำคัญ ความประมาททำให้เสื่อมเสีย ความไม่ประมาทไม่ทำให้เสื่อมเสีย ธรรมของพระบรมศาสดาจบพระไตรปิฎกมีความไม่ประมาทนี่แหละเป็นต้นเค้า ที่จะดำเนินถูกต้องร่องรอยความประสงค์ของพระบรมศาสดา ที่จะพลาดพลั้งไม่ถูกต้องร่องรอยความประสงค์ของพระบรมศาสดาก็เพราะความประมาทนี่เป็นข้อสำคัญนัก..

เมื่อเห็นความเสื่อมดังนี้แล้วท่านอุปมาอุปไมยไว้หลายนัยหลายประการ อุปมาอุปไมยไว้ว่า **ภาสิตํ อิทํ ภควตา** คำอันนี้พระผู้มีพระภาคทรงรับสั่งแล้วว่า **เสยฺยถาปิ ภิกฺขเว ยานิ กานิจิ ชงฺคลานํ ปาณานํ ปทชาตานิ สพฺพานิ ตานิ หตฺถิปเท สโมธานํ คจฺฉนฺติ หตฺถิปทํ เตสํ อคฺคมกฺขายติ** แปลเนื้อความว่า ปทชาติทั้งหลาย รอยเท้าสัตว์ทั้งหลายทั้งหมดในชมพูทวีป **ปทชาตานิ** น่ะ เขาแปลว่าปทชาติทั้งหลายทับศัพท์ ถ้าว่าจะขยาย รอยเท้าสัตว์หมด ทั้งชมพูทวีปไม่เหลือเลย ปทชาติทั้งหลายของสัตว์ที่ไปด้วยแข้ง **ยานิ กานิจิ** เหล่าใดเหล่าหนึ่ง **สพฺพานิ ตานิ** ปทชาติทั้งหลายเหล่านั้นทั้งสิ้น **คจฺฉนฺติ** ย่อมถึง **สโมธานํ** ซึ่งการประชุมลง **หตฺถิปเท** ในรอยเท้าแห่งช้าง แปลเนื้อความออกไปดังนี้ **หตฺถิปทํ** รอยเท้าแห่งช้าง **เตสํ อคฺคมกฺขายติ** อันบัณฑิตทั้งหลายกล่าวว่าเลิศกว่าประเสริฐกว่าปทชาติทั้งหลายเหล่านั้น เรียกว่ารอยเท้าช้างเป็นใหญ่กว่ารอยสัตว์อื่นทั้งหมด เลิศกว่ารอยสัตว์ทั้งหมด **เสยฺยถาปิ** แม้ฉันใด **ยทิทํ มหนฺตตฺเตน** นี้อะไร เพราะรอยเท้าของช้างนั้นเป็นปทชาติใหญ่

เอวเมว โข ภิกฺขเว เย เกจิ กุสลา ธมฺมา สพฺเพ เต อปฺปมาทมูลกา อปฺปมาทสโมสรณา อปฺปมาโทเตสํ อคฺคมกฺขายติ ฯ ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย เย เกจิ กุสลา ธมฺมา ธรรมที่เป็นกุศลเหล่าใด สพฺเพ เต ธรรมเป็นกุศลทั้งสิ้น อปฺปมาทมูลกา มีความไม่ประมาทเป็นต้นเค้า เป็นโคนรากทีเดียว มีความไม่ประมาทเป็นต้นเค้า **อปฺปมาทสโมสรณา ประชุมลงด้วยความไม่ประมาท อปฺปมาโท เตสํ อคฺคมกฺขายติ ความไม่ประมาทบัณฑิตทั้งหลายกล่าวว่าเลิศกว่าธรรมทั้งหลายเหล่านั้น ตสฺมาติหมฺเหหิ สิกฺขิตพฺพํ เพราะเหตุนั้น เราควรศึกษา ติพฺพาเปกฺขา ภวิสฺสามิ เราจักเป็นผู้เข้มแข็ง กล้าหาญ เราจะเป็นผู้บากบั่นตรากตรำ เราจะเป็นผู้บากบั่นมั่นคง จะเป็นผู้ดำรงอยู่ด้วยความไม่ประมาท ในอันสมาทานซึ่งอธิศีล ในอันสมาทานซึ่งอธิจิต ในอันสมาทานซึ่งอธิปัญญา** นี้ อธิศีล อธิจิต อธิปัญญา ๓ ข้อนี้เป็นข้อที่คาดคั้นนักความประมาทหรือความไม่ประมาท ๒ อันนี้เป็นข้ออันสำคัญ ความประมาททำให้เสื่อมเสีย ความไม่

ประมาทไม่ทำให้เสื่อมเสีย ธรรมของพระบรมศาสดาจบพระไตรปิฎกมีความไม่ประมาทนี่แหละเป็นต้นเค้า ที่จะดำเนินถูกต้องร่องรอยความประสงค์ของพระบรมศาสดา ที่จะพลาดพลั้งไม่ถูกต้องร่องรอยความประสงค์ของพระบรมศาสดาก็เพราะความประมาท นี่เป็นข้อสำคัญนัก

ความประมาทน่ะคือเผลอไป ความไม่ประมาทน่ะคือความไม่เผลอ ไม่เผลอละ ใจจดใจจ่อทีเดียว นั่นอธิศีล อธิจิต อธิปัญญา นี่เรียกว่าผู้ไม่ประมาท ท่านจึงได้อุปมาไว้ ไม่ประมาท ไม่เผลอด้วยอะไร ไม่ประมาทไม่เผลอในความเสื่อมไปในข้างต้น ใน

ปัจฉิมวาจา ไม่ประมาทไม่เผลอในความเสื่อมไป นึกถึงความเสื่อมอยู่เสมอ ให้เจอความเสื่อมไว้เสมอ นึกหนักเข้า ๆ แล้วใจหาย เอ๊ะ! นี่เรามาคนเดียวหรือ เอ๊ะ! นี่เราก็ตายคนเดียวซิ บูรพชนต้นตระกูลของเราไปไหนหมดล่ะ อ้าว! ตายหมด เราล่ะ ก็ตายแบบเดียวกัน ตกใจละคราวนี้ทำชั่วก็เลิกละทันที รีบทำความดีโดยกะทันหันทีเดียว เพราะไปเห็นอ้ายความเสื่อมเข้า ถ้าไม่เห็นความเสื่อมละก็กล้าหาญนัก ทำชั่วก็ได้ ด่าว่าผู้หลักผู้ใหญ่ได้ตามชอบใจ ถ้าเห็นความเสื่อมเข้าแล้วกราบผู้ใหญ่ปะหลก ๆ ๆ ทีเดียว เพราะเหตุอะไรล่ะ เพราะเห็นความเสื่อมเข้ามันไม่ประมาท ถ้าว่าประมาทเข้าก็ไปอีกเรื่องหนึ่ง เพราะฉะนั้นสำคัญนักความประมาท

ความประมาทน่ะ คืออะไรทำให้ประมาทล่ะ สุราซิ ความเมาซิทำให้ประมาท ความเมานั่นแหละถ้าว่าไปขลุกขลุ่ยกับมันนัก ไปคุ้นเคยกับมันหนักเข้าละก็มันทำให้เสียคนน่ะ ไม่รู้จักพ่อจักแม่พี่ป้าน้าอา ปู่ย่าตายาย ว่าต่ำ ๆ สูง ๆ นี่เพราะมันเมา อ้ายเมาสุรานะมีเวลาสร่างนะ อ้ายเมาอีกอย่างหนึ่งล่ะ อ้ายนั่นเมาสำคัญ เขาเรียกว่าเมามัน ถ้าว่าช้างก็เรียกว่าเมามัน อ้ายเมามันนี่สำคัญนัก อ้ายเมามันนี่ไม่ได้ พ่อแม่เลี้ยงลูกหญิงลูกชายมาน่ะ ถ้าเมามันขึ้นมาแล้วก็ไม่ได้ละ แม้ว่าเล็ก ๆ น้อย ๆ เท่านั้นแหละ หญิงก็ลงจมูกฟิดทีเดียว ชายก็ลงจมูกฟิด ลงจมูกฟิดแล้วก็ไปแล้ว เหนี่ยวไม่อยู่รั้งไม่อยู่ พ่อแม่มันก็รั้งไม่อยู่ไปเสียแล้ว นั่นแน่มันเมาขึ้นมาแล้วอย่างไรล่ะ อ้ายนั่นสำคัญ อ้ายนั่นประมาท นี่เป็นเหตุประมาท

...รอยเท้าของสัตว์หมดทั้งสากลโลก จะเป็นสี่เท้าสองเท้า ใหญ่เท่าไร ต้องประชุมลงในรอยเท้าช้างรอยเท้าช้างน่ะเป็นของใหญ่กว่ารอยเท้าสัตว์อื่นหมดทั้งสิ้น ฉันใดก็ดี ธรรมทั้งหลายที่เป็นกุศลที่ดีน่ะ หมดทั้งสกลพุทธศาสนา หมดทั้งพระไตรปิฎกทั้งหลายที่เป็นกุศลนั่น ย่อมมีความไม่ประมาทเป็นมูลรากนั่นแน่...

สำคัญ อ้ายเมามันนั่นแหละประมาท ถ้าว่าช้างเรียกว่าซับมัน ไม่กลัวใครละอ้ายนั่น ไม่กลัวใครนั่นแน่ในคุกตะรางเมามันทั้งนั้น ไปอยู่โน่น ถ้าเมามันละก็ประมาทยกใหญ่ ถ้าเมาสุราก็ประมาทยกใหญ่ ถ้าว่าเมามันด้วย เมาสุราด้วย สองอย่างละก็เสียยกใหญ่ทีเดียว ประมาท ตั้งอยู่ในประมาทแท้ ๆ ทีเดียว นี่ความประมาทไม่ประมาทมันอยู่อย่างนี้นะ ให้เลิกเมามันเสีย ให้ตั้งอยู่ในความไม่ประมาท

รอยเท้าของสัตว์หมดทั้งสากลโลก จะเป็นสี่เท้าสองเท้า ใหญ่เท่าไรต้องประชุมลงในรอยเท้าช้าง รอยเท้าช้างน่ะเป็นของใหญ่กว่ารอยเท้าสัตว์อื่นหมดทั้งสิ้น ฉันใดก็ดี ธรรมทั้งหลายที่เป็นกุศลที่ดีน่ะ หมดทั้งสกลพุทธศาสนา หมดทั้งพระไตรปิฎกทั้งหลายที่เป็นกุศลนั่น ย่อมมีความไม่ประมาทเป็นมูลรากนั่นแน่ **อปฺปมาทมูลกา** มีความไม่ประมาทเป็นต้นเค้า มีความไม่ประมาทเป็นมูลราก **อปฺปมาทสโมสรณา** ประชุมลงในความไม่ประมาท เหมือนรอยเท้าสัตว์อื่นประชุมลงในรอยเท้าช้าง **ธรรมที่เป็นกุศลทั้งหมดประชุมอยู่ในความไม่ประมาททั้งนั้นนี่หลักพระพุทธศาสนาอยู่ตรงนี้** ไม่ให้ประมาท เมื่อไม่ประมาท ความดีมีเท่าไรในพระพุทธศาสนา ในธาตุในธรรมย่อมประชุมลงในความไม่ประมาท คนไม่ประมาทผู้ตั้งอยู่ในความไม่ประมาทแล้ว คนมีธรรมควรไหว้ควรเคารพควรนับถือทีเดียว คนมีธรรมคนตั้งอยู่ในธรรมนี้ แลความไม่ประมาทนี้นักปราชญ์สรรเสริญนัก **อปฺปมาโท เตสํ อคฺคมกฺขายติ** ว่าเลิศประเสริฐกว่าธรรมทั้งหลาย แล้วกล่าวไว้อีกหลายนัย **อปฺปมาทรโต วิโรจติ** ผู้ตั้งอยู่ในความไม่ประมาทย่อมรุ่งโรจน์ทีเดียว เป็นของไม่ใช่พอดีพอร้าย เพราะฉะนั้นความประมาทและไม่ประมาทนี้ นักปราชญ์ทั้งหลายสรรเสริญความไม่ประมาทว่าเป็นธรรมของนักปราชญ์บัณฑิตชาติทั้งหลาย ดำเนินอยู่เนืองนิตย์อัตรา ความประมาท นักปราชญ์ทั้งหลายติเตียนว่าเป็นทางไปของคนเมา ของคนไม่มีสติของคนพลั้งเผลอของคนพาล ไม่ใช่ทางไปของบัณฑิต ความไม่ประมาทเป็นทางไปของบัณฑิตแท้ ๆ

ใครเป็นคนไม่ประมาทในสากลโลก เมื่อครั้งพระศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้ายังมีพระชนม์อยู่ พระบรมศาสดาเป็นผู้ไม่ประมาท พระอรหันต์ทั้งหลายที่ได้บรรลุอรหัตแล้วเป็นผู้ไม่ประมาท ก็ได้แก่พระ

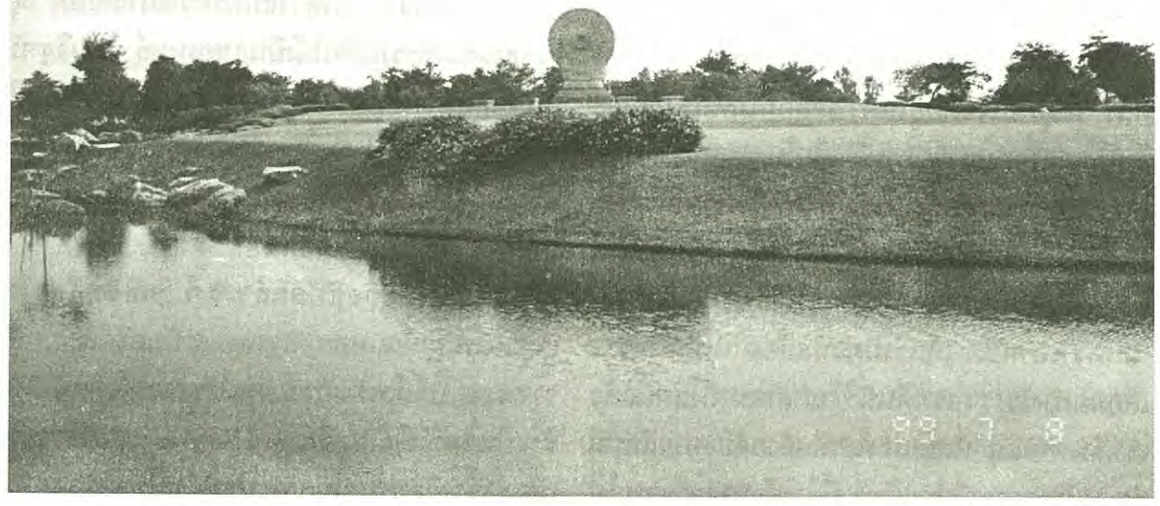

พุทธเจ้าพระอรหันต์นะซิเป็นผู้ไม่ประมาท นั่นอย่างสูง อย่างเด็ดขาดไม่ประมาทแท้ ๆ ถ้าจะลดส่วนกว่านั้นลงไป พระอนาคาก็ไม่ประมาทตามส่วนของท่านทั้งมรรคทั้งผล พระสกทาคาก็ไม่ประมาทตามส่วนของท่านทั้งมรรคทั้งผล พระโสดาก็ไม่ประมาทตามส่วนของท่านทั้งมรรคทั้งผล โคตรภูบุคคลที่มีธรรมกายแล้วก็ไม่ประมาทเหมือนกัน มีความประมาทน้อยความไม่ประมาทมีมาก ถ้าปุถุชนแท้ ๆ ละก็น้อยคนจึงจะมีความไม่ประมาทมาก มีความประมาทมากโดยมาก มีความประมาทน้อยโดยน้อย นี้ความจริงเป็นเช่นนี้ เมื่อรู้จักความจริงเช่นนี้แล้ว สิ่งที่ดีที่หายาก ถ้าว่าเราตั้งอยู่ได้ในความไม่ประมาทคอยนึกถึงความเสื่อมไป มีอารมณ์อยู่ ไม่ใช่ไม่มีอารมณ์ว่าตั้งใจว่าเรานึกถึงความเสื่อมนี้ ว่าตั้งแต่นี้ไปเมื่อรู้เมื่อเข้าใจแล้ว จะนึกถึงความเสื่อมในสกลร่างกายนี้ไม่ขาดอยู่ จะเอาใจจดอยู่ที่ความเสื่อมนั่นแหละเราจะนึกถึงความเสื่อมของตน นึกถึงความเสื่อมของบุคคลผู้อื่น เมื่อลืมตาขึ้นเห็นภิกษุสามเณร อุบาสกอุบาสิกา แน่ะ! ความเสื่อมมันแสดงให้ดู นั่นแปรผันไปถึงแค่นั้นแล้ว นั่นก็แปรผันไปถึงแค่นั้น ประเดี๋ยว

ก็ตายให้ดู แน่ะ! ทำให้ดูแล้ว ได้ยินเสียงพระสวดก็ดี เห็นโลงก็ดี แน่ะ! เป็นอย่างนี้แหละหมดทั้งสากลโลก เราก็เป็นอย่างนี้ เพราะเหตุฉะนั้นเมื่อบุคคลไม่เผลอในความเสื่อมเช่นนี้ไม่พลั้งไม่เผลอละก็นั่นแหละ ผู้นั้นแหละได้ชื่อว่าได้ตั้งอยู่ในความไม่ประมาทพระจอมปราชญ์สรรเสริญนัก

ถ้าแม้ว่าจะเป็นภิกษุหรือสามเณร อุบาสก อุบาสิกา ทั้งหญิงชาย คฤหัสถ์ บรรพชิต ทุกถ้วนหน้า ถ้าผู้ที่มีใจจดอยู่ในความเสื่อมไม่พลั้งเผลอละก็ เป็นเจอซึ่งสมบัติในภพนี้ต่อไปในภายหน้า สมบัติในภพนี้ก็เป็นคนมั่งมีทีเดียว สมบัติในภายหน้าก็จะไม่เลินเล่อเผลอตัวทีเดียว เหมือนอย่างกับเราท่านทั้งหลายเป็นนักบวชเหล่านี้เป็นอุบาสกอุบาสิกาเหล่านี้ นี่ก็เพราะอาศัยเราเห็นว่ามีความเสื่อม เห็นมีความเสื่อมอย่างไร ก็เราเห็นนี่ เราเกิดมาถึงแค่นี้แล้วเราต้องตายแน่ นั่นแน่มันไปเห็นอ้ายต้องตายแน่นั่นนั่นไปเห็นความเสื่อมแล้วนี่ นี้จึงได้แสวงหาธรรมในพุทธศาสนา แสวงหาบุญกุศลน่ะ รู้จะต้องละโลกนี้แล้วไปสู่ปรโลกเบื้องหน้า แสวงหาสิ่งที่เป็นที่พึ่งของตน นี่เพราะเห็นความเสื่อมเข้าแล้วนี่ ถ้าไม่เห็นความเสื่อมมันจะอย่างนี้อย่างไรเล่า เพราะมันเห็นความเสื่อมเข้าแล้ว ความเสื่อมอันนี้แหละ เมื่อเช่นนั้นแล้วให้อุตส่าห์มั่นคงอยู่ในอธิศีล ให้อุตส่าห์มั่นคงอยู่ในอธิจิต ให้อุตส่าห์มั่นคงอยู่ในอธิปัญญา

อธิศีลเป็นอย่างไร อยู่ที่ไหน นี่ตรงนี้เราต้องเข้าใจวัดปากน้ำทั้งหญิงและชายทั้งภิกษุสามเณรอุบาสกอุบาสิกาเขาเข้าถึงอธิศีล อธิจิต อธิปัญญา เป็นพื้นเชียวมีมากนัก ตั้ง ๑๐๐ ที่เราบริสุทธิ์กาย บริสุทธิ์วาจาน่ะนั่นเป็นแค่ศีลนะ ศีลบริสุทธิ์ เป็นแต่ศีลบริสุทธิ์ เราบริสุทธิ์เจตนานั่นก็เป็นแต่เจตนาศีลนะ เราบริสุทธิ์กายบริสุทธิ์วาจาเป็นสังวรศีล สำรวมระวังไว้ เราบริสุทธิ์เจตนาคิดอ่านทางใจ นั่นเป็นเจตนาศีลนะไม่ใช่อธิศีลหรอก ยังไม่ถึงอธิศีล ถ้าถึงอธิศีลแล้วละก็เห็น**เป็นดวงใสเท่าดวงจันทร์ดวงอาทิตย์นั่น อยู่ในกลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายมนุษย์ ใสบริสุทธิ**เหมือนกระจกคันฉ่องส่องเงาหน้า เท่าดวงจันทร์ดวงอาทิตย์ กลม อยู่ในกลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายมนุษย์นั่นแหละ ถ้าเห็นศีลดวงนั้นเข้าแล้วละก็นั่นแหละเขาเรียกว่า **อธิศีล**

เมื่อไปรู้จักอธิศีลแล้วละก็ **อธิจิตก็อยู่ในกลางอธิศีล** นั่นแหละ ดวงเท่า ๆ กับอธิศีล ที่กายวาจาเราสงบดีก็เพราะอาศัยจากใจของเราเจตนาสงบดีนั่นเป็นสมาธิเป็นสมาธิแต่ภายนอก ไม่ใช่สมาธิสำคัญเมื่อเข้าถึงอธิจิต อยู่ในกลางของศีลนั่นดวงเท่า ๆ กันดวงเท่ากับดวงศีลอยู่ในกลางดวงของศีลนั่น เท่าดวงจันทร์ดวงอาทิตย์ ถ้าเข้าถึงอธิจิต เช่นนั้นละก็ได้ชื่อว่าเป็นผู้มั่นคงละ ไม่โยกคลอนไปตามใครละเข้าถึงอธิจิตเสียแล้ว

ยังไม่ลึกซึ้งเท่า **อธิปัญญา** อธิปัญญาสูงกว่านั้นเราอุตส่าห์พยายามให้เข้าถึงอธิปัญญา แม้จะเฉลียวฉลาดในกายวาจาสักเท่าหนึ่งเท่าใด เรียกว่าฉลาดอ้ายนั่นก็ปัญญาภายนอก เจตนาคล่องแคล่วอย่างหนึ่งอย่างใด ก็เรียกว่าความฉลาดของปัญญาเป็นภายนอก เข้าถึงปัญญาอยู่ในกลางดวงของศีลนั่นแหละ

ใสยิ่งกว่าใสขึ้นไป สะอาดยิ่งกว่าสะอาดขึ้นไปเท่า ๆ ดวงจันทร์ดวงอาทิตย์เหมือนกัน เมื่อเข้าถึงดวงปัญญาเช่นนั้นละก็ นั่นแหละทางไปของพระพุทธเจ้าพระอรหันต์ เข้าไปในทางศีล สมาธิ ปัญญานั่นแหละเข้าไปในทาง อธิศีล อธิจิต อธิปัญญา นั่นแหละ เมื่อเข้าถึงอธิศีล อธิจิต อธิปัญญา แล้วละก็ก็จะเข้าถึงธรรมกายเป็นลำดับไป เมื่อเข้าถึงอธิศีล อธิจิต อธิปัญญา ละก็ไม่พ้นล่ะ ต้องเข้าถึงธรรมกายแน่ เป็นทางไปของพระพุทธเจ้าพระอรหันต์จริง ๆ แท้ ๆ เมื่อรู้จักแน่เช่นนี้ละก็จะไปนรกกันได้อย่างไรไม่ไปแน่นอน ถ้าทำหนักเข้าปฏิบัติหนักเข้า ก็จะเป็นลำดับไป มรรค ผล ต้องอยู่กับเราแน่ ต้องออกจากวัฏฏะทั้งสามแน่ ๆ คือ กรรมวัฏ วิปากวัฏ กิเลสวัฏต้องออกจากภพสามแน่ ๆ คือ กามภพ รูปภพ อรูปภพ ไม่ต้องอาศัย มีนิพพานเป็นที่ไปในเบื้องหน้า

ทีนี้นิพพานเป็นที่ไปในเบื้องหน้าน่ะลึกซึ้ง ไม่ใช่ของพอดีพอร้าย เมื่อรู้จักอธิศีล อธิจิต อธิปัญญาแล้วก็จะเข้าถึงวิมุตติ วิมุตติญาณทัสสนะ ถึงกาย

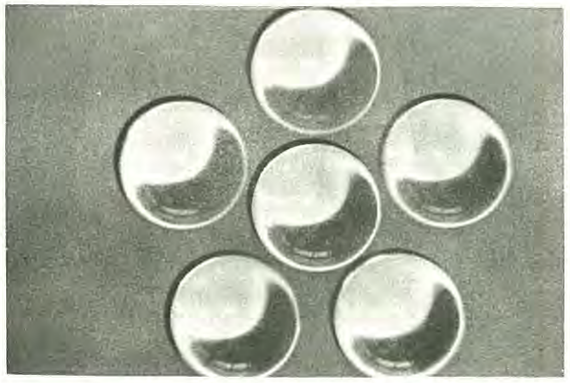

...ให้ตรึงใจไว้ว่าเราจะเอาใจจดอยู่ในความเสื่อม ตามปัจฉิมวาจาที่พระองค์ทรงรับสั่งว่าสังขารทั้งหลายมีความเสื่อมไปเสมอ ทรงรับสั่งแล้วหับพระโอษฐ์ไม่รับสั่งต่อไป...

มนุษย์ละเอียด เมื่อเข้าถึงกายมนุษย์ละเอียดก็แบบเดียวกันอย่างนี้แหละ เข้าไปในกลางกายมนุษย์ละเอียดกลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายมนุษย์ละเอียดดวงศีล สมาธิ ปัญญา วิมุตติ วิมุตติญาณทัสสนะจะเข้าถึงกายทิพย์ หยุดนิ่งอยู่ศูนย์กลางกายทิพย์ถูกส่วนเข้า จะเข้าถึงอธิศีล อธิจิต อธิปัญญา วิมุตติวิมุตติญาณทัสสนะ จะถึงกายทิพย์ละเอียด กายรูปพรหม รูปพรหมละเอียด อรูปพรหม อรูปพรหมละเอียด พอเข้าถึงเช่นนั้นแล้วจะเข้าถึงกายธรรมด้วยอาศัยอธิศีล อธิจิต อธิปัญญา วิมุตติ วิมุตติ-ญาณทัสสนะ จะเข้าถึงกายธรรมที่เป็นโคตรภูกายธรรมโคตรภูละเอียด กายธรรมพระโสดา โสดาละเอียด กายธรรมพระสกทาคา สกทาคาละเอียดกายธรรมอนาคา อนาคาละเอียด กายธรรมอรหัตอรหัตละเอียด ที่จะถึงอรหัตตัดกิเลสเป็นสมุจเฉทปหานได้เช่นนี้ ต้องอาศัย อธิศีล อธิจิต อธิปัญญา หนาถ้าไม่อาศัยอธิศีล อธิจิต อธิปัญญา ไปไม่ได้ ตำรับตำราก็ได้กล่าวไว้วางเป็นเนติแบบแผนว่า ทางปฏิบัติ

ในทางพระพุทธศาสนาทางอื่นไม่มีหรอก นอกจากทางศีล สมาธิ ปัญญา วินัยปิฎกทั้งปิฎกเมื่อย่อลงไปแล้วก็คือศีลนั่น ถ้าเข้าถึงอธิศีลแล้วละก็ตัววินัยปิฎกทีเดียว ถึงโคนรากวินัยปิฎกทีเดียว ถ้าเข้าถึงอธิจิตเข้าโคนรากของสุตตันตปิฎกทีเดียว ถ้าเข้าถึงอธิปัญญาเข้าโคนรากของปรมัตถปิฎกทีเดียว นี่เป็นตัวสำคัญอย่างนี้

เมื่อรู้จักหลักอันนี้ วันนี้เราได้ฟังเทศนา ให้ตรึงใจไว้ว่าเราจะเอาใจจดอยู่ในความเสื่อม ตามปัจฉิมวาจาที่พระองค์ทรงรับสั่งว่าสังขารทั้งหลายมีความเสื่อมไปเสมอ ทรงรับสั่งแล้วหับพระโอษฐ์ไม่รับสั่งต่อไป เราก็นึกถึงตัวเรา เสื่อมไปเสมอไม่หยุดไม่ยั้งเลย หมดทั้งสากลโลก เสื่อมไปเสมอ นี่แบบเดียวกัน นี่ต้องหยุดอย่างนี้ไม่เผลอหนา เมื่อตรึกเช่นนี้แล้วละก็ตั้งอยู่ในความไม่ประมาททีเดียว ข้อที่สองไม่พลั้งไม่เผลอ ไม่ประมาท เมื่อรู้ว่าเสื่อมเช่นนี้แล้วละก็เราจะไปทางไหน ไปทางอธิศีล อธิจิต อธิปัญญา ไปทางโน้น ต้องเข้าถึงอธิศีล อธิจิต อธิปัญญาให้ได้ ถ้าเข้าถึงอธิศีล อธิจิต อธิปัญญาไม่ได้ ต้องรีบเร่งค้นคว้าหาอธิศีล อธิจิต อธิปัญญาเหมือนอย่างบุคคลที่มีกระเช้าไฟหรือเตาอั้งโล่ตั้งอยู่บนศีรษะ มันร้อนทนไม่ไหว ต้องรีบหาน้ำดับหรือเอาทิ้งเสียให้ได้นั้นฉันใดก็ดี ต้องให้เจอในอธิศีล อธิจิต อธิปัญญา ถ้าไม่เจอ ต้องรีบเร่งขวนขวายทีเดียว จึงจะเอาตัวรอดได้ ไม่เสียทีที่ได้เกิดมาเป็นมนุษย์พบพุทธศาสนา

ที่ได้ชี้แจงแสดงมาตามวาระพระบาลีคลี่ความเป็นสยามภาษา ตามมตยาธิบายพอสมควรแก่เวลา **เอเตน สจฺจวชฺเชน** ด้วยอำนาจความสัจที่ได้อ้างธรรมปฏิบัติ ตั้งแต่ต้นจนอวสานนี้ **สทา โสตฺถี ภวนฺตุ เต** ขอความสุขสวัสดีจงบังเกิดมีแด่ท่านทั้งหลายบรรดามาสโมสรในสถานที่นี้ทุกถ้วนหน้า อาตมภาพชี้แจงแสดงมาพอสมควรแก่เวลา สมมุติว่ายุติธรรมีกถาโดยอรรถนิยมความเพียงนี้ **เอวํ** ก็มีด้วยประการฉะนี้.

■■■■

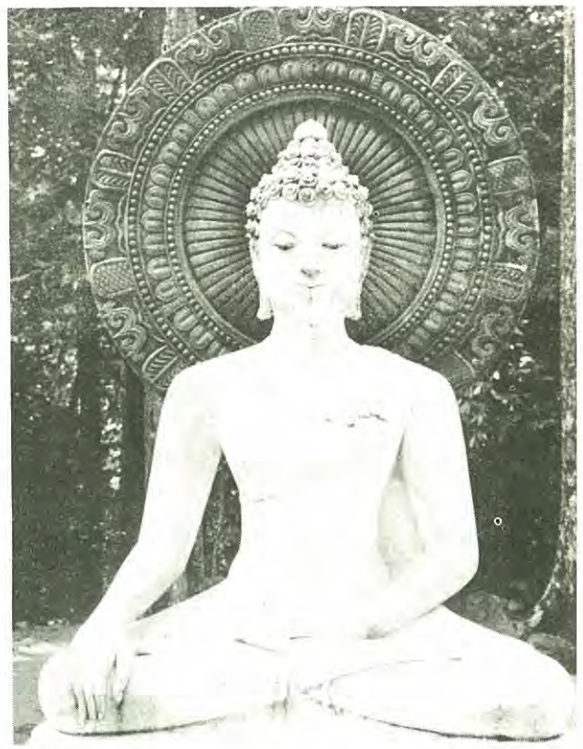

ฤดูฝนนี้จะปลูกพืชอย่างไรดี

ศศิประภา ศากยบุตร

วันเข้าพรรษา

เมื่อฤดูฝนย่างเข้ามา เป็นธรรมเนียมของพระพุทธศาสนา ก็จะมีวันเข้าพรรษา ในตอนเริ่มฤดูฝน

ในอดีตกาล ชาวบ้านส่วนใหญ่ก็จะเริ่มเพาะปลูกเพื่อจะได้ผลิตพันธุ์เก็บไว้บริโภค หรือจำหน่ายใช้สอยตลอดปี

เราพุทธบริษัททั้งหลาย สมควรที่จะต้องได้เพาะปลูกหรือสะสมพืชผลแห่งความดี เพื่อไว้เป็นบุญบารมีส่งเสริมความสุขสงบ และความสวัสดีของตนตลอดปีเช่นกัน

เลือกเพาะปลูกอะไรดี

เมื่อตั้งปณิธานจะปลูกคุณงามความดีในระหว่างพรรษา ในระยะเวลา ๓ เดือนก็จำต้องมาคัดเลือกเมล็ดที่จะปลูก ที่จะได้ผลคุ้มค่า การจะปลูกให้งอกงามและได้ผลิตพันธุ์พอเพียงจะใช้ไปอีก ๑ ปี จนครบวาระพรรษาหน้าต่อไป

ปลูกบุญลำดับ ๑

เมล็ดพันธุ์ที่จะปลูกนี้ คิดแล้วสมควรที่จะได้ผลออกมาเป็นบุญบารมีนั่นเองจึงจะคุ้มค่า ในเมล็ดพันธุ์เหล่านี้ ก็ประกอบด้วยพืชพันธุ์ ๑๐ ชนิด คือได้แก่บุญกิริยาวัตถุ ๑๐ คือ บุญ ๑๐ ชนิด อันประกอบด้วย

๑. ทานมัย การทำบุญด้วยการให้ปันสิ่งของ

๒. ศีลมัย การทำบุญด้วยการรักษาศีล

๓. ภาวนามัย การทำบุญโดยการเจริญภาวนา คือฝึกอบรมจิตใจ

๔. อปจายนมัย ทำบุญโดยประพฤติอ่อนน้อม

๕. เวยยาวัจจมัย ทำบุญโดยการช่วยขวนขวายรับใช้

๖. ปัตติทานมัย ทำบุญด้วยการเฉลี่ยส่วนแห่งความดีให้แก่ผู้อื่น

๗. ปัตตานุโมทนามัย ทำบุญด้วยการยินดีในความดีของผู้อื่น คือ อนุโมทนาบุญที่ผู้อื่นได้กระทำ

๘. ธัมมัสสวนมัย ทำบุญโดยการศึกษาธรรม

และฟังธรรม

๙. ธัมมเทสนามัย ทำบุญโดยการสั่งสอนธรรม

๑๐. ทิฏฐุชุกัมม์ ทำบุญด้วยการนำความเห็นให้ตรงทางให้ถูกทาง

เมล็ดพันธุ์ ๑๐ ชนิดนี้ ก็ให้ยุวพุทธบริษัททั้งหลายที่เลือกปลูกเอาในที่นาของตน อาจเลือกปลูกชนิดเดียวมาก ๆ หรือแบ่งแปลงปลูกหลายชนิดพร้อม ๆ กัน ตามความสะดวก เพราะผลิตผลจะได้ส่งเสริมและบำรุงสุขภาพใจของเราให้มีความร่มเย็นเป็นสุข

อันนี้เป็นลำดับแรกของการปลูกบุญ

ปลูกบุญลำดับที่ ๒

สำหรับผู้ที่ได้ประพฤติปฏิบัติบุญกิริยาวัตถุเป็นประจำอยู่แล้วจะพบว่า ที่นาอันหมายถึงจิตของตนนั้นก็อุดมสมบูรณ์ดี ดังเช่นกับนาที่ได้ปลูกถั่วเพื่อเป็นปุ๋ยแก่พืชพันธุ์ธัญญาหารฉันนั้น พื้นที่นานี้ก็จะเหมาะแก่การเพาะปลูกพืชผลลำดับ ๒ คือ ทศบารมีนั่นเอง ทศบารมีที่จะปลูกได้ก็มี ๑๐ ชนิดเช่นกันคือ

๑. ทาน การให้ การเสียสละ

๒. ศีล การรักษากายวาจาให้เรียบร้อย

๓. เนกขัมมะ การปลีกตัวปลีกใจออกจากกามการออกบวช

๔. ปัญญา การหยั่งรู้เหตุ รู้ผล

๕. วิริยะ ความเพียรพยายามอุตสาหะ

๖. ขันติ ความอดทน

๗. สัจจะ การรักษาความจริง พูดจริง ทำจริง

๘. อธิษฐาน ความตั้งใจมั่นและเด็ดเดี่ยว

๙. เมตตา ความปรารถนาดี เกื้อกูลให้ผู้อื่นมีความสุข

๑๐. อุเบกขา การวางใจเป็นกลาง สงบ ราบเรียบ และสม่ำเสมอ

เมล็ดพันธุ์ ๑๐ ชนิดนี้ ก็จะขึ้นในพื้นที่นาที่สมบูรณ์ด้วยพลัง ก็จงเลือกปลูกเองตามความชอบใจ จะปลูกกันปีละชนิด หรือจะปลูกหลาย ๆ ชนิดพร้อม ๆ กัน แต่ผลผลิตที่ได้ย่อมแตกต่างกันตามชนิดที่จะปลูก แต่ก็สามารถเก็บสะสมไว้บริโภคและทดสอบ ทดลองการปลูกในวาระหน้า ในโอกาสหน้าทำอย่างนี้ทุก ๆ ปี ไปทุก ๆ พรรษา ก็จะมีความชำนาญปลูกได้ผลบุญบารมีมาก ๆ ยิ่งขึ้น รู้จักบำรุงรักษาดีขึ้น

แม้พระพุทธเจ้าเองยังเคยปลูกพืชผลอันได้แก่ทศบารมี ไม่ใช่เฉพาะในฤดูหน้าฝนหรือตลอดปี ท่านทรงปลูกกันทั้งชาติเลยทีเดียว ดังปรากฏในพระไตรปิฎก คือ

เตมิยราชกุมาร	-	เนกขัมมบารมี
มหาชนกราชกุมาร	-	วิริยบารมี
สุวรรณสาม	-	เมตตาบารมี
เนมิราชกุมาร	-	อธิษฐานบารมี
มโหสถบัณฑิต	-	ปัญญาบารมี
ภูริทัตตนาคราช	-	ศีลบารมี
จันทราชกุมาร	-	ขันติบารมี
พราหมณ์นารทะ	-	อุเบกขาบารมี
วิธุรบัณฑิต	-	สัจจบารมี
และพระเวสสันดร	-	ทานบารมี

พระองค์ทรงบำเพ็ญบารมีกันตลอดชาติเลยทีเดียว ดังนั้น ถ้ายุวพุทธทดลองบำเพ็ญบุญบารมีเริ่มต้นเองระหว่างพรรษานี้แหละสัก ๓ เดือน คงจะไม่ยากเหลือกำลัง ผลบุญบารมีที่บำเพ็ญจะอำนวยความสุขแก่ผู้ปฏิบัติ ผู้อยู่รอบข้าง ต่อชุมชน ต่อสังคม ต่อประเทศและต่อโลกอย่างไม่มีสิ้นสุดทีเดียว

■ ■ ■ ■

ฤดูฝนเข้าพรรษา จงมาร่วมปลูกบุญ
ผลบุญจะเกื้อหนุน เลือกพันธุ์บุญให้จงดี
*เริ่มปลูกกันที่**ทาน** สิบประการที่บุญมี*
*ตามด้วย**ศีล**เป็นศรี ให้เป็นที่ฝึกวินัย*
***ภาวนา**และ**อ่อนน้อม** เพื่อออมชอมบ่มนิสัย*
***มีบุญปันกันไป** ให้เอาได้ตามกำลัง*
***รับใช้อาวุโส** ไม่ใช่โง่เป็นของขลัง*
*ช่วยเพิ่มเสริมพลัง พร้อมทั้ง**ฟังธรรมบรรยาย***
***โมทนาบุญ**ผู้อื่น จิตสดชื่นบุญมากหลาย*
***สอนธรรม**ให้เข้าใจ ผู้คนได้ถึงแก่นกลาง*
***ทิฏฐิเป็นสัมมา** ระลึกหนาอย่าหลงทาง*
พรวนดินอย่าละวาง ต้องสมหวังได้ดั่งใจ.

ทางสายกลาง*

โดย
พระมหามนัสชัย สุมโน
วัดปากน้ำ ภาษีเจริญ

ในการศึกษาปฏิบัติพระสัทธรรมตามคำสั่งสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ผู้ที่มุ่งศึกษาปฏิบัติอย่างจริงจังล้วนต่างปรารถนาสภาวะที่ดับกิเลสและกองทุกข์อย่างสิ้นเชิง นั่นคือการบรรลุพระนิพพานอันเป็นโลกุตตรธรรม และเป็นจุดหมายสูงสุดในพระพุทธศาสนา

สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงบรรลุพระนิพพานและรู้แจ้งในอริยสัจทั้ง ๔ ประการ เมื่อวันเพ็ญเดือน ๖ ที่ใต้ต้นพระศรีมหาโพธิ์ ริมฝั่งแม่น้ำเนรัญชรา หลังจากนั้นทรงโปรดปัญจวัคคีย์ด้วยพระธรรมเทศนากัณฑ์แรก คือธัมมจักกัปปวัตนสูตร ที่ป่าอิสิปตนมฤคทายวัน ใกล้เมืองพาราณสี และทรงปฏิญญาณพระองค์ว่าเป็นผู้ตรัสรู้พระอนุตตรสัมมาสัมโพธิญาณในโลกนี้กับทั้งเทวโลก มารโลก พรหมโลก คือในหมู่สัตว์ รวมทั้งสมณพราหมณ์ ทั้งที่เป็นเทวดาและเป็นมนุษย์

ในปฐมเทศนาทรงแสดงที่สุดโต่ง ๒ อย่างที่บรรพชิตไม่ควรเสพ คือการประกอบความเป็นผู้ติดกามสุขในกามทั้งหลาย ซึ่งเป็นของคนเพศต่ำ เป็นของชาวบ้าน เป็นของปุถุชน ไม่ใช่ของพระอริยเจ้า

** ตรวจชำระโดย พระอาจารย์มหาเสริมชัย ชยมงฺคโล เจ้าอาวาสวัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม*

ไม่ประกอบด้วยประโยชน์ที่เป็นทางสิ้นทุกข์ นี้อย่างหนึ่ง อีกอย่างหนึ่ง คือการประกอบความทำตนให้ลำบาก ให้เกิดทุกข์แก่ผู้ประกอบเปล่า ๆ ไม่ใช่อริยธรรม ไม่ประกอบด้วยประโยชน์ที่เป็นทางสิ้นทุกข์ ต่อจากนั้นทรงแสดงข้อปฏิบัติสายกลางไม่ข้องแวะที่สุดโต่งสองอย่างนั้น และทรงแสดงรู้เห็นอันหมดจดในอริยสัจทั้ง ๔ ประการ

พระพุทธองค์ทรงแสดงข้อปฏิบัติสายกลางอันเป็นเหตุให้เกิดธรรมจักษุ เป็นเหตุให้เกิดญาณเป็นไปเพื่อความสงบระงับ เพื่อความรู้ยิ่ง เพื่อความตรัสรู้ และเพื่อพระนิพพาน ข้อปฏิบัติสายกลางนั้นก็คือ "อริยมรรคมีองค์ ๘" ซึ่งเป็นธรรมอยู่ในอริยสัจทั้ง ๔ ประการนั่นเอง

ก่อนจะพูดถึงเรื่องทางสายกลาง เรามาศึกษาอริยสัจทั้ง ๔ ประการอันเป็นธรรมที่พระองค์ตรัสรู้พระอนุตตรสัมมาสัมโพธิญาณ ว่ามีรายละเอียดที่ควรศึกษาอย่างไร

อริยสัจ ๔ คือ **ความจริงอันประเสริฐ ๔ ประการ** ได้แก่

(๑) **ทุกขสัจ** ความจริง คือ สภาพที่ทนได้ยาก กล่าวคือสังขารทั้งหลายมีสภาพที่ทนอยู่ไม่ได้นาน ใครเข้าไปยึดมั่นถือมั่นด้วยตัณหาและทิฏฐิแล้วเป็นทุกข์ ทุกขสัจนี้มีทั้งที่ปกปิด เห็นได้ยาก และเปิดเผยเห็นได้ง่าย พระองค์ทรงรู้อย่างแจ่มแจ้ง และถูกถ้วนจนทรงสามารถวิเคราะห์ได้ว่าทุกข์นั้นมีอยู่ ๒ ประเภทใหญ่ ๆ คือ

"สภาวทุกข์" หรือทุกข์ประจำสังขาร ได้แก่ ชาติทุกข์(ความเกิดเป็นทุกข์) ชราทุกข์(ความแก่เป็นทุกข์) มรณทุกข์(ความตายเป็นทุกข์) สภาวทุกข์นี้เมื่อมนุษย์เกิดมาแล้วต้องมีด้วยกันทุกคน

"ปกิณณกทุกข์" หรือทุกข์จร ได้แก่ **โสกะ**(ความโศก) **ปริเทวะ**(ความร่ำไรรำพัน) **ทุกขะ**(ความไม่สบายกาย) **โทมนัสสะ**(ความไม่สบายใจ) **อุปายาสะ**(ความคับแค้นใจ) **อัปปิเยหิ สัมปโยคทุกข์**(ความต้องประสบกับสิ่งอันไม่เป็นที่รัก) **ปิเยหิ วิปปโยทุกข์**(ความต้องพลัดพรากจากสิ่งอันเป็นที่รัก) **อลาภทุกข์**(ความปรารถนาสิ่งใด แล้วไม่ได้สิ่งนั้น)

นี่เป็นทุกข์ ๒ ประเภทใหญ่ ๆ นอกจากทุกข์ทั้ง ๒ ประเภทนี้แล้วยังมีทุกข์อื่น ๆ อีก เช่น

นิพัทธทุกข์ หรือทุกข์เนืองนิตย์ หรือทุกข์เป็นเจ้าเรือน ได้แก่ หนาว ร้อน เป็นต้น, **พยาธิทุกข์** หรือทุกขเวทนา มีประเภทต่าง ๆ ตามสมุฏฐานคืออวัยวะนั้น ๆ ไม่สามารถทำหน้าที่ได้ตามปกติ, **สันตาปทุกข์** เป็นทุกข์ที่เกิดจากความร้อนรุ่มหรือทุกข์ร้อน ได้แก่ ความกระวนกระวายใจ เพราะถูก

ไฟกิเลสคือ ราคะ โทสะและโมหะเผา

วิปากทุกข์ หรือทุกข์ที่เกิดจากผลกรรม ได้แก่ การได้รับผลจากกรรมชั่ว เช่นได้รับความวิบัติฉิบหายในทรัพย์สิน เพราะผลกรรมจากอทินนาทาน(การลักขโมย ฉ้อโกง) ได้รับความวิบัติฉิบหายในร่างกายหรือเป็นคนขี้โรค เพราะผลกรรมจากปาณาติปาต (การฆ่า-ทรมานสัตว์ที่มีชีวิต ให้ตายหรือให้พิการ) หรือการได้รับผลจากกรรมดีแต่ทนอยู่ไม่ได้นาน เช่น ความเจริญด้วยลาภยศฯ แต่พอหมดบุญก็เสื่อมลาภเสื่อมยศฯ หรือวิปฏิสารคือความร้อนใจ เป็นต้น

สหคตทุกข์ หรือทุกข์ที่เป็นไปด้วยกัน ได้แก่ ทุกข์ที่เนื่องจากโลกธรรม ๘ ได้แก่ ลาภ-ความเสื่อมลาภ ยศ-ความเสื่อมยศ สรรเสริญ-นินทา สุข-ทุกข์ (โลกธรรมสูตร), **อาหารปริเยฏฐิทุกข์** คือ ทุกข์ในการหากินซึ่งได้แก่**อาชีวทุกข์, วิวาทมูลกทุกข์** คือ ทุกข์ที่มีวิวาทเป็นมูล ได้แก่ ความไม่โปร่งใจ ความกลัวแพ้ ความหวาดหวั่น อันเนื่องมาจากการทะเลาะกันก็ดี สู้คดีกันและรบกันก็ดี

สุดท้ายได้แก่**ทุกขขันธ์** หรือทุกข์รวบยอด หมายเอา**สังขาร** คือ**เบญจขันธ์**นั่นเอง ในธัมมจักกัปปวัตตนสูตรก็ทรงแสดงไว้ว่า **"สงฺขิตฺเตน ปญฺจุปาทานกฺขนฺธา ทุกฺขา"** คือ **โดยย่ออุปาทานในขันธ์ทั้ง ๕ เป็นตัวทุกข์**

ที่แสดงมาทั้งหมดนี้เป็นทุกขสัจ อันเป็นสภาพที่ทนได้ยาก เป็นสภาวะที่บีบคั้น ขัดแย้ง บกพร่อง ขาดแก่นสารและความเที่ยงแท้ ไม่ให้ความพึงพอใจแท้จริง มนุษย์ผู้เมาอยู่ในวัย ในความไม่มีโรค และในชีวิตถูกกิเลสอวิชชาครอบคลุมจิตใจอยู่หนาแน่น ไม่สามารถจะรู้จะสัมผัสได้อย่างลึกซึ้ง ส่วนปุถุชนผู้มีปัญญาก็พอจะกำหนดรู้ลักษณะทุกข์ดังกล่าวได้บ้าง แต่ทุกข์ที่ละเอียด ๆ นั้นไม่สามารถกำหนดรู้ได้ เพราะทุกข์ที่ละเอียดนั้นไม่สามารถรู้เห็นหรือสัมผัสได้ด้วยอายตนะที่หยาบ พระเดชพระคุณ**หลวงพ่อวัดปากน้ำ พระมงคลเทพมุนี**(สด จนฺทสโร) จึงได้สอนให้ผู้ที่เจริญภาวนาวิชชาธรรมกายพิจารณาทุกขสัจที่ละเอียด ๆ เพื่อละวางอุปาทานในขันธ์ทั้ง ๕ และที่**วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม** พระอาจารย์มหาเสริมชัย ชยมงฺคโล ผู้เป็นเจ้าอาวาส ก็ได้สอนตามแนวคำสอนของพระเดชพระคุณหลวงพ่อวัดปากน้ำนั้นทุกประการเป็นประจำอีกเช่นกัน

เมื่อเรารู้จักทุกขสัจแล้ว ต่อไปควรศึกษาในอริยสัจประการที่ ๒ ได้แก่

(๒) สมุทัย หรือ **ทุกขสมุทัยสัจ** ความจริงอันเป็นเหตุเกิดแห่งทุกข์ ได้แก่ **ตัณหา ๓** คือ กามตัณหา ภวตัณหาและวิภวตัณหา ดังมีรายละเอียดดังนี้

กามตัณหา ได้แก่ ความทะยานอยากในกาม ความอยากได้กามคุณ ได้แก่ รูป เสียง กลิ่น รส และสิ่งสัมผัสทางกาย ที่น่ายินดีพอใจมาสนองความต้องการทางประสาททั้ง ๕ คือ ทางประสาทตา หู จมูก ลิ้น และกาย

ภวตัณหา ได้แก่ ความทะยานอยากในภพ ความอยากในภาวะของตัวตนที่จะได้จะเป็นอย่างใดอย่างหนึ่ง อยากเป็น อยากคงอยู่ตลอดไป อันเป็นความใคร่อยากที่ประกอบด้วยภวทิฏฐิหรือสัสสตทิฏฐิ

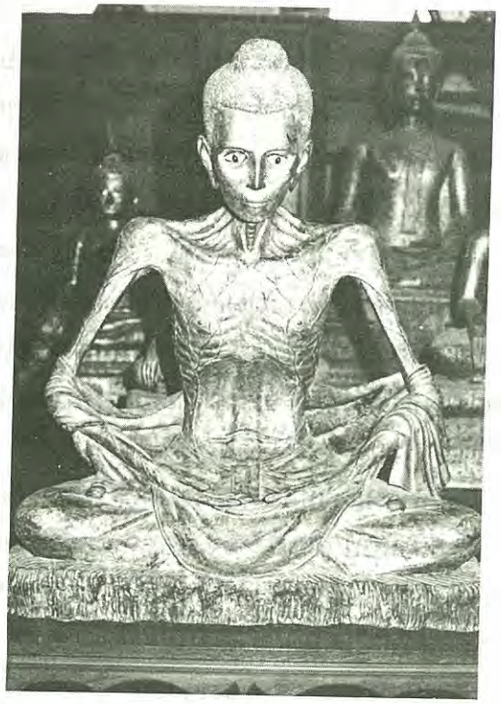

วิภวตัณหา ได้แก่ ความทะยานอยากในวิภพ ความอยากในความพรากพ้นไปแห่งตัวตนจากความเป็นอย่างใดอย่างหนึ่งอันไม่น่าปรารถนา อยากทำลายอยากให้ดับสูญ อันเป็นความใคร่อยากที่ประกอบด้วยวิภวทิฏฐิหรืออุจเฉทิฏฐิ

ตัณหาทั้ง ๓ ประการนี้ เป็นทุกขสมุทัย คือเป็นสาเหตุให้ทุกข์เกิด พระองค์ทรงเห็นและรู้อย่างแจ่มแจ้งว่าตัณหาเหล่านี้เป็นเหตุเป็นปัจจัยให้เกิดอุปาทาน คือความยึดมั่นถือมั่น และภพ ชาติ ชรา มรณะ ทุกข์อย่างไม่รู้จักจบสิ้น และตัณหาเหล่านี้เป็นไปด้วยกันกับความยินดีพอใจและมุ่งหน้าให้เกิดความเพลิดเพลินในอารมณ์นั้น ๆ อย่างไม่รู้จักพอ เมื่อทะยานอยากแล้วไม่ได้ตามปรารถนาก็เป็นทุกข์ ได้มาแล้วต้องบริหาร ต้องหวงแหนก็เป็นทุกข์ ต้องพลัดพรากจากสิ่งที่รักและหวงแหนนั้นอีก ก็ยิ่งทุกข์หนักเข้าไปอีก

นี่เป็นอริยสัจ ๒ ประการแล้ว คือ ทุกขสัจอันเป็นสภาพที่ทนได้ยาก และทุกขสมุทัยสัจอันเป็นเหตุเกิดแห่งทุกข์ ส่วนอริยสัจอีกหนึ่งคือ

(๓) นิโรธสัจ หรือ **ทุกขนิโรธสัจ** เป็นสภาวะที่ทุกข์ดับเพราะเหตุดับ หรือพูดง่าย ๆ ว่าความดับทุกข์เพราะความที่ตัณหาดับสิ้นไป

พระพุทธเจ้าทรงเห็นและทรงรู้ความดับ โดยสำรอกกิเลสออกอย่างไม่เหลือเศษนี้อย่างชัดแจ้งในพระทัยการเจริญภาวนาวิชชาธรรมกายแห่งองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ที่พระเดชพระคุณ**หลวงพ่อวัดปากน้ำ พระมงคลเทพมุนี** (สด จนฺทสโร) ได้ปฏิบัติเข้าถึง และได้ถ่ายทอดสั่งสอนไว้นี้ **เป็นทั้งสมถะและวิปัสสนากัมมัฏฐานคู่กัน** และ**มีนิโรธเป็นโคจร** กล่าวคือ **เมื่อปฏิบัติได้ถึงธรรมกายแล้ว ก็ดับหยาบไปหาละเอียดโดยวิธีพิสดารกายสุดกายหยาบกายละเอียด ผ่านศูนย์กลางกำเนิดธาตุธรรมเดิม** และ**เห็น จำ คิด รู้ คือใจ ของกายโลกียะทุกกาย อันเป็นที่เกิด ที่ตั้ง ที่เอิบอาบ ซึมซาบ ปนเป็นของกิเลส อวิชชา ตัณหา อุปาทาน เพื่อชำระธาตุ ธรรม เห็น จำ คิด รู้ คือใจ** หรืออีกนัยหนึ่ง **เพื่อปหานอกุศลจิตของกายโลกียะทุกกาย สุดกายหยาบกายละเอียดจนจิตละเอียดหนักเข้า เป็นแต่สภาวะของธรรมกายที่สุดละเอียดและ**

ใสสะอาดบริสุทธิ์ เรื่องนี้พระอาจารย์มหาเสริมชัย ชยมงฺคโล เจ้าอาวาส**วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม** ได้เคยแสดงไว้เมื่อคราวได้รับอาราธนาจากเปรียญธรรมสมาคมให้ไปบรรยายธรรม เรื่อง **สู่ทางพระนิพพาน** เมื่อ ๑๓ สิงหาคม ๒๕๓๒ ณ หอประชุมวัดสามพระยา (โปรดดูเรื่อง **สู่ทางพระนิพพาน** ในนิตยสารธรรมกายเล่มที่ ๑๕ และเล่มที่ ๑๖)

จากคำบรรยายธรรม เรื่อง "สู่ทางพระนิพพาน" ที่ท่านพระอาจารย์มหาเสริมชัย ชยมงฺคโล เจ้าอาวาสวัดหลวงพ่อสดฯ ได้แสดงไว้ ทำให้เห็นได้ว่าในวิชชาธรรมกายของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ที่พระเดชพระคุณหลวงพ่อวัดปากน้ำปฏิบัติเข้าถึงและสั่งสอนนั้น มีการพิจารณาทุกขสัจ ทุกขสมุทัยสัจ และ**ทำนิโรธ**โดยวิธี**พิสดารกายดับหยาบไปหาละเอียดอันเป็นการปหานอกุศลจิตของกายโลกียะ** ซึ่งนั่นก็คือ **"ทุกขนิโรธสัจ"** นั่นเอง ตรงนี้พระพุทธองค์ทรงเห็นและรู้อย่างแจ่มแจ้งว่า **ทุกขนิโรธสัจ** คือ **ความดับโดยสำรอกออกอย่างไม่เหลือแห่งตัณหาเป็นความสละ ความละทิ้ง ความปล่อยวาง** และ**ความไม่อาลัยในตัณหา** นั่นเอง

ทีนี้ก็มาถึงอริยสัจประการสุดท้าย ได้แก่

(๔) มัคคสัจ หรือ **ทุกขนิโรธคามินีปฏิปทา** อันเป็นปฏิปทาที่นำไปสู่ความดับแห่งทุกข์ หรือเป็นข้อปฏิบัติให้ถึงความดับทุกข์ คือ **อริยอัฏฐังคิกมรรค** อริยมรรคมีองค์ ๘ หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า **มัชฌิมาปฏิปทา** ซึ่งแปลว่า **ทางสายกลาง** นั่นเอง

อริยมรรคมีองค์ ๘ ได้แก่

๑. สัมมาทิฏฐิ คือ **ปัญญาอันเห็นชอบ** ซึ่งได้แก่ **ญาณที่หยั่งรู้อริยสัจธรรมทั้ง ๔ ประการ**อย่างชัดแจ้งว่านี่ทุกข์ นี่เหตุให้เกิดทุกข์ นี่ความดับทุกข์โดยไม่เหลือแห่งทุกข์ และนี่ปฏิปทาให้ถึงความดับทุกข์ **ปัญญาอันเห็นแจ้งในปฏิจจสมุปบาทธรรม** คือธรรมอันเป็นเหตุเป็นปัจจัยเกี่ยวเนื่องกันให้เกิดทุกข์ **ปัญญาอันเห็นแจ้งในสามัญญลักษณะแห่งสังขาร** และ**ปัญญาอันเห็นแจ้งในวิสังขาร** คือ**พระนิพพาน**ทั้งโดย**สภาวะ ผู้ทรงสภาวะ** และทั้ง**อายตนนิพพานตามที่เป็นจริง**

๒. สัมมาสังกัปปะ คือ **ความดำริชอบ** ได้แก่ เนกขัมมสังกัปป์(ความดำริจะออกจากกามารมณ์) อพยาบาทสังกัปป์(ความดำริในอันไม่พยาบาทเขา) อวิหิงสาสังกัปป์(ความดำริในอันไม่เบียดเบียนเขา)

๓. สัมมาวาจา คือ **เจรจาชอบ** ซึ่งได้แก่ **วจีสุจริต ๔** มีการเว้นจากกล่าวคำเท็จ เว้นจากกล่าวคำส่อเสียด เว้นจากกล่าวคำหยาบและเว้นจากกล่าวคำเพ้อเจ้อ

๔. สัมมากัมมันตะ คือ **การกระทำการงานชอบ** ซึ่งได้แก่ **กายสุจริต ๓** มีการเว้นจากปาณาติปาตทำชีวิตสัตว์ให้ตกล่วงไป เว้นจากอทินนาทาน การถือเอาสิ่งของที่เจ้าของเขาไม่ให้ และเว้นจากการประพฤติผิดในกาม สูงขึ้นไปถึงการประพฤติพรหมจรรย์

๕. สัมมาอาชีวะ คือ **เลี้ยงชีพชอบ** ได้แก่ **การเว้นจากการเลี้ยงชีวิตในทางที่ผิด** โดยอุบายทุจริตมีการหลอกลวง ฉ้อฉล ฉ้อราษฎร์บังหลวง และ**การละเว้นจากอบายมุขต่าง ๆ** ได้แก่การละเว้นจากการเป็นนักเลงการพนัน นักเลงผู้หญิง นักเลงสุราและยาเสพติด คบคนชั่วเป็นมิตร เป็นต้น และ**ประกอบแต่สัมมาชีพ**อันเป็นการเลี้ยงชีพในทางที่ชอบที่ถูกต้อง

๖. สัมมาวายามะ คือ **เพียรพยายามชอบ** ได้แก่ **ปธาน**หรือ**สัมมัปปธาน ๔** มี สังวรปธาน เพียรระวังหรือเพียรปิดกั้นบาปอกุศลธรรมที่ยังไม่เกิดมิให้เกิดขึ้น, ปหานปธาน เพียรละหรือเพียรกำจัดบาปอกุศลธรรมที่เกิดขึ้นแล้ว, ภาวนาปธาน เพียรเจริญหรือเพียรก่อให้เกิดกุศลธรรมที่ยังไม่เกิด ให้เกิดมีขึ้น, อนุรักขนาปธานเพียรรักษากุศลธรรมที่เกิดขึ้นแล้วให้ตั้งมั่นและให้เจริญยิ่งขึ้นไปจนไพบูลย์

๗. สัมมาสติ คือ **ระลึกชอบ** ได้แก่ **ระลึกในสติปัฏฐานทั้ง ๔ อันเป็นทางอันเอก** ดังที่พระบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสแสดงไว้ในมหาสติปัฏฐานสูตร ซึ่งจะขอยกมาแสดงเพื่อประกอบการศึกษาเสียส่วนหนึ่งว่า

"เอกายโน อยํ ภิกฺขเว มคฺโค ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ทางนี้เป็นที่ไปอันเอก(เป็นที่ไปของบุคคลผู้เดียวเป็นที่ไปในที่แห่งเดียว) **สตฺตานํ วิสุทฺธิยา เพื่อความหมดจดวิเศษของสัตว์ทั้งหลาย โสกปริเทวานํ สมติกฺกมาย เพื่อความก้าวล่วง ซึ่งความโศกและความร่ำไร ทุกฺขโทมนสฺสานํ อฏฺฐงฺคมาย เพื่ออัสดงค์ดับไปแห่งทุกข์และโทมนัส ญายสฺส อธิคมาย เพื่อบรรลุญายธรรม**(ธรรมที่ควรรู้ ธรรมที่ถูก คือ อริยมรรค) **นิพฺพานสฺส สจฺฉิกิริยาย เพื่อกระทำพระนิพพานให้แจ้ง ยทิทํ จตฺตาโร สติปฏฺฐานา ทางนี้** คือ **สติปัฏฐาน**(ธรรมเป็นที่ตั้งแห่งสติ) **๔ อย่าง**

อิธ ภิกฺขเว ภิกฺขุ กาเย กายานุปสฺสี วิหรติ ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ภิกษุในธรรมวินัยนี้ ย่อมพิจารณาเห็นกาย ในกายเนือง ๆ อยู่ อาตาปี สมฺปชาโน สติมา มีความเพียรยังให้กิเลสเร่าร้อน มีสัมปชัญญะ มีสติ วิเนยฺย โลเก อภิชฺฌาโทมนสฺสํ พึงนำอภิชฌาและโทมนัส(ความยินดียินร้าย) **ในโลกเสียให้พินาศ**

เวทนาสุ เวทนานุปสฺสี วิหรติ เธอย่อมพิจารณาเห็นเวทนาในเวทนาเนือง ๆ อยู่ อาตาปี สมฺปชาโน สติมา มีความเพียรให้กิเลสเร่าร้อน มีสัมปชัญญะ มีสติ วิเนยฺย โลเก อภิชฺฌาโทมนสฺสํ พึงนำอภิชฌาและโทมนัส(ความยินดียินร้าย) **ในโลกเสียให้พินาศ**

จิตฺเต จิตฺตานุปสฺสี วิหรติ เธอย่อมพิจารณาเห็นจิตในจิตเนือง ๆ อยู่ อาตาปี สมฺปชาโน สติมา มีความเพียรให้กิเลสเร่าร้อน มีสัมปชัญญะ มีสติ วิเนยฺย โลเก อภิชฺฌาโทมนสฺสํ พึงนำอภิชฌาและโทมนัส(ความยินดียินร้าย) **ในโลกเสียให้พินาศ**

ธมฺเมสุ ธมฺมานุปสฺสี วิหรติ เธอย่อมพิจารณาเห็นธรรมในธรรมเนือง ๆ อยู่ อาตาปี สมฺปชาโน สติมา

มีความเพียรให้กิเลสเร่าร้อน มีสัมปชัญญะ มีสติ วิเนยฺย โลเก อภิชฺฌาโทมนสฺสํ พึงนำอภิชฌาและโทมนัส(ความยินดียินร้าย) **ในโลกเสียให้พินาศ"**

นี้เป็นส่วนหนึ่งในมหาสติปัฏฐานสูตรที่ยกมาแสดงเพื่อให้เห็นว่า สติปัฏฐานทั้ง ๔ นั้นเป็นทางไปอันเอกกล่าวสรุปง่าย ๆ ก็คือ มีสติกำหนดพิจารณากาย เวทนา จิต และธรรม ให้เห็นเป็นสักแต่ว่า กาย เวทนา จิต และธรรม ส่วนหนึ่งๆเท่านั้น ไม่ใช่สัตว์ บุคคล ตัวตน เรา เขา เพื่อถอนอภิชฌาและโทมนัสในโลกให้พินาศไปแม้ในวิชชาธรรมกายที่ท่านพระอาจารย์มหาเสริมชัย ชยมงฺคโล เจ้าอาวาสวัดหลวงพ่อสดฯ ได้บรรยายไว้ในเรื่อง "สู่ทางพระนิพพาน" ก็แสดงไว้ว่า "..กล่าวถึงพุทธภาวนาวิชชาธรรมกายว่า เจริญภาวนาไปโดยเน้นหนักทั้งสมถะและวิปัสสนาคู่กัน พอ ๆ กัน เพียงแต่ในเบื้องต้นหนักไปทางสมถะก่อน แล้วจึงเข้าอนุวิปัสสนาเป็นสติปัฏฐาน **มีสติพิจารณาเห็นกายในกาย เวทนาในเวทนา จิตในจิต** และ**ธรรมในธรรม ของกายโลกียะทุกกาย สุดละเอียดไปจนถึงธรรมกาย** แล้วจึงอาศัยตา หรือ**ญาณของธรรมกายพิจารณาสภาวธรรมให้เห็นฝ่ายที่เป็นสังขาร ธรรมว่ามีสามัญลักษณะอย่างไร** และ**ก็ละวางอุปาทานนั้น ในช่วงนั้นแหละทำนิโรธดับสมุทัย ปหานอกุศลจิตของกายในภพสาม จนจิตละเอียดหนัก เป็นแต่ธรรมกายที่บริสุทธิ์ล้วน ๆ ถึงพระนิพพาน อายตนนิพพาน มีพระนิพพานเป็นอารมณ์.."**

นี้แสดงให้เห็นว่าใน**วิชชาธรรมกายนั้นปฏิบัติตรงตามสติปัฏฐาน ๔ เพราะวัตถุประสงค์ข้อสุดท้ายในสติปัฏฐาน** คือ **การทำพระนิพพานให้แจ้ง**

๘. สัมมาสมาธิ คือ **ตั้งจิตไว้ชอบ** ได้แก่ การทำจิตให้สงบสงัดจากกิเลสนิวรณ์เครื่องกั้นปัญญาและธรรมทั้งหลายที่เป็นอกุศล ด้วยการเจริญฌานทั้ง ๔ ให้เกิดมีขึ้น ฌาน ๔ นั้น ได้แก่ ปฐมฌาน ความเพ่งที่ ๑ มีองค์ ๕ คือ วิตก วิจาร ปีติ สุข และเอกัคคตา ทุติยฌาน ความเพ่งที่ ๒ มีองค์ ๓ คือ ปีติ สุข และเอกัคคตา ตติยฌาน ความเพ่งที่ ๓ มีองค์ ๒ คือ สุข และเอกัคคตา จตุตถฌาน ความเพ่งที่ ๔ มีองค์ ๒ คือ อุเบกขาและเอกัคคตา

ทั้งหมดนี้เป็น**อริยมรรคมีองค์ ๘** และได้ชื่อว่า**มัชฌิมาปฏิปทา** แปลว่า **ทางสายเอก เป็นข้อปฏิบัติอันพอดีที่จะนำไปสู่จุดหมายแห่งความหลุดพ้นเป็นอิสระ ดับทุกข์ได้อย่างสิ้นเชิง ไม่ปฏิบัติไปในทางสุดโต่งทั้งสอง** คือ **กามสุขัลลิกานุโยค** และ**อัตตกิลมถานุโยค อันมิใช่ทางให้ถึงซึ่งความพ้นทุกข์อันถาวร**

อริยมรรคมีองค์ ๘ ประการนี้ ต่างเป็นปัจจัยอุดหนุนกันและกันซึ่งสามารถพิจารณาได้เป็นลำดับดังนี้

เมื่อบุคคลมีปัญญาอันเห็นชอบเห็นถูกต้องตามสภาวะของธรรมที่เป็นจริง ไม่มีความเห็นวิปริต คือเห็นผิดจากความเป็นจริงของธรรม อันนี้เรียกว่า **สัมมาทิฏฐิ** จากนั้นจะดำริอะไรอันเป็นไปตามกุศลวิตก ๓ ย่อมเป็นไปในทางที่ดีที่ชอบ นี้เป็น**สัมมาสังกัปปะ** แล้ว เมื่อเห็นชอบและดำริชอบอย่างถูกต้องแล้ว จะประพฤติ หรือทำอะไร ๆ ย่อมเป็นไปในทางที่ดีที่ชอบตามไปด้วย ถ้าประพฤติชอบทางวาจาก็เป็น**สัมมาวาจา** ถ้าประพฤติชอบทางกายก็เป็น**สัมมากัมมันตะ** บุคคลที่มีความเห็นชอบ ดำริชอบ เป็นอันดี ทั้งมีความประพฤติที่เป็นไปทางวาจาและทางกายที่เป็นสุจริตแล้ว การจะแสวงหาอาชีพอันเป็นเครื่องเลี้ยงชีวิตในทางที่ผิดที่มิชอบย่อมไม่มี ความเลี้ยงชีพของผู้นั้นก็เป็น**สัมมาอาชีวะ** เมื่อเป็นเช่นนั้นการที่จะปรารถนาความเพียรอันใดที่เป็นไปในสัมมัปปธาน ๔ ย่อมเป็นไปในทางที่ชอบ เป็นไปเพื่อละอกุศลธรรมเพื่อเจริญกุศลธรรม นี้ก็เป็น**สัมมาวายามะ** เมื่อบุคคลนั้นมีความเพียร ชอบดังกล่าวแล้ว ความไม่หลงซึ่งได้แก่อสัมโมหะอันเกิดขึ้นจากการมีสติพิจารณา กาย เวทนา จิต และธรรม ก็จะเกิดขึ้น จึงเป็น**สัมมาสติ** เมื่อมีสัมมาสติแล้ว ใจของผู้นั้นจะไม่พล่าน จิตเป็นฌานสมาธิเป็น**สัมมาสมาธิ**แล้ว นี่แหละความอุดหนุนกันและกันของอริยมรรคมีองค์ ๘

มรรคมีองค์ ๘ นี้ **เมื่อเกิดขึ้นพร้อมเพรียงกันจนเป็นเอกสมังคีแล้ว ย่อมมีกำลังที่จะปหานสังโยชน์อันเป็นกิเลสเครื่องร้อยรัดให้สัตว์ติดอยู่ในโลกในวัฏฏทุกข์นี้ได้** แม้ในพระธรรมเทศนาธัมมจักกัปปวัตตนสูตร พระองค์ทรงแสดงไว้ว่า **ข้อปฏิบัติสายกลาง อันเป็นเหตุให้เกิดธรรมจักษุ เป็นเหตุให้เกิดญาณ ย่อมเป็นไปเพื่อความสงบระงับ เพื่อความรู้ยิ่ง เพื่อความตรัสรู้** และ**เพื่อพระนิพพาน** นั้น คือ **อริยมรรคมีองค์ ๘** ที่ว่าเป็นเหตุให้เกิดธรรมจักษุ พระอริยสาวกมีพระอัญญาโกณฑัญญะ เป็นต้นเกิดธรรมจักษุว่า **ยงฺกิญฺจิ สมุทยธมฺมํ สพฺพนฺตํ นิโรธธมฺมํ** คือ**"สิ่งใดสิ่งหนึ่งมีอันเกิดขึ้นเป็นธรรมดา สิ่งนั้นทั้งปวงมีอันดับไปเป็นธรรมดา"** นี่เกิดขึ้นเพราะมรรครวมกันเป็นเอกสมังคีทำให้พระอัญญาโกณฑัญญะบรรลุพระอริยผลเบื้องต้น คือเป็นพระโสดาบันบุคคลสามารถปหานสังโยชน์เบื้องต้นได้ ๓ ประการ คือ สักกายทิฏฐิ วิจิกิจฉา และสีลัพพตปรามาสได้ นี่แสดงให้เห็นว่าอริยมรรคมีองค์ ๘ เมื่อประชุมรวมกันเป็นเอกสมังคีแล้วย่อมปหานสังโยชน์ได้ จนที่สุดบรรลุพระนิพพานเพราะปหานสังโยชน์ทั้ง ๑๐ ประการได้อย่างสิ้นเชิง

อริยมรรคมีองค์ ๘ ยังสามารถจัดเข้าในไตรสิกขาได้ คือ สัมมาวาจา สัมมากัมมันตะ และสัมมาอาชีวะ จัดเข้าใน**ศีลสิกขา**, สัมมาวายามะ สัมมาสติ และสัมมาสมาธิ จัดเข้าใน**สมาธิสิกขา**, ส่วนสัมมาทิฏฐิ และสัมมาสังกัปปะ จัดเข้าใน**ปัญญาสิกขา**

ที่แสดงมาทั้งหมดนี้เป็นอริยสัจ ๔ อันเป็นความจริงอันประเสริฐ ๔ ประการ สรุปอย่างเข้าใจได้ง่าย คือ **ทุกขสัจ** สภาพที่ทนได้ยาก, **ทุกขสมุทัยสัจ** เหตุเกิดแห่งทุกข์, **ทุกขนิโรธสัจ** ภาวะที่ทุกข์ดับเพราะเหตุดับ, และ**ทุกขนิโรธคามินีปฏิปทา** ข้อปฏิบัติสายกลางให้ถึงความดับทุกข์ นอกจากนี้แล้ว พระพุทธเจ้าทรงแสดงกิจในอริยสัจ ๔ ไว้ อันเป็นหน้าที่ที่จะพึงกระทำต่ออริยสัจทั้ง ๔ ได้แก่

ปริญญา การกำหนดรู้ เป็นกิจในทุกข์ พระบาลีว่า **ทุกฺขํ อริยสจฺจํ ปริญฺเญยฺยํ** คือ **ทุกข์ควรกำหนดรู้**

ปหานะ การละ เป็นกิจในสมุทัย พระบาลีว่า **ทุกฺขสมุทโย อริยสจฺจํ ปหาตพฺพํ** คือ **สมุทัยควรละ**

สัจฉิกิริยา การทำให้แจ้ง เป็นกิจในนิโรธ พระบาลีว่า **ทุกฺขนิโรโธ อริยสจฺจํ สจฺฉิกาตพฺพํ** คือ **นิโรธควรทำให้แจ้ง**

ภาวนา การเจริญ เป็นกิจในมรรค พระบาลีว่า **ทุกฺขนิโรธคามินี ปฏิปทา อริยสจฺจํ ภาเวตพฺพํ**คือ **มรรคควรเจริญ**

การปฏิบัติธรรมตามอริยสัจ ๔ ต้องให้อริยสัจแต่ละข้อสัมพันธ์ตรงกันกับกิจแต่ละอย่าง จึงจะเป็นการปฏิบัติโดยชอบ แต่ความสำเร็จในการปฏิบัติกิจในอริยสัจ ๔ ทั้งหมดนี้ ต้องเป็นไปในญาณ ๓ องค์ สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงปฏิญาณพระองค์ว่าเป็นผู้ตรัสรู้พระอนุตตรสัมมาสัมโพธิญาณ ก็ต่อเมื่อ **พระองค์ทรงรู้เห็นตามความเป็นจริงในอริยสัจ ๔ ซึ่งมีรอบ ๓ มีอาการ ๑๒** ดังนี้

สัจจญาณ หยั่งรู้สัจจะ หรือมีปัญญาเห็นแจ้งในการหยั่งรู้อริยสัจ ๔ แต่ละอย่างตามที่เป็นจริงว่า นี้ทุกข์อันเป็นสภาพที่ทนได้ยาก นี้ทุกขสมุทัยอันเป็นเหตุเกิดแห่งทุกข์ นี้ทุกขนิโรธอันเป็นสภาวะที่ทุกข์ดับเพราะเหตุดับและนี้ทุกขนิโรธคามินีปฏิปทาอันเป็นข้อปฏิบัติสายกลางให้ถึงความดับทุกข์

กิจจญาณ หยั่งรู้กิจ หรือมีปัญญาเห็นแจ้งในการหยั่งรู้กิจอันจะต้องทำในอริยสัจ ๔ แต่ละอย่างว่า ทุกข์ควรกำหนดรู้ ทุกขสมุทัยควรละ ทุกขนิโรธ ควรทำให้แจ้ง และทุกขนิโรธคามินีปฏิปทาควรเจริญ

กตญาณ หยั่งรู้การอันทำแล้ว หรือมีปัญญาเห็นแจ้งในการหยั่งรู้ว่ากิจอันจะต้องทำในอริยสัจ ๔ แต่ละอย่างนั้นได้กระทำเสร็จแล้ว กล่าวคือ ทุกข์อันเป็นสภาพที่ทนได้ยากเรากำหนดรู้ตามที่เป็นจริงแล้ว ทุกขสมุทัยอันเป็นเหตุเกิดแห่งทุกข์ ได้แก่ ตัณหาเราละได้แล้ว ทุกขนิโรธอันเป็นสภาวะที่ทุกข์ดับเพราะเหตุดับเราก็ได้ทำให้แจ้งแล้ว และทุกขนิโรธ-คามินีปฏิปทาอันเป็นข้อปฏิบัติสายกลางให้ถึงความดับทุกข์เราก็ได้เจริญเสร็จแล้ว

ทั้งหมดนี้ คือ **สัจจญาณ กิจจญาณ** และ**กตญาณ** เรียกว่า **ญาณ ๓** และญาณทั้ง ๓ นี้ เนื่องด้วยอริยสัจ ๔ โดยเฉพาะ ซึ่งมีชื่อเรียกเต็มตามที่มาว่า **ญาณทัสสนะ อันมีปริวัฏฏ์ ๓** (ญาณทัสสนะมีรอบ ๓ หรือ ความหยั่งรู้หยั่งเห็นครบ ๓ รอบ) หรือเรียกว่า ปริวัฏฏ์ ๓ แห่งญาณทัสสนะ

ปริวัฏฏ์ หรือ **วนรอบ ๓ นี้ เป็นไปในอริยสัจทั้ง ๔ จึงรวมเป็น ๑๒ ญาณทัสสนะนั้นจึงได้ชื่อว่ามีอาการ ๑๒**

พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงมีญาณทัสสนะตามที่เป็นจริงในอริยสัจทั้ง ๔ ครบวนรอบ ๓ มีอาการ ๑๒ อย่างนี้แล้ว จึงปฏิญาณพระองค์ว่าเป็นผู้ตรัสรู้พระอนุตตรสัมมาสัมโพธิญาณแล้ว พระองค์จึงตรัสไว้ในธัมมจักกัปปวัตตนสูตรว่า "ความรู้เห็นได้เกิดขึ้นแก่เราว่า วิมุตติของเราไม่กลับกำเริบ ชาตินี้เป็นชาติที่สุดแล้ว บัดนี้ไม่มีภพอีก"

ก่อนจบขออัญเชิญพระพุทธพจน์ในธัมมจักกัปป-วัตตนสูตรมาแสดงไว้ เพื่อยืนยันว่าข้อปฏิบัติสายกลางนั้นเป็นไปเพื่อพระนิพพาน ดังนี้

"ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย นี่แน่ะข้อปฏิบัติสายกลางไม่ข้องแวะที่สุดโต่งสองอย่างนั่นนั้น ตถาคตได้ตรัสรู้แล้วเป็นเหตุให้เกิดธรรมจักษุ เป็นเหตุให้เกิดญาณ เป็นไปเพื่อความสงบระงับ เพื่อความรู้ยิ่ง เพื่อความ ตรัสรู้เพื่อพระนิพพานนั้น คืออะไร

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ก็ข้อปฏิบัติสายกลางที่ตถาคตได้ตรัสรู้แล้ว เป็นเหตุให้เกิดธรรมจักษุ เป็นเหตุให้เกิดญาณ ย่อมเป็นไปเพื่อความสงบระงับ เพื่อความรู้ยิ่ง เพื่อความตรัสรู้ เพื่อพระนิพพานนั้น คืออะไร คืออริยมรรคมีองค์ ๘ นี่แล

องค์ ๘ คืออะไรบ้าง คือ ความเห็นชอบ ความดำริชอบ วาจาชอบ การงานชอบ ความเลี้ยงชีวิตชอบ ความเพียรชอบ ความระลึกชอบ ความตั้งจิตชอบ"

■ ■ ■ ■

เสียงจากผู้ปฏิบัติธรรม

บ.ก.

ที่ ศปธ.มสธ./๒๔

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด
จังหวัดนนทบุรี ๑๑๑๒๐
๒๑ สิงหาคม ๒๕๓๓

เรื่อง ขอขอบคุณ

เรียน ประธานมูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย

ตามหนังสือของมูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย ลงวันที่ ๑๙ พฤษภาคม ๒๕๓๓ มูลนิธิได้จัดส่งเทปโทรทัศน์ รายการธรรมปฏิบัติ ตามแนวการสอนของพระเดชพระคุณหลวงพ่อวัดปากน้ำ **พระมงคลเทพมุนี** (สด จนฺทสโร) ให้แก่ชมรมผู้ศึกษาและปฏิบัติธรรม มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช จำนวน ๔ ม้วน ซึ่งมีคุณสุทัศน์ และคุณสุนีรัตน์ นิ่มกุลรัตน์ เป็นเจ้าภาพอภินันทนาการ นั้น

ชมรมฯ ได้รับเรียบร้อยแล้ว ขอเรียนขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ เทปโทรทัศน์ดังกล่าวนี้ชมรมฯ จะได้ใช้ในการศึกษาและปฏิบัติธรรมของสมาชิกและผู้สนใจต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

(รองศาสตราจารย์ ดร.นิคม ทาแดง)
ประธานคณะกรรมการชมรม
ผู้ศึกษาและปฏิบัติธรรม มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

☆ ☆ ☆ ☆

สำนักสงฆ์คลองมะเลา หมู่ ๘
ตำบลหนองกี่ อำเภอกบินทร์บุรี
จังหวัดปราจีนบุรี ๒๕๑๑๐

๘ สิงหาคม ๒๕๓๓

เจริญพรมายังคุณโยมวิสุทธิ์

ด้วยตามที่คุณโยมได้มีศรัทธาสละทรัพย์สร้างเทปวีดีโอ ซึ่งสถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกายได้จัดทำขึ้น และคุณโยมได้ตั้งความจำนงค์ถวายวัดและสำนักที่ปฏิบัติธรรมนั้น ทางสำนักของอาตมาได้รับเทปวีดีโอของคุณโยมแล้วตามลำดับ ม้วนที่ ๑-๒-๓ รับเมื่อวันที่ ๑ ก.ค. ๓๓ และม้วนที่ ๔ รับเมื่อวันที่ ๓๐ ก.ค. ๓๓ พระสงฆ์และญาติโยมในสำนักนี้สนใจดูและมีความเข้าใจปฏิบัติตามในวิชชานี้มาก อาตมาจึงขอขอบคุณคุณโยมที่ได้มีเมตตาธรรมเพื่อที่จะให้ธรรมะของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้แผ่ไพศาลไปสู่เขตกันดาร อย่างที่สำนักอาตมานี้ก็นับว่าอยู่ในเขตกันดาร แต่ก็เป็นการทุลักทุเลอยู่ประการหนึ่ง คือต้องยืมเครื่องฉายเขาใช้ เป็นเหตุที่ได้ดูไม่ประติดประต่อกันเท่าไรนัก

ท้ายนี้อาตมาในนามหัวหน้าสงฆ์ในสำนัก จึงขออนุโมทนาส่วนกุศลผลบุญที่คุณโยมสละทรัพย์ภายนอกของคุณโยมให้เป็นทรัพย์ภายในเป็นอริยทรัพย์อันประเสริฐนี้ ขออ้างอิงเอาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายจากอำนาจพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทุก ๆ พระองค์ ได้คุ้มครองคุณโยมและครอบครัวให้เจริญไปด้วยอายุ วรรณ สุข พละ และเจริญไปด้วยลาภ ยศ สรรเสริญสุข ในบวรพระพุทธศาสนายิ่ง ๆ สืบไป เทอญ.

เจริญพรมาด้วยความนับถือ

พระพร กลฺยาณธมฺโม

หัวหน้าสงฆ์สำนักคลองมะเลา

☆ ☆ ☆ ☆

วัดพรหมเสนาราม
อำเภอโคกปีบ จังหวัดปราจีนบุรี ๒๕๑๙๐

วันที่ ๑๘ ธันวาคม ๒๕๓๓

เจริญพรคุณโยมบุญสม ทราบ

อาตมาได้รับเทป ๗ ตลับสอนธรรมะในระหว่างอบรมที่สถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี อาตมาขออนุโมทนาส่วนกุศลที่ได้บำเพ็ญมาในวันที่ ๑-๑๕ ธันวาคม ๒๕๓๓ ให้คุณบุญสมพร้อมครอบครัว จงเจริญรุ่งเรืองในการงานทุกประการ ทำราชการเจริญก้าวหน้า ค้าขายมีกำไรมาก ๆ ๆ อายุ วรรณ สุข พละ พลานามัยสมบูรณ์ ปราศจากโรคาทั้งปวง มีทุกข์ขอให้นิราศปราศจากทุกข์ มีภัยขอให้นิราศปราศจากภัยวิบัติ มีความโศกเศร้าโสกาอาดูร ขอให้ท่านจงนิราศปราศจากความโศกเศร้าโสกาอาดูร เทอญ.

สุดท้ายนี้ขอให้คุณบุญสมและครอบครัว คิดประสงค์และปรารถนาจงสมเจตนารมณ์ทุกประการ

เจริญพร

พระราม อคฺคธมฺโม

☆ ☆ ☆ ☆

โอวาท*
เรื่อง

การบำเพ็ญบารมีเพื่อความสิ้นกิเลสและกองทุกข์ ถึงมรรค ผล นิพพาน

โดย
พระอาจารย์มหาเสริมชัย ชยมงฺคโล

บางท่านก็อาจจะอยากได้ยินได้ฟังเรื่องการบำเพ็ญบารมี ก็คิดว่าจะเล่าเรื่องการบำเพ็ญบารมีให้ฟังแต่พอสังเขปและก็พอเป็นเค้าว่าการบำเพ็ญบารมีนั้นได้มีการกระทำการบำเพ็ญบารมีของพระโพธิสัตว์และผู้ปฏิบัติธรรมเพื่อที่จะถึงซึ่งมรรค ผล นิพพานอย่างไร พอให้เป็นกำลังใจและก็เป็นแนวทางแก่พระเณรที่มาอยู่ที่นี่จะได้ใช้ประกอบการประพฤติปฏิบัติตนในระหว่างที่ยังพอมีชีวิตอยู่นี้ ให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ตนเองให้ดีที่สุด ก่อนที่เราจะไม่สามารถใช้สังขารร่างกายของเราได้อีกต่อไป แล้วก็บุญบารมีที่เราได้บำเพ็ญไปนั้นก็จะสะสมแก่กล้าขึ้นเป็นอุปบารมีปรมัตถบารมี เป็นทั้งอุปการะและเป็นทั้งคุณธรรมที่จะให้สัตว์โลกผู้มีปัญญา ผู้ปรารถนาจะพ้นทุกข์ได้ถึงซึ่งความสุขคือมรรค ผล นิพพานนั้น ให้สามารถสำเร็จลงได้

ก่อนอื่นท่านทั้งหลายพึงเข้าใจว่าการบำเพ็ญบารมีนั้น ก็คือ**การประกอบกรรมดี ละชั่ว ทำใจให้ใส** นั่นแหละ ซึ่งรวมเบ็ดเสร็จก็รวมว่า**เป็นคุณความดี เป็นบุญเป็นกุศล** ไม่ว่าจะเป็นการละชั่วด้วยการรักษาศีลด้วยการเว้นอกุศลกรรมบถสิบเป็นต้น และไม่ว่าจะเป็นการประพฤติดีประพฤติชอบตามธรรมของพระพุทธเจ้า เช่น ประกอบทานกุศล ด้วยคุณธรรมอื่นทั้งหลายมีพรหมวิหารธรรมเป็นต้น นี่ก็เป็นความดีและการชำระจิตใจให้ผ่องใสด้วยสมาธิ เพื่อกำจัด

แสดงแก่พระภิกษุสามเณร วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม เมื่อวันที่ ๑๔ มิถุนายน ๒๕๓๔

กิเลสนิวรณ์เครื่องกั้นปัญญา แล้วก็ชำระปัญญาให้บริสุทธิ์โดยการพิจารณาสภาวธรรมให้เห็นแจ้งในธรรมชาติ ที่ประกอบด้วยปัจจัยปรุงแต่งที่ชื่อว่าสังขารว่าปรุงแต่งอย่างไร แล้วก็มีสามัญญลักษณะที่เป็นอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา อย่างไร แล้วก็ให้เห็นแจ้งสูงขึ้นไปถึงอริยสัจทั้ง ๔ มีทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค อันเป็นไปในญาณ ๓ คือสัจจญาณ รู้ว่าอริยสัจทั้ง ๔ มีจริงอย่างไร กิจจญาณ รู้ว่าจะทำอย่างไรกับอริยสัจทั้ง ๔ นั้น แล้วก็กตญาณ เราได้กระทำบรรลุผลสำเร็จ คือถึงมรรค ผล นิพพาน ที่สิ้นสุดแห่งทุกข์ทั้งปวงแล้วแค่ไหนเพียงไร นี่เป็นลำดับขั้นไปอย่างนั้น ทั้งหมดนี้ล้วนแต่เป็นเรื่องของการกระทำคุณความดีทั้งสิ้น และคุณความดีนี้ ไม่ว่าจะเป็นการละชั่ว ทำดี ทำใจให้ใส มีสภาวะที่เป็นธรรมชาติเครื่องกำจัดกิเลสเหตุแห่งทุกข์หรือที่เรียกว่า เครื่องเศร้าหมองแห่งจิตใจให้หมดสิ้นไป ให้จิตใจและธาตุธรรมจากสุดหยาบไปจนสุดละเอียดผ่องใสบริสุทธิ์ ผ่องใสบริสุทธิ์นั้นเพื่อจะได้เข้าถึงธาตุธรรมเห็น จำ คิด รู้ ที่บริสุทธิ์ ที่ไม่

...เราบริจาคทาน สละขาดไปจากใจ แบ่งปันความรู้ความสามารถธรรมะ ปัจจัย ๔ เครื่องอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้อื่น นี้เป็นทั้งอามิสทานและธรรมทาน และประการสำคัญคือว่าปฏิบัติตนเพื่อขจัดขัดเกลากิเลสออกจากใจตน ดำรงตนดำเนินชีวิตตนให้เป็นตัวอย่างที่ดีแก่ผู้อื่น นี้ก็เป็นธรรมทาน...

ประกอบด้วยปัจจัยปรุงแต่ง ที่เราเรียกว่า**พระรัตนตรัย** คือพระพุทธรัตนะ พระธรรมรัตนะ พระสังฆรัตนะ ซึ่งก็ใช่ว่าอะไรอื่น ก็คือ**ธรรมกาย** ที่สูงสุดขึ้นไปเป็น **ธรรมกายมรรค ธรรมกายผล** และ**พระนิพพาน** นั้นเอง ขอให้เข้าใจอย่างนั้น ทีนี้การกระทำความดีทุกอย่างไม่ว่าจะเป็นการละชั่ว ทำดี ทำใจให้ผ่องใส ล้วนแต่จะประทับอยู่ในธาตุธรรม เห็น-จำ-คิด-รู้ (ใจ) หรืออีกนัยหนึ่งสะสมแก่กล้าจากคุณความดีขั้นหยาบ ๆ จนถึงขั้นละเอียด สูงขึ้นไปเรียกว่า"**บุญ**"

บุญนี้เห็นเป็นความดีชัด ๆ อย่างเช่นเราบริจาคทาน สละขาดไปจากใจ แบ่งปันความรู้ความสามารถธรรมะ ปัจจัย ๔ เครื่องอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้อื่น นี้เป็นทั้งอามิสทานและธรรมทาน และประการสำคัญ

...ใจนั้นมีที่ตั้งถาวรอยู่แห่งเดียว คือที่กลางกำเนิดธาตุธรรมเดิม ศูนย์กลางกายเหนือระดับสะดือ ๒ นิ้วมืออันเป็นที่ตั้งกายในกาย เวทนาในเวทนา จิตในจิต และธรรมในธรรม นั่นแหละธรรมฝ่ายบุญ

คือว่าปฏิบัติตนเพื่อขจัดขัดเกลากิเลสออกจากใจตน ดำรงตนดำเนินชีวิตตนให้เป็นตัวอย่างที่ดีแก่ผู้อื่น นี้ก็เป็นธรรมทาน ทั้งหมดนี้เป็นธรรมชาติที่ชำระจิตใจ คือธาตุธรรมเห็น จำ คิด รู้ ของเราให้สะอาดบริสุทธิ์ ยกภูมิธรรมของเราให้สูงขึ้นไป ตั้งแต่ความดีระดับหยาบ ๆ ไปจนถึงละเอียด จากบุญแก่กล้ามากเข้าเป็น "**บารมี**" จากบารมีแก่กล้ามากเข้าเป็น"**อุปบารมี**' จากอุปบารมีแก่กล้ามากเข้าเป็น "**ปรมัตถบารมี**"

บุญบารมีที่ว่านี้อยู่ที่ไหน เห็นได้ไหม? ถ้าปฏิบัติธรรมตามแนววิชชาธรรมกายนี้เห็นได้ เมื่อกี้ได้กล่าวให้ฟังแล้วว่าบุญบารมีนั้นเป็นธรรมชาติเครื่องชำระธาตุธรรมเห็น จำ คิด รู้ จากส่วนหยาบไปถึงส่วนละเอียดสุดละเอียด ทีนี้เรามาดูว่าธาตุหยาบก็อย่างกายเนื้อของเรานี่แหละประกอบด้วยธาตุน้ำ ดิน ไฟ ลม อากาศ แล้วก็วิญญาณธาตุ รวมเรียกว่า กาย ใจ จิต วิญญาณ เมื่อละชั่ว ทำดี ชำระจิตใจให้ผ่องใส กิริยาอาการก็งดงาม ผิวพรรณก็งาม ถึงจะดำก็ดำขำดำนวลไม่กระด้าง ถึงจะขาวก็ขาวนวลไม่ซีด ดูไม่ได้ที่ว่าซีดดูไม่ได้ อย่านึกนะว่าคนทำงานหนัก อ่านหนังสือหนัก อาจจะซีดบ้างนี่ธรรมดา เมื่อพูดอย่างนี้ก็คงจะเข้าใจนะ หมายถึงว่าผู้ที่กระทำคุณความดีทางกาย ทางวาจา ทางใจแล้ว เมื่อจิตใจงาม ผิวพรรณก็งาม ของเดิมมีมาแล้วอยู่อย่างไร ปัจจุบันนี่มันงาม หมายความว่ามันไม่เสียหาย แล้วก็น่าดูน่าชม ด้วยกิริยามารยาท กิริยาอาการวาจาต่าง ๆ งามอย่างนี้ แล้วผิวพรรณก็พลอยดีไปด้วยตามส่วนจากของเดิมที่มีอยู่เช่น บางคนผิวดำ บางคนดำแดง บางคนผิวขาว บางคนขาวเหลือง ก็จะดีไปตาม ทีนี้ในส่วนละเอียดไปอีก ท่านที่เรียนธรรมบทแล้ว คงเคยได้ยิน"**ธรรมทั้งหลาย มีใจเป็นใหญ่ มีใจเป็นหัวหน้า สำเร็จแล้วด้วยใจ**" คนเราจะดีหรือชั่วก็เป็นไปด้วยจิตใจนั่นแหละ ดลจิตดลใจ กาย วาจา ให้ประพฤติปฏิบัติตาม จะดีจะชั่วเลยอยู่ที่ใจ และใจนั่นแหละยังมีเบื้องหลังของใจอีก ฝ่ายชั่วคือกิเลสดลจิตดลใจให้เป็นไปตามอำนาจของมัน ฝ่ายดีก็บุญกุศลที่เราพูดเรื่องบุญกุศลก็แปลว่าฝ่ายดี เป็นบุญเป็นกุศลดลจิตดลใจให้ปฏิบัติไปตามอำนาจของเขา ทางกาย ทางวาจา และก็ใจด้วย บุญก็ทำใจให้ใสสะอาด เพราะฉะนั้นประการแรก ให้จำไว้ว่า**ใจสะอาด**

ใจ อยู่ที่ไหน? ใจนั้นมีที่ตั้งถาวรอยู่แห่งเดียว คือที่กลางกำเนิดธาตุธรรมเดิม ศูนย์กลางกายเหนือระดับสะดือ ๒ นิ้วมืออันเป็นที่ตั้งกายในกาย เวทนาในเวทนา จิตในจิต และธรรมในธรรม นั่นแหละธรรมฝ่ายบุญ เมื่อปรากฏขึ้นดลจิตดลใจ ก็ปรากฏ

ขึ้นที่ใจตรงกลางกำเนิดธาตุธรรมเดิมนั่นแหละ ทีนี้มีอยู่คำหนึ่งที่พูดอยู่เสมอคือ ธาตุ กับ ธรรม **ธาตุนี่เป็นที่ตั้งของธรรม ธรรมนั้นคือ ความดี ความชั่ว** เป็นธรรมชาติอย่างหนึ่ง และ**ธรรมกลาง ๆ** ถึงไม่ดีไม่ชั่ว แต่ธาตุของมนุษย์เราประกอบด้วยธาตุละเอียด ธาตุละเอียดตั้งอยู่ในกลางรูปขันธ์ ธาตุละเอียดของรูปขันธ์ประมาณเท่าเมล็ดโพธิ์เมล็ดไทร ตั้งอยู่กลางกำเนิดธาตุธรรมเดิม ขยายส่วนหยาบออกมาเป็น**ดวงกาย** ธาตุละเอียดมีมหาภูตรูปสี่เป็นต้น ก็ขยายส่วนหยาบของตนเองให้เห็นได้ ธาตุละเอียดนี้แหละมีน้ำ ดิน ไฟ ลม อากาศ ธาตุน้ำอยู่ส่วนหน้า ขวาธาตุดิน หลังธาตุไฟ ซ้ายธาตุลม ตรงกลางเป็นอากาศธาตุ กลางอากาศธาตุเป็นวิญญาณธาตุ วิญญาณ-ธาตุนั่นแหละเป็นธาตุละเอียดสุดท้ายของนามขันธ์สี่ คือเวทนาขันธ์ สัญญาขันธ์ สังขารขันธ์ วิญญาณขันธ์ ซ้อนกันอยู่เป็นชั้น ๆ ที่เราเรียกว่า **"ใจ"** ขยายส่วนหยาบออกมาเป็นเห็น จำ คิด รู้ นี่เห็นไหมล่ะเป็นอย่างนี้ ซ้อนกันอยู่อย่างนั้น

ทีนี้ธาตุที่เป็นที่ตั้งของธรรมคือยังไง? ถ้าธรรมฝ่ายบุญกุศล เข้ามาดลจิตดลใจให้เป็นไปตามอำนาจของเขา ก็มีธรรมชาติเป็นเครื่องชำระจิตใจ เห็น จำ คิด รู้ ให้ใสสะอาด ตั้งอยู่กลางกำเนิดธาตุธรรมเดิม และธาตุนี้แหละหรือธรรมชาตินี้ฝ่ายบุญกุศล นอกจากชำระเห็น จำ คิด รู้ แล้ว ยังชำระธาตุนั้นแหละให้สะอาด เพราะฉะนั้นคนดีจึงมีธาตุแห่งความดีที่บริสุทธิ์ แล้วก็มีใจที่ดี ที่ชาวบ้านเรียกว่าสันดาน สันดานแปลว่าก้นบึ้งของหัวใจ คนที่สันดานดีก็แปลว่าทำ

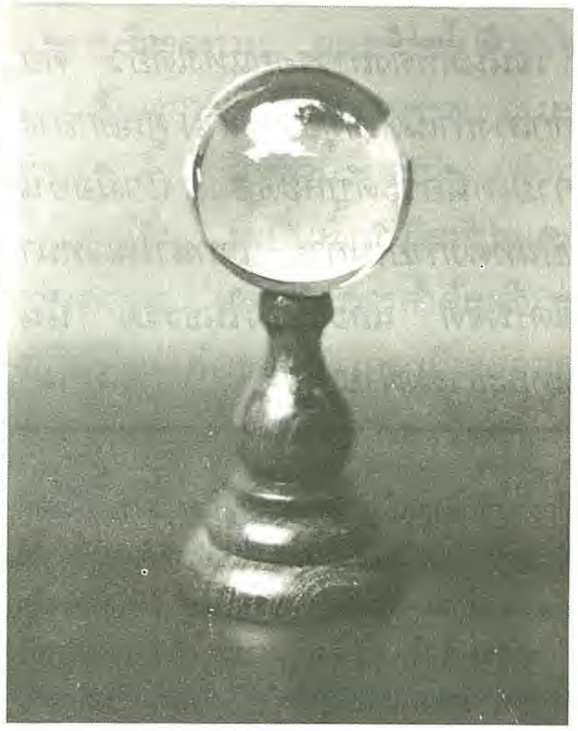

ความดีมามากจนจิตใจนี่ดีไปจนสุดละเอียดเลย นั่นสันดานดี นี่พูดให้เข้าใจภาษาง่าย ๆ แต่ธาตุสำหรับคนสันดานดี หรือทำความดีบ่อย ๆ ประทับความดีไว้ บุญกุศลขึ้นมาปรากฏชำระธาตุธรรมเห็น จำ คิด รู้ ให้ดีผ่องใสอยู่เรื่อย ส่งผลให้ธาตุหยาบ จากธาตุละเอียดที่ว่ามหาภูตรูปสี่ ดิน น้ำ ไฟ ลม อากาศ และวิญญาณธาตุ ขยายส่วนหยาบออกมาเป็นกาย ใจ จิต วิญญาณ ก็ดีไปด้วย นี่แหละที่ว่า**ดีข้างนอกก็ดีไปถึงข้างใน ดีจากข้างในเป็นเหตุให้ดีมาถึงข้างนอก** นี่มันกลับไปกลับมาอย่างนี้ แต่ว่าไม่ได้กลับไปไหน อยู่ตรงกลางของกลางนั่นแหละ เพราะฉะนั้น**คนดีที่**

มีความดีมาก ๆ จะปรากฏดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายใส ใสด้วยบุญกุศลนั่นแหละ ทีนี้บุญกุศลนี้ ถ้าจิตละเอียด ถึงธรรมกายละเอียด ๆ แล้ว มันเห็นเป็นประเภทเชียวนะ แต่นั่นต้องละเอียดมาก อย่างบุญกุศลด้วยทานกุศลนี่ก็เป็นดวงใส แต่จิตต้องละ-เอียดมาก ถึงจะแยกแยะได้ว่าดวงไหนเป็นอย่างไร บุญกุศลอันเกิดแต่ทานการให้ การบริจาค การเสียสละ เป็นดวงกลมใสอยู่กลางกำเนิดธาตุธรรมเดิมนั่นแหละ เพราะว่าธรรมชาติคือบุญจากทานกุศลนี่มันชำระธาตุ-ธรรม เห็นจำ คิด รู้ ให้ใส ก็มีดวงบุญ ดวงบุญนี่คนเสียสละมากเข้า มากเข้า บริจาคมากเข้า มากเข้าใจก็สะอาดธาตุธรรมก็สะอาด ดวงบุญก็ขยายโต ดวงบุญโดยปกติของผู้ที่ปรารถนาปกติสาวก คือปรารถนาเพียงบรรลุมรรค ผล นิพพาน เฉย ๆ ไม่ปรารถนาคุณพิเศษอย่างอื่น ดวงบุญก็จะโตเท่าหนึ่งคืบของตัว นี่เป็นมาตรฐานเบื้องต้น เท่าหนึ่งคืบของตัวขยายโตขึ้น เพราะฉะนั้นบางคนเจริญภาวนาธรรม พอใจหยุดนิ่งเห็นดวงใสสว่างเท่าดวงจันทร์ ดวงอาทิตย์ นั่นดวงบุญเต็ม เต็มหนึ่งคืบเป็นอย่างน้อยสำหรับผู้ปรารถนาปกติสาวก ทีนี้ดวงบุญหนึ่งคืบนั่นแหละ อย่างทาน **บุญจากทานกุศลนี่ พอบริจาคแก่กล้ามากเข้า กล้าเสียสละตัดขาดออกจากใจ** โอบอ้อมอารีแก่ผู้อื่น หรือที่เราเรียกว่า "ใจกว้าง" อย่างมีเหตุมีผล ไม่ใช่สุรุ่ยสุร่ายนะ เดี๋ยวจะไปเข้าใจผิด คนที่ใช้จ่ายสุรุ่ยสุร่ายจ่ายในสิ่งที่ไม่ควรจ่ายหรือจ่ายหละหลวม นั่นไม่ใช่บุญนะ กลับเป็นบาปอกุศลอีก เป็นคนประมาท แต่บุญในที่นี้หมายถึงว่า เสียสละอย่างมีเหตุมีผล เสียสละให้เป็นประโยชน์แก่คนอื่น **แก่กล้ามากเข้าเป็น "บารมี"** บุญหนึ่งคืบแก่กล้ามากเข้ากลั่นตัวเองเป็นบารมีได้เท่าประมาณหนึ่งองคุลีมือ ใสยิ่งกว่าดวงบุญ อยู่ตรงกลางกำเนิดธาตุธรรมเดิมมีประจำทุกคน จนกระทั่ง**บารมีโตหนึ่งคืบแก่กล้ามากเข้าก็กลั่นตัวเองเป็น "อุปบารมี"** ได้ประมาณหนึ่งองคุลีมือ ถึงอุปบารมี นี่บริจาคมาก เสียสละมาก ส่วนใหญ่ก็จะออกบวช ละครอบครัว ฉะนั้น**คนที่จะละวางได้นี่บารมีต้องสูง บารมีต่ำ ๆ ละไม่ได้ เพราะใจมันแคบ มันยึด มันติด มันไปจากการเสียสละนี่แหละ** จนกลายเป็นคนใจกว้าง ด้วยปัญญาอันเห็นชอบนั่นแหละเป็นบารมี เป็นอุปบารมี **แก่กล้ามากเข้าถึง "ปรมัตถบารมี"** ปรมัตถบารมี เสียสละได้แม้บุตร ภรรยา สามี ทรัพย์ศฤงคาร แม้แต่ราชบัลลังก์ก็สละได้ สละหมด ไม่เอาอะไรทั้งนั้น แม้แต่ชีวิตร่างกายก็สละนะ สละได้นั่นปรมัตถบารมี ทีนี้การบำเพ็ญบุญบารมีที่จะให้มีกำลังให้ได้สามารถปฏิบัติธรรมบรรลุมรรค ผล นิพพาน ที่สิ้นสุดแห่งทุกข์ทั้งปวงได้ เป็นพระอรหันตขีณาสพระดับปกติสาวก คือปรมัตถบารมีต้องโตเต็มส่วนประมาณหนึ่งคืบของตัว ครบหมดทุกบารมีสิบข้อ บารมีสิบข้อมีอะไรบ้าง?

ทาน การเสียสละ การบริจาค เสียสละไปจนกระทั่งใจกว้างอย่างมีปัญญา ความยึดความติดถึงจะได้เบาบางลง แล้วถึงจะเป็นอุปการะแก่การบำเพ็ญบารมีอื่น ๆ ให้สูงขึ้นไปอีกคือ **"ศีล"** คนที่รักษาศีลดี ๆ น่ะรักษาศีลด้วยปัญญา ด้วยสัมมาทิฏฐิไม่หลงนะ

...รักษาศีลด้วยปัญญาอันเห็นชอบ ศีลก็จะเจริญขึ้นได้ แต่ก็ต้องอาศัยทานบารมี เพราะทานบารมีประการที่หนึ่ง เมื่อใครบำเพ็ญมาก ๆ เข้า เสียสละมาก ๆ เข้า คนนั้นย่อมจะเจริญหรือไม่ขาดแคลนมนุษย์สมบัติ...

เรื่องรักษาศีลรักษาวินัยบางคนหลง หลงเกินเหตุมีแต่ว่าเอาที่เป็นสัมมาทิฏฐิ ไม่หลง รักษาศีลด้วยปัญญาอันเห็นชอบ ศีลก็จะเจริญขึ้นได้ แต่ก็ต้องอาศัยทานบารมี เพราะทานบารมีประการที่หนึ่ง เมื่อใครบำเพ็ญมาก ๆ เข้า เสียสละมาก ๆ เข้า คนนั้นย่อมจะเจริญ หรือไม่ขาดแคลนมนุษย์สมบัติ มนุษย์สมบัติมีอะไรบ้าง ร่างกายไม่พิกลพิการ เรียกว่ารูปสมบัติ กิริยามารยาทดี ไม่เป็นที่ขัดหูขัดตา ขัดเคืองผู้อื่น น่าเคารพ น่าเลื่อมใสศรัทธา น่ารักใคร่ นั่นฝ่ายรูปสมบัติ ทรัพย์สมบัติปัจจัยสี่มีพร้อมเครื่องอำนวยความสะดวกก็มีไม่ขาดแคลน คุณสมบัติไม่เป็นคนโง่เง่าเต่าตุ่น เงอะงะเซ่อซ่า เป็นคนฉลาด มีสติปัญญาไหวพริบ ฉลาดแต่ไม่ใช่ฉลาดแกมโกง แต่ฉลาดด้วยปัญญาอันเห็นชอบ เป็นสัมมาทิฏฐิ รู้ทางเจริญ ทางเสื่อม รู้บาปบุญ คุณโทษอันนั้นเป็นคุณธรรมหรือคุณสมบัติ บริวารสมบัติมีพรรคพวกพ้องมาก คอยช่วยเหลืออุปการะทั้งผู้ใหญ่ ทั้งเพื่อนกันเสมอกัน ทั้งผู้ต่ำกว่า นี่การบำเพ็ญบารมีที่แท้จริง เฉพาะแต่มนุษย์สมบัติมันเจริญขึ้น เมื่อเจริญขึ้นแล้ว ถ้าไม่ประกอบด้วยปัญญาแล้วก็มันหลงติด แต่คนบำเพ็ญบารมีที่แท้จริงรู้จักพิจารณาเหตุ สังเกตผลแล้วทานบารมีนี่แหละมันจะส่งผลให้เป็นคนรักษาศีลบริสุทธิ์ได้ ไม่ต้องลัก ไม่ต้องขโมย ไม่ต้องฉ้อโกงใคร เพราะไม่เดือดร้อน และก็พร้อมด้วยสติปัญญา และก็คุณธรรมคือมนุษย์สมบัติในเบื้องต้น คนที่ลักที่ขโมยชอบทำผิดศีล เพราะมันโง่ไม่รู้บาปบุญคุณโทษ ขาดคุณธรรมประจำใจ

นี่ผลจากทานกุศลทั้งอามิสทานและธรรมทานส่งผลมาถึง **"ศีลกุศล"** แล้วก็**ศีลบารมี ศีลอุปบารมี ศีลปรมัตถบารมี** ปรมัตถบารมีนี่ยอมเสียสละชีวิตเลย ไม่ยอมผิดศีล นั่นศีลบารมี นอกจากมีมนุษย์สมบัติสวรรค์สมบัติซึ่งคอยส่งผลให้บำเพ็ญบารมีอื่น ๆ ให้เจริญขึ้นมากแล้ว ถ้าว่าผู้ที่บำเพ็ญบารมีมีอธิษฐานบารมีที่สูงกว่าปกติสาวกซึ่งต่อไปจะต้องมีบริษัทบริวารมาก ทานบารมีก็จะส่งผลให้กว้าง สามารถเลี้ยงบริษัทบริวารได้มาก ศีลกุศลก็กว้าง พาบริษัทบริวารให้ประพฤติอยู่ในศีลอยู่ในธรรมได้มาก คนมีศีลอันมีพื้นฐานจากทานบารมี ไปที่ไหนไม่อด เพราะฉะนั้นจะสละบ้านช่องเรือนชานออกบวชออกบรรพชาอย่างไร ๆ ก็ไม่อด นี่ทานกุศลมันส่งเหมือนกันนะ อย่านึกว่าไม่ส่ง ส่งมาถึงศีลกุศล อย่างผู้มีปัญญาเป็นท้าวพระยามหากษัตริย์ในโบราณ ๆ น่ะ เขาจะครองราชย์อยู่ประมาณสี่สิบห้าสิบปี แล้วจะสละราชสมบัติออกบวช ในยุโรปก็มีนะสมัยโบราณ ๆ น่ะ ยังไม่นานเกินไปเขาจะออกบวชเป็นคนบำเพ็ญบารมีก็มี ของไทยเราก็ออกบวชรักษาศีล ส่วนพระโพธิสัตว์ต่าง ๆ ท่านก็มักจะเป็นท้าวพระยามหากษัตริย์มหาศาล หรือพราหมณ์มหาศาล หรือคฤหบดีมหาศาล ก็ยกทรัพย์สมบัติให้คนอื่นหมดสละหมด ออกบวชเพื่อรักษาศีล ศีลถึงได้แก่กล้าเป็นศีลบารมี ศีลอุปบารมี ศีลปรมัตถบารมี เป็นพระพุทธเจ้าหรือเป็นพระอรหันต์ขึ้นไป นั่นเป็นอย่างนั้น

ศีลนี่เป็นเครื่องป้องกันเวรภัยได้มาก เมื่อใครบำเพ็ญมากขึ้น ๆ แล้วก็ส่งเสริม **"เนกขัมมบารมี"** คือการออกบวชดังที่กล่าวแล้วมากขึ้น เป็นผู้หญิงก็บวชชีถือศีลแปด เป็นเด็กก็บวชเป็นสามเณร เป็นผู้ใหญ่ก็บวชเป็นพระภิกษุ สำหรับผู้ชาย สมัยที่ไม่มีพระพุทธศาสนาไม่รู้จักพระพุทธศาสนาก็บวชเป็นฤาษีชีไพรเรียกว่า **"บวช"** เนกขัมมะบารมีสูงขึ้นเป็นอุปบารมี ปรมัตถบารมี เหมือนพระมหาโพธิสัตว์ของเราก่อนที่จะตายจากมนุษย์โลกไปบังเกิดในดุสิตเทวโลก นั่นก็ออกบวชเป็นพระเวสสันดร มีเรื่องพระเวสสันดรชาดก นั่นแหละออกบวชเป็นเนกขัมมะเหมือนกัน ทีนี้เนกขัมมะเมื่อออกบวชมาก ๆ ปฏิบัติทานกุศลโดยส่วนใหญ่ ตอนนี้ช่วงนี้จะเป็นทั้งอามิสทานและสูงด้วยธรรมทาน แล้วก็ศีลกุศล ภาวนากุศล บำเพ็ญภาวนา สมาธิ บำเพ็ญสมาธินั่นแหละตัวสำคัญของเนกขัมมะ เพราะสมาธิตั้งแต่รูปฌานขึ้นไปนั้นเป็นธรรมปฏิบัติเครื่องกำจัดกามฉันทะ เมื่อกามฉันทะมี จึงมีหญิงมีชาย เมื่อกามฉันทะไม่มีจึงไม่เป็นหญิงเป็นชาย ตายไปก็เกิดเป็นรูปพรหมอย่างน้อยนะ ถ้าประพฤติเพียงสมถะ ถ้าปฏิบัติสมถวิปัสสนาบำเพ็ญบารมีด้วยก็ไม่จำต้องเกิดในชั้นรูปพรหม อาจจะเกิดในชั้นดุสิตเทวโลกซึ่งเป็นชั้นบำเพ็ญบารมี แต่ว่าถ้าเป็นพระอนาคามีบุคคลแล้วไม่เสื่อมจากปัญจมฌาน ไม่ว่าจะเป็นฆราวาส แม่ชี สามเณร พระภิกษุ ตายแล้ว ขณะตายไม่เสื่อมจากปัญจมฌานก็นั่นแหละเกิดในชั้นสุทธาวาสห้า ชั้นสูงสุดของชั้นรูปพรหม เรียกว่าชั้นสุทธาวาส ชั้นสูงสุดชื่ออกนิฏฐภพ เป็นชั้นที่ละเอียดประณีต ทีนี้จะเห็นว่า

เมื่อทานกุศล ศีลกุศล ภาวนากุศลเจริญขึ้นเป็นเนกขัมมบารมี อุปบารมี ปรมัตถบารมีเจริญขึ้นเรื่อย ก็จะทำให้ **"ปัญญาบารมี"** เจริญขึ้น เพราะว่าปัญญาที่ถูกต้องนั้นเกิดจากสมาธิ จิตที่เป็นสมาธิ แต่จะถามว่าสมาธิก่อให้เกิดปัญญาที่ถูกต้องจริงทั้งหมดหรือ? ข้อนี้ไม่ใช่เสมอไป **แต่ปัญญาที่ถูกต้องเกิด**

*...เมื่อทานกุศล ศีลกุศล ภาวนากุศล เจริญขึ้นเป็นเนกขัมมบารมี อุปบารมี ปรมัตถบารมีเจริญขึ้นเรื่อย ก็จะทำให้ **"ปัญญาบารมี"** เจริญขึ้นเพราะว่า ปัญญาที่ถูกต้องนั้นเกิดจากสมาธิ จิตที่เป็นสมาธิ...*

จากสมาธิที่ถูกต้อง หรืออีกนัยหนึ่ง**สัมมาปัญญา หรือสัมมาทิฏฐิ เกิดจากสัมมาสมาธิ** มิจฉาสมาธิก็มี แต่เรากล่าวเฉพาะสัมมาสมาธิช่วยให้เนกขัมมะเจริญด้วย ช่วยให้ปัญญาเจริญด้วย ปัญญาเจริญเป็นบารมี อุปบารมี ปรมัตถบารมีไปเรื่อย ๆ นั่นแหละคืบหนึ่งก็เป็นหนึ่งองคุลีมือ ปัญญาบารมี

คนมีปัญญาจึงจะปรารภความเพียร นี่ **"วิริยบารมี" มันเกิด ฉะนั้นคนขี้เกียจก็แปลว่าปัญญาบารมีมันต่ำ คนขี้เกียจปัญญาบารมีมันต่ำให้จำไว้ คนขยัน ขยันในการบำเพ็ญบารมี ขยันประกอบคุณงามความดีนั้นเป็นคนมีปัญญา** แล้วปัญญาบารมีนี่แหละ ช่วยให้วิริยบารมีคือความเพียร เพียรทำไม? เพียรในการบำเพ็ญบารมีเพื่อกำจัดกิเลสเหตุแห่งทุกข์ เพื่อยังกุศลให้เกิดขึ้นในสันดาน รักษากุศลไว้ไม่ให้เสื่อม เรื่อย ๆ ไป นั่นวิริยบารมีทำสิ่งนั้น

แล้วก็วิริยบารมีนี่เมื่อเพียรดีขึ้นด้วยสัมมาทิฏฐิ ปัญญาบารมีต้องหนุน **"ขันติบารมี"** มันจะเจริญด้วย **คนไม่มีขันติ ชอบขันแตกบ่อย ๆ พวกนี้ก็พวกไม่มีปัญญา หรือมีบ้างพอสมควร แต่ขาดสติสัมปชัญญะ สติสัมปชัญญะ ต้องเจริญทั้งสมาธิและปัญญา** สติสัมปชัญญะจึงกลายเป็นความไม่ประมาทที่จะเอาปัญญาอันเห็นชอบมาใช้ เมื่อปัญญา**อันเห็นชอบมันเกิดเจริญขึ้น วิริยบารมีก็ยิ่งแก่กล้า ขันติบารมีก็ยิ่งแก่กล้า** ขันติอะไร? อดทนอดกลั้นที่จะมุ่งมั่นทำความดี ไม่เห็นแก่กิน ไม่เห็นแก่นอน ไม่เห็นแก่คุย ไม่เห็นแก่ความเพลิดเพลินในกามคุณ มีรูป เสียง กลิ่น รส สิ่งสัมผัสทางกายเป็นต้น ที่เคยติดก็พยายามละด้วยสติสัมปชัญญะรู้ตัวเรื่อยเชียว เดี๋ยวเราผิดไปแล้ว

เราเผลอไปแล้ว นี่แหละขันติบารมีต่อเนื่องกันมาอย่างนี้ แล้วก็ยังขันติที่จะทั้งละชั่ว ทั้งทำดี แล้วก็อดทนอดกลั้นต่อถ้อยคำต่อกิริยาอาการของคนอื่นที่ล่วงเกินเรา ที่บริภาษเรา แต่คนพาลแม้แต่พูดดี ๆ ก็โกรธแล้ว เมื่อสมัยที่พระมหาโพธิสัตว์ของเราบำเพ็ญบารมีใหม่ ๆ ปัญญาท่านก็สูงแล้ว ท่านกล่าวว่าท่านไม่ชอบคนพาล บอกท้าวสักกะเทวราช ๆ ถามว่า **"ท่านอกิตติดาบส ที่ไม่ชอบคนพาลเพราะอะไร?"** ท่านอกิตติดาบสว่า **"เพราะคนพาลนี่พูดดี ๆ ก็ยังโกรธ เป็นคนไม่มีระเบียบวินัย เป็นคนที่ชอบชักนำพาไปในทางที่ชั่ว** แล้วก็**ชอบก้าวก่ายในหน้าที่กิจการงานของคนอื่น"** นี่เกลียดนักเชียว เรื่องของตัวไม่ดูหรอกไปยุ่งเรื่องของคนอื่น เพราะฉะนั้นขันติบารมีนี่จะต้องเป็นคนอดกลั้น ตอนแรก ๆ มันจะหนักต้องอดทนมาก ถ้าว่าฝึกบ่อย ๆ เข้า สติสัมปชัญญะมันพอก็เอาปัญญามาใช้ได้ วันนี้หลวงป๋าจะเล่าให้ฟังนิดหนึ่งเป็นตัวอย่าง เมื่อตอนหลวงป๋าบวชใหม่ ๆ ปีแรกพรรษาแรกเป็นพระนวกะ พรรษาแรกเขาเลือกตั้งประธานพระนวกะ หลวงป๋าได้รับเลือกเป็นประธาน ก็มีพระนวกะอีกรูปหนึ่งเป็นนายทหารยศพันเอกได้รับเลือกเป็นรองประธาน แต่ว่าพระใหม่ที่เป็นรองประธานนี่ไปได้รับคำยุให้รำตำให้รั่วจากบุคคลที่มีความคิดไม่ดี มองหลวงป๋าในแง่ผิด นึกว่าหลวงป๋าไปบวชอยู่วัดปากน้ำนี้ ไปทำอะไร ๆ นี่ก็เพื่อจะไปกวาดต้อนกำลังคน กำลังทรัพย์มาสร้างวัดของตัวเอง หรือไม่ก็เอาเงินไปบำรุงบำเรอครอบครัวของตัว พอพระนวกะนั้นได้รับคำยุแหย่อย่างนี้เข้าก็หลงเชื่อ พอหลวงป๋าทำอะไรที่เป็นการมุ่งที่จะช่วยให้พระนวกะเพื่อนร่วมรุ่นกันนั้นได้เรียนรู้วิชชาธรรมกาย เพราะเห็นว่าใครที่ไปบวชวัดปากน้ำแล้ว ควรจะรู้วิชชาธรรมกายให้ละเอียดลึกซึ้ง ก็หาวิธีที่จะให้ได้เรียนรู้โดยประการต่าง ๆ พระที่เป็นรองประธานนึกแต่ว่าหลวงป๋านี่จะทำไปเพื่อจะกวาดต้อนกำลังคน กำลังทรัพย์มาสร้างวัดของตัวเองเท่านั้นแหละ ก็เลยด่าหลวงป๋าทางไมโครโฟนถึงสามครั้งในวัดปากน้ำ ตลอดพรรษาด่าสามครั้ง ออกไมโครโฟนดังทั่ววัดปากน้ำเลย คนนั้นเป็นนายทหารเรือยศนาวาเอกไม่ระบุชื่อละ เขาเข้าใจผิดก็ไม่ถือโกรธละ เขาไม่รู้ความจริง หลวงป๋านี้ต้องอดทนนะ ถ้าว่าไม่มีความอดทนอดกลั้นแล้วป่านนี้ฆ่ากันตายไปแล้ว อดทนยังต้องอดทนด้วยปัญญานะ จริงอยู่หลวงป๋าต้องยอมรับว่า หลวงป๋าก็เข้าหาพระผู้ใหญ่เพื่อขอคำแนะนำเหมือนกัน พระผู้ใหญ่แนะนำแต่เพียงเล็กน้อยสองสามข้อ สะกิดใจหน่อยเดียวเราก็ได้สติรู้แล้วว่าอย่าหลงเปิดช่องทางให้มารทำลายเรานะ นี่มารเขาทดสอบเราแล้ว ถ้าว่าหลวงป๋าเผลอโกรธโต้ตอบด้วยอาการอย่างไรก็ตาม จะมีผลยิ่งหนักลงไปด้วย ผลก็คือว่า ข้อหนึ่งตัวหลวงป๋าเองก็ใช้ไม่ได้แล้ว สอนธรรมะเขาแต่ตัวเองอดกลั้นไม่ได้ นี่ข้อหนึ่งทำลายศรัทธา ข้อสองโครงการที่เราจะนำพระภิกษุ สามเณร อุบาสก อุบาสิกา บำเพ็ญบารมีขจัดขัดเกลากิเลสตนด้วยช่วยคนอื่นด้วย และเพื่อดำรงพระพุทธศาสนาให้มั่นคงด้วย เป็นอันว่าพังพินาศแน่นอน นี่ปัญญาเกิดด้วยสติสัมปชัญญะมันบอกว่า ไม่ได้แล้ว ถ้าขืนทำอะไรออกไปที่ไม่

เหมาะสมมันเสียหมดเลย โครงการใหญ่ ๆ ทำมาดีตั้งหลายปีพังพินาศหมด เพียงความโกรธชั่วแล่นวูบเดียว มันก็เลยระงับได้ เหมือนลูกเณรทั้งหลายถ้าว่าบางคนพอโดนกระทบโน่นกระทบนี่แล้วก็โกรธน้อยอกน้อยใจ ทิ้งไปหนีไป สึกหาลาเพศไป ไม่ปรับปรุงตน แทนที่จะปรับปรุงตนทำให้มันดีขึ้น หรือเขาอาจจะด่าผิดก็ได้ ก็มีได้เป็นได้ แต่ถึงกระนั้นเราต้องพิจารณาว่าเราผิดหรือถูก ถ้าเราผิดก็ปรับปรุงแก้ไขทันที มันก็จบกัน ถ้าเราไม่ผิด เราก็บอกผู้ใหญ่ว่ากระผมไม่ได้ทำผิดครับ มันก็จบกัน แค่นี้เราก็มีโอกาสบำเพ็ญบารมีทำความดีไปถึงที่สุดได้ แต่ถ้าเรากลายเป็นคนขันแตกขึ้นมา มันไม่ขันติเสียแล้วที่เราจะทำความดีหมดโอกาส เดี๋ยวนี้คนมีปัญญาน่ะมันน้อย แม้กระทั่งเป็นพระเป็นเณร เป็นผู้ใหญ่แล้วก็ยังมี ขาดขันติ ขาดปัญญา ขาดวิริยะความเพียร ปัญญาบารมี วิริยบารมี ขันติบารมีน่ะสำคัญ ลูกเณรฟังแล้วจะต้องรู้ว่าเกิดมาแล้วนี่ เรารู้จักพระพุทธศาสนาแล้ว ที่พึ่งอื่นไม่มี เรารู้แล้วไม่มีอะไรหมดทั้งโลกนี้แตกสลายหมดสภาพเดิมของมันไปหมด เอาเป็นที่พึ่งไม่ได้ ถ้าว่าอดทนอดกลั้นต่อใจมันอยากที่จะสึกหาลาเพศไปไม่ได้ สึกหาลาเพศไปหมกมุ่นอยู่ในกิเลสกาม ในรูป เสียง กลิ่น รส สิ่งสัมผัสทางกาย ก็เหมือนตัวหนอนมันอยากจะวิ่งลงเข้าไปในคูถในถังส้วม มันจะได้กินให้เพลิดเพลินนี่แหละฉันใดฉันนั้น เพราะฉะนั้นความที่ต้องละกิเลสทั้งหลายมีตัณหากิเลส มีโลภะ โทสะ โมหะทั้งหลายเราต้องอดกลั้น อดกลั้นต่อการละชั่วอดกลั้นต่อการปิดกั้นป้องกันมิให้ความชั่วเกิดทางกายทางวาจา ทางใจ และอดกลั้นที่จะฝืนใจที่เคยทำความชั่ว ให้ทำแต่ความดี ขันติตัวนี้สำคัญนักเชียว ถ้าใครไม่มีแล้วก็ใช้ไม่ได้เลยเชียวละ เอาตัวไม่รอด **เกิดมาพบพระพุทธศาสนาพบวิชชาธรรมกายของพระพุทธเจ้า ผู้สอนก็มีอยู่ ผู้ชี้ก็มีอยู่ อยู่ประพฤติพรหมจรรย์ไม่ได้ เตลิดเปิดเปิงไป ก็เป็นกรรมของสัตว์โลก เกิดมาก็เสียชาติเปล่า ไม่ได้ทำประโยชน์อะไรให้มันเกิดเป็นคุณประโยชน์คือบุญบารมีแก่ตนเองจริง ๆ เลย** สึกหาลาเพศไปมีลูกมีเมีย ไปรับใช้เขารับใช้ตัวเองไม่พอ ไปรับใช้ลูก ไปรับใช้เมียต่ออีกต้องเลี้ยงมัน เช็ดก้นให้มัน ตลอดหาเงินให้มันเรียนหาเงินให้มันกินให้มันใช้ เจ็บไข้ได้ป่วย ต้องกระเตงมัน เรียกว่า**เป็นบ่าวของมาร** ที่ทำไปทั้งหมดเป็นบ่าวของมาร ตัวเองนั่นแหละ มารมันประกอบขึ้นเพราะมันยังเป็นสังขาร เป็นอนิจจัง ทุกขัง อนัตตาเพราะฉะนั้นคนโง่เอะอะอะไรก็คอยแต่จะวิ่งหนีละคนมีปัญญาน่ะเอ๊ะ! เขาด่าเราหรือกระทบเรานี่ผิดหรือถูก? อ้อ! ถ้าเราผิดก็แก้ไขเลย ถ้าเราไม่ผิดเราก็บอกหลวงป๋าว่าหลวงป๋าครับผมไม่ผิดครับ หลวงป๋าก็ไม่ว่าอะไรก็จบกัน นี่ง่าย ๆ อย่างนี้ **แต่คนเราง่าย ๆ แค่นี้ทำไม่ได้เพราะปัญญามันไม่มี** บางทีมีปัญญาอยู่บ้างเหมือนกันแหละ เรียนไปถึงประโยคหนึ่งสอง สาม สี่ ห้า หก เจ็ด แปด เก้าสิบก็แล้วแต่ **เรียนไปเถอะ ผ่านมาหมด แต่เอาไปใช้ไม่ได้ มันขาดสติสัมปชัญญะ** นั่นก็เรียกว่าปัญญายังไม่แก่กล้ามันเป็นอย่างนี้

แล้วขันติบารมีนี่บำเพ็ญให้ดีเข้าส่งผลไปถึง **"สัจจบารมี"** ว่าเราตั้งใจจะทำอะไรในทางที่ดีที่ชอบแล้วต้องให้มันสำเร็จเชียว จะเรียนก็เรียนให้สำเร็จไม่ต้องให้ใครมาบังคับว่าถ้าไม่สำเร็จสามปีจะไล่ออกเรียนให้มันสำเร็จ ถ้าเกิดว่าพยายามก็ยังไม่สำเร็จจริง ๆ ก็ทำความดีอย่างอื่นให้ดีเต็มที่ ใครเล่าเขาจะให้ออกไป นี่ปัญญามีก็จะหายโง่ คนเราจะต้องเอาดีให้ได้อย่างน้อยอย่างหนึ่งเมื่ออยู่ในสถาบันฯ นี้ และ**คนที่ดีที่สุดที่จะได้รับการยกย่องว่า "ดีที่สุด" คือคนที่ละชั่ว ทำดี ทำใจให้ใส** ต่อให้เธอเรียนจบถึงประโยคเก้าแล้ว แต่ถ้าเธอเป็นคนที่ใช้ไม่ได้ เต็มไปด้วยกิเลสก็เป็นคนใช้ไม่ได้ อย่างนี้สถาบันฯ นี้ก็ไม่ยอมรับเหมือนกัน แต่ถ้าเธอสอบได้บ้างไม่ได้บ้างตามสมควรแก่เหตุแก่ผลไปตามกำลังของเรา แต่ว่าทำดี อยู่ในศีลอยู่ในธรรม ถ้าอย่างนี้รับรองว่าสถาบันฯ นี้วัดนี้จะอุ้มชูให้ถึงขนาด แต่ว่าถ้า**ทั้งดีด้วยทั้งเรียนเก่งด้วย นั่นสุดยอดของความดี เรียนก็เก่ง ปฏิบัติก็ดีประเสริฐละ** อันนี้ ก็ต้องเป็นครูอาจารย์ยกย่องกันไว้ทีเดียว ใส่พานวางไว้ทีเดียว นี่ทำความดีแล้วมันได้อย่างนี้ เมื่อเราตั้งใจที่จะทำอะไรแล้ว ทำให้มันสำเร็จ

ที่เป็นคุณความดีนั่น จะเป็นสัจจบารมี สัจจอุปบารมี สัจจปรมัตถบารมี เป็น **"อธิษฐานบารมี"** ละทีนี้ อธิษฐานบารมีนั้นเบื้องต้นเราก็อธิษฐานว่าขอให้กิเลสมันหมด เหตุแห่งทุกข์ขอให้หมด ขอให้บุญกุศลเกิด ให้มีปัญญารู้ทางเจริญทางเสื่อม นี่ว่ากันหยาบ ๆ ขึ้นไป ไปจนถึงเจริญถึงอุปบารมีแล้วหรือแม้แต่ชั้นระดับบารมี เริ่มเห็นแววแล้ว เอ! ว่าเราปฏิบัติมาจนถึงระดับเพียงนี้แล้วนี่เราจะเป็นปกติสาวกหรือจะเป็นสาวกที่มีคุณธรรมสูงกว่านี้ ได้แก่พุทธอุปัฏฐาก พุทธบิดา พุทธมารดา หรืออสีติมหาสาวกผู้เลิศหรือเอตทัคคะในทางใดทางหนึ่งหรือหลาย ๆ อย่าง หรือว่าจะปรารถนาพุทธภูมิเป็นพระปัจเจกพุทธเจ้า สูงขึ้นไปเป็นพระสัพพัญญูพุทธเจ้ากำลังแห่งบารมีที่เคยสร้างสมอบรมมาตั้งแต่ในอดีตมาจนถึงปัจจุบันนี้ มันจะบอกเอง เราจะรู้ตัวเราเองแล้วอธิษฐานบารมี นี่แหละที่จะมุ่งมั่นไปถึงมรรค ผลนิพพาน ที่สิ้นสุดแห่งทุกข์ทั้งปวง แต่อย่างน้อยที่สุดหลวงป๋าพาอธิษฐานให้ถึงซึ่งมรรค ผล นิพพานที่สิ้นสุดแห่งทุกข์ทั้งปวง แล้วก็**ทั้งนิพพานถอดกายแล้วก็นิพพานเป็น**ค่อยว่ากันทีหลัง

แล้วเมื่อบุญบารมีเหล่านี้เจริญขึ้นก็เป็นอุปการะให้บุคคลผู้นั้นเป็นคนมีจิตเมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขานี่สำคัญนักเชียว **"เมตตา"** ต้องมีกับเพื่อนมนุษย์ สัตว์โลกทั้งหลาย ไม่กระด้าง ไม่

หยาบคาย ใจต้องอ่อนแต่ว่าอ่อนแบบ "อ่อนนอกแข็งใน" อ่อนนอกก็หมายความว่าภายนอกก็อ่อนโยน กิริยามารยาทอ่อนโยน จิตใจก็อ่อนโยน แต่แข็งในจิตใจเข้มแข็ง อ่อนโยนไม่เป็นคนแข็งกระด้าง แต่ว่าจิตใจเข้มแข็งในทางละชั่ว ทำดี ทำใจให้ใส ไม่ยอมลดตัวลงให้เป็นทาสหรืออยู่ในอำนาจของกิเลสตัณหา อุปาทาน ชักนำไปในทางชั่วหรือให้ละเว้นการทำความดี คนอย่างนั้นเรียกว่าจิตใจมันอ่อน สติปัญญามันอ่อน พระพุทธเจ้าเรียกว่า **"พาล"** คนพาลพออะไรชั่วหน่อยดึงไปหน่อยละว้าปตามไปเลย ทำความดีอยู่อย่างนี้ พอคนบอกว่าอย่าทำเลยอย่างนี้

"เมตตาบารมี" คือปรารถนาดีต่อกัน ไม่คิดร้ายต่อผู้อื่น ไม่คิดจองล้างจองผลาญผู้อื่น ไม่คิดอิจฉาริษยาผู้อื่น ปรารถนาจะให้ผู้อื่นอยู่สุขสบาย บางคนเขาได้อะไร เขามีอะไรสุขสบาย เราก็ไม่อิจฉาตาร้อน พลอยอนุโมทนากับเขา...

สู้ไปทำอย่างนั้นสบายกว่า อยู่วัดนี้ไม่สบาย หนังทีวีก็ไม่ให้ดู ฟังเพลงก็ไม่ให้ฟัง สู้ไปอยู่ที่เก่าหรือที่ไหนดีกว่า ที่เขาให้ดูหนังดูละคร เปิดเพลงฟังได้ นั่นแหละอธิษฐานบารมี สัจจบารมี ปัญญาบารมียังไม่พอ จิตใจก็อ่อน อ่อนด้วยสติปัญญา อ่อนด้วยสติปัญญานี่ไม่ได้หมายความว่าคนนั้นเป็นคนมีเมตตาจิตนะ บางคนนี่แหม! รักสัตว์ถึงกับจูบสัตว์ กอดสัตว์ นี่กามฉันทะนะ ไม่ใช่เมตตานะ ให้จำไว้นะ จะเห็นจำพวกฝรั่งนี่เขาชอบนักเชียว คือ**เมตตา**นี่หมายความว่า**ปรารถนาที่จะให้สัตว์ด้วยกันนั่นเป็นสุข กรุณา นั่นให้พ้นทุกข์** แต่ว่าไม่ใช่รักแบบกามฉันทะ เห็นหมาเห็นแมวเอามากอดมาจูบรักเหลือเกิน ไอ้นั่นกามฉันทะชั้นต่ำเลยนั่นแหละ ใช้ไม่ได้ ยังอยู่อีกไกล ฉะนั้น **"เมตตาบารมี" คือปรารถนาดีต่อกัน ไม่คิดร้ายต่อผู้อื่น ไม่คิดจองล้างจองผลาญผู้อื่น ไม่คิดอิจฉาริษยาผู้อื่น ปรารถนาจะให้ผู้อื่นอยู่สุขสบาย** บางคนเขาได้อะไร เขามีอะไรสุขสบาย เราก็ไม่อิจฉาตาร้อน พลอยอนุโมทนากับเขา นั่นอย่างนั้นเรียกว่า **"มุทิตา"** มีมุทิตาจิต แต่บางคนไม่อย่างนั้น พอใครได้ดีกว่าหน่อยหรือถูกชมหน่อยก็ใจสั่น นั่นไม่มีมุทิตา ขาดเมตตา ขาดกรุณา เพราะฉะนั้นเมตตากรุณา จะต้องมี

มีเมตตามีกรุณา โอบอ้อมอารี มีมุทิตา แล้วก็ต้องมี **"อุเบกขา"** นี่คนลืมอีกแหละ อุเบกขานี่เป็นบารมีสูงนะ คือว่า**เมื่อเราปรารถนาความดี ปรารถนาดีต่อกัน ปรารถนาอยากจะให้คนอื่นเป็นสุขอย่าให้มีทุกข์ ให้หมดทุกข์ช่วยได้เท่าที่ช่วยได้ ถ้าช่วยไม่ได้ต้องละวาง** นี่แหละ เมตตาอุเบกขาต้องไปด้วยกัน รวมเรียกว่า **"พรหมวิหารสี่"** บางทีเราต้องตัดใจ ถ้าว่าตัดใจไม่ได้มันทิ้งบ้านช่องบ้านเรือนมาไม่ได้เพราะอะไร แหม! ลูกก็ตาดำ ๆ สมาชิกครัวเรือนก็ตาดำ ๆ หนัก ๆ เข้าก็ตาแดง ๆ ร้องไห้ขี้มูกโป่ง ถ้าไม่อุเบกขาก็ละมาไม่ได้ และถ้าไม่อุเบกขาเดี๋ยวก็ทุกข์หนักเลย ภาระความเป็นอยู่ทุกข์กันใหญ่ แบกภาระกันใหญ่ อุเบกขาไม่เป็น บางคนได้ยินข่าวว่า แหม! เลี้ยงหมูเลี้ยงหมากาไก่เสียจนเป็นภาระ ถ้า**ถึงขั้นเป็นภาระแล้วต้องวางเฉยแล้ว เมตตากรุณาต่อไปไม่ได้ เอาเท่าที่พอทำได้ เพราะถ้าเป็นภาระแล้วมันหนักกายหนักใจขึ้นมาเมื่อไหร่แล้ว มันเป็นเครื่องผูกนุงนังให้เกิดความวิตกกังวลมากขึ้น สัญโญชน์ก็เกิดมากขึ้น เลยละไม่ได้ หนักขึ้นไปกว่าเก่าอีก**

สรุปว่าทั้งหมดนี่สิบข้อต้องบำเพ็ญนะ **คนมีปัญญาต้องบำเพ็ญ ถ้าไม่บำเพ็ญแล้วเอาตัวรอดไม่ได้** ต้องพิจารณาบ่อย ๆ เพราะฉะนั้นในคำสั่งของป๋า เกี่ยวกับระเบียบปฏิบัติที่นี่ ให้พิจารณาบุญบารมีของเราว่ามันขาดตกบกพร่องตรงไหน บางคนขาดความอดทนอดกลั้น วางไม่เป็น ต้องพิจารณาว่า อ้อ! เราต้องอดกลั้น เราต้องวางให้เป็น**ด้วยปัญญา พอวางเป็นแล้วก็สบายใจ วางไม่เป็นก็ทุกข์ บางคนขี้เหนียว ตระหนี่เหนียวแน่น เอ้า! บริจาคทานซะบ้าง บางคนไม่ระวังศีล ไม่สำรวมอินทรีย์ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ กระทบกับของรักก็หลงติดวูบวาบ ติดรูป ติดเสียง ติดกลิ่น ติดรส ติดสิ่งสัมผัสทางกาย กระทบในสิ่งที่ไม่ชอบใจก็โกรธพยาบาทเก็บไว้ในใจเป็นอคติ กลายเป็นมานะทิฏฐิ ต้องพิจารณานะ พิจารณาแล้วต้องเอาสติมาใช้บ่อย ๆ ใช้ตลอดไปจนกระทั่งเป็นปกติว่า ผิดนิดแว๊บหนึ่งรู้ตัวเลย แก้ไขทันที ผิดนิดรู้ตัวเลยแก้ไขทันที แล้วจะผิดน้อยลง ๆ แผ่วเบา ๆ กลายเป็นคนมีปกติยังไงก็ได้ คนที่บำเพ็ญบารมีมาแล้ว สูงด้วยบารมีทั้งสิบอย่างนี่ จิตสูงแล้ว มันยังไงก็ได้ แต่ว่าได้ในทางดี มันไม่วุ่นวายอะไร ๆ มากนัก มันไม่ยึดมาก มันจะปล่อย ลงท้ายจะเป็น "อุเบกขา"** แต่อุเบกขาไม่ใช่ว่าไม่ทำอะไร นั่งเฉยเป็นทองไม่รู้ร้อน ไม่ใช่อย่างนั้นนะ ที่ควรทำอะไรก็ต้องทำ ไม่ควรทำอะไรก็อย่าทำ จงทำในสิ่งที่ควรทำ คือทำแต่ในสิ่งที่พระพุทธเจ้าท่านแนะนำสั่งสอนให้ทำ จงละเว้นในสิ่งที่พึงละเว้น แล้วก็รับผิดชอบในหน้าที่ของตนแต่ละคน ๆ และรับผิดชอบในหน้าที่ส่วนรวม ไม่ละทิ้งหน้าที่ไปโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร นั่นอุเบกขาต้องอย่างนั้น ไม่ใช่ว่าอุเบกขาฉันไม่ทำอะไรทั้งนั้น ไอ้นั่นมันโง่แล้ว พาลแล้ว ปัญญาอ่อน อุเบกขา

แปลว่าวางใจ ใครมาทำลายเกียรติยศ เกียรติคุณชื่อเสียงของสถาบันฯ ฉันอุเบกขา คนอย่างนั้นก็ปัญญาอ่อน เพราะถ้าคนมีปัญญาจะรู้ว่าสถาบันฯ ของเรานี้ หรือบุคคลนี้เป็นคนดีหรือไม่ดี สถาบันฯ ของเราดีหรือไม่ดี แต่ว่าถ้าจะมีคนไม่ดีมาผสมอยู่บ้างก็เป็นเรื่องเฉพาะรายบุคคล เพราะฉะนั้นถ้าใครจะตำหนิติฉินในส่วนรวมหรือไปตำหนิติฉินคนที่เรารู้ว่าเป็นคนดี ถ้าเราช่วยป้องกันแก้ไขได้ก็จงทำ ไม่ใช่ฉันอุเบกขา นี่ยกตัวอย่างให้ฟัง หรือว่าเห็นเพื่อนกันนี่กำลังจะผิด ฉันจะอุเบกขาละ ก็ไม่ควร ควรจะแนะนำด้วยดีโดยชอบ แต่อย่าไปพูดให้เขาเสียน้ำใจ อย่าไปกระทบกระแทกให้เขาเสียใจด้วยกิริยาวาจาของเรา แต่เราพึงแนะนำด้วยดี แนะนำแล้วถ้าเขาไม่ฟังเราลองหาวิธีอื่นได้ไหม ถ้าช่วยไม่ได้ยังไง ๆ ก็จะลงต่ำเรื่อยไป ก็ต้องอุเบกขา นี่อย่างนี้ นี่แหละอุเบกขาเป็นอย่างนี้ คือว่าเราต้องเป็นผู้รับผิดชอบในหน้าที่ของตนเฉพาะตน และรับผิดชอบในหน้าที่โดยส่วนรวม ถ้าเป็นคนชอบละทิ้งหน้าที่ก็เป็นคนไม่มีปัญญาอีกแหละ เพราะฉะนั้นการบำเพ็ญบารมีต้องสัมปยุตด้วยปัญญาอันเห็นชอบและสติสัมปชัญญะความรู้ตัว รู้เท่าทันในความดีความชั่ว ทางเจริญ ทางเสื่อม การบำเพ็ญบารมีถึงจะเจริญ นี่จำเพาะแต่ปกติสาวก ใครอธิษฐานปกติสาวกก็บำเพ็ญบารมี บุญก็คืบหนึ่ง กลั่นตัวเองเป็นบารมีได้หนึ่งองคุลีโดยประมาณ จนเต็มบารมีคืบหนึ่งก็จะกลั่นตัวเองเป็นอุปบารมีหนึ่งองคุลี แล้ว

อุปบารมีเต็มหนึ่งคืบก็จะกลั่นตัวเองเป็นปรมัตถบารมีได้หนึ่งองคุลี และเมื่อเต็มส่วนของปรมัตถบารมีทั้งสิบอย่างแล้วในชาติใด ชาตินั้นมีพลังพอที่จะกระทำที่สุดแห่งทุกข์ให้สิ้นไปได้ นี่สำหรับระดับปกติสาวก ส่วนที่ปรารถนาสูงขึ้นไปอีก เช่น อสีติมหาสาวก พระอัครสาวกเบื้องซ้ายเบื้องขวา พุทธอุปัฏฐาก พุทธบิดา พุทธมารดา ก็ต้องบำเพ็ญสูงขึ้นไป พระปัจเจกพุทธเจ้าก็สูงขึ้นไป พระสัพพัญญูพุทธเจ้าก็สูงขึ้นไปอีกตามลำดับ

บุญบารมีอยู่ที่ไหน? อยู่ที่กลางกำเนิดธาตุธรรมเดิมของทุกกายสุดกายหยาบกายละเอียด จิตละเอียดเห็นได้ แต่ว่าจิตยังไม่ละเอียดก็พิจารณาหยาบ ๆ เอาก่อน ทีนี้เฉพาะแต่พระสัพพัญญูพุทธเจ้านี่หนา เธอทั้งหลายพึงเข้าใจไว้ว่า พระสัพพัญญูพุทธเจ้านี่แบ่งออกเป็น ๓ ประเภท ประเภท**ปัญญาธิกพุทธเจ้า**น่ะ บำเพ็ญบารมีสี่อสงไขยแสนกัปป์ อย่างพระพุทธเจ้าของเราพระสมณโคดมนี่สี่อสงไขยแสนกัปป์ ลำพังแต่คิดอยู่ในพระทัยนะเจ็ดอสงไขย นึกอยู่ในใจอยากจะเป็นพระพุทธเจ้าเจ็ดอสงไขย ออกพระโอษฐ์คือพูดออกมาทางวาจาอีกเก้าอสงไขย รวมเป็นสิบหกอสงไขยแล้ว บุญบารมีที่สั่งสมขึ้นมานี่จึงกระตุ้นเตือนรู้ด้วยพระองค์เองออกบำเพ็ญต่อ จึงบำเพ็ญบารมีด้วยกาย วาจา ใจ สี่อสงไขยแสนกัปป์ นี่สำหรับพระพุทธเจ้าประเภทปัญญาธิกพุทธเจ้าอย่างพระสมณโคดมของเรา สูงขึ้นไปอีกบำเพ็ญแปดอสงไขยแสนกัปป์ นั่น**สัทธาธิกพุทธเจ้า**ที่ยิ่งด้วยศรัทธา ส่วนพระพุทธเจ้าบำเพ็ญบารมียิ่งด้วยวิริยะความเพียรนั้น เรียกว่า**วิริยาธิกพุทธเจ้า** ต้องบำเพ็ญบารมีถึงสิบหกอสงไขยแสนกัปป์ อย่างในสมัยที่เมื่อพระพุทธเจ้าของเราเป็นพระมหาโพธิสัตว์เริ่มบำเพ็ญพุทธการกธรรม คือธรรมที่จะทำให้เป็นพระพุทธเจ้า หรือจะเรียกว่าบำเพ็ญพระอธิการคือบำเพ็ญบารมีนี่ในพระชาติที่เป็นสุเมธดาบส สมัยนั้นยุคนั้นชื่อว่า **"สารมัณฑกัลป์"** มีพระพุทธเจ้ามาตรัสรู้สี่พระองค์มี**พระพุทธเจ้าตัณหังกร** เป็นต้น **พระพุทธเจ้าตัณหังกร พระพุทธเจ้าเมธังกร พระพุทธเจ้าสรณังกร** องค์ที่สี่ก็คือ**พระพุทธเจ้าทีปังกร** นั่นแหละในสารมัณฑกัปป์นั้นมีพระพุทธเจ้ามาอุบัติและตรัสรู้สี่พระองค์ พระพุทธเจ้าตัณหังกรก็เป็นองค์หนึ่งที่บำเพ็ญบารมีสิบหกอสงไขยแสนกัปป์ ทั้งสี่องค์นั่นแหละบำเพ็ญบารมีระดับนั้น แล้วก็มาเกิดเป็นพระพุทธเจ้าในยุคที่มนุษย์มีอายุหนึ่งแสนปี พระพุทธเจ้าตัณหังกรนั้นครองเพศฆราวาสมาหนึ่งหมื่นปีจึงออกบวช บรรลุพระสัมมาสัมโพธิญาณเมื่อบำเพ็ญเพียรเพียงเจ็ดวัน มีพระชนมายุหนึ่งแสนปีจึงเข้าปรินิพพาน พระพุทธเจ้าทีปังกรก็พอ ๆ กัน นั้นคือบำเพ็ญบารมีสิบหกอสงไขยแสนกัปป์ อายุคนยุคนั้นก็อยู่ในระหว่างแปดหมื่นปีโดยเฉลี่ย แต่ว่าพระพุทธเจ้าทีปังกรนั้น มีพระชนมายุถึงหนึ่งแสนปีจึงเข้าปรินิพพาน พระมหาโพธิสัตว์ซึ่งเป็นพระพุทธเจ้าของเรานี้เป็นพราหมณ์มหาศาล มีทรัพย์มากนับโกฏิหลายโกฏิ ได้รับมรดกจากพ่อสละทรัพย์สมบัติออกบวชเป็นฤาษีอยู่ในป่าหิมพานต์ เจริญทั้งรูปฌาน อรูปฌานแล้ว เหาะเหินเดินอากาศ

...เธอทั้งหลายมาพบพระพุทธศาสนาแล้ว ต้องเข้าใจอย่างนี้ทีเดียวว่ากิจอื่นในชีวิตของเธอนี้ที่สำคัญไปกว่านี้อีกไม่มี เพราะกิจอื่นที่ไม่ใช่การบำเพ็ญบารมีเพื่อการบรรลุมรรค ผล นิพพานนั้น เป็นกิจที่ช่วยได้เฉพาะในชาตินี้หรือชาติต่อ ๆ ไป ถ้าว่าเป็นกิจที่ดี ถ้าเป็นกิจไม่ดี แทนที่จะช่วยก็จะดึงเธอให้ลงต่ำ...

ได้นะ สมัยนั้นพระเจ้าทีปังกรก็เสด็จ เสด็จจะเข้ามาเมืองพร้อมด้วยพระสงฆ์บริวารถึงสี่หมื่นรูป พระอรหันต์ทั้งนั้นสี่หมื่น พอเสด็จมาชาวบ้านชาวเมืองก็แผ้วทางที่จะเสด็จผ่าน กำลังทำงานกันเต็มที่ ดาบสคือฤาษีที่เหาะมาจากป่าหิมพานต์เห็นคนเขากำลังทำอะไร แวะลงไปถามเขาดู เขาเล่าให้ฟังว่าพระพุทธเจ้าทีปังกรจะเสด็จมาแล้ว ดีใจเลย งั้นฉันขอช่วยทำด้วยได้บ้างไหม มันก็ไม่มีช่องว่างให้ทำ เพราะเขาทำกันหมดตลอดเลยตลอดแนว มีที่อยู่ที่หนึ่งตรงนั้นเป็นที่เลน ที่ขี้เลน พระพุทธเจ้าจะเสด็จผ่านตรงนั้น นึกได้ด้วยไวปัญญาว่า ตรงนี้ไม่มีใครทำ ฉันทำเองดีกว่า เธอรู้ไหมว่าดาบสเขาทำยังไง พอพระพุทธเจ้าทีปังกรเสด็จพร้อมด้วยพระสาวก พระดาบสมหาบุรุษของเราก็ทอดกายลงเลย ทอดกายลงกับพื้นได้ตรงที่มันเป็นขี้เลนนั่นแหละ เพื่อให้พระพุทธเจ้าและพระอรหันต์สาวกผ่าน เสด็จผ่านสี่หมื่นรูปนะ เพื่อจะได้ไม่เปียกเท้า ไม่เปื้อนเท้า เมื่อเสด็จผ่านแล้ว นี่เขาเสียสละอย่างนั้น เธอดูเขาเสียสละนะ เสด็จผ่านแล้ว พระพุทธเจ้าเสด็จกระทำประทักษิณาวัฏแล้วพยากรณ์เลยว่า ดาบสรูปนี้ต่อไปในอีกสี่อสงไขยแสนกัปป์ จะบังเกิดเป็นพระราชโอรสของพระเจ้าสุทโธทนะและพระนางสิริมหามายา อายุยี่สิบเก้าพระพรรษาจะออกบวช บรรลุพระอนุตตรสัมมาสัมโพธิญาณ เมื่ออายุสามสิบห้า พระนามว่า **พระสมณโคดม** พระสงฆ์สาวกก็เปล่งคำอนุโมทนาสาธุการ นั่นเป็นองค์ที่หนึ่งทรงพยากรณ์คือพระเจ้าทีปังกร ทรงพยากรณ์พระมหาบุรุษของเรา ซึ่งตั้งใจบำเพ็ญการกธรรมคือธรรมที่ทำให้เป็นพระพุทธเจ้า โดยบำเพ็ญบารมี เริ่มทานบารมีก่อน หลังจากนั้นก็ทรงบำเพ็ญบารมีสืบต่อมาผ่านพระพุทธเจ้าที่เสด็จอุบัติขึ้นในโลกอีกถึงยี่สิบสี่พระองค์ รวมเบ็ดเสร็จมาถึงภัทรกัปป์นี้ จะมีพระพุทธเจ้าบรรลุ

พระอนุตตรสัมมาสัมโพธิญาณรวมทั้งหมดห้าพระองค์ แต่บรรลุไปแล้วสี่ มีพ**ระพุทธเจ้ากกุสันโธ พระพุทธเจ้าโกนาคมนะ พระพุทธเจ้ากัสสป** และพ**ระพุทธเจ้าสมณโคดม** ต่อไปก็จะเป็น**พระพุทธเจ้าศรีอารยเมตไตรย** นี่ในภัทรกัปป์นี้จะมีพระพุทธเจ้ามาอุบัติรวมห้าองค์

นี่ก็เป็นเรื่องราวของการบำเพ็ญบารมีของพระมหาโพธิสัตว์เจ้า ก่อนที่จะบรรลุพระอนุตตรสัมมาสัมโพธิญาณเป็นพระสัพพัญญูพุทธเจ้า และให้เธอพึงเข้าใจนึกถึงทีเดียว พระโพธิสัตว์ที่บำเพ็ญบารมีน่ะ ถ้าไม่มีพระโพธิสัตว์บำเพ็ญบารมีก็จะไม่มีพระพุทธเจ้า เพราะฉะนั้นการร่วมบำเพ็ญบารมีไปกับผู้บำเพ็ญบารมีใด ๆ เป็นมหากุศล แต่เธอต้องเลือกต้องดูว่าควรจะร่วมบำเพ็ญกับใคร หมู่คณะไหน เพราะว่าการบำเพ็ญบารมีมีเยอะ คนมีปัญญาก็ต้องเลือกเลือกคบคน **อเสวนา จ พาลานํ ปณฺฑิตานญฺจ เสวนา ปูชา จ ปูชนียานํ เอตมฺมงฺคลมุตฺตมํ** เธอจำไว้อันนี้ เลือกคบคน จงเลือกหากัลยาณมิตร

เพราะฉะนั้นการบำเพ็ญบารมีเป็นเรื่องสำคัญ เธอทั้งหลายมาพบพระพุทธศาสนาแล้ว ต้องเข้าใจอย่างนี้ทีเดียวว่า**กิจอื่นในชีวิตของเธอนี้ที่สำคัญไปกว่านี้อีกไม่มี** เพราะกิจอื่นที่ไม่ใช่การบำเพ็ญบารมีเพื่อการบรรลุมรรค ผล นิพพานนั้น เป็นกิจที่ช่วยได้เฉพาะในชาตินี้หรือชาติต่อ ๆ ไป ถ้าว่าเป็นกิจที่ดี ถ้าเป็นกิจไม่ดี แทนที่จะช่วยก็จะดึงเธอให้ลงต่ำ และเธอพึงนึกว่าจิตของปุถุชนน่ะมีแนวโน้มว่าจะลงต่ำ เพราะฉะนั้น**การบำเพ็ญบารมีเป็นวิธีการเดียวที่จะนำตนให้พ้นจากกิเลสเหตุแห่งทุกข์และกองทุกข์ถึงมรรค ผล นิพพาน ที่สิ้นสุดแห่งกองทุกข์ทั้งปวงได้** เพราะฉะนั้นอย่าเผลอสติ

ที่กล่าวมาทั้งหมดนี่เป็น**การบำเพ็ญบารมีเพื่อเข้าสู่นิพพานถอดกาย** คือว่า**นิพพานที่เข้าด้วยอนุปาทิเสสนิพพานธาตุ** คือ**เข้านิพพานเมื่อกายเนื้อแตกทำลายคือตายแล้ว พระนิพพานคือธรรมกายที่บรรลุอรหัตผลแล้วจะสถิตยั่งยืนอยู่อายตนนิพพานนั้น** ที่สถิตอยู่ของพระนิพพานที่ว่านี้เรียกว่า **"อายตนนิพพาน"** หรือจะเรียกว่านิพพานเฉย ๆ ก็ได้ แต่หมายเอานิพพานถอดกาย คือกายเนื้อนี่มันต้องแตกสลายไปตามธรรมชาติของมัน คงแต่พระธรรมกายที่บรรลุอรหัตผลและบรรลุอนุตตรสัมมาสัมโพธิญาณของพระพุทธเจ้า หรือบรรลุอรหัตผลเฉย ๆ ของพระสาวก อย่างนั้นเรียกว่านิพพานถอดกายหรือนิพพานธรรมกาย หรือถ้าเธอได้ยินว่านิพพานตายก็จงเข้าใจว่าหมายถึงนิพพานนี้ คือกายเนื้อมันตาย แต่ว่า**ธรรมกายที่บรรลุพระอรหัตผลสูงขึ้นไปจนถึงพระอนุตตรสัมมาสัมโพธิญาณยังอยู่ ยั่งยืน เป็นสุขเที่ยง ไม่มีเกิด แก่ เจ็บ ตาย อีกต่อไป ในอายตนนิพพาน** แต่ว่าการบำเพ็ญบารมีที่หลวงพ่อวัดปากน้ำท่านแนะนำไว้ว่ายังมีการบำเพ็ญบารมีที่สูงยิ่งไปกว่านี้อีกได้ คือแต่เดิมนะการบำเพ็ญบารมีไม่ใช่เพียงสิบหกอสงไขย บำเพ็ญมากกว่านี้ อาจจะเป็นสามสิบสองอสงไขย หกสิบสี่อสงไขย หรือร้อยยี่สิบแปดอสงไขยแสนกัปป์ก็ได้ **เมื่อบำเพ็ญยิ่งนาน ยิ่งมาก ยิ่งแก่กล้า ก็ย่อมเจริญหรือยิ่งด้วยบุญศักดิ์สิทธิ์ บารมี**

รัศมี กำลัง ฤทธิ์ อำนาจ สิทธิ สิทธิเฉียบขาด "อำนาจ" หมายถึงอำนาจการปกครองธาตุธรรม อย่างนั้นแล้วก็เข้านิพพานด้วยกายเนื้อ ท่านชี้แนะเอาไว้ว่าอย่างนั้นแล้วเข้านิพพานด้วยกายเนื้อ และ**สามารถช่วยรื้อสัตว์ขนสัตว์ได้นับแสนโกฏิจักรวาล อนันตจักรวาลไม่มีประมาณ** นั่นแหละที่หลวงป๋าได้ยินได้ฟัง รู้มาว่า**หลวงพ่อวัดปากน้ำของเราบำเพ็ญบารมีในระดับนั้น** แต่ว่าพวกเธอทั้งหลายอย่าคิดว่าการบำเพ็ญบารมีมันนานอย่างนั้น โอ้โฮ! เราต้องรออีกนาน ไม่ต้องคิดเพราะ หนึ่ง เธอทั้งหลายได้บำเพ็ญมาแล้วถ้าไม่ได้บำเพ็ญมาไม่ได้มาที่นี่หรอก ต้องบำเพ็ญบารมีมาดีพอสมควรจึงมาและอยู่ และทำความเจริญให้แก่ตนได้ บางคนก็ได้ดีพอสมควรแต่พอมาอยู่ อยู่ไม่นานต้องเผ่นไปอีก นั่นมันวัดบารมีตัวเองด้วยนะจำไว้ เพราะฉะนั้นพวกเธอทั้งหลายที่เข้ามาศึกษาปฏิบัติธรรม มาประกอบคุณความดีเป็นบุญเป็นกุศลนะ เป็นการบำเพ็ญบารมีนะ เธอได้ทำมาแล้วมันถึงส่งให้ได้มาทำเพิ่มอีก แล้วเมื่อมาอยู่กับหลวงป๋ามาอยู่สถาบันฯ นี้เป็นสถาบันฯ หนึ่งที่เธอมีโอกาสจะบำเพ็ญบารมีได้อย่างมากที่สุดในชีวิตนี้ทั้ง **"ทานบารมี"** ทานบารมีอย่างเดียวนี่เธอได้ช่วยกิจการ ได้ทำทุกสิ่งทุกอย่างเป็นอามิสทาน ได้เสียสละกำลังกาย กำลังสติปัญญา ความรู้ความสามารถแม้กำลังทรัพย์แล้วก็ได้ทำธรรมทาน ทั้งประพฤติปฏิบัติธรรมเอง ช่วยในกิจกรรมและกระทำเองในการเผยแพร่ธรรม เป็นบุญบารมีที่สูงที่สุดและเร็วส่งผลให้บารมีอื่น ๆ เจริญเร็ว ถ้าเธอมีสติปัญญาพอที่จะกระทำความดีให้เป็นไปตลอดรอดฝั่ง **"ศีลบารมี"** เธอก็มีโอกาสมาก **"เนกขัมมบารมี"** ก็เต็มที่เธอนับไปเถอะทุกอย่างในนี้ ไปจนถึง **"ปัญญาบารมี"** เอาอย่างนี้ **แค่ปัญญาบารมีอย่างเดียว เธอเคยได้ยินที่ไหนมีการสอนธรรมทั้งภาคปริยัติ ปฏิบัติ คู่กันอย่างแน่นแฟ้นและสอนถึงพระนิพพาน ให้เข้าใจถึงขั้นสภาวะ ทั้งพระผู้ทรงสภาวนิพพาน และทั้งอายตนนิพพาน?** ให้เธอไปเดินหาเลยหมดทั้งประเทศไทย หมดทั่วโลกเลย ยังหาพบยาก **แต่ว่าที่นี้มีให้เธอ อย่างน้อยปัญญาบารมีเธอได้อบรมบ่มนิสัยที่นี่อย่างเต็มที่ ทั้งศีล ทั้งสมาธิ ทั้งปัญญา** สูงขึ้นไป **ทั้งวิริยะ ขันติ สัจจะ อธิษฐาน เมตตา อุเบกขา มีทั้งดุทั้งด่า ทั้งบังคับ ทั้งผ่อนคลาย มุ่งปรารถนาอย่างเดียวจะให้เธอทั้งหลายได้บำเพ็ญให้ถึงที่สุดเพื่อถึงที่สุดแห่งทุกข์คือพระนิพพาน เพื่อความเป็นสุขที่เที่ยง ที่ยั่งยืนตลอดกาล** นี่แหละเรื่องราวของการบำเพ็ญบารมีทั้งหลาย ที่เธอทั้งหลายอยากฟังและพระมหามนัสชัย สุมโน ได้อาราธนาให้หลวงป๋าพูดในวันนี้

สุดท้ายนี้ ขอพวกเธอทั้งหลายจงเจริญรุ่งเรืองในพระสัทธรรมของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าโดยทั่วหน้ากัน

■■■■

อมรรัตน์ ตรีนุชจรัสกุล...ถอดเทป

ธรรมสภา

วิมังสา

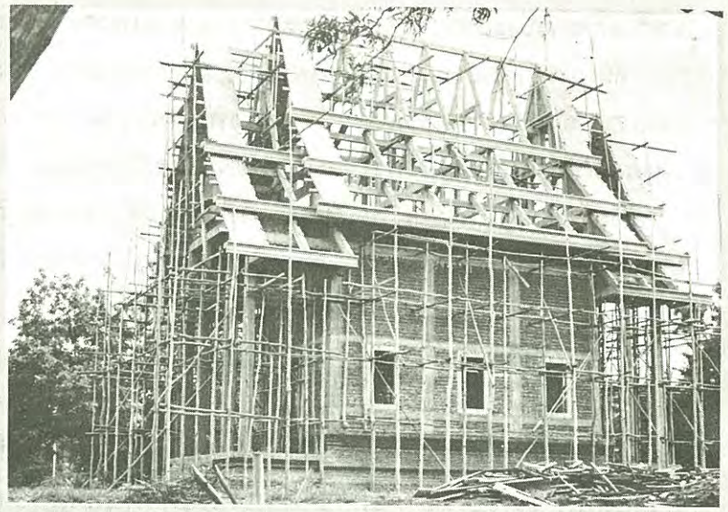

อุโบสถวัดบ้านหนองยายพิมพ์

พยานแห่งความตั้งใจจริง

สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปรินายก ทรงตั้งเปรียญธรรม ๓ ประโยค ประจำปีพ.ศ.๒๕๓๔ ณ พุทธมณฑล ต.ศาลายา จ.นครปฐม เมื่อวันที่ ๒๔-๒๕,๒๗-๒๘ มิ.ย. ๒๕๓๔ แก่พระภิกษุสามเณรทั่วประเทศ ซึ่งอาจเรียกได้ว่าเป็นวันตอบแทนความเหนื่อยยาก ความ

อุตสาหะ ความพากเพียรแก่เหล่าพุทธบุตรในพระพุทธศาสนา ที่ได้ครำเคร่งในการศึกษาเล่าเรียนภาษาบาลี อันเป็นภาษาที่ใช้บันทึกพระธรรมคำสอนของพระบรมศาสดา มาเป็นเวลายาวนานนับพันปี จนบรรลุภูมิเปรียญชั้นต้น นับเป็นจำนวนร้อยรูปทั่วประเทศ

สำหรับนักเรียนวัดปากน้ำภาษีเจริญ ซึ่ง**พระเดชพระคุณพระมงคลเทพมุนี (สด จนฺทสโร)** ได้ปลูกฝังสร้างไว้แต่เริ่มแรก ในสมัยที่พระเดชพระคุณหลวงพ่อยังมีชีวิตอยู่นั้น ในปีนี้มีพระภิกษุสามเณรในสำนักเรียนวัดปากน้ำสอบไล่ได้เป็นเปรียญธรรม ๓ ประโยคถึง ๑๖ รูป โดยเป็นพระภิกษุวัดปากน้ำ ๓ รูป คือ ๑) **พระมหาเสริมชัย ชยมงฺคโล** ๒) **พระมหาอภิชัย อภิชโย** ๓) **พระมหาวิภาค วิภาโค** ทั้งนี้ได้เข้ารับการประทานประกาศนียบัตรพัดเปรียญเมื่อวันที่ ๒๔ มิ.ย. ๓๔ ยังความปีติยินดีเป็นอย่างยิ่งมาสู่สาธุชนเหล่าศิษย์หลวงพ่อวัดปากน้ำโดยทั่วกัน

■ ■ ■ ■

วันประวัติศาสตร์

ขอบันทึกลงตรงนี้ไว้ว่า เมื่อวันอังคารที่ ๙ มิถุนายน ๒๕๓๔ ตรงกับวันแรม ๑๓ ค่ำ เดือน ๘ ปีมะแม ทางจันทรคติในเวลา ๑๓.๑๕ น. ณ ศาลาอเนกประสงค์วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม เป็นเวลาของการเปิดประชุม ขอประชามติเลือกผู้ที่เหมาะสมกับตำแหน่งเจ้าอาวาสที่เพิ่งจะมีขึ้นเป็นองค์แรก

วันนั้น**พระเดชพระคุณพระปรากรมมุนี** วัดอมรญาติสมาคม เจ้าคณะอำเภอดำเนินสะดวกเป็นองค์ประธานเปิดการประชุม โดยมี**พระเดชพระคุณพระครูศรีเมธาภรณ์** วัดโคกบำรุงราษฎร์ เจ้าคณะตำบลท่านัด เป็นผู้สังเกตการณ์และจดบันทึก และพร้อมด้วยองค์ประชุมที่ประกอบไปด้วยพระภิกษุ ๑๘ รูป สามเณร ๒๑ รูป ทายก ๘๒ ท่าน ทายิกา ๑๒๐ ท่าน ซึ่งเป็นผู้อุปถัมภ์วัดหลวงพ่อสดฯ ในสถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย รวมจำนวน ทั้งสิ้นหย่อน ๒๕๐ ท่านเพียง เล็กน้อย

องค์ประธานในที่ประชุมขอให้พระภิกษุ สามเณรและทายกทายิกาได้เสนอชื่อบุคคลที่สมควรตามลำดับ ปรากฏว่าทุกฝ่ายต่างเสนอให้ **พระอาจารย์มหาเสริมชัย ชยมงฺคโล** เป็นผู้เหมาะสมแก่ตำแหน่ง ดังนั้นท่านประธานจึงขอให้ทุกท่านแสดงการสนับสนุนด้วยการยกมือ จึงปรากฏว่าทุกท่านต่างพร้อมใจกันยกมือสนับสนุนให้ท่านอาจารย์ชยมงฺคโลเหมาะสมเป็นเจ้าอาวาสโดยเอกฉันท์เป็นที่พอกพอใจแก่พระเถระผู้ทำหน้าที่สำคัญในวันนั้น

นับได้ว่า**วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม** ได้มีพระภิกษุผู้เพียบพร้อมด้วยคุณวุฒิ คุณธรรม โดยเป็นผู้แคล่วคล่องในวิปัสสนาธุระ และเป็นผู้ทรงมหาเปรียญอีกด้วย ขึ้นเป็นองค์ปฐมเจ้าอาวาสแล้ว ณ บัดนี้

■ ■ ■ ■

ฉลองตำแหน่งด้วยบุญ

หลังจากที่พระอาจารย์มหาเสริมชัย ชยมงฺคโล เจ้าอาวาสวัดหลวงพ่อสดฯ ผู้อำนวยการสถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย เดินทางไปรับหนังสือตราตั้งเจ้าอาวาสวัดจาก**พระเดชพระคุณพระราชวรเวที** เจ้าคณะจังหวัดราชบุรี ที่วัดช่องลม อ.เมือง จ.ราชบุรี เมื่อวันที่ ๑๙ ก.ค. ๓๔ แล้ว

พระอาจารย์ชยมงฺคโลได้นำคณะศิษย์และผู้ปฏิบัติธรรมจำนวน ๒ คันรถบัส ออกเดินทางเมื่อวันที่ ๒๐ ก.ค. ๓๔ ไปทอดผ้าป่าเพื่อสมทบทุนการก่อสร้างอุโบสถ**วัดบ้านหนองยายพิมพ์** อ.นางรอง จ.บุรีรัมย์ ที่สร้างค้างอยู่ โดยได้ยอดเงินบริจาคกันสด ๆ บนศาลาการเปรียญไม้หลังเก่าแก่จำนวน ๑๑๖,๔๘๐.๐๐ บาท (หนึ่งแสนหนึ่งหมื่นหกพันสี่ร้อยแปดสิบบาทถ้วน) เป็นบริวารผ้าป่าถวายไว้แก่**พระครูโสภณอรรถกิจ** เจ้าคณะตำบลหนองปล่อง ท่ามกลางความยินดีของชาวบ้านที่ได้มีโอกาสร่วมบุญ ทั้งการบริจาคปัจจัยและจัดหาอาหารคาวหวานมาเลี้ยงดูคณะเป็น อย่างดีด้วย

รุ่งขึ้นวันที่ ๒๑ ก.ค. พระอาจารย์และศิษย์ได้เดินทางไป**วัดจำปา** อ.ประโคนชัย จ.บุรีรัมย์ เพื่อทำบุญทักษิณานุประทาน ทำบุญอัฐิคุณโยมพ่อดีและโยมแม่บุนนาก แผ้วพลสง และเลี้ยงเพลพระทั้งวัด จากนั้นจึงเดินทางกลับกรุงเทพฯ โดยไม่ลืมแวะชมปราสาทหินพนมรุ้งด้วย

■ ■ ■ ■

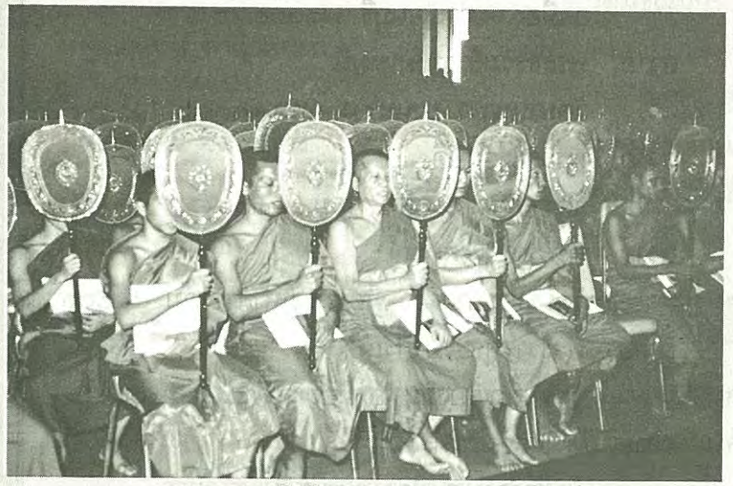

พระภิกษุสามเณรเปรียญธรรม ๓ ประโยค ปี พ.ศ. ๒๕๓๔

ก่อนปิดคอลัมน์ฉบับนี้ก็อยากจะฝากข่าวกันลืมว่า **วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม จะทอดผ้ากฐินในวันอาทิตย์ที่ ๒๗ ต.ค. ๒๕๓๔** ขอเชิญสาธุชนผู้ใฝ่บุญกุศลไปร่วมงานพร้อมหน้าพร้อมตากันด้วย และขอปิดท้ายด้วย **"กาลเวลาที่ล่วงเลยไปย่อมกลืนกินชีวิตทุกสิ่ง พร้อมทั้งตัวมันเอง"** จากมูลปริยายชาดก ๒๗/๙๑

■ ■ ■ ■

สพฺพทานํ ธมฺมทานํ ชินาติ
การให้ธรรม ชนะการให้ทั้งปวง
รายนามเจ้าภาพถวายนิตยสาร "ธรรมกาย" แด่พระภิกษุสงฆ์

เจ้าภาพ		ผู้รับ
พระบุญสืบ ปญฺญรโต	ถวาย	พระเทพโสภณ วัดทินกรนิมิต อ.เมือง จ.นนทบุรี ๑๑๐๐๐
พระมหามนัสชัย สุมโน	ถวาย	พระครูสันติวรญาณ (หลวงปู่สิม พุทฺธาจาโร) วัดถ้ำผาปล่อง อ.เชียงดาว จ.เชียงใหม่ ๕๐๑๗๐
คุณพ่อเจ็ง-คุณแม่กี่ เพียรหาทรัพย์	ถวาย	พระครูประกาศสิริธรรม วัดมิ่งเมืองพลาราม อ.พล จ.ขอนแก่น ๔๐๑๒๐
คุณวิชัน ประเสริฐสำราญ	ถวาย	พระธรรมคุณาภรณ์ วัดไชยชุมพลชนะสงคราม อ.เมือง จ.กาญจนบุรี ๗๑๐๐๐
คุณบุญส่ง ดาวกระจาย	ถวาย	พระธรรมธีรราชมหามุนี วัดยานนาวา ยานนาวา กทม.๑๐๑๒๐
คุณธมรัตน์ ตรีนุชจรัสกุล	ถวาย	พระสุธรรมบดี วัดราชาธิวาส ดุสิต กทม.๑๐๓๐๐
คุณสุนทรี แซ่ลี้	ถวาย	พระราชวินยาภรณ์ วัดประชาบำรุง อ.เมือง จ.มหาสารคาม ๔๔๐๐๐
คุณสุนทรี แซ่ลี้	ถวาย	พระราชสุธรรมาภรณ์ วัดตะตึกเชียงมั่น อ.เมือง จ.ลำปาง ๕๒๐๐๐
คุณวิชัน ประเสริฐสำราญ	ถวาย	พระราชวรเวที วัดช่องลม อ.เมือง จ.ราชบุรี ๗๐๐๐๐

รศ.ดร.ธีระ เกรอต	ถวาย	พระรัตนากรวิสุทธิ์ วัดบูรพาราม อ.เมือง จ.สุรินทร์ ๓๒๐๐๐
คุณทิพวรรณ อนุรักษ์รุ่งโรจน์	ถวาย	พระวิสุทธิพงษ์เมธี วัดท่าหลวง อ.เมือง จ.พิจิตร ๖๖๐๐๐
คุณปริญดา ปิยถาวรอนันต์	ถวาย	พระวิเชียรโมลี วัดคูยาง อ.เมือง จ.กำแพงเพชร ๖๒๐๐๐
คุณอรพร อาจริยะพร	ถวาย	พระสุเมธาธิบดี วัดมหาธาตุฯ พระนคร กทม.๑๐๒๐๐
คุณวันทนา งามพึงพิศ	ถวาย	พระอธิการสนอง กตปุญฺโญ วัดสังฆทาน อ.เมือง จ.นนทบุรี ๑๑๐๐๐
คุณวันทนา งามพึงพิศ	ถวาย	พระอาจารย์ณรงค์ โฆสโก วัดเกาะวาฬุการาม อ.เมือง จ.ลำปาง ๕๒๐๐๐
คุณพิมพร สุริยาวงษ์-อมร โตทอง	ถวาย	พระโพธิรังษี วัดพันตอง อ.เมือง จ.เชียงใหม่ ๕๐๐๐๐
คุณพัชรภรณ์ กาญจนาภา	ถวาย	พระโศภณธรรมรังษี วัดมัชฌิมบุรี อ.หนองหาน จ.อุดรธานี ๔๑๑๓๐
คุณธนพล กาญจนาภา	ถวาย	พระโสภณธรรมคณี วัดป่าประดู่ อ.เมือง จ.ระยอง ๒๑๐๐๐
คุณสุนทร จึงธนภัทร	ถวาย	หลวงพ่อธัมมธโร ภิกขุ วัดไทรงามธรรมธาราม ต.ดอนมะสังข์ อ.เมือง จ.สุพรรณบุรี ๗๒๐๐๐

ผู้มีรายนามข้างต้นนี้ คือผู้มีจิตศรัทธาเป็นเจ้าภาพถวายนิตยสารธรรมกาย ถวายแด่พระสงฆ์ ๑ ปี (๔ เล่ม) ในอัตราปีละ ๑๒๐ บาท ผู้มีจิตศรัทธาโปรดติดต่อขอรับเป็นเจ้าภาพได้ที่ **มูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย** สำนักงานศาลาการเปรียญ วัดสระเกศราชวรมหาวิหาร กทม.๑๐๑๐๐ โทร. ๒๒๔-๗๔๗๕

ขอเชิญร่วมอนุโมทนาต่อกุศลจิตอันงดงาม

ของเหล่ากัลยาณมิตร ผู้หยิบยื่นแสงสว่างอันนิรันดร์แก่เพื่อนมนุษย์

ด้วยการอุปถัมภ์การพิมพ์นิตยสารรายละ ๑,๐๐๐ บาท ดังนี้

พระเสริมชัย ชยมงฺคโล และญาติโยม
คุณพงศ์พฤทธิ์ รุจิรัชกร
หจก. ประวัติยนต์
คุณจินตนา รุจิรัชกร และ ด.ญ.มาริชชญา งามเบญจวงศ์
คุณประภาส – วาสนา เนตรกระจ่าง
คุณส่วน – สมศรี พนมวัฒนากุล และบุตรธิดา
คุณธนะพล รุจิรัชกร
คุณอัมพร ชื่นชมชาติ
คุณบุญฤทธิ์ – ระเบียบ สิงห์น้อย
คุณพิเชษฐ ซึ้งหทัย

ผู้มีจิตศรัทธาโปรดติดต่อขอบริจาคได้ที่ **มูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย**
สำนักงานศาลาการเปรียญ วัดสระเกศ ราชวรมหาวิหาร กทม.๑๐๑๐๐ โทร. ๒๒๔-๗๔๗๕

บริษัท บางกอกสลักภัณฑ์ จำกัด เป็นเจ้าภาพบริจาคเงินค่ารถรับสาธุชนไปปฏิบัติธรรมทุกเสาร์ต้นเดือน
ที่สถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย อ.คำเนินสะดวก จ.ราชบุรี เดือนละ ๒,๘๐๐ บาท

แก้คำผิด นิตยสารธรรมกายลำดับที่ ๒๐ เม.ย.-มิ.ย. ๓๔ ในรายชื่อผู้นำบุญฯ :
อาจารย์อุดม ตรีชั้นและคณะ จำนวนเงิน ๓,๐๕๕ บาท ที่ถูกต้องจะต้องเป็น ๓๐,๕๕๐ บาท

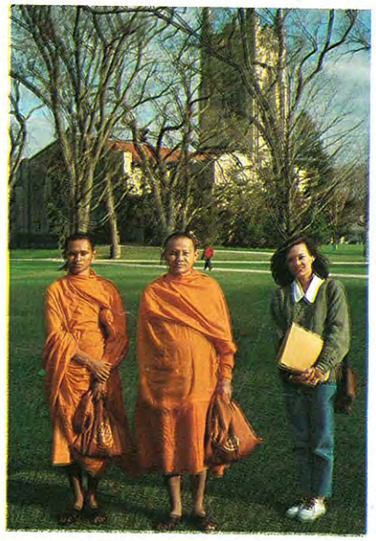

◀ ๑

▲ ๒

๑ Alisa Gardiner นักศึกษา Carleton College ผู้ปฏิบัติภาวนาถึงธรรมกาย นำหลวงลุงเสริมชัยไปบรรยายและสอนภาวนาที่สถาบัน

๒ Prof. Dr. Roger Jackson กำลังแนะนำพระอาจารย์มหาเสริมชัย ชยมงฺคโล และคณะ แก่นักศึกษาและคณาจารย์ผู้เข้าฟัง

๓ จบการบรรยายแล้วมีผู้สนใจไต่ถามมากมายให้หายสงสัย

๔ ฝึกปฏิบัติภาวนาหลังจากบรรยายแล้ว

๕ ใจสงบ มีสุขสดชื่น เลยขอบันทึกภาพเป็นที่ระลึกไว้

▲ ๓

๕ ▼

๔ ▼

งานเผยแพร่พระพุทธศาสนาในสหรัฐอเมริกา ครั้งที่ ๒

ระหว่างวันที่ ๑๔-๒๖ เมษายน ๒๕๓๔

◀ ๖ ▲ ๗

▲ ๘ ๙ ▼

๖ เมื่อวันที่๑๙เม.ย.๓๔ พระอาจารย์มหาเสริมชัย ชยมงฺคโล ได้ไปบรรยายธรรมและสอนภาวนาเป็นภาษาอังกฤษ แก่ชาวต่างประเทศและชาวไทยที่เกิดในสหรัฐฯรวมทั้งชาวไทยที่อยู่ในสหรัฐฯมาเป็นเวลานานจนไม่ค่อยเข้าใจในภาษาไทยที่ลึกซึ้ง ณ วัดพุทธธรรม นครชิคาโก โดยมีพระอาจารย์ ดร.สุนทร ญาณสุนฺทโร(นั่งซ้ายมือ) เป็นเจ้าอาวาส

๗ มีผู้สนใจเข้ารับฟังทั้งชาวไทยและชาวอเมริกันจำนวนมาก

๘ ท่านรองกงสุลไทยประจำนครชิคาโก(คนขวาสุด) ก็มาร่วมด้วย

๙ แม้ค่ำคืนก็ยังมีผู้สนใจฟังธรรมและเจริญภาวนาที่ Wisconsin University ด้วย

▲ ๑๐ ▼ ๑๑

๑๒ ▼

๑๐ ระหว่างวันที่ ๒๐-๒๕ เม.ย. ๓๔ พระเดชพระคุณพระวิสุทธิสมโพธิ ประธานสมัชชาสงฆ์ไทยในสหรัฐอเมริกา ได้อาราธนาพระอาจารย์มหาเสริมชัย ชยมงฺคโล ให้ไปแสดงธรรมและสอนภาวนาธรรมแก่ชาวอเมริกันและชาวไทยที่วัดวชิรธรรมปทีป นครนิวยอร์ค มีผู้สนใจมากมายจนต้องกำหนดให้เข้ารับอบรมวันละ ๒-๓ รอบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งมีสาธุชนศรัทธามาตักบาตรทำบุญกันเป็นประจำ

๑๑ นักศึกษาสนใจสอบถามหลังจบการบรรยายเรื่อง "พระพุทธศาสนาฝ่ายเถรวาท" ที่มหาวิทยาลัย Columbia นครนิวยอร์ค ซึ่งมีนักศึกษาระดับปริญญาโท-เอก และคณาจารย์เข้าร่วมฟังจำนวนมาก เมื่อ ๒๕ เม.ย. ๓๔

๑๒ วันที่ ๒๖ เม.ย. ๓๔ พระอาจารย์มหาเสริมชัย ไปบรรยายธรรมที่ New York University แก่นักศึกษาและคณาจารย์ผู้สนใจ

๑๓ นายกสมาคมนักเรียนไทยที่ New Haven Univ. ขณะรายงานการจัดกิจกรรมอบรมภาวนาถวายพระอาจารย์มหาเสริมชัย ก่อนรับฟังธรรมบรรยาย เมื่อ ๒๔ เม.ย. ๓๔

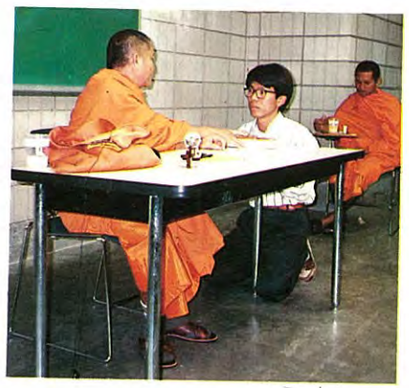

๑๓ ▶

▲ ๑๔

๑๕ ▲

๑๗ ▶

๑๖ ▼

๑๔ คณะเผยแพร่วิชชาธรรมกาย เตรียมออกเดินทางไป Wisconsin University ที่เมือง Madison

๑๕ ในห้องบรรยายของนักศึกษาปริญญาโท-เอก ในมหาวิทยาลัย Wisconsin มีนักศึกษาชาวอเมริกันและชาติอื่น ๆ รวมทั้งคณาจารย์ภาควิชาตะวันออกและแผนกวิชาพุทธศาสนา กำลังฟังบรรยายเรื่อง "พระพุทธศาสนาฝ่ายเถรวาท" จากพระอาจารย์มหาเสริมชัย ชยมงฺคโล

๑๖-๑๗ ศาสตราจารย์ภาควิชาเอเชียใต้ศึกษา Prof. Geshe Lhundub Sopa พระลามะชาวธิเบต ผู้สอนวิชาพระพุทธศาสนาฝ่ายมหายาน มีความสนใจเป็นพิเศษเมื่อได้ทราบว่าธรรมปฏิบัติแนววิชชาธรรมกายตามคัมภีร์ฝ่ายเถรวาท มีการปฏิบัติที่จะรู้-เห็นถึงตรีกายได้ คือมนุษยกาย เทวกาย และธรรมกาย ทำนองเดียวกับฝ่ายมหายาน จึงอาราธนาคณะผู้บรรยายไปเยี่ยมชมวัดธิเบตของท่านที่ Oregon ด้วยอัธยาศัยไมตรีอันดียิ่ง

โอวาทเปิดการอบรม

โดย

สมเด็จพระพุฒาจารย์

(อุปเสณมหาเถระ)

ท่านคณะพระอาจารย์วิทยากร ท่านผู้เข้ารับการอบรมทั้งพระภิกษุ สามเณร และอุบาสกอุบาสิกาทุกท่าน ในเบื้องต้นนี้ผมในฐานะที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับสถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย ขอแสดงความรู้สึกปีติยินดีในการดำเนินงานของท่านพระเถรานุเถระ คณะพระอาจารย์วิทยากร มีท่านเจ้าคุณเมธีรัตโนดม พระอาจารย์เสริมชัย เป็นต้น

ท่านพระอาจารย์วิทยากรนั้น มีความสำคัญในการฝึกอบรม ท่านต้องเสียสละในทุก ๆ ส่วน หวังที่จะให้เพื่อนสหธรรมิกพุทธบริษัทด้วยกันได้รับประโยชน์จากการปฏิบัติ จึงได้พยายามที่จะฝึกอบรมอย่างเต็มที่ อาจจะเป็นที่พอใจหรืออาจจะเป็นที่ไม่สบอารมณ์อยู่บ้างสำหรับบางองค์บางท่าน แต่ขอให้ได้นึกว่าท่านคณะพระอาจารย์วิทยากรนั้น มีความปรารถนาดีต่อท่านผู้มารับการฝึกอบรมเป็นที่ตั้งไม่ได้มีความรู้สึกอื่นใดนอกไปจากนี้ เมื่อท่านได้มีความเสียสละอย่างสูงเช่นนี้ เป็นที่น่าปลื้มใจปีติยินดีของผู้ที่อยู่ในพระศาสนาด้วยกัน แม้ผมจะไม่ได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับสถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย ก็จะต้องพลอยปีติยินดี ปลื้มใจในความเสียสละของท่าน แต่ว่าผมมีส่วนเกี่ยวข้องอยู่ด้วย ก็ยิ่งเพิ่มความปีติยินดี ปลื้มใจมากขึ้น

เมื่อวันที่ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๓๓ เวลา ๑๔.๐๐ น.

การทำงานในทางพระศาสนาย่อมทำได้หลายวิธี แต่ละวิธีนั้นล้วนแต่ต้องอาศัยการเสียสละ ทั้งสิ้น แต่ว่าการฝึกอบรมพระกัมมัฏฐานนั้นเป็นเรื่องที่มีความสำคัญ เพราะว่าพระอาจารย์วิทยากรนั้น จะต้องมีจิตใจสงบอยู่ก่อนเป็นที่ตั้ง หากกล่าวโดยคำรวม ๆ โดยทั่ว ๆ ไปก็คือ ต้องมีประสบการณ์ใน เรื่องของสมาธิมาก่อนแล้วจึงจะช่วยเหลือเพื่อนสหธรรมิก พระภิกษุ สามเณร พุทธบริษัทได้ แม้ว่าจะได้ความสงบมีสมาธิอยู่แล้ว แต่ว่าถ้าไม่มีความเข้าใจในการที่จะแนะนำก็ไม่สามารถที่จะทำได้เหมือนกัน

ดังนั้นคณะพระอาจารย์วิทยากร ที่ดำเนินการมาโดยลำดับจนกระทั่งถึงรุ่นที่ ๒๐ นี้ จึงกล่าวได้ว่าท่านเป็นผู้เสียสละเพื่อพระศาสนา เสียสละส่วนตัวที่ง่าย ๆ ก็คือ เสียสละความสุขสบายส่วนตัว ฉันให้สบาย นอนให้สบาย อย่างคนที่ชอบสบายอย่างนั้นก็ย่อมทำได้ แต่ว่าท่านคณะพระอาจารย์วิทยากรไม่ได้ติดอยู่ที่ความสุขสบายดังที่กล่าวนั้น มาร่วมบำเพ็ญสมณธรรมปฏิบัติสมาธิร่วมกับท่านทั้งหลาย

...วิธีการทำใจให้สงบเป็นสมาธินั้นเป็นเรื่องที่สำคัญอีกเรื่องหนึ่งสำหรับผู้นับถือพระพุทธศาสนาเหมือนกับมรรคผล มรรคเป็นตัวเหตุ ผลนั้นมาแต่เหตุ หรืออาจจะเทียบสูงไปถึงว่า มรรคนั้นเป็นตัวเหตุ เป็นแนวปฏิบัติ นิโรธนั้นเป็นผล วิธีปฏิบัติต่าง ๆ เป็นเหตุ ตัวสมาธิเป็นผล...

แต่ว่าเป็น ผู้อยู่ในฐานะผู้แนะนำท่านทั้งหลาย คณะพระอาจารย์วิทยากรจึงมีส่วนสำคัญดังที่กล่าวแล้ว

ส่วนท่านที่มารับการอบรมทั้งพระภิกษุ สามเณร และอุบาสก อุบาสิกา กล่าวได้ว่าเป็นผู้มีโอกาสในการที่จะทำจิตของตนให้มีความสงบเป็นสมาธิ จะเป็นสมาธิมากน้อยแค่ไหนเพียงไรนั้นสุดแต่เหตุปัจจัย ซึ่งมีอยู่หลายอย่างหลายประการ เช่น บุพเพกตปุญญตา ความเป็นผู้ได้สั่งสมบุญมาแล้วในกาลก่อนรวมถึงอดีตชาติ เป็นต้น แต่ว่าเมื่อมีโอกาสได้มาฝึกอบรม แม้จะไม่บรรลุผลอย่างสมบูรณ์ ก็ต้องนับว่าดี เพราะเป็นผู้เดินมาในทางที่ถูกต้อง

เรื่องของการทำจิตให้สงบเป็นสมาธินั้นเป็นเรื่องของผู้นับถือพระศาสนาโดยตรง ไม่ว่าผู้นั้นจะเป็นสมณะบรรพชิต หรืออุบาสกอุบาสิกา แม้จะเป็นผู้น้อยผู้ใหญ่ก็เหมือนกัน แต่ว่าการที่จะทำใจให้เป็น

สมาธิสงบลงไปได้นั้นต้องมีวิธี ซึ่งวิธีนั้นมีมากอย่างด้วยกัน ในบรรดาวิธีเหล่านั้น วิชชาธรรมกายนี้เป็นวิธีหนึ่ง ซึ่งบางองค์อาจจะได้ยินมาก่อนบ้างว่าเป็นวิธีที่ดี บางองค์อาจจะได้ยินมาก่อนในทางตรงกันข้าม จึงเป็นโอกาสที่จะให้ท่านทั้งหลายได้ทดสอบด้วยตนเอง

วิธีการทำใจให้สงบเป็นสมาธินั้นเป็นเรื่องที่สำคัญอีกเรื่องหนึ่งสำหรับผู้นับถือพระพุทธศาสนาเหมือนกับมรรคผล มรรคเป็นตัวเหตุ ผลนั้นมาแต่เหตุ หรืออาจจะเทียบสูงไปถึงว่า มรรคนั้นเป็นตัวเหตุ เป็นแนวปฏิบัติ นิโรธนั้นเป็นผล วิธีปฏิบัติต่าง ๆ เป็นเหตุ ตัวสมาธิเป็นผล

การที่ใจจะเป็นสมาธิสงบลงไปได้ แม้จะทราบเหตุอยู่บ้าง คือทราบวิธีอยู่บ้างมาก่อน แต่ถ้าไม่มีผู้แนะนำชี้แจงให้ชัดเจนก็เป็นการยากสำหรับบุคคลโดยทั่ว ๆ ไป เว้นผู้ที่มีบุพเพกตปุญญตาสูง ดังนั้น ผู้ที่นับถือพระพุทธศาสนาโดยเฉพาะพระภิกษุ สามเณร อาจจะให้ใจเป็นสมาธิ อยากให้ใจสงบรู้วิธีอยู่บ้าง แต่ก็ไม่รู้วิธีว่าจะทำอย่างไร เพราะทำแล้วใจไม่สงบนี้เป็นเรื่องที่สำคัญและจะรู้ว่าการทำใจให้สงบเป็นสมาธิเป็นเรื่องที่สำคัญนั้นก็ต่อเมื่อเรามีความรู้สึกว่า ความฟุ้งซ่านไม่สงบนั้นเป็นพิษเป็นภัยต่อจิตใจของเราอย่างแรงกล้าอย่างมาก เมื่อเกิดความฟุ้งซ่านหรือกล่าวรวมตามแนวปฏิบัติ หรือกล่าวตามที่พระพุทธองค์ตรัสไว้ก็คือ นิวรณธรรม ๕ ประการ ได้แก่ กามฉันทะ พยาบาท ถีนมิทธะ อุทธัจจกุกกุจจะ วิจิกิจฉา ทั้ง ๕ ประการ เมื่อเกิดขึ้นแล้วมีความรู้สึกว่าไม่ดีเป็นโทษ จะทำอย่างไรจึงจะหายไป วิธีที่จะให้หายไปนั้นก็มีวิธีเดียวคือต้องให้ใจเป็นสมาธิ เมื่อใจเป็นสมาธิแล้วนิวรณธรรมเหล่านั้นก็จะสงบลงไป แม้ไม่ถาวรแต่ก็เป็นการสงบลงไปได้ แต่จะเห็นว่านิวรณธรรมเป็นโทษมากนั้น ก็ด้วยการพิจารณาโดยรอบคอบจะเป็นข้อใดข้อหนึ่งก็ตาม อย่างอุทธัจจกุกกุจจะ ความฟุ้งซ่านรำคาญใจ ใจไม่เป็นปกติ คิดไปอย่างนั้นคิดไปอย่างนี้ ทั้งดีและทั้งไม่ดี คิดแล้วรู้สึกในตัวเองว่าไม่ดีแน่อย่างนี้ หรือแม้แต่พยาบาท พิจารณาโดยรอบคอบแล้ว ก็เห็นว่าพยาบาทนี้ไม่ดีแน่ขืนให้อยู่ในใจแล้วไม่เป็นสุขเลย พยาบาทคนโน้น พยาบาทคนนี้ อาฆาตคนนั้น อาฆาตคนนี้ ไม่เป็นสุข จะทำอย่างไรให้พยาบาทระงับลงไป มีวิธีเดียวเท่านั้นคือสมาธิ แต่ว่าก็ต้องพิจารณาลงไปเห็นว่าไม่ดีคือพยาบาทนั้นไม่ดี

...คนโดยทั่ว ๆ ไปที่ไม่อยู่ในร่มเงาของพระพุทธศาสนา และไม่ได้ใกล้ชิดกับหลักคำสอนจริงๆ ก็จะเห็นไปว่าในเมื่อได้กระทำลงไปหรือได้พูดลงไปให้สมกับที่ใจพยาบาท นั้นก็คือการแก้ที่เรียกว่าสมแก่ใจ หนำแก่ใจ คนที่มองไม่เห็นอะไรเลย เห็นว่าอย่างนั้นแหละเป็นเรื่องดี

คนโดยทั่ว ๆ ไปที่ไม่อยู่ในร่มเงาของพระพุทธศาสนา และไม่ได้ใกล้ชิดกับหลักคำสอนจริง ๆ ก็จะเห็นไปว่าในเมื่อได้กระทำลงไปหรือได้พูดลงไปให้สมกับที่ใจพยาบาทนั้น ก็คือการแก้ ที่เรียกว่า สมแก่ใจหนำแก่ใจ คนที่มองไม่เห็นอะไรเลย เห็นว่าอย่างนั้นแหละเป็นเรื่องดี เช่นว่า ยกตัวอย่างเช่นว่าเกลียดเขาโกรธเขา เมื่อได้ด่าให้หนำแก่ใจซัก ๒-๓ คำ จะโล่งใจสบายใจ ยิ่งด่าคำหยาบสูงขึ้นเท่าไร ก็ยิ่งหนำแก่ใจเท่านั้น นั้นเป็นเรื่องของคนมืดบอด มองไม่เห็นทางและคนในโลกนี้เป็นอย่างนั้นมาก เราก็ต้องยอมรับว่าในวงของสมณะบรรพชิตในพระศาสนานี้มีลักษณะอย่างนี้ได้ แต่พระพุทธเจ้าได้ทรงชี้ทางไว้แล้ว ทางนั้นคือปฏิบัติให้จิตเป็นสมาธินั้นเอง

แต่เท่าที่กล่าวมาโดยย่อนี้ เพื่อที่จะชี้ลงไปให้เห็นว่าสมาธินั้นเป็นสิ่งจำเป็น และมีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับผู้นับถือพระพุทธศาสนาโดยเฉพาะสมณะบรรพชิต พระภิกษุสามเณร ดังนั้นการที่ท่านทั้งหลายมีโอกาสได้มาฝึกที่นี่ ต้องถือว่าท่านมีบุญ มีโอกาสดีแล้ว ส่วนจะได้ผลมากน้อยแค่ไหนเพียงไร แต่ละท่านนั้นเป็นอีกส่วนหนึ่ง

จากรายงานของท่านอาจารย์เสริมชัย ท่านมีความปลื้มใจในการที่เพื่อนสหธรรมิกได้รับผลในทางปฏิบัติ เห็นว่าผู้ที่อยู่ในร่มเงาเดียวกันสมปรารถนาแล้ว ท่านก็ชื่นใจ จึงกล่าวว่าได้ผลดีมาก ผลที่ท่านทั้งหลายได้นี้แหละเป็นวัตถุประสงค์สูงสุดของสถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย สถาบันฯ นี้มีความประสงค์ที่กำหนดไว้โดยละเอียด ซึ่งท่านทั้งหลายก็คงทราบอยู่แล้ว เมื่อกล่าวรวมง่าย ๆ ก็คือต้องการให้ผู้ที่นับถือพระพุทธศาสนาโดยเฉพาะพระภิกษุสามเณรได้รับผลในทางธรรมะและวินัย เป็นผู้มีธรรมะและเป็นผู้มีวินัย ต้องการที่จะให้ผู้ที่อยู่ในร่มเงาพระศาสนาที่เป็นสมณะ บรรพชิตได้มีธรรมวินัยครองกายครองใจ ซึ่งจะเป็นผู้สืบต่อพระศาสนาที่สำคัญ สถาบันฯ จึงได้พยายามทุกวิถีทางที่จะให้พระภิกษุสามเณรทั้งหลายได้รับผลจากพระธรรมวินัยนี้

การดำเนินงานต่าง ๆ จนกระทั่งมีอาคารที่จะให้ท่านทั้งหลายได้อาศัยในการปฏิบัติธรรมได้สะดวกก็เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นด้วยกำลังใจที่มุ่งดังที่กล่าวมาแล้ว

แม้จะลำบากมีอุปสรรคก็ไม่ย่อท้อ ขอแต่เพียงอย่างเดียวว่าทำอย่างไรจึงจะให้ผลดังที่กล่าวมาแล้ว ท่านอาจารย์เสริมชัยจึงได้ทุ่มเททุกอย่างทุกประการตั้งแต่เริ่มต้นมา สถาบันแห่งนี้เกิดขึ้นแล้วอำนวยประโยชน์แก่เพื่อนสหธรรมิกพระภิกษุสามเณรแล้ว เป็นที่สมความปรารถนา ให้ท่านทั้งหลายได้มีความรู้สึก ร่วมกันว่าสถาบันแห่งนี้เป็นของทุกองค์ เป็นของทุกคนเป็นสถาบันที่ทุกองค์ทุกคนจะต้องสงวนเสมอด้วยชีวิต เห็นความสำคัญของสถาบันไม่น้อยไปกว่าชีวิตของตนเอง นึกว่าสถาบันแห่งนี้ เป็นสถานที่เป็นหลักที่จะเอื้ออำนวยประโยชน์ดังกล่าว ผู้สร้างไม่ใช่เป็นเจ้าของเป็นแต่เพียงสร้างขึ้นให้เกิดประโยชน์ท่านทั้งหลายจึงเป็นผู้มีส่วนด้วย เมื่อมีส่วนแล้วท่านทั้งหลายก็จะได้คิดต่อไปว่า ที่เราจะต้องรักสงวนเสมอด้วยชีวิตของเรานั้น เราจะรักษาอย่างไร เราจะหวงแหนอย่างไร เราจะดูแลอย่างไร จึงจะชื่อว่าเราเป็นเจ้าของที่นี่จึงจะเหมาะสม

การช่วยเหลือแม้แต่เพียงเล็กน้อย ไม่ใช่ว่าด้วยเงินทอง ด้วยวิธีอื่นใดก็ตาม เพื่อความมั่นคงแห่งสถาบันอันจะอำนวยประโยชน์ไปชั่วกาลนานคู่กับฟ้าคู่กับดินนั้นเป็นเรื่องสำคัญ ที่ทุก ๆ องค์คงจะต้องจารึกจดจำไว้ไปตลอดชีวิต แล้วเราจะได้ช่วยกันจรรโลงสืบต่อไป ไม่ว่าจะเป็นพระภิกษุสามเณร ข้อที่ผมจะขอกล่าวไว้ในที่นี้ข้อหนึ่ง ซึ่งเป็นวิธีการส่งเสริมง่าย ๆ นั้นก็คือ หากมีพระภิกษุสามเณรที่มีความสนใจที่จะฝึกอบรมธรรมปฏิบัติ ขอให้ช่วยกันบอกให้มารับการอบรมธรรมปฏิบัติ เพื่อที่จะให้เพื่อนที่อยู่ในร่มเงาพระพุทธศาสนาร่วมกันได้รับผลแห่งสมาธิ จะได้ทราบว่าสมาธินั้นเป็นอย่างไร หน้าตาเป็นอย่างไร เมื่อใจสงบแล้ว ตัวสมาธินั้น เขียว แดง ดำ ขาว เป็นอย่างไร มีลักษณะอาการเป็นอย่างไร ที่พูดตามตัวหนังสือที่มีตัวเขียนเพียง ๓ คำคือ ส มา ธิ แต่หน้าตาจริง ๆ นั้นเป็นอย่างไร ลักษณะอาการเป็นอย่างไร เพื่อนสหธรรมิกทุกองค์ที่อยู่ร่วมกันควรจะได้ทราบ ควรจะได้เห็น โดยเฉพาะในเวลาที่จำเป็นจะต้องให้มีสมาธิขึ้น

จึงขอฝากแก่ท่านทั้งหลายทุกองค์ว่า วิธีที่ช่วยกันส่งเสริมง่าย ๆ ก็คือช่วยกันบอกกล่าวกันต่อ ๆ ไป เพื่อให้มีโอกาสได้มาปฏิบัติที่สถาบันแห่งนี้ ถ้าไม่มีมาก็ยิ่งดีจะได้สบาย แต่ความสบายนั้นไม่เป็นที่ต้องการโดยเฉพาะของคณะผู้ดำเนินงาน เพราะไม่ได้หวังความสบายอย่างนั้น ที่หวังนั้นก็คือต้องการที่จะให้ผู้นับถือพระพุทธศาสนาโดยเฉพาะพระภิกษุสามเณรได้รับผลแห่งสมาธิ ได้รับผลจากการปฏิบัติ จึงขอให้ทุกองค์ช่วยกันบอก เช่นในจำนวนที่มาฝึกอบรมในคราวนี้ ๑๒๖ องค์ คิดเฉพาะแต่จำนวนพระ ก็ช่วยกันบอก ไม่ต้องการความศักดิ์สิทธิ์ให้คนนับหน้าถือตาโดยประการใด ๆ ทั้งสิ้น ที่สถาบันต้องการก็คือสิ่งที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ท่านทั้งหลายจึงจะเห็นได้จากพระอาจารย์วิทยากรทุกท่านว่า ท่านมุ่งดังที่กล่าวมาแล้วไม่ได้มุ่งมาดปรารถนาสิ่งอื่น และเมื่อท่านเข้ามาสู่สถาบันนี้แล้ว คณะพระอาจารย์วิทยากรมีความรู้สึกอยู่ในใจตั้งแต่ต้นว่า ท่านทั้งหลายก็คือพระ ก็คือเณร พระอาจารย์วิทยากรทั้งหลายก็คือ

พระ เณร ที่มีสีลสามัญญตา คือมีศีลเสมอกัน ทิฏฐิสามัญญตา พยายามที่จะปรับความคิดให้เสมอกัน ไม่ลักลั่น ไม่ได้ถือต่ำถือสูงแต่ประการใด ถือว่าเรามีศีลเท่ากัน มีศีลเหมือนกัน รักษาศีลด้วยกัน เหลือแต่ว่าเราจะต้องปรับทิฏฐิ คือความคิด ความเห็นให้มาลงเป็นแนวเดียวกัน เราก็จะเป็นผู้มีสีลสามัญญตาและทิฏฐิสามัญญตา เมื่อเรามีคุณสมบัติที่กล่าวโดยย่อ ๒ ประการนี้แล้ว ก็ชื่อว่าเราได้อยู่ในร่มเงาของพระพุทธองค์เท่าเทียมกันไม่ว่าคณะพระอาจารย์วิทยากรหรือท่านทั้งหลายหรือผมก็เช่นเดียวกัน เราต้องการที่จะให้ได้อยู่กันในลักษณะนี้ มีศีลเสมอกัน มีทิฏฐิในทางธรรมเสมอกัน

เมื่อท่านได้ทราบวัตถุประสงค์ดังที่กล่าวมาโดยย่อนี้แล้ว และได้รับฟังมาบ้างแล้ว จึงเหลือแต่เพียงว่าเราทั้งหลายที่มีความรู้สึกในลักษณะเดียวกันจะต้องพยายามรักษาเป็นที่สุด รักษาใจของเรา รักษากายของเรา รักษาวาจาของเรา หรือจะกล่าวเรียงตามลำดับก็คือ รักษากาย วาจา ใจ ยกใจขึ้นมากล่าวเป็นเบื้องต้นเพื่อให้ท่านทั้งหลายเห็นว่าใจสำคัญ เมื่อท่านทำใจได้แล้ว กายกับวาจา ๒ ประการก็จะตามมา ขอให้ท่านทั้งหลายช่วยกันประคับประคองกายกับวาจาให้เป็นไปในลักษณะที่เหมาะสมให้ดีให้งาม

...ใจของท่านทั้งหลายได้สมาธิแล้วเป็นเรื่องดี กายกับวาจา ๒ ประการต้องคอยมีสติ คอยเตือนอยู่เสมอว่าแม้แต่กายซึ่งเป็นสิ่งภายนอกหรือวาจาเพียงแต่เอ่ยปากพูดออกไป ก็เป็นสิ่งที่เราจะต้องใช้สติระมัดระวังให้เป็นกายที่มีศีล และให้เป็นวาจาที่มีศีล...

ซึ่งเป็นความประสงค์ของสถาบันนี้อย่างยิ่งประการหนึ่ง

ใจของท่านทั้งหลายได้สมาธิแล้วเป็นเรื่องดี กายกับวาจา ๒ ประการต้องคอยมีสติ คอยเตือนอยู่เสมอว่าแม้แต่กายซึ่งเป็นสิ่งภายนอกหรือวาจาเพียงแต่เอ่ยปากพูดออกไป ก็เป็นสิ่งที่เราจะต้องใช้สติระมัดระวังให้เป็นกายที่มีศีล และให้เป็นวาจาที่มีศีล เราจะได้เป็นหลักของพุทธบริษัทพุทธบริษัทที่เป็นอุบาสกอุบาสิกา หันมาดูพระภิกษุสามเณรแล้ว ก็จะเห็นเป็นตัวอย่างว่า ท่านมีกายที่มีศีลอย่างนี้ มีวาจาที่มีศีลอย่างนี้ เพราะท่านมีใจทรงคุณธรรม มีสมาธิเป็นต้น

ผมกล่าวมาเป็นเวลายาวนานพอสมควร เห็นว่าเป็นการกล่าวในโอกาสวันปิดหลังจากการที่ท่านทั้งหลายได้ฝึกอบรมมาแล้ว ตั้งแต่วันเริ่มต้นจนกระทั่งถึงวันนี้เป็นการสมควรขอโอกาสกล่าวในตอนท้ายนี้อีกว่า ขอให้ทุกองค์ได้ระลึกถึงพระคุณของคณะพระอาจารย์วิทยากร นึกถึงท่านผู้ดำเนินการมีท่านเจ้าคุณเมธีรัตโนดม ท่านพระอาจารย์เสริมชัย เป็นต้น ซึ่งเป็นผู้ที่เสียสละเพื่อท่านทั้งหลาย ผมเพียงแต่ในนามว่ามาเกี่ยวข้องกับสถาบัน แต่ไม่ได้มาปฏิบัติงานอย่างจริงจังโดยตรง ให้ท่านทั้งหลายระลึกนึกถึงความเสียสละของท่านที่กล่าวมาแล้วข้างต้นอยู่เสมอ เมื่อท่านระลึกนึกถึง ไม่ลืมความเกื้อหนุนในทางจิตใจที่ท่านได้ให้แก่ท่านทั้งหลายแล้ว นั่นก็คือการตอบแทน ผมจึงขอโอกาส กล่าวไว้เพียงเท่านี้

ในโอกาสนี้ ผมขออ้างเอาคุณพระศรีรัตนตรัย พระคุณของบูรพาจารย์ สิ่งที่ทรงไว้ซึ่งความศักดิ์สิทธิ์สำคัญทั้งหลายบรรดามี แม้แต่จะมองไม่เห็นด้วยตาเปล่า จงมารวมกันเป็นพลกำลังอันสำคัญ ดลบันดาลให้ท่านทั้งหลายมีจิตใจตั้งมั่นอยู่ในสมาธิ มีความปลอดโปร่ง สามารถที่จะนำจิตใจของตนให้เข้าถึงพระธรรมคำสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตามที่พระองค์ตรัสสอนไว้ และขอให้ท่านทั้งหลายได้สามารถบำเพ็ญประโยชน์เกื้อกูลแก่บรรดาเพื่อนสหธรรมิก พระภิกษุสามเณรและพุทธบริษัท เป็นทายาทขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่ดีงาม โดยทั่วกันทุกองค์ เทอญ.

■ ■ ■ ■

ถอดเทปโดย เอมอร อรุณยงจิต
บริษัท การบินไทย จำกัด
๖ มิถุนายน ๒๕๓๔

ศิษย์หลวงพ่อสดไปอังกฤษ

ผ่านแก้ว..

ในกระบวนคนกลัวผีด้วยกันแล้ว เห็นจะต้องนับผู้เขียนเรื่องนี้เป็นสมาชิกถาวรด้วยคนหนึ่ง กลัวกันมาตั้งแต่เด็ก ๆ จนเดี๋ยวนี้อายุก็คงไม่เหลืออีกกี่มากน้อยก็จะต้องเป็นผี ก็ยังไม่หยุดกลัวผี แม้จะได้นั่งสมาธิฝึกปรือวัตรปฏิบัติมาหลายสิบปี ความกลัวผีจะเจือจางก็เฉพาะตอนนั่ง เวลาไม่ได้นั่งหากไปอยู่ในสถานที่อันวังเวงหรือมีประวัติที่ไม่น่าไว้ใจจะบังเกิดความวังเวงขนลุกขนพองขึ้นมาทันที เรียกว่ากลัวกันไว้ก่อนตั้งแต่ยังไม่เห็นผีนั่นทีเดียว

คราวที่ไปอังกฤษครั้งที่แล้ว ก็ประมาณสองปีก่อน ไปเข้าคอร์สอบรมที่มหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งที่เชฟฟิลด์สถาบันแห่งนี้ก็คล้าย ๆ กับมหาวิทยาลัยทั่ว ๆ ไปของอังกฤษ คือมีความเก่าแก่โบราณ ตั้งอยู่ชานเมืองเชฟฟิลด์ซึ่งเป็นเนินเขาลุ่ม ๆ ดอน ๆ ไกลออกไปอีกหน่อยก็เป็นท้องทุ่งซึ่งคนแถบนี้เขาใช้เป็นที่เลี้ยงแกะ ถัดจากนี้ไปอีกก็เป็นท้องทุ่งและท้องทุ่งต่อไปเรื่อย ๆ เหมือนกับจะไม่มีวันสิ้นสุด เพราะเหตุที่มีท้องทุ่งเลี้ยงแกะอันกว้างใหญ่ไพศาลนี้อง เมืองนี้จึงได้ชื่อว่าเชฟฟิลด์ และเป็นเหตุให้อาหารที่เขาเอามาเสริฟให้ส่วนใหญ่จะเป็นอาหารที่ทำมาจากแกะ ซึ่งจนบัดนี้ก็ยังจดจำความสาบและเอียนของมันไม่มีเลือนหาย

สถานที่พักเป็นอาคารเก่าแก่ ซึ่งในยามที่เด็กนักเรียนของเขาหยุดเทอมกลับบ้านกันไปหมด ก็ยิ่งทวีความวิเวกวังเวงเป็นยิ่งนัก คณะของเราที่ไปทั้งหมดนับสิริรวมกันได้เก้าคน และความที่เจ้าภาพเขาให้เกียรติพวกเรามาก เราแต่ละคนจึงได้พักห้องเดี่ยว ดังนั้นมีเก้าคนก็กลายเป็นหนึ่งด้วยประการฉะนี้แล

เนื่องจากเรื่องที่ตั้งใจจะเล่าให้ฟังนี้ไม่ใช่เรื่องผี แม้จะมีความเกี่ยวโยงถึงกันบ้างก็จะจัดให้เป็นเพียงตัวประกอบ ดังนั้น ผู้เขียนจึงจะเน้นแต่วัตรปฏิบัติของตนเองในฐานะที่พยายามจะจัดตัวเองเข้าไปเป็นศิษย์ของหลวงพ่อ และได้อาศัยสถานะนั้นเอาตัวเองออกมาจากความคับขัน

วันแรก ชั่วโมงแรกที่เหยียบย่างเข้าไปในหอพักนี้ก็เจอเรื่องประกอบที่ว่าพอหอมปากหอมคอ คือบรรดาสาว ๆ ที่ไปด้วยกันพากันไปสำรวจห้องน้ำ เราได้พบว่าห้องน้ำนั้นเขาแบ่งเป็นสัดส่วนที่ไม่ค่อยจะมิดชิดเท่าไร และห้องน้ำห้องที่หนึ่งนั้นเมื่อผู้เขียนเข้าไปก็ได้ยินเสียงคล้ายสัตว์กำลังตะเกียกตะกายส่งเสียงครืดคราด กระหืดกระหอบเหมือนกำลังได้รับความทุกข์ทรมานอย่างถึงที่สุด ผู้เขียนรีบ(กระโจน)ออกมายืนหมุนคว้างอยู่กลางห้องอย่างทันทีทันควัน เพื่อนฝูงมองอย่างประหลาดใจ แต่ผู้เขียนก็ไม่ได้พูดอะไรออกมาเพราะเกรงว่าพวกเขาจะพากันกลัว หากจะกลัวก็ขอกลัวคนเดียว นับตั้งแต่นั้นมาผู้เขียนก็ยอมลงทุนเดินลงบันไดไปอีกชั้นหนึ่งเพื่อเข้าห้องน้ำข้างล่าง ฟังดูยิ่งจะน่ากลัวเข้าไปใหญ่เพราะต้องเดินผ่านระเบียงมืด ๆ อันแสนจะเงียบและหนาวเย็น แต่ผู้เขียนก็ได้ค้นพบ(ด้วยความยินดี) ว่ามันปลอดภัยจากผีด้วยประการทั้งปวงดังนั้นแม้จะต้องเดินไกลหน่อยก็ยอม

...ทำสมาธิ ดิ่งลงไปในความสว่างอันไม่มีประมาณ อาณาจักรและมหาอาณาจักรที่ไร้กาลเวลา ไร้ขอบเขต ระยิบระยับยิ่งกว่าแสนโกฏิดวงดาวอยู่โดยรอบ ที่นั่น ไม่มีความทุกข์ มีแต่จิตที่ยิ่งใหญ่ไม่เป็นทาสของอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา...

หอพักแห่งนี้ ถ้าไม่นับสิ่งประหลาดมหัศจรรย์พันลึกในห้องน้ำแล้ว ก็น่าจะเป็นหอพักในอุดมคติทีเดียว คือสะอาด อาหารดี (ถ้าไม่เสริฟเนื้อแกะมากเกินไปก็จะยิ่งดีใหญ่) มองออกไปข้างนอกจากหน้าต่างห้องนอนจะเห็นกอแดฟฟอดิลออกดอกสีเหลืองสะพรั่งไปทั่วบริเวณ ตัดกับตึกเรียนซึ่งสร้างด้วยอิฐเก่า ๆ สีแดงเวลาหิมะต้นฤดูใบไม้ผลิโปรยปรายลงมายิ่งสวยงามยังกับภาพในโปสการ์ด

ความสงบของสถานที่ เหมาะแก่การนั่งสมาธิหลังจากการตรากตรำกับการเรียน ซึ่งดูจะหนักหนาเอาการสำหรับคนวัยสี่สิบกว่าขวบที่ต้องกลับไปเป็นนักเรียนอีกครั้ง ผู้เขียนจะนั่งลงขัดสมาธิบนเตียงนอนมองออกไปไกลในทิวทัศน์ข้างนอก แล้วก็หลับตาลงทำสมาธิ ดิ่งลงไปในความสว่างอันไม่มีประมาณ อาณาจักรและมหาอาณาจักรที่ไร้กาลเวลา ไร้ขอบเขต ระยิบระยับยิ่งกว่าแสนโกฏิดวงดาวอยู่โดยรอบ ที่นั่น

ไม่มีความทุกข์ มีแต่จิตที่ยิ่งใหญ่ไม่เป็นทาสของอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา และที่นั่นไม่มีผีกระจอก ๆ อย่างที่ได้ยินในห้องน้ำด้วยแหละ พอตื่นตามาอีกครั้งจิตใจก็ชื่นบาน ความเหน็ดเหนื่อยเมื่อยล้าเหมือนจะหายไปเป็นปลิดทิ้ง

ระยะเวลาของคอร์สอบรมครั้งนี้ก็ประมาณสามอาทิตย์ เขาให้เรียนหนักตั้งแต่วันจันทร์ถึงศุกร์ ส่วนเสาร์อาทิตย์เขาให้เที่ยว โดยมีรถบริการอย่างเพียบพร้อม อาทิตย์แรกเราได้ไปเที่ยวที่ยอร์ค ขากลับได้แวะที่ปราสาทที่แชทส์เวิร์ท ที่ปราสาทนี่แหละที่ผู้เขียนได้พบเหตุการณ์แปลก ๆ อีก

เมื่อรถบัสขนาดเล็กพาเราผ่านทุ่งหญ้าอันกว้างใหญ่ไพศาลและแนวเนินลุ่ม ๆ ดอน ๆ ไปโดยลำดับ

...เหนือบันไดที่ทอดยาวขึ้นไปสู่ชั้นบนมีรูปของเจ้าของปราสาทและทายาทผู้สืบทอดติดอยู่เรียงราย ภาพแต่ละภาพแสดงให้เห็นถึงยศฐาบรรดาศักดิ์ เงินตรา และอำนาจของบุคคลเหล่านั้น ซึ่งท้ายที่สุดก็ไม่มีใครจะนำมันติดตัวไปได้เลยในเมืองผี...

นั้น ไม่นานนัก ภาพปราสาทอันงดงามราวเทพนิยายก็ปรากฏแก่สายตา ตัวตึกโอ่อ่า โอฬารระยิบระยับด้วยยอดหอคอยสูงเสียดฟ้า ที่นี่ได้เคยมีเจ้าฟ้าเจ้าแผ่นดินหลายพระองค์เคยเสด็จมาประทับ รวมทั้งพระนางแมรี่แห่งสก๊อต อดีตราชินีสามแผ่นดินคือสก๊อตแลนด์ อังกฤษ และฝรั่งเศส ผู้เคยถูกกักขังไว้ที่นี่ชั่วระยะเวลาหนึ่งก่อนที่ความทะเยอทะยานของพระนางเองจะนำพระนางไปสู่ตะแลงแกงในอีกไม่กี่ปีต่อมา

ปราสาทที่แชทส์เวิร์ท เป็นมรดกที่ล้ำค่าอีกแห่งหนึ่งของอังกฤษ ทายาทของเจ้าของปราสาทที่ล่วงลับไปหลายร้อยปีก่อน ได้ทำนุบำรุงปราสาทนี้เป็นอย่างดี เหนือบันไดที่ทอดยาวขึ้นไปสู่ชั้นบนมีรูปของเจ้าของปราสาทและทายาทผู้สืบทอดติดอยู่เรียงราย **ภาพแต่ละภาพแสดงให้เห็นถึงยศฐาบรรดาศักดิ์ เงินตรา และอำนาจของบุคคลเหล่านั้น**

ซึ่งท้ายที่สุดก็ไม่มีใครจะนำมันติดตัวไปได้เลยในเมืองผี

วันนั้นคนแน่นเป็นพิเศษ เพราะเป็นวันหยุด เราพวกกะเหรี่ยงก็พากันเดินปนไปกับฝรั่งมังค่า ผู้เขียนสนใจบัลลังก์คู่เก่า ๆ ที่ตั้งอยู่ตรงปากทางเข้าหมู่พระที่นั่งของพระราชินีแมรี่แห่งสก๊อต มันเป็นบัลลังก์บุด้วยผ้าอย่างดีแต่ว่ามีรุ่ยร่ายในบางแห่งเพราะความเก่าแก่ กลิ่นอายแห่งความหวงแหน และแก่งแย่งชิงดีชิงเด่นลอยมาปะทะใบหน้า ไม่ต้องสงสัยเลยว่าผู้คนหลายคนทีเดียวได้เคยแย่งชิงกันที่จะนั่งบนบัลลังก์แห่งนี้ และเมื่อได้นั่งแล้วก็เกิดความแหนหวงและไม่อยากจะจากพราก.....

หญิงแก่ท่าทางจะเป็นผู้เฝ้าสถานที่กำลังนั่งมองผู้เขียนตาไม่กระพริบ ท่าทางแกไม่ค่อยจะไว้ใจกะเหรี่ยงอย่างเรา ๆ ทำให้ต้องเลี่ยงออกมาอีกทางหนึ่ง และก็ได้พบว่า บรรดาพรรคพวกที่มาด้วยกันหายไปทางไหนกันหมดก็ไม่รู้ รวมทั้งนักท่องเที่ยวกลุ่มเบ้อเร่อที่มุงกันอยู่เมื่อสักครู่นี้ด้วย เอาละซิ! เนื้อตัวผู้เขียนชักจะหนาววูบวาบ นี่หากอาตมาจะหลงอยู่ในปราสาทเก่า ๆ นี้คนเดียวเห็นทีจะไม่ค่อยโสภานักหรอก ผู้เขียนเดินลัดเลาะกลับไปทางที่ขึ้นมาแต่แรก พอลงบันไดไปก็เห็นป้ายห้ามออกคือเขาให้แต่ขึ้น ไม่ให้ลง มียามยืนมองทำตาปริบ ๆ อยู่ข้างล่าง ก็เลยเดินวนกลับขึ้นมาข้างบนอีก

มองไปรอบ ๆ ก็ไม่มีใคร จึงเดินไปอีกทางที่ยังไม่ได้ไป มันเป็นระเบียงแคบ ๆ มีรูปบรรดาอดีตเจ้าของปราสาทติดอยู่เป็นระยะ ๆ ถ้วยโถโอชามสิ่งของมีค่าตั้งโชว์ไว้นับจำนวนไม่ถ้วน ระเบียงนั้นทอดไปยังสถานที่หนึ่งที่เงียบเสียยิ่งกว่าเงียบ เสากอธิคสลักลวดลายขึ้นไปยันเพดานที่แกะเป็นรูปเทวดาฝรั่ง ลึกลงไปที่ข้างหน้านั้นคือแท่นบูชา และรูปสลักของพระเยซูเจ้าขณะถูกตรึงบนไม้กางเขนดูสวยซึ้ง ที่นี่คงจะเป็นห้องบูชาเก่าแก่ เป็นสถานที่เจ้าของปราสาททุกคนต้องเคยมาสวดอ้อนวอนขอพรพระผู้เป็นเจ้าของพวกเขา

บางคนอาจจะมาอ้อนวอน ร้องไห้พร่ำรำพันความยิ่งใหญ่และสูงศักดิ์ที่เต็มไปด้วยความขมขื่น ความสุขที่ได้มาแล้วหมดไป ความอิจฉาริษยา การเข่นฆ่าทำลาย นั่นคือสิ่งที่ผู้เขียนได้สัมผัสจากสถานที่นั้น สิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่อยู่ในที่นั้นคงต้องรู้เห็นหัวใจที่แตกสลายของผู้คนหลายต่อหลายดวง

ผู้เขียนถอยหลังกลับ ดูจะไม่สนุกเท่าไหร่ที่ต้องมายืนอยู่ในสถานที่เช่นนั้นเพียงผู้เดียว มองดูนาฬิกาเห็นปาเข้าไปเกือบสี่โมงเย็น อย่ากระนั้นเลยไปตามหาพรรคพวกต่อจะดีกว่า

ผู้เขียนเดินกลับมาที่ห้องโถงใหญ่ชั้นบน มองไปตามห้องต่าง ๆ ก็ไม่มีใคร เดินไปทางไหนก็ไม่เห็นใครนึกในใจว่า ตายละวา เห็นท่าจะไม่ค่อยดีอีกแล้ว พวกเขาไม่น่าจะไปทางไหนได้ไกล เพราะปราสาทก็ใช่ว่าจะใหญ่โตโอฬารอะไรหนักหนา อีกทั้งนักท่องเที่ยวที่ขึ้นมาชมพร้อมกันก็เป็นกลุ่มใหญ่มาก ไม่น่าจะหายไปได้ยังไงพร้อมกันทั้งโขยง

หรือว่าพวกเขาพากันออกไปหมดแล้วตั้งแต่ตอนเราไปอยู่ในห้องบูชา และประตูปราสาทกำลังจะ

ปิด.... คิดได้แค่นั้นก็เกิดความหนาวยะเยือกขึ้นมาอีก คงไม่สนุกแน่ ๆ ที่จะติดอยู่ในนี้ ดูนั่นสิ พระแท่นบรรทมที่พระเจ้าจอร์จสวรรคต และนาฬิกาที่ถูกจับให้หยุดเดินในเวลาที่เสด็จไป รอบกายมีแต่ความเงียบ และความเยือกเย็นของปราสาทหิน

นึกถึงหลวงพ่อสดขึ้นมาทันที

เดี๋ยวนี้มันเป็นนิสัยของผู้เขียนไปแล้ว คือพอบงอับบงราต้องคิดถึงหลวงพ่อ เชื่อว่าหลวงพ่อจะช่วยได้ในทุกเรื่อง และท่านก็ช่วยได้ในทุกเรื่องจริง ๆ

ผู้เขียนมองผ่านหน้าต่างกระจกที่เช็ดไว้จนใสสะอาดดี ข้างหน้าโน้นเป็นทุ่งเขียวชะอุ่ม และดอกไม้เริ่มผลิบาน น้ำพุหน้าปราสาทพ่นละอองเป็นฟองฝอย ผู้เขียนตรึกลงไปกลางของกลาง บอกกับหลวงพ่อว่าท่ามันไม่ค่อยจะดีนะคะ.....

พอตรึกลงไป ตรึงลงไป ใจมันก็หยุดนิ่ง เลยยืนเพลินทำสมาธิอยู่ตรงหน้าต่างนั่นแหละ ลืมตามาอีกทีมองไปรอบตัวก็เห็นคนเดินแวบ ๆ อยู่ตรงมุมห้องด้านโน้น ผู้เขียนเดินผ่านพระแท่นบรรทมของพระเจ้าจอร์จไป เดินเกือบวิ่ง ไปสมทบกับเพื่อน ๆ ที่กำลังเพลิดเพลินกับการถ่ายรูปบ้าง จดรายละเอียดตามที่ไกด์เล่าให้ฟังบ้าง ทีหยั่งงี้ผู้คนโผล่ออกมาเยอะแยะ เมื่อตะกี้ไม่รู้หายไปไหนกันหมด นึกว่าจะต้องนอนค้างอยู่ในปราสาทคนเดียวแล้วเสียอีก

เป็นอันว่า วันนั้นจากแชทส์เวิร์ทมาอย่างซาบซึ้งแกมระทึกใจ เพื่อจะมาพบกับอีกเหตุการณ์หนึ่งที่ระทึกใจยิ่งกว่า

คืออีกอาทิตย์ต่อมา ทางเจ้าภาพเขาจะพาเราไปเที่ยวลอนดอน เราจะได้ค้างคืนหนึ่งที่อิมพีเรียลยูนิเวอร์ซิตี้ ผู้เขียนดีใจที่จะได้ไม่ต้องลำบากเดินขึ้นเดินลงเวลาเข้าห้องน้ำ

เราวางแผนช้อปปิ้งกันใหญ่โต ค่าที่เวลาอยู่เชฟฟิลด์เรียนเสียจนไม่มีเวลาช้อปปิ้ง วันนั้น เราออกเดินทางแต่เช้า ใช้เวลาเดินทางเกือบสี่ชั่วโมงกว่าจะถึงลอนดอน ครั้นเมื่อเอาข้าวเอาของเข้าที่พักแล้ว เราก็ออกไปช้อปปิ้ง และไปกินเป็ดย่างกันที่โซโห

ขาไป ถนนหนทางก็ดูเรียบร้อยดี ผู้คนทำมาหากินกันเป็นปกติ แต่เราอ่านหนังสือพิมพ์เมื่อเช้านี้ก็รู้ว่าเหตุการณ์ที่ลอนดอนไม่ค่อยจะปกตินัก มีคนคิดจะประท้วงรัฐบาลเรื่องภาษีอะไรนี่แหละ

เรากินอาหารกันอย่างเปรมปรีดิ์ หลุดพ้นจากเนื้อแกะและคิดนี่ย์ไพน์ที่สุดจะเอือมในหอพักที่เชฟฟิลด์ ครั้นเมื่อท้องอิ่ม เราสามคนก็แยกจากคนอื่นวางแผนจะลงรถใต้ดินไปซื้อของต่อ

พอเดินเอื่อย ๆ ออกมาจากย่านโซโห ก็เห็นคนเป็นกลุ่ม ๆ วิ่งไปวิ่งมา น่าประหลาดใจว่าวิ่งไปไหนกัน

สักประเดี๋ยว จำนวนคนที่วิ่งชักจะหนาแน่นขึ้นแถมด้วยเสียงเพล้ง เพล้ง ใครก็ไม่รู้ขว้างกระจกแตก

ท่าจะไม่ค่อยดี ผู้เขียนและเพื่อนอีกสองคนวิ่งปราดไปที่สถานีรถใต้ดิน กะจะจับรถออกไปจากบริเวณนี้ให้เร็วที่สุด พอไปถึงสถานีก็เจอตำรวจสามสี่คนยืนขวาง พร้อมกับบอกเราว่า สถานีปิดมีอีกทางเดียวที่จะกลับที่พักได้ คือรถเมล์ อิมพีเรียลยูนิเวอร์ซิตี้อยู่ห่างจากที่เรายืนเก้ ๆ กัง ๆ อยู่ประมาณสิบกิโลเมตรได้

ตะวันเริ่มบ่ายคล้อย ฝูงชนดาหน้ากันออกมาเต็มท้องถนน หน้าตาเหมือนกับพิโรธโกรธขึ้งรัฐบาลมาสักร้อยปี บางคนถือมีดพร้ากระท้าขวาน เห็นแล้วนึกถึงเหตุการณ์สิบสี่ตุลาของบ้านเรา นี่เราโชคดีถึงขนาดได้มาอยู่ในศูนย์กลางการจราจลในอังกฤษเทียวหรือนี่

เรามาหยุดรอที่ป้ายรถเมล์ มีคนรออยู่ที่ป้ายสักร้อยคนเห็นจะได้ รถเมล์คันสุดท้ายออกไปแล้ว และยังไม่มีคันใหม่เข้ามาจอด เราได้รับรู้ในอีกห้านาทีต่อมาว่า ถนนปิด และตรงนี้คือศูนย์กลางการจราจล ที่ไม่เคยมีเกิดขึ้นในประเทศอังกฤษมานานนับร้อยปีแล้ว

กะเหรี่ยงทั้งสามชักจะกลัวมากขึ้นทุกที นี่เราจะเอาชีวิตมาทิ้งในต่างแดนหรืออย่างไรกันนี่

ผู้เขียนวิ่งไปถามตำรวจ...พวกเราเป็นนักท่องเที่ยวไม่รู้จะกลับที่พักได้ยังไง ไปส่งหน่อยได้หรือเปล่า

ตำรวจไม่ยอมไปส่ง ท่าทางตำรวจก็ดูตื่นเต้นอยู่ไม่น้อยไปกว่าเรา ค่าที่เขายังไม่เคยคุ้นกับการปราบจราจล แต่อุตส่าห์มีแก่ใจบอกเราว่า เดินไปสิเพราะรถไม่มีแล้ว

เดินไปทางไหนละคะผู้หมวด ก็นี่เป็นครั้งแรกที่มาเหยียบลอนดอน รุ่นพี่ที่มาด้วยดีหน่อย เคยมาหลายครั้งแล้ว แต่อารามตกใจก็ไปทางไหนไม่ถูกเหมือนกัน

ตำรวจบอกให้เดินไปทางพระราชวังที่พระราชินีอังกฤษประทับ เพราะประชาชนชาวอังกฤษรักพระราชินีของเขา จะไม่ไปวุ่นวายทางแถบนั้นเด็ดขาด

เราเดินเกือบวิ่งไปตามทางที่ตำรวจชี้ จริงยิ่งกว่าจริง ยิ่งใกล้พระราชวังบั๊คกิ้งแฮม ก็ยิ่งไกลจากฝูงชนที่บ้าคลั่ง แต่ท้องถนนยังกับป่าช้าปราศจากรถราชาวอังกฤษที่รู้ทางหนีทีไล่ดี กลับเข้าบ้านของตนไปกันหมดแล้ว เหลืออีกไม่มากนักกำลังรอรถแท็กซี่ซึ่งนาน ๆ จะโผล่มาสักคัน โผล่มาแต่ละคันก็โดนคนอื่นเรียกไปหมด

คงไม่มีแท็กซี่คันไหนจอดรับกะเหรี่ยงอย่างเราและเราจะต้องเดินกลับที่พักแน่ ๆ พวกเราปรึกษากันอย่างสุดเซ็ง แถมกลัวภัยจากมิจฉาชีพเนื่องว่าพระอาทิตย์กำลังคล้อยต่ำ อากาศมืดสลัวลงทุกที

ขณะกำลังพะวักพะวน ผู้เขียนก็วูบคิดถึงหลวงพ่อสด แบบเดียวกับที่เป็นทุกครั้งที่สำเหนียกว่าภัยมาถึงตัว

เพื่อนร่วมทางสะกิดผู้เขียนที่ยืนสงบนิ่ง..."ยืนรอแท็กซี่เหรอ ไม่มีหวังหรอก เดินเหอะ เดี๋ยวจะยิ่งมืดกว่านี้ยิ่งอันตราย".....เธอบอก เสียงสั่น ๆ

ผู้เขียนไม่ไป โธ่....ก็กำลังสัมมาอะระหัง เรียกหลวงพ่ออยู่โหวกเหวก

ทันใดนั้น เมื่อมองไปที่มุมถนน ก็เห็นรถแท็กซี่มอริสสีดำเก่า ๆ โผล่ออกมา มีชาวอังกฤษกลุ่มหนึ่งกำลังยืนรออยู่แล้ว

คงชวดอีกตามเคย.....ใจหนึ่งบอก

อีกใจหนึ่งก็เชื่อว่า บอกหลวงพ่อแล้วนี่ รถแท็กซี่คันนี้เป็นของเรา....ส่งมาให้เราแน่ ๆ เลย...ไม่ใช่ของคนอื่น

ผู้เขียนมองมอริสคันนั้นอย่างใจหายใจคว่ำ มันควบปุเลง ๆ ผ่านคนกลุ่มนั้นเหมือนจะจอด แต่ทว่าไม่จอดมันแล่นตรงดิ่งมาหาเรา

"สงสัยคันนี้ไม่รับผู้โดยสาร" เพื่อนของผู้เขียนเปรยแบบมองทางด้านร้ายเต็มที่... มันคงไม่รับใครและมันก็ต้องไม่รับเรา

ทันใด เจ้ามอริสสีดำก็จอดเทียบอยู่ข้างหน้าคนขับรถเลื่อนกระจกหน้าต่างเพื่อถามที่ที่เราจะไป พวกเราสามคนแทบจะกระโจนขึ้นรถ มีความรู้สึกเหมือนตายแล้วเกิดใหม่

คืนนั้น กลับถึงที่พักประมาณทุ่มกว่า ๆ เพื่อนฝูงกำลังตกอกตกใจเพราะรู้ว่าลอนดอนเกิดการจราจลครั้งใหญ่จากข่าวโทรทัศน์

ไปอังกฤษครั้งนี้ เจอเรื่องประหลาดหลายเรื่อง ประเทศเขาอยู่กันสงบ ๆ ก็เกิดจะมีจราจลตอนเราไป แถมกำลังนั่งเรียนหนังสือก็เกิดแผ่นดินไหว (แต่ไม่แรงนัก) ทั้ง ๆ ที่นาน ๆ จะเกิด ก็ถือว่าเป็นประสบการณ์ระทึกใจไปอีกแบบ สำหรับผู้เขียนเองรู้สึกเชื่อมั่นในอานุภาพของพระพุทธศาสนาและวิชชาธรรมกายยิ่งขึ้นไปอีก

นี่ไม่ใช่ประสบการณ์ครั้งที่หนึ่ง

เพราะได้รู้ ได้เห็น ได้ประจักษ์ในอานุภาพนั้นมาอีกหลายครั้งต่อหลายครั้ง

และรู้ว่า ยังจะได้ประจักษ์อีกในครั้งต่อ ๆ ไป

แล้ววันหลังจะเล่าให้ฟังอีก.

■ ■ ■ ■

"ดูกรภิกษุทั้งหลาย
เราอนุญาตให้ภิกษุทั้งหลาย
ผู้จำพรรษาแล้ว
ได้กรานกฐิน..."

วันอาทิตย์ที่ ๒๗ ตุลาคม ๒๕๓๔
ขอเชิญร่วมทอดกฐินสามัคคี
ณ **วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม**
ใน สถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย
อ.ดำเนินสะดวก จ.ราชบุรี

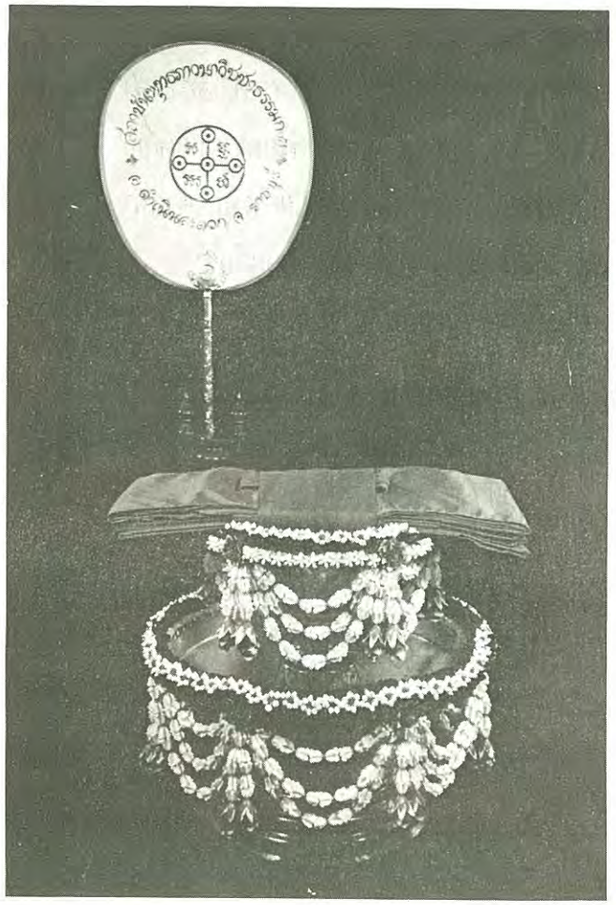

ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ
เรื่อง ตั้งวัดในพระพุทธศาสนา

ตามที่ นายนัฏญิต ศิริวะ ได้รับอนุญาตให้สร้างวัด ณ หมู่บ้านที่ ๗ ตำบลแพงพวย อำเภอด่านช้างสะดวก จังหวัดราชบุรี นั้น บัดนี้ ผู้รับอนุญาตได้สร้างเสนาสนะขึ้นสมควรเป็นที่พำนักของพระภิกษุสงฆ์ได้แล้ว

อาศัยความตามข้อ ๔ แห่งกฎกระทรวง ฉบับที่ ๑ (พ.ศ.๒๕๐๗) ออกตามความในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.๒๕๐๕ และด้วยความเห็นชอบของมหาเถรสมาคม กระทรวงศึกษาธิการจึงประกาศตั้งเป็นวัดขึ้นในพระพุทธศาสนา มีนามว่า "วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม" ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

ขอให้วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม สถิตสถาพรตลอดกาลนาน.

ประกาศ ณ วันที่ ๒๑ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๓๔

แวดวงธรรมกาย

วิชชาธร

หล่าสรรพสัตว์ในโลก จำต้องฝากวิถีชีวิตไว้แก่สายฝนสายน้ำ อันยังประโยชน์เกื้อกูลนานัปการแก่เขาทั้งหลาย และให้ความชุ่มเย็นแก่ร่างกาย จวบจนสิ้นอายุขัยฉันใด

ศีล สมาธิ ปัญญา ย่อมเป็นธรรมธาราที่ยังประโยชน์นานัปการแก่พุทธศาสนิกชนผู้ปรารถนา จะชำระบาปธรรมทั้งปวงออกไปจากจิตวิญญาณ และนำมาซึ่งความชุ่มเย็นแก่กาย วาจา ใจ จวบจนสิ้นภพสิ้นชาติฉันนั้น

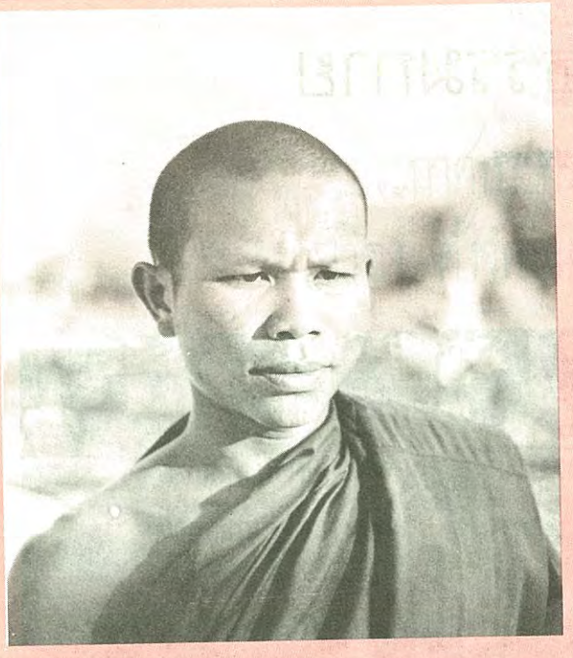

พระประวัติ ชุตินฺธโร (พรรษา ๓)
วัดบ้านบาตร จ.อุบลราชธานี
(รองประธานรุ่นที่ ๒๐ รูปที่ ๒)

● ***ท่านทราบข่าวการอบรมพระกัมมัฏฐานนี้ได้อย่างไร***

▲ คือมีเพื่อนสมณะด้วยกันเคยมารับการอบรมในรุ่นที่แล้วที่สถาบันนี่ ก็ได้ไปเล่าให้ฟัง อาตมาเลยสนใจ อยากจะมาอบรมบ้าง พอดีกับปีนี้ได้รับเอกสารข่าวการอบรมมาถึงที่วัด ก็เลยได้พิจารณาว่ากำหนดเวลาที่ เปิดอบรมนี้เป็นช่วงที่อาตมาว่างอยู่ นับว่าเป็นโอกาสที่จะแสวงหาความรู้ทางธรรมเพิ่มเติม จึงได้เดินทางมา

● ***ท่านชอบใจอะไรบ้างที่สถาบัน***

▲ พูดถึงความชอบใจก็ชอบที่ความมีระเบียบในพิธีการต่าง ๆ ซึ่งพระภิกษุตลอดจนน้องสามเณร และอุบาสก อุบาสิกาหลายท่าน พากันพูดว่า ได้มารู้เห็นวิธีปฏิบัติในพิธีต่าง ๆ ว่ามีขั้นตอนอย่างไรบ้าง จากที่สถาบันนี่แม้การแจกเอกสารตำราต่าง ๆ ก็มีให้เป็นระยะ ๆ ซึ่งช่วยให้ได้ความรู้ความเข้าใจที่แจ่มแจ้งมากขึ้น

● ***ท่านอยู่ภาคอีสาน เมื่อมาอบรมที่นี่มีปัญหาเรื่องอาหารหรือไม่***

▲ สำหรับอาหารต่าง ๆ ที่ทางสถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกายจัดเลี้ยงดูอยู่นี่ ก็มีความพร้อมสมบูรณ์ มีผัด มีแกง มีน้ำพริกพร้อม ไม่มีปัญหาอันใดค่อนข้างสบาย แม้ในเรื่องบรรยากาศทั่ว ๆ ไปก็ดีไม่เหมือนกับที่อื่น ๆ ที่อาตมาเคยไปปฏิบัติมา และมีพระภิกษุสามเณรหลายรูปที่มีความประทับใจที่ได้มาเข้าร่วมอบรมด้วย อย่างอาตมานี่ก็พาลูกวัดมาด้วย ๔ รูป และทางวัดอาตมาก็เป็นสำนักเรียนด้วย เมื่อทางสถาบันให้การต้อนรับอย่างนี้ก็รู้สึกอบอุ่นใจมาก เพราะท่านได้มอบให้ทั้งตำราหนังสือ เทปวีดีโอ เทปคาสเซท สำหรับเป็นเครื่องช่วยอบรมในเรื่องสมาธิภาวนาแก่ทางสำนักเรียน ซึ่งจะต้องเป็นประโยชน์แก่ผู้สนใจปฏิบัติที่ยังไม่ได้มาอีกมาก และคงจะได้มาในคราวต่อ ๆ ไป

• • •

คุณวันดี จันทรมงคลชัย
อ. ดำเนินสะดวก จ. ราชบุรี

● ***เป็นชาวดำเนินนะครับตอนนี้งานที่บ้านทำอะไรครับ***

▲ ฉันทำสวนค่ะ

● ***มีความสนใจในกิจกรรมของสถาบันนี้เมื่อไหร่***

▲ คิดว่าราว ๕ ปีมาแล้วค่ะ ที่เริ่มมีความสนใจ

● ***ก่อนจะมาเข้าอบรมใหญ่ครั้งนี้ ได้เคยมาร่วมกิจกรรมอะไรบ้าง***

▲ ได้มาร่วมปฏิบัติภาวนา ฟังธรรมในวันเสาร์ต้นเดือนค่ะ

● ***ได้มาเข้าอบรมเพียงคนเดียวหรืออย่างไร***

▲ ได้มีพวกที่บ้านมาเข้าฝึกด้วยหลายคนค่ะ

● ***คุณวันดีสนใจในวิธีปฏิบัติภาวนานี้มานานหรือยังครับ***

▲ คงสักประมาณปีได้ค่ะ ได้เคยเข้าอบรมแล้วและคราวนั้นได้เห็นกายพระแล้ว พอมาหลัง ๆ ก็ไม่ค่อยได้ทบทวน เมื่ออยู่ที่บ้านต้องทำงานมาก ทำสวนพอเหนื่อย ๆ มากเข้าก็ไม่ค่อยได้ปฏิบัติ ก็เลยชักเลือน ๆ ไป เลยคิดว่ากลับมาเพื่อให้ได้กลับคืนค่ะ

● ***ตอนนี้ได้ทบทวนไปขนาดไหนแล้ว***

▲ ได้ฝึกทบทวนถึง ๑๘ กายแล้ว และเมื่อวานหลวงป๋าท่านให้ไปต่อวิชชากับท่านได้ และในครั้งนี้ได้ฟังได้รู้เรื่องธรรมะเพิ่มมากขึ้น

● ***ความรู้สึกได้ธรรมะแรก ๆ กับคราวนี้เป็นอย่างไร***

▲ ครั้งแรกเมื่อได้ธรรมะใหม่ ๆ มีความรู้สึกดีใจมาก รู้สึกเบิกบาน แล้วมีความคิดว่าจะต้องรักษาไว้ไม่ทิ้งการปฏิบัติธรรมนี้ แต่ที่นี้พอต้องทำงานบ้านมากเหนื่อย ก็เลยไม่ค่อยดีนัก ที่กลับมาฝึกอีกนี่ก็เพื่อจะให้ได้อย่างเดิมอีก คราวนี้จะพยายามจรดใจเข้ากลางเสมอ ตามที่อาจารย์หลวงป๋าท่านแนะนำ

● ***ระเบียบและการเป็นอยู่ระหว่างปฏิบัติเป็นอย่างไร***

▲ การได้อยู่กลดนี่ดีค่ะ รู้สึกว่าเป็นการส่วนตัวดีเงียบสงบ อย่างตอนครั้งแรกที่เคยมานั้นยังมีความกลัวบ้าง แต่ตอนนี้ชินแล้วค่ะ ชอบอยู่กลด

● ***มีความรู้สึกชอบใจประทับใจอะไรที่นี่บ้าง***

▲ ชอบวิธีการสอนอะไร ๆ นี่ค่ะ แล้วประทับใจมากกับการที่ได้มาสวดมนต์ ทำวัตรทุกวันพร้อม ๆ กันหลาย ๆ คน เพราะฉันชอบสวดมนต์ เวลาถ้าเข้าพรรษา บางทีก็ไปถือศีลอุโบสถที่วัดใกล้ ๆ บ้านค่ะ

• • •

สามเณรศิริศักดิ์ ศิริจันทร์ (อายุ ๑๕ ปี)
วัดโนนใหญ่ จ. อุบลราชธานี

● ***การปฏิบัติเจริญภาวนาของสามเณรเริ่มมีผลเห็นได้เมื่อใด***

▲ ผมเริ่มเห็นแสงสว่างเป็นดวงเมื่อวันที่ ๙ ของการเปิดอบรมครับ

● ***แล้วตอนนี้ได้ผลคืบหน้าอย่างไรบ้าง***

▲ ตอนนี้ผมเริ่มถึงกายพระองค์ใหญ่ครับ ลักษณะคล้ายพระประธาน แต่มีกายเพิ่มซ้อนขึ้นมาเรื่อย ๆ ครับ

● ***ขอให้เล่าถึงความคิดและอารมณ์เมื่อก่อนได้ปฏิบัติธรรมภาวนาว่าต่างกับขณะนี้อย่างไร***

▲ ก่อนที่จะมาปฏิบัติธรรมนี้ ผมมักจะเป็นคนอารมณ์ร้อน ชอบมีความหงุดหงิดง่ายครับ ใจร้อน แต่พอมาปฏิบัติเข้าถึงดวง เห็นกายพระแล้ว รู้สึกว่าจิตใจเย็นสบายครับ มีอารมณ์ดี ไม่ใจร้อนแล้ว

● ***แต่ก่อนคิดอย่างไรแล้วขณะนี้คิดอย่างไรกับวิธีปฏิบัติธรรมนี้***

▲ แต่ก่อนนั้นผมเคยคิดว่า สงสัยจะทำได้จริงหรือ อย่างตอนที่เริ่มใหม่ ๆ ในขณะฝึกนั่ง มักสงสัยไม่แน่ใจ เพราะไม่เห็นผลอะไร แต่เดี๋ยวนี้มีความมั่นใจมากครับว่าวิธีนี้ได้รับผลจริง

● ***คิดอย่างไรบ้างกับคนอื่น ๆ ที่ยังไม่มีโอกาสสัมผัสกับธรรมะ***

▲ คนอื่น ๆ ที่ยังไม่ได้ฝึกปฏิบัติธรรมนี่คงร้อนอกร้อนใจง่าย วุ่นวายคล้ายผมเมื่อก่อนนี้ อยากให้เขามาได้ธรรมะอย่างผมบ้าง เขาจะได้สบายใจ ใจเย็น ใจสงบบ้าง อย่างตอนนี้ก็คิดถึงโยมพ่อโยมแม่ อยากให้ท่านได้ทราบแล้วลองปฏิบัติดูบ้าง เผื่อท่านจะทำได้ผล จะได้อานิสงส์บ้างครับ

● ***สามเณรชอบวิธีการแบ่งกลุ่มปฏิบัติธรรมไหม***

▲ ผมว่าการแบ่งกลุ่มนี่ได้ช่วยให้ผมกล้าถามท่านวิทยากรที่สอนอยู่ เพราะถ้ารวมกันเป็นจำนวนมาก ๆ ผมจะไม่ค่อยกล้าพูดครับ เลยรู้สึกชอบการแบ่งกลุ่มครับ

● ***การอยู่กลดเป็นอย่างไร***

▲ ดีครับ รู้สึกเย็นสบายใจดี เหมาะกับคนที่ปฏิบัติธรรม เพราะช่วยให้จิตใจสงบยิ่งขึ้น ดีกว่าอยู่ตามห้อง ไม่มีความกังวลอะไร จิตใจก็ดีขึ้นครับ

• • •

ปฏิบัติภาวนาเบื้องต้น ว่าด้วยดวงศีล ดวงสมาธิ ดวงปัญญา

โดย

พระมหาเสริมชัย ชยมงฺคโล

...ตรึกนึกให้เห็นดวงที่ใส ใจอยู่ในกลางดวงที่ใส มีจุดเล็กใสเท่าปลายเข็ม ให้กำหนดบริกรรมนิมิตและบริกรรมภาวนาเพื่อประคองใจให้หยุดรวมกันเป็นอารมณ์เดียว ณ ที่ศูนย์กลางกาย จุดนี้แหละ..

เมื่อตั้งใจสมาทานศีล เพื่อความบริสุทธิ์ กาย วาจา และใจดีแล้ว ก็ตั้งใจให้แน่วแน่ที่จะเจริญภาวนาธรรมต่อไป

ก่อนอื่น ขอทุกท่านจงพนมมือขึ้น พร้อมด้วยรวมใจหยุดในหยุดลงไป ณ ที่ศูนย์กลางกายฐานที่ ๗ เหนือระดับราวสะดือประมาณ ๒ นิ้วมือ ตั้งใจสละเวลาและวางภารกิจทางกาย วาจา และใจ จากเรื่องหรืออารมณ์ภายนอกเสียทั้งสิ้น เพื่อการเจริญภาวนาเพียงชั่วระยะเวลาหนึ่งนี้โดยเด็ดขาด ไม่ว่าจะมีอะไรเกิดขึ้นภายนอกตัวเรา ก็ไม่สนใจ ยินดี ยินร้ายใด ๆ ทั้งสิ้น เสร็จแล้วก็ให้น้อมใจรำลึกถึงคุณพระพุทธคุณพระธรรมคุณพระสงฆ์ คุณบิดามารดา คุณครูอุปัชฌาย์อาจารย์ และบุญบารมีทั้งหลายที่ได้เคยสร้างสมอบรมมา ขอจงมาช่วยประคับประคองจิตใจของเราให้หยุดให้นิ่งอยู่ในอารมณ์เดียว ให้มีปัญญาได้ดวงตาเห็นธรรม และขอให้สิ้นอาสวะ กิเลส ตัณหา อุปาทานและบรรลุมรรค ผล นิพพาน และขอจงช่วยคุ้มครองปกป้องจากภยันตรายทั้งหลาย อย่าได้มาทำลายหรือขัดขวางการเจริญภาวนาธรรมของเรา

เมื่อตั้งใจมั่นคงดีแล้ว ก็นั่งในท่าขัดสมาธิ ให้เท้าขวาทับเท้าซ้าย มือขวาวางอยู่บนมือซ้ายที่หน้าตัก ให้หัวแม่มือซ้ายจรดพอดีกับนิ้วชี้ขวา ตั้งกายให้ตรง ดำรงสติมั่น หายใจยาว ๆ ช้า ๆ พอสบาย แล้วปล่อยกายตามสบาย ไม่ต้องเกร็ง

หลับตาลงเบา ๆ อย่าเม้มเปลือกตาให้แน่น แล้วค่อย ๆ เหลือบตากลับขึ้นข้างบน ให้ความเห็นกลับไปข้างหลัง แล้วก็ให้ความเห็นกลับเข้าข้างใน พร้อม

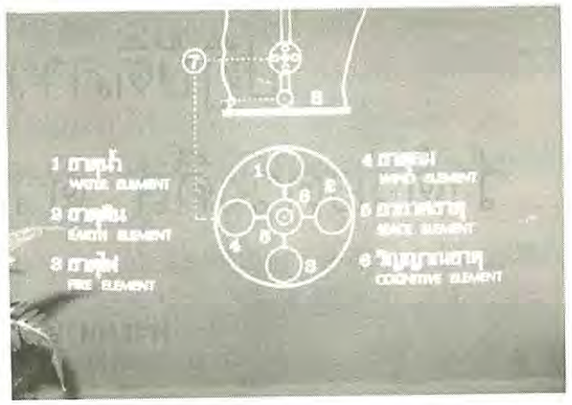

ด้วยนึกให้เห็นเครื่องหมายเป็นดวงแก้วกลมใส ให้เกิดขึ้นที่ปากช่องลำคอ และบริกรรมภาวนาในใจว่า "สัมมาอะระหัง ๆ ๆ" แล้วจึงนึกเลื่อนเครื่องหมายใสสะอาดนั้นลงไปตรง ๆ เหมือนกับเรากลืนดวงแก้วลงไปในท้องยังงั้นแหละ นึกให้เห็นดวงแก้วกลมใสค่อย ๆ เลื่อนลงไปช้า ๆ ตรง ๆ ตามเส้นทางลมหายใจเข้าออก แล้วจึง**ให้ไปหยุดนิ่งตรงที่ศูนย์กลางกาย** ที่สุดลมหายใจเข้าออก ระดับราวสะดือพอดี พร้อมด้วยบริกรรรมภาวนาเพื่อประคองเครื่องหมายหรือนิมิตนั้นไว้ว่า "สัมมาอะระหัง ๆ ๆ" แล้วจึงค่อย ๆ **เลื่อนเครื่องหมายที่ใสสะอาดนั้นกลับขึ้นมาตรง ๆ เหนือระดับสะดือประมาณสองนิ้วมือ**แล้วบริกรรมภาวนาเพื่อประคองนิมิต หรือเครื่องหมายใสสะอาดนั้นไว้เรื่อย ตรงนั้นเองคือศูนย์กลางกายฐานที่ ๗ อันเป็นที่ตั้งถาวรของใจ

"สัมมาอะระหัง ๆ ๆ" ตรึกนึกให้เห็นดวงที่ใส ใจอยู่ในกลางดวงที่ใส มีจุดเล็กใสเท่าปลายเข็ม ให้กำหนดบริกรรมนิมิตและบริกรรมภาวนาเพื่อประคองใจให้หยุดรวมกันเป็นอารมณ์เดียว ณ ที่ศูนย์กลางกายจุดนี้แหละ บริกรรมไปเรื่อย ร้อยครั้ง พันครั้ง โดยไม่ต้องสนใจยินดียินร้ายกับเหตุการณ์ภายนอกใด ๆ ทั้งสิ้น มดจะไต่ หรือยุงจะตอม ก็อย่าเอาใจไปจด แม้แต่ลมหายใจเข้าออก ก็อย่าได้ไปตาม เพียงแต่ให้มีสติรู้อยู่ ณ ที่ศูนย์กลางกาย อันเป็นจุดเดียวกันกับศูนย์กลางนิมิต หรือเครื่องหมายดวงกลมใสสะอาดนั้นแต่อย่างเดียวก็พอ

เมื่อใจถูกประคองให้มารวมอยู่กับบริกรรมนิมิตและบริกรรมภาวนาหนักเข้า ไม่ช้าก็จะค่อย ๆ **หยุดเป็นอารมณ์เดียว และจะค่อย ๆ เห็นดวงกลมใสแจ่มบังเกิดขึ้น** ใสสะอาดบริสุทธิ์ ดุจเพชรลูกที่เจียระไนแล้ว สว่างดั่งดาวประกายพรึก ขนาดประมาณเท่าฟองไข่แดงของไก่ อย่างเล็กจะเห็นเท่าดวงดาวในอากาศ อย่างโตประมาณเท่าดวงจันทร์ ดวงอาทิตย์ ใสสว่างยิ่งกว่าเครื่องหมายที่กำหนดขึ้น **การเห็นดังที่กล่าวนี้เป็นการเห็นด้วยใจที่หยุดเป็นอารมณ์เดียวแล้ว**

ณ ที่ศูนย์กลางกาย ฐานที่ ๗ นี้เอง เป็นที่ตั้งของดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายมนุษย์ ซึ่งเป็นพื้นฐานของการพิจารณากายในกาย, เวทนาในเวทนา, จิตในจิต และธรรมในธรรม เพื่อให้เกิดปัญญารู้แจ้งในสัจธรรมและบรรลุมรรค ผล นิพพาน จึงเรียกว่า **ดวงธัมมานุปัสสนาสติปัฏฐาน** หรือ **ดวงปฐมมรรค** หนทางเบื้องต้นไปสู่มรรค ผล นิพพาน

ให้รวมใจหยุดในหยุดนิ่งอยู่ ณ ที่ศูนย์กลางดวงปฐมมรรคนั้น เมื่อใจหยุดได้ถูกส่วนเข้า ดวงปฐมมรรคก็จะว่างหายไป และปรากฏดวงใสดวงใหม่เกิดขึ้นมาอีก คือ**ดวงศีล** อันเป็นปัจจุบันศีลในทางปฏิบัติของผู้มีกาย วาจา และใจบริสุทธิ์ ด้วย **การกล่าวแต่วาจาที่ชอบ, การประกอบการงานที่ชอบ** และ**การเลี้ยงชีพชอบ**

หยุดในหยุดลงไปที่กลางดวงศีลนั่นแหละ พอใจหยุดนิ่งได้ถูกส่วนเข้า ดวงศีลก็จะว่างหายไป แล้วจะเห็น**ดวงสมาธิ** ผุดลอยขึ้นมาแทนที่ เป็นสมาธิของผู้มีจิตอันพร้อมด้วย**ความเพียรชอบ, ระลึกชอบ และความตั้งใจมั่นชอบ** อันเป็นจิตที่ควรแก่งานวิปัสสนาให้เกิดปัญญารู้แจ้งใน**สัจธรรม**

รวมใจหยุดในหยุดลงไป ณ ที่ศูนย์กลางดวงสมาธิ พอถูกส่วนเข้า ดวงสมาธิก็จะว่างหายไป แล้วปรากฏดวงใสสว่างเกิดขึ้นมาใหม่ ใสละเอียดกว่าเดิม มีรัศมีสว่างยิ่งนัก คือ **ดวงปัญญา**เป็นปัญญาที่พร้อมด้วย **ปัญญาอันเห็นชอบ** คือสามารถรู้เห็นตามความจริง (ดังพุทธวจนะที่ว่า **สมาหิโต ยถาภูตํ ปชานาติ** แปลความว่า **"ชนผู้มีจิตตั้งมั่นย่อมรู้ตามจริง"**) และ**ความดำริชอบ**

หยุดในหยุดอยู่กลางดวงปัญญาอีกต่อไปเมื่อใจหยุดนิ่งได้ถูกส่วนเข้า ก็จะถึง**ดวงวิมุตติ** ใสละเอียดยิ่งขึ้นไปอีก เป็นปัจจุบันธรรมของจิตที่สะอาดบริสุทธิ์จากกิเลสของมนุษย์ ได้แก่ อภิชฌา พยาบาท มิจฉาทิฏฐิ นั่นเอง การหลุดพ้นดังที่กล่าวนี้ เบื้องต้นเป็นการหลุดพ้นด้วยการข่มกิเลส เรียกว่า **วิกขัมภณวิมุตติ** อันจะเป็นแนวทางไปสู่การหลุดพ้นเป็นการถาวร เรียกว่า **สมุจเฉทวิมุตติ** ต่อไป

หยุดในหยุดลงไป ณ ที่กลางดวงวิมุตตินั่น

แหละ พอหยุดถูกส่วนเข้า ก็จะถึง**ดวงวิมุตติญาณทัสสนะ** เมื่อรวมใจหยุดนิ่งลงไปที่กลางดวงวิมุตติญาณทัสสนะถูกส่วนเข้า ก็จะถึง**กายมนุษย์ละเอียด** หรือ**กายฝัน** มีลักษณะหน้าตาเหมือนผู้ปฏิบัติทุกประการ แต่สวยละเอียด ประณีตกว่ากายมนุษย์หยาบ บางรายอาจจะเห็นกายพระพุทธรูปใส เกตุดอกบัวตูม ใสบริสุทธิ์และมีรัศมีสว่างเกิดขึ้นมา ณ ที่ศูนย์กลางกายนั้นเอง กายละเอียดดังที่กล่าวนี้อยู่ในท่าขัดสมาธิ หันหน้าไปทางเดียวกันกับเรา

ให้รวมใจหยุดลงไป ณ ที่ศูนย์กลางกายมนุษย์ละเอียดนั้นต่อไปอีก ก็จะเห็นดวงธรรม ดวงศีล ดวงสมาธิ ดวงปัญญา ดวงวิมุตติ และดวงวิมุตติญาณทัสสนะ ตามลำดับ แล้วก็จะถึง **กายทิพย์หยาบ-ทิพย์ละเอียด** ตามลำดับ

โดยวิธีเจริญภาวนาให้ใจหยุดในหยุด ผ่านดวงธรรม ดวงศีล...ฯลฯ ของทิพย์ละเอียด หลุดพ้นจากกิเลสกลางของทิพย์ ได้แก่ โลภะ, โทสะ และโมหะ แล้วก็จะถึง **กายรูปพรหมหยาบ-รูปพรหมละเอียด** ตามลำดับก็จะเห็นกายและดวงธรรมของรูปพรหม ใสสะอาด บริสุทธิ์ และมีรัศมีสว่างยิ่งกว่าของกายทิพย์ แต่รูปพรหมก็ยังมีกิเลสที่ค่อนไปทางละเอียดอยู่อีก คือ ราคะ โทสะ และโมหะ

ให้ใจของรูปพรหมหยุดลงไปที่ศูนย์กลางกายผ่านดวงธรรม ดวงศีล...ฯลฯ ก็จะหลุดพ้นจากกิเลสเหล่านี้แล้วก็จะถึง**กายอรูปพรหมหยาบ**และ**อรูปพรหมละเอียด** ซึ่งใสละเอียด และมีรัศมีสว่างยิ่งขึ้นไปอีก แต่ก็ยังมีกิเลสที่ละเอียดอยู่ คือปฏิฆะ กามราคะ และอวิชชา

เมื่อรวมใจหยุดลงไป ณ ที่ศูนย์กลางกายอรูปพรหม เจริญภาวนาผ่านดวงธรรมต่าง ๆ เหล่านั้นอีก ก็จะหลุดพ้นจากกิเลสของกายโลกียะทั้งหมด ก็จะเข้าถึงกายธรรม คือ**ธรรมกาย** เริ่มตั้งแต่**ธรรมกายโคตรภูหยาบ-โคตรภูละเอียด** ซึ่งธาตุธรรมยังอ่อนอยู่ จึงต้องเจริญภาวนาต่อไปตามแนวเดิมนี้อีก ก็จะถึง**กายธรรมพระโสดาหยาบ-พระโสดาละเอียด, พระสกิทาคาหยาบ-พระสกิทาคาละเอียด, พระอนาคามีหยาบ-พระอนาคามีละเอียด, และพระอรหัตหยาบ-พระอรหัตละเอียด** ซึ่งช่วยให้หลุดพ้นจากสัญโญชน์กิเลสเครื่องร้อยรัดอยู่กับโลกเป็นชั้น ๆ ไปจากหยาบไปหาละเอียด

เมื่อถึงกายพระอรหัตละเอียดแล้ว เจริญภาวนาต่อไปก็สามารถจะวิมุตติหลุดพ้นจากอาสวะ กิเลส ตัณหา อุปาทาน เป็นการถาวร เป็นสมุจเฉทปหานได้ ดังจะให้คำแนะนำในทางปฏิบัติเป็นขั้น ๆ ต่อไป.

■ ■ ■ ■

"นรก-สวรรค์" ในพุทธศาสนามีจริงหรือไม่*

โดย
พระมหาสุเนตร สุนีโต
วัดสระเกศ ราชวรมหาวิหาร

ขอเจริญพร ญาติโยมสาธุชนทั้งหลาย วันนี้พระอาจารย์เสริมชัยได้รับนิมนต์ให้เข้าวัง ท่านจึงมอบหมายให้อาตมามาทำหน้าที่แทนท่าน

ก่อนอื่นอาตมาขอเล่าความเป็นมาของสถานที่แห่งนี้สักเล็กน้อย เมื่อก่อนนี้สถานที่แห่งนี้มีชื่อว่า **"สถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย"** เท่านั้น มีเนื้อที่ทั้งหมดประมาณ ๒๐๐ ไร่ โดยมีมูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกายซึ่งมีสำนักงานอยู่ที่ศาลาการเปรียญวัดสระเกศ กรุงเทพฯ เป็นเจ้าของ แต่บัดนี้ได้เกิดมีวัดขึ้นมาด้วย ชื่อว่า **"วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม"** มีเนื้อที่ประมาณ ๗๔ ไร่ อยู่ในสถาบันฯ โดยทางมูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกายอันมีท่านศาสตราจารย์ บัญญัติ สุชีวะ เป็นประธานมูลนิธิ ขอตั้งเป็นวัดและ ได้รับอนุญาตให้เป็นวัดเมื่อวันที่ ๒๑ พฤษภาคม และได้แต่งตั้งเจ้าอาวาสเมื่อวันที่ ๙ กรกฎาคม ที่ผ่านมานี้ โดยเจ้าคณะอำเภอและเจ้าคณะตำบลมาทำการแต่งตั้ง โดยแต่งตั้งให้ **"พระอาจารย์มหาเสริมชัย ชยมงฺคโล"** เป็นเจ้าอาวาส ซึ่งได้รับความเห็นชอบจากพระภิกษุสามเณรทั้งวัดและญาติโยมทายกทายิกาประมาณ ๓๐๐ คนเศษมีความเห็นชอบเป็นเอกฉันท์ และทางเจ้าคณะจังหวัดจะทำพิธีมอบใบตราตั้งเจ้าอาวาสให้ในวันที่ ๑๙ ที่จะถึงนี้

ตามระเบียบของมหาเถรสมาคม ผู้ที่จะเป็นเจ้าอาวาสได้ต้องมีพรรษา ๕ ขึ้นไป คือบวชมาได้ ๕ ปีเป็นอย่างน้อยและต้องมีความรู้ความสามารถพอ

บรรยายแก่ข้าราชการโรงเรียนกรมประชาสัมพันธ์ ณ สถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี เมื่อวันเสาร์ที่ ๑๓ กรกฎาคม ๒๕๓๔.

ที่จะปกครองบริหารวัดได้ ก็พอดีท่านครบ ๕ พรรษา ปีที่ผ่านมา ปีนี้จะเข้าพรรษาที่ ๖ ก็มีคุณสมบัติข้อนี้ครบพอดี ส่วนความรู้นั้น ในทางโลกท่านจบปริญญาโท ทางรัฐประศาสนศาสตร์ (เกียรตินิยม"ดี") จากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ อีกทั้งยังสำเร็จการศึกษาเฉพาะวิชา "การวิจัยทางสังคมศาสตร์" จากสถาบันวิจัยทางสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมิชิแกน แอนน์อาร์เบอร์ ประเทศสหรัฐอเมริกา และสำเร็จหลักสูตร "ผู้จัดการระบบงานเอกสารด้วยคอมพิวเตอร์" ส่วนความรู้ทางธรรม ท่านจบนักธรรมชั้นเอกและเป็น **"มหาเปรียญ"** คือท่านสามารถสอบประโยค ป.ธ.๓ ได้ ได้รับพัดยศและได้รับแต่งตั้งเป็น **"พระมหา"** เมื่อวันที่ ๒๔ มิถุนายนที่ผ่านมานี้ จากสมเด็จพระสังฆราช ที่พุทธมณฑล ถ้าจะคิดว่าเป็นเรื่องบังเอิญมาประจวบเหมาะกันพอดี ก็น่าจะได้คือได้ ๕ พรรษาพอดี สอบเปรียญธรรมได้เป็น "พระมหา" พอดี ได้รับอนุญาตตั้งวัดพอดี และ ได้รับแต่งตั้งเป็นเจ้าอาวาสพอดี

สำหรับอุโบสถนั้น การก่อสร้างใกล้จะเสร็จสมบูรณ์แล้ว ขณะนี้อยู่ในระหว่างการขอพระราชทานวิสุงคามสีมาท่านพระอาจารย์บอกว่าถ้าไม่ติดขัดอะไร ประมาณปลายปีนี้จะได้ทำพิธีผูกพัทธสีมาก็จะสำเร็จเป็นวัดโดยสมบูรณ์นี่เป็นเรื่องของวัด....

ทีนี้ก็มาถึงเรื่องที่เราจะพูดคุยกันในวันนี้ ก่อนอื่นก็ขอแนะนำตัวเองสักเล็กน้อย อาตมาชื่อ "สุเนตร" บวชเป็นสารเณรเมื่อปี ๒๕๑๕ เรียนนักธรรมบ้าง บาลีบ้าง บาลีนั้นหยุดเรียนเมื่อปี ๒๕๒๒ สอบได้ ป.ธ.๔ และเพิ่งมาเรียนต่ออีกเมื่อปี ๒๕๓๑ นี่เอง โดยพระอาจารย์ เสริมชัยสนับสนุนให้เรียน จำพรรษาที่วัดสระเกศได้ ๑ พรรษา แล้วปีนี้กำลังเรียนประโยค ๘ ไม่รู้จะไปไหว หรือเปล่าเพราะยากเหลือเกิน เมื่อสักครู่นี้มีผู้มากระซิบว่าอยากจะให้พูดเรื่อง **"นรก-สวรรค์" มีจริงหรือไม่** บังเอิญว่าตรงกับเรื่องที่อาตมาตั้งใจไว้ว่าจะพูดอยู่พอดี

เรื่อง**นรก สวรรค์ นิพพาน มีจริงหรือไม่** เป็นเรื่องที่หลายท่านหรือเป็นจำนวนมากลังเลสงสัย แม้แต่พระภิกษุในพุทธศาสนาในยุคนี้บางรูปก็แสดงหรือเทศน์ไปในทำนองว่า**ไม่มีหรือมีก็คือสวรรค์ในอก นรกในใจเสียส่วนมาก** ส่วนรูปที่เทศน์ที่แสดงว่า**มีนั้น**ก็มีอยู่แต่ก็เป็นส่วนน้อย และมักถูกมองว่า**งมงาย**หรือไม่ก็ถูกกล่าวหาว่า **หลอกลวงชาวโลกเพื่อลาภสักการะ**ก็มี ฉะนั้นเมื่อพระภิกษุเองยังมีทัศนคติต่าง ๆ กัน ญาติโยมทั้งหลายก็ย่อมมีทัศนคติไปต่าง ๆ กันมากขึ้น ๆ เป็นธรรมดา จนกระทั่งว่าจะหนักไปในทางไม่เชื่อเสียส่วนมาก แต่ก็มีจำนวนมากเช่นกันที่ลังเลสงสัย ไม่กล้าปักใจลงไปอย่างใดอย่างหนึ่ง

สำหรับตัวอาตมาเองนั้นได้มาอยู่ที่แห่งนี้ ก็เพราะความลังเลสงสัยในเรื่องเหล่านี้เช่นกัน แรกทีเดียวนั้นอยู่ในประเภทไม่เชื่อเอาเลยทีเดียว เพราะได้ศึกษามาจากผู้ที่ไม่เชื่อเรื่องเหล่านี้ หรือท่านเองอาจจะเชื่อแต่อาจจะมองไปว่าเป็นเรื่องที่พิสูจน์ไม่ได้ คนสมัยปัจจุบันไม่ยอมรับ เลยตีความเป็นอย่างอื่นไปเสีย จึงทำให้อาตมาเขวออกไปในตอนแรก แต่พอมาตอนหลังศึกษาธรรมะมากเข้า ทั้งจากตำรา พระไตรปิฎก และอาจารย์ต่าง ๆ มากเข้า ก็ทำให้ทิฏฐิเริ่มเปลี่ยน จากเดิมไม่เชื่อเลยมาเป็น "สงสัย" ว่าจริงหรือไม่จริง เพราะในตำราพระไตรปิฎกก็มีอยู่และพระอาจารย์บางท่านที่สอนเรื่องเหล่านี้พร้อมทั้งวิธีปฏิบัติก็มีอยู่ เช่น**หลวงพ่อปาน วัดบางนมโค** และ**หลวงพ่อสดวัดปากน้ำ** เป็นต้น ก็มีอยู่ อาตมานั้นชอบหลักของวิทยาศาสตร์ที่ว่า **"สิ่งใดที่ยังมิได้พิสูจน์หรือพิสูจน์ยังไม่ได้ เราจะปฏิเสธสิ่งนั้นว่ามีหรือไม่มีไม่ได้"** จึงคิดอยู่ในใจเรื่อยมาว่าทำอย่างไรจึงจะพิสูจน์เรื่องเหล่านี้ได้

สิ่งที่ทำให้ความคิดของอาตมาเปลี่ยนแปลงมากที่สุดก็คือช่วงปี ๒๕๒๒ เพราะปีนั้นเป็นปีที่อาตมาหยุดการเรียนทุกประเภท ออกปฏิบัติอย่างเดียว เมื่อออกปฏิบัติจริงจัง ความสงสัยในเรื่องนรก สวรรค์ ชาติอดีต ชาติหน้าหลังตาย ก็กลับมาเป็นปัญหาอยู่ในใจอีก จนวันหนึ่งได้ฟังประวัติหลวงพ่อปาน วัดบางนมโคในวิทยุ ทำให้อาตมานึกถึงเรื่องพระเทวทัตในธรรมบทหลักสูตรบาลีประโยค ๑-๒ ที่เคยแปลมา

ตอนที่พระเทวทัต ถูกแผ่นดินสูบแล้วพระสงฆ์ทั้งหลายกราบทูลถาม พระพุทธเจ้าว่า **"บัดนี้พระเทวทัตไปบังเกิดที่ไหน"**พระพุทธองค์ตรัสตอบว่า **"บังเกิดในอเวจีมหานรก"** พระภิกษุทั้งหลายทูลถามอีกว่า **"คนที่ทำความชั่วจน ถูกแผ่นดินสูบได้รับความเดือดร้อนในปัจจุบันนี้แล้ว ตายไปแล้วยังจะต้องเดือดร้อนอยู่อีกหรือ"** พระพุทธเจ้าจึงตรัสเป็นคาถาว่า

อิธ ตปฺปติ เปจฺจ ตปฺปติ
ปาปการี อุภยตฺถ ตปฺปติ
ปาปํ เม กตนฺติ ตปฺปติ
ภิยฺโย ตปฺปติ ทุคฺคตึ คโตฯ

แปลเป็นใจความว่า

"คนที่ทำแต่ความชั่ว ย่อมเดือดร้อนในโลกนี้
ละโลกนี้ไปแล้ว(คือตาย)**ก็เดือดร้อน**
จึงชื่อว่าเดือดร้อนในโลกทั้งสอง (คือทั้งโลกนี้และโลกหน้า)
(ในโลกนี้)**เขาเดือดร้อนอยู่ด้วยรำพึงว่า**
'เราได้กระทำกรรมชั่วไว้'
เมื่อตายไปสู่ทุคติแล้วยิ่งเดือดร้อนหนักขึ้น" ฯ

และอรรถกถาธรรมบท ได้อธิบายลักษณะของพระเทวทัตในอเวจีมหานรกไว้ว่า อยู่ในห้องเหล็กสี่เหลี่ยมขนาดใหญ่ ถูกไฟเผาจนแดงไปหมดแต่ไม่ตาย มีหอกเหล็กออกจากเพดานเหล็กด้านบน แทงลงกลางศีรษะไปทะลุออกทวารหนัก ปักลงพื้นเหล็กเบื้องล่าง หอกเหล็กอีกอันหนึ่งพุ่งออกจากฝาเหล็กแทงสีข้างขวาทะลุสีข้างซ้าย ปักจมเข้าไปในฝาห้องอีกด้านหนึ่ง หอกอีกอันหนึ่งพุ่งออกจากฝาเหล็กด้านหน้า

ปักกลางอกทะลุหลัง ปักฝังเข้าไปในฝาเหล็กด้านหลัง ไฟไหม้ทั้งวันทั้งคืนไม่มีหยุดหย่อน พระเทวทัตนั้นขยับเขยื้อนไม่ได้เพราะถูกตรึงด้วยหอกเหล็กแต่ไม่ตาย ทรมานอยู่จนบัดนี้ยังไม่พ้น แต่พระพุทธองค์ทรงพยากรณ์ว่า เมื่อพ้นจากอเวจีมหานรกนี้แล้ว ด้วยเหตุที่พระเทวทัตได้สำนึกผิดจะขอขมาต่อพระพุทธเจ้า แต่แผ่นดินสูบเสียก่อน และก่อนที่จะจมหายไปในแผ่นดินได้อธิษฐานบูชาพระพุทธเจ้าด้วยกระดูกคางของตัวเองที่ยังไม่จมลงในดิน ด้วยอานิสงส์อันนั้นพระเทวทัตจะได้เป็นพระปัจเจกพุทธเจ้านามว่า **"อัฏฐิสสโร"** ในอนาคต.. และเรื่องราวในพระธรรมบทที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้อีกหลายเรื่อง ทำให้อาตมามีความเชื่อเรื่องนี้มากขึ้นจนพระหลายรูปพูดล้ออาตมาว่า **"เริ่มงมงายแล้ว"** อาตมาก็ไม่ว่าอะไร จนต้นปี ๒๕๒๓ อาตมาก็ได้มีโอกาสร่วมเดินทางไปเผยแพร่ธรรมะในจังหวัดเลยกับพระอาจารย์หลายรูปโดยแบ่งเป็นสาย ๆ ตามอำเภอต่าง ๆ พร้อมกัน อาตมาก็ได้ติดตามสายหนึ่งกับอาจารย์รูปหนึ่ง (ขอสงวนนาม) เราก็ไปตามวัดและปักกลดในวัดตอนเย็นทำวัตรเสร็จแล้วก็เทศน์ให้โยมฟัง ท่านจะเทศน์เน้นหนักไม่ให้ญาติโยมงมงายรวมทั้งเรื่องนรกสวรรค์ด้วยโดยท่านจะย้ำทุกที่ที่ไปเทศน์ว่า **"อย่าหวังสวรรค์วิมานกันนักเลย ถ้าสวรรค์บนฟ้ามีจริงเวลาลมพัดแรง ๆ ป่านนี้พังพินาศไปหมดแล้ว และถ้านรกใต้ดินมีจริงเดี๋ยวนี้เขามีการขุดเจาะน้ำบาดาลเจาะน้ำมัน คงจะทะลุเจอนรกบ้างแล้ว"** แม้จะมองในลักษณะของการพูดตลก แต่อาตมาก็คิดในขณะนั้นว่า **ถ้าหากว่าเรื่องเหล่านี้ไม่มีจริงก็ไม่เป็นไร แต่ถ้าหากสิ่งเหล่านี้มีจริงก็จะเกิดผลร้ายแก่คนเป็นอันมาก เพราะคงไม่มีใครอยากทำความดีและกลัวความชั่ว และแทนที่จะเป็นการเผยแพร่พระศาสนากลับจะเป็นการทำลายพระศาสนา อาตมาเองก็มีส่วนร่วมในการทำลายศาสนากับเขาด้วย เพราะร่วมเดินทางมากับเขา** และมีบางท่านกล้าพูดหนักเข้าไปอีกว่า **"เรื่องนรก สวรรค์ อดีตชาติ ชาติหน้าเรื่องผีสางเทวดาฯลฯ เป็นคำสอนของศาสนาพราหมณ์ซึ่งปนเข้ามาในพุทธศาสนา เป็นศาสนาเนื้องอก ควรตัดเนื้องอกออกไป ถือเอาแต่แก่น"**

อาตมาถามตัวเองว่า เราทำอย่างไรจึงจะรู้จริง รู้ชัดว่าเป็นของนอกพระพุทธศาสนาจริงหรือไม่ ถ้าเป็นของนอกพระพุทธศาสนาคือถ้าเราพิสูจน์ได้นะว่าเป็นคำสอนนอกพระพุทธศาสนา เราจะช่วยพูดชี้แจงอย่างเต็มที่เลยคือพูดกับญาติโยมทั้งหลายให้ชัดลงไปเลยว่า "งมงายไร้สาระไม่ใช่คำสอนในพระพุทธศาสนา" **แต่ถ้าเป็นของจริงมีอยู่จริง แล้วเราไปพูดว่าไม่มีจริงอย่างนั้น แทนที่จะเป็นการสืบอายุพระพุทธศาสนากลับเป็นการทำลายพระศาสนาทำของจริงที่มีอยู่นั้นให้คนเข้าใจผิดว่าไม่มีอยู่จริง เป็นการกล่าวตู่พระพุทธพจน์อย่างร้ายแรง** ทำอย่างไรเราจึงจะรู้ว่าของจริงหรือของเก๊ ของพราหมณ์หรือของพุทธ อาตมาก็นึกถึงแต่วัดพระธรรมกาย เมื่อก่อนเป็นศูนย์พุทธจักรปฏิบัติธรรมชื่อ วัดวรณีธรรมกายาราม เพราะที่นี่อาตมายังไม่รู้จัก อาตมาก็เลยกลับจากจังหวัดเลยก่อนกำหนด ตั้งใจว่าจะมาอยู่ปฏิบัติที่ศูนย์พุทธจักร ถ้าไม่รู้เรื่องธรรมกายจะไม่เรียนอย่างอื่น จะไม่ทำ

อย่างอื่นเด็ดขาดเลย ต้องให้รู้เรื่องธรรมกายก่อน ถ้าธรรมกายเป็นของจริง นรกสวรรค์มีจริง จะเชิดชูพระศาสนาจะบอกญาติโยมลงไปเลยว่าของจริงนะโยมนะ นี่ของจริง ไม่ใช่ของเก๊ ของพุทธไม่ใช่ของพราหมณ์ และคนไหนที่บอกว่าไม่มีจริงละก็จะพยายามทำความเข้าใจกับเขา แต่ถ้าไม่ใช่ของจริงแล้วธรรมกายพิสูจน์แล้วไม่ใช่ของพระพุทธศาสนา ไม่ใช่คำสอนของพระพุทธเจ้าแล้วละก็จะพยายามต่อต้านทุกวิถีทาง อาตมาตั้งใจทำอย่างนั้น พอมาถึงวัดพระธรรมกาย มาขออยู่ปฏิบัติธรรม ท่านว่าที่นี่ไม่รับพระ เพราะพระที่จะมาอยู่ที่นี่ต้องมีกฎเกณฑ์อะไรต่าง ๆ หลาย ๆ อย่าง ตอนนั้นนะ แต่ตอนนี้อาตมาก็ไม่ทราบอาตมาจบแค่ป.๔ อาตมาจะมีความรู้อะไร อาตมารูปร่างก็เล็ก ๆ ไม่สมส่วน เป็นคนบ้านนอกด้วย ก็รู้สึกเสียใจพอสมควรที่ตัวเองเกิดมาอาภัพไม่ได้อยู่ปฏิบัติ แต่มีหลวงพี่องค์หนึ่งท่านเห็นหน้าอาตมาแล้วคงนึกสงสาร ท่านก็บอกว่ามาอบรมธรรมทายาทซิเดือน ๕ เดือนเมษายน วันที่ ๑ อาตมาก็ดีใจ ปีนั้นปี ๒๕๒๓ อาตมาก็เลยไปอบรมธรรมทายาทปฏิบัติเคร่งครัด อาตมาก็ไม่รู้เรื่องอะไร นั่งอย่างเดียว ปฏิบัติที่นั่นอาตมาก็ไม่ได้รับผลอะไร ยังไม่เห็นอะไร พอเสร็จอบรมอาตมาก็พยายามหาที่ปฏิบัติตามแนววิชชา ธรรมกายไปเรื่อยไปที่วัดเขาพระเพชรบุรีบ้างปฏิบัติอยู่ที่นั่นจนกระทั่งได้ยินว่าที่นี่เปิดอบรม อาตมาก็มาอบรมตั้งแต่ปี ๒๕๒๖ เรื่อยมา ๆ ยิ่งเข้ามาใกล้ครูอาจารย์แล้ว ยิ่งได้รู้ความลึกซึ้งของวิชชาธรรมกาย ซึ่งไม่เคยได้ยินจากที่ไหนมาก่อน เพราะที่นี่มีอยู่อย่างหนึ่ง คือจะได้ยินคำว่า **"วิชชาธรรมกายชั้นสูง"** เมื่อก่อนนี้อาตมาไม่เคยรู้เลย วิชชาธรรมกายที่อาตมาได้ยินเมื่อก่อนนี้เขาบอกว่า ติดนิมิต ติดนรก ติดสวรรค์ เป็นแค่สมถะไม่ใช่วิปัสสนา เป็นพวกฌานสมาบัติ ยิ่งเมื่อก่อนนี้มีบางท่าน.. อันนี้ไม่ใช่ไปโจมตีท่านนะ.. ท่านบอกว่าถ้าหลับตานั่งสมาธิแล้วเป็นเรื่องของฤาษีชีไพร เป็นคำสอนของลัทธิพราหมณ์นอกพระพุทธศาสนา **แต่พอมาที่นี่อาตมาได้ยินถึงวิชชาธรรมกายชั้นสูง คือเป็นวิชชาที่กำจัดกิเลสเข้าไปเป็นขั้นเป็นตอนตามแนวสติปัฏฐาน ๔ นั่นเอง โดยอาศัยญาณทัสนะของธรรมกายที่เข้าถึงแล้วนั้นพิจารณาอริยสัจ ๔ พิจารณาปฏิจจสมุปบาทธรรมให้ได้ทั้งรู้และทั้งเห็นด้วยญาณทัสนะตามที่เป็นจริง** เฉพาะคนที่ถึงธรรมกายแล้วเท่านั้นที่ท่านสอน แล้วเรื่องนรก สวรรค์นั่น ท่านให้ใช้ตาธรรมกายดูด้วยญาณของธรรมกาย ท่านเรียกว่า **ตรวจภพตรวจจักรวาล** ตรวจดูเพื่ออะไร **เพื่อให้รู้ และเมื่อรู้แล้วจะได้เกิดสัมมาทิฏฐิ ว่า**

นรกที่เป็นมิติอีกมิติหนึ่งนั้นนะมีจริง ๆ สวรรค์นั่นก็มีอยู่ พรหมก็มีอยู่ อรูปพรหมก็มีอยู่ ตรวจลงมา หมดมีอยู่ทั้งสิ้น ๓๑ ภูมิด้วยกัน ที่อยู่ของสัตว์โลก

คำว่า **"ภูมิ"** คือ **ภพ** หรือ **ที่เกิด ที่อยู่** มนุษย์นี่เขาเรียกว่าเป็นภพเหมือนกัน เอาย่อ ๆ ก็มีอยู่ ๒ ภูมิ คือ **ทุคติภูมิกับสุคติภูมิ** ทุคติภูมินี่ไม่ดีเลย มันเดือดร้อน มันทุกข์มันยาก สุคตินี่ดีค่อยยังชั่วขึ้นมาหน่อย ทุคตินี่มี ๔ คือ นรก เปรต อสุรกาย สัตว์เดรัจฉาน สัตว์เดรัจฉานนี่อยู่กับมนุษย์แต่เขาเรียกภพภูมิหนึ่งต่างหาก สัตว์เดรัจฉานสบายสู้มนุษย์ไม่ได้ มนุษย์นี่สุคตินะ เรียกว่าสบายพอสมควรแล้ว ต่อไปคือสวรรค์ ๖ ชั้น ตั้งแต่ชั้นจาตุมฯขึ้นไป ดาวดึงส์ ยามา ดุสิต นิมมานรตี ปรนิมมิตสวัตตี ชั้นจาตุมฯ นี่ก็คือชั้นของท้าวเวสสุวัณ ท้าวธตรฐ ท้าววิรุฬหก ท้าววิรูปักษ์ปกครองบริวารมากมาย ในสี่ทิศรวมทั้งภุมมเทวดา ชั้นดาวดึงส์ก็มีท้าวสักกะเทวราชเป็นจอมเทพปกครองเหมือนกัน แต่เทวดานี่อายุยืนกว่ามนุษย์มาก เช่นในชั้นดาวดึงส์นี่ ๑๐๐ ปีในเมืองมนุษย์เป็นวันหนึ่งคืนหนึ่งของเขา ชั้นยามาชั้นดุสิต ชั้นนิมมานรตี ชั้นปรนิมมิตวสวัตตีชั้นสูงสุดของสวรรค์อายุยิ่งนานกว่ากันตามลำดับ เทวดาเหล่านี้อยู่ได้ด้วยอะไร อยู่ได้ด้วยอาหารทิพย์ คือคนไหนทำบุญให้ทานไว้ อาหารนั้นก็เกิดแก่เขา หยาบละเอียดประณีตไม่เท่ากัน

ส่วนชั้นต่อไปเขาเรียกว่าพรหม พรหมมี ๒ ประเภท คือ รูปพรหม อรูปพรหม ชั้นของพรหมนี่ อยู่ได้ด้วยฌานสมาบัติ นั่งสมาธิเกิดฌาน ถ้าตายในขณะจิตไม่เสื่อมจากฌานก็เกิดเป็นพรหม ไม่ต้องกินอาหาร อยู่ได้ด้วยอำนาจของฌาน แต่เป็นคนละพรหมกับของพราหมณ์ **พรหมของพุทธจะมีหน้าเดียว** ส่วนของพราหมณ์มี ๔ หน้า **พรหมของพุทธจะมี ๒ แขนเท่ากันกับมนุษย์ ไม่ใช่มีแขนตั้งมากมาย** พวกนี้อยู่ได้ด้วยอำนาจของฌานซึ่งมีปีติ-สุขหล่อเลี้ยง อรูปพรหมนั้นอยู่มิติที่ละเอียดขึ้นไปอีก อยู่ได้ด้วยอำนาจของอรูปฌาน **ฌาน ๔ นั้นก็คือ ปฐมฌาน ทุติยฌาน ตติยฌาน จตุตถฌาน** ส่วนพวกได้**อรูปฌาน ๔** คือ**อากาสานัญจายตนฌาน วิญญาณัญจายตนฌาน อากิญจัญญายตนฌาน เนวสัญญานาสัญญายตนฌาน** พวกนี้ละเอียดมาก เขาเรียก**อรูปฌาน** เกิดเป็นอรูปพรหมไม่ต้องกินอาหารทิพย์.. ไม่กิน..อยู่ได้ด้วยอำนาจของอรูปฌาน อายุนานมาก ฉะนั้นอาฬารดาบส อุทกดาบสที่พระพุทธเจ้าของเราตอนออกบวชทีแรกก็ไปขอเรียนด้วยจนทำได้หมด แต่ทรงเห็นว่าไม่ใช่ทางตรัสรู้ จึงลาสองท่านไปบำเพ็ญเพียรโดยพระองค์เอง จนได้ตรัสรู้ พอตรัสรู้แล้วก็ทรงรำพึงว่าจะไปโปรดใครก่อนดี จึงทรงระลึกได้ว่าอาฬารดาบสกับอุทกดาบส สองท่านนี้ถ้าเทศน์ให้ฟังจะบรรลุเร็วกว่าใครหมด แต่เมื่อทรงตรวจสอบดูด้วยพระญาณก็ทรงทราบว่าท่าน ทั้งสองนั้นสิ้นชีวิตเสียแล้วเมื่อวานนี้เอง บัดนี้เกิดเป็นอรูปพรหม มีอายุเป็นกัปป์ ๆ โปรดไม่ทันเสียแล้ว ฉะนั้นพระองค์จึงทรงเปล่งอุทานว่า **"ฉิบหายใหญ่แล้ว" คือมีอายุนานมาก ไปติดอยู่ตรงนั้น ยังไม่ถึงพระนิพพาน** นั่นแหละอยู่อย่างนั้น... นี้ภพภูมิมีอยู่อย่างนี้ ทีนี้

เมื่อหมดบุญก็จุติแล้วบังเกิดในภพภูมิต่าง ๆ ตามแต่กรรมของตัวเองที่ทำจะนำไป เกิดสุขบ้างทุกข์บ้างปนกันไป เวียนตายเวียนเกิด อยู่ในภพน้อยภพใหญ่ไม่มีที่สิ้นสุด ต่อเมื่อใดปฏิบัติในทางสายกลางมัชฌิมาปฏิปทาแล้วละโลภะ โทสะ โมหะ อันเป็นกิเลสออกได้หมด จึงหลุดจากวงจรนี้ไปสู่พระนิพพาน.. นี้เป็นอย่างนี้.. ฉะนั้นอานิสงส์ของการทำบุญ ถ้าทำบุญในระดับของเทวโลก ก็ให้ผลระดับเทวโลก ของพรหม อรูปพรหมก็อยู่ระดับนั้น แต่ถ้าปฏิบัติทะลุเข้าไปถึงพระนิพพาน ไม่ต้องมาอยู่ในวงจรอันนี้อีก ไม่ต้องเกิด แก่ เจ็บ และตาย

ทีนี้ในด้านของวิชชาธรรมกายเป็นอย่างไร หลวงพ่อวัดปากน้ำค้นพบจุดสำคัญของวิชชาธรรมกาย คือศูนย์กลางกายฐานที่ ๗ ตรงนี้ กลางท้องนี้ ถ้าใจนิ่งถูกส่วนเข้า ถ้าเอาใจจรดนิ่งได้ที่นี่ ดวงใสสว่างจะปรากฏขึ้น นี้เรียกว่า**ดวงธรรมที่ทำให้เป็นกาย** กลางดวงธรรมมีดวงที่ละเอียดเรียกว่า**ดวงศีล ดวงปัญญา ดวงวิมุตติ ดวงวิมุตติญาณทัสนะแล้วจะเห็นกายมนุษย์ละเอียด** หน้าเหมือนเราทุกอย่าง นี่ท่านว่า**กายไปเกิดมาเกิด อะไรไปเกิดก็กายนี้แหละกายฝันก็กายนี้แหละ ถ้านั่งสมาธิไปเห็นทำอย่างไรก็ให้กายมนุษย์ละเอียดนั่งสมาธิ หยุดเข้าไปกลางกายนี้อีก ดวงในดวงก็ปรากฏขึ้นมาอีก ๕-๖ ดวง แล้วเห็นกายทิพย์แพรวพราวไปหมดเลย กายเทวดานั่นแหละ** ถ้าใครทำบุญมาก ๆ จิตละเอียดเป็นทิพย์แล้วก็เป็นทิพย์ รู้เรื่องของเทวดา **แล้วให้กายทิพย์นั่งอย่างนั้นอีก**ก็เห็น**กายพรหม** เมื่อถึงกายพรหมรู้เรื่องของพรหมโลกหมด **ในกลางกายรูปพรหม มีกายอรูปพรหม** รู้เรื่องของอรูปพรหมหมดอีก **เอากายอรูปพรหมนั่งสมาธิ เข้าถึงธรรมกาย มีลักษณะคล้ายพระพุทธปฏิมา เกตุดอกบัวตูม ใสสว่าง และมีชีวิตจิตใจแต่เป็นชีวิตจิตใจที่เป็นธาตุล้วนธรรมล้วนที่ไม่ประกอบด้วยปัจจัยปรุงแต่งที่เป็นอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา** เหมือนกายต่าง ๆ ในภพภูมิต่าง ๆ ที่กล่าวมาแล้ว**แต่ธรรมกายแรกนั้น เป็นธรรมกายโคตรภู ใจหยุดนิ่ง เข้ากลางธรรมกายโคตรภูถึงธรรมกายโสดา สกทาคา อนาคา จนถึงธรรมกายอรหัต โตใหญ่ใสสว่างมาก ยิ่งอรหัตในอรหัตละเอียดมากขึ้น ยิ่งใสสว่างมาก แล้วรู้เรื่องนรกสวรรค์ นรกก็รู้ สวรค์ก็รู้ รูปพรหมก็รู้ อรูปพรหมก็รู้ และรู้ไปถึงพระนิพพาน** รู้ว่า อ้อนี่**วัฏสงสาร** อยู่ตรงนี้คือ เวียนตายเวียนเกิดอยู่ตรงนี้ ส่วนตรงนี้ไม่ได้เวียนตาย เวียนเกิด พระพุทธเจ้าที่ปรินิพพานไปแล้ว และพระอรหันตสาวกล้วนอยู่ในนิพพานนั้นหมดเลย ส่วนที่อยู่ต่ำกว่าภพสามลงไปอีกนั่นเขาเรียก **"โลกันตนรก"** มืดมิดมาก ทำ

บาปกรรมมาก นี่เป็นคำสอนในพุทธศาสนาแท้ ๆ ทั้งมีอยู่ในพระไตรปิฎกมากมาย แต่จะรู้ได้ด้วยญาณของธรรมกาย นี่เป็นอย่างนี้

ทีนี้เมื่อปฏิบัติถึงธรรมกายเข้าไป โปรดเข้าใจด้วยว่าธรรมกายมีหลายระดับ ธรรมกายที่เข้าไปรู้ไปเห็นเฉย ๆ ถึงแม้ตอนที่นั่งเข้าไปรู้ไปเห็น แต่ตอนที่ออกมาแล้วคือยังกำจัดกิเลสไม่หมด คือนั่งจิตหยุดนิ่งชั่วคราว หยุดปรุงแต่งชั่วคราว ท่านเรียกว่า **"ตทังควิมุตติ"** หลุดพ้นได้ชั่วคราว จึงเห็นได้ชั่วคราว ถ้าออกจากสมาธิแล้วไม่ควบคุมไว้ด้วยสติ กิเลสก็เข้ามาอีกเหมือนเดิม เรียกว่ายังไม่ได้บรรลุอะไร **ธรรมกายนั้น ต้องทั้งรู้ ต้องทั้งเห็น และต้องเป็น**คือ**เป็นธรรมกาย**นั่นเอง การเป็นนี่เป็นสิ่งที่ทำได้ยาก หมายถึงว่า**ใจอยู่ในธรรมกายตลอดเวลา** ฉะนั้นเมื่อเข้าถึง รู้เห็นอย่างนั้นแล้วก็จะรู้ว่าบาปกรรมนี่มีจริง

พระอาจารย์เสริมชัยท่านเคยเล่าว่า ลูกสาวท่าน ๒ คน พาไปปฏิบัติธรรมได้ธรรมกายทั้งคู่ ในเวลานั้นตัวท่านเองยังปฏิบัติไม่ถึงธรรมกาย จึงอยากทดสอบว่าธรรมกายนี่เป็นของจริงหรือไม่จริง พระอาจารย์เสริมชัยนี่สมัยเป็นฆราวาสท่านเป็นนักวิจัยอาวุโสที่ยูซิส ก็เลยทดลองดูโดยไม่ได้บอกให้ลูกทั้งสองทราบ เพียงแต่บอกชื่อของปู่ แต่ไม่บอกลักษณะรูปร่าง ให้ดูซิว่าปู่ที่ตายไปแล้วอยู่ที่ไหน แล้วให้ลูกสาวมาหาทีละคน คนแรกก็เข้ามาหาบอกว่าเจอปู่ ลักษณะแบบนั้น ๆ หน้าตาแบบนั้น บัดนี้อยู่นรกเพราะเวรของสุรา คนนี้บอกอย่างนี้แล้วก็ออกไป อีกคนหนึ่งก็เข้ามา ก็บอกลักษณะอย่างนั้น ๆ หน้าตาแบบนั้น ๆ อยู่ในนรกเพราะเวรสุรา ตรงกัน ท่านก็แปลกใจว่าลูกทั้งสองนี้ ไม่เคยเห็นปู่เลย แต่สามารถบอกรูปพรรณสัณฐานได้ถูก และเมื่อปู่มีชีวิตอยู่ก็ชอบดื่มสุรา ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมาท่านก็เริ่มมั่นใจและตั้งประเด็นขึ้นในใจว่าวิชชาธรรมกายนี้น่าจะมีอะไรดีอยู่เป็นแน่ เวลานั้นท่านปฏิบัติธรรมอยู่ที่บ้านธรรมประสิทธิ์ ที่วัดปากน้ำ ซึ่งมีคณะของคุณยายจันทร์ ท่านธมฺมชโยที่คลองสามนั่นแหละ ท่านก็อยู่ที่นั่นปี ๒๕๑๓ ปี ๒๕๑๔ ท่านก็ออกมาด้วยเหตุผลบางประการ ปฏิบัติเองจนได้ผลดีพอสมควร ตั้งแต่เป็นฆราวาส ท่านก็เชื่อหนักแน่นเข้าไปอีก เพราะได้พิสูจน์อะไรต่าง ๆ ด้วยตัวเอง แล้วท่านก็ได้เข้ากราบขอเป็นศิษย์หลวงพ่อ**พระภาวนาโกศลเถร** ซึ่งเป็นพระอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิปัสสนาธุระวัดปากน้ำ ซึ่งหลวงพ่อสดแต่งตั้งไว้ก่อนมรณภาพ พอพบหน้ากัน คำแรกที่หลวงพ่อภาวนาฯ พูดคือ**"หาอยู่เหมือนกันเพิ่งพบตัววันนี้"** จากนั้นท่านก็ถ่ายทอดวิชชาชั้นสูงซึ่งท่านได้รับถ่ายทอดมาจากหลวงพ่อวัดปากน้ำโดยตรงให้แก่พระอาจารย์เสริมชัยทันที พระอาจารย์เองก็รู้สึกว่าในอดีตชาติท่านเป็นมาอย่างไรและมีหน้าที่อย่างไร ท่านจึงตั้งใจที่จะทำหน้าที่อันนั้น ตั้งใจสละทางโลกซึ่งเพียบพร้อมทุกอย่าง ทั้งตำแหน่งในหน้าที่การงานและเงินทอง ออกมาสืบอายุพระศาสนา จนกระทั่งว่ามีสถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกายแห่งนี้ เมื่อก่อนนี้ยังไม่บวชเพราะยังต้องเตรียมงานเตรียมการอะไรอยู่.. นั่นในด้านของวิชชาธรรมกายสามารถที่จะรู้และเห็นได้ ถ้าปฏิบัติถึงธรรมกาย

แม้ในสมัยหลวงพ่อวัดปากน้ำ ก็มีเรื่องทำนองนี้เล่าไว้เหมือนกันคือ พระทิพย์ปริญญา เป็นผู้ที่นับถือหลวงพ่อวัดปากน้ำมาก เดิมชื่อธูป กลัมพสุต มีอาชีพเป็นทนายความ เคยบวชเรียนจนได้เปรียญธรรม ๖ ประโยค(คำว่า "พระทิพย์ปริญญา" เป็นชื่อที่ได้รับพระราชทานเช่นพระสุนทรโวหาร(ภู่) เป็นต้นมิได้หมายถึงพระภิกษุ) ได้เขียนเล่าไว้ว่า ในสมัยสงครามโลกครั้งที่ ๒ เป็นช่วงที่ประเทศเรากำลังมีภัยสงคราม นอกจากต้องคอยหลบลูกระเบิดแล้ว เวลาว่างก็หาโอกาสเข้าวัดไปสนทนาธรรมกับท่านผู้รู้ตามวัดต่าง ๆ จนกระทั่งวันหนึ่ง ท่านได้ไปที่วัดแห่งหนึ่งในพระนคร ได้สนทนากับนายทหารคนหนึ่งชื่อหลวงจบฯ หลวงจบฯ คุยให้ฟังว่าเขาเคยมาวัดปากน้ำเพราะได้ข่าวเล่าลือว่าพาไปดูนรก-สวรรค์ได้ จึงไปวัดกับภรรยา มาหาหลวงพ่อที่วัดปากน้ำ บอกว่าอยากรู้ว่าพ่อตาที่ตายไปแล้วไปอยู่ที่ไหน หลวงพ่อพยายามที่จะบ่ายเบี่ยง เขาก็เลยต่อว่าหลวงพ่อว่าถ้าหลวงพ่อไม่บอก แสดงว่าวิชชาธรรมกายไม่ใช่

ของจริง ที่เขาล่ำลือกันหนักหนาก็ไม่ใช่ของจริงนะซิ หลวงพ่อก็อิดเอื้อนอยู่นาน ในที่สุดท่านทนไม่ไหว เมื่อไม่มีทางเลี่ยงท่านก็เลยทำให้ดูโดยพูดว่า **ถ้าไม่ทำให้เขาดูเดี๋ยวเขาจะดูถูกพระพุทธศาสนาได้** จึงให้ไปเรียกพระมา ๑ รูป ชีอีก ๑ คน พระกับชีก็นั่งหลับตา หลวงจบฯ บอกชื่อพ่อตาให้ทราบ สักพักพระบอกว่าไม่พบ หลวงพ่อก็บอกว่าตรวจดูบัญชีชิตรวจดูให้ถ้วนทั่ว สักพักหนึ่งพระท่านก็บอกว่าเจอแล้ว เป็นเทพอยู่ชั้นยามา หลวงพ่อก็ว่าถ้าเช่นนั้นก็เชิญมาหน่อย แล้วก็บอกแม่ชีซึ่งนั่งอยู่ว่าขอยืมร่างหน่อย ประเดี๋ยวพระบอกว่ามาแล้วแม่ชีลืมตา หลวงพ่อก็ถามไปยังแม่ชีว่า เป็นใคร อยู่ที่ไหน ก็บอกว่าเป็นเทพอยู่ชั้นยามา เมื่อเป็นมนุษย์อยู่ทางวัดยายร่ม หลวงพ่อถามอีกว่า ทำบุญอะไรจึงเป็นเทพอยู่ชั้นยามา แม่ชีตอบว่า ได้สร้างโบสถ์ หลวงจบฯ บอกว่า ถึงตอนนี้ถึงกับตะลึง เพราะพ่อตาได้สร้างโบสถ์ไว้จริง ตัวหลวงจบฯ เองยังได้ช่วยทำ แต่นานมาแล้ว สังเกตดูว่าแม่ชีนี้อายุยังน้อยคะเนว่าคงเกิดไม่ทันเสียอีก แต่ทำไมจึงบอกถูกต้อง แล้วหลวงพ่อก็ถามอีกว่าเคยมีลูกกี่คน แม่ชีก็บอกถูกทั้งลูกชายลูกสาว แล้วหลวงพ่อก็ได้ชี้ไปที่หลวงจบฯ และภรรยาว่า แล้วนี่ใครนี่ แม่ชีมองดูสักประเดี๋ยวแล้วบอกว่า นี่ไอ้แช่มใช่ไหม หลวงจบฯ ตอบว่าใช่ ชี้ไปทางภรรยาว่านี่นางเครือใช่ไหม ภรรยาหลวงจบฯ ตอบว่าใช่ คือหลวงจบฯ นี่เดิมชื่อว่า "แช่ม" และภรรยาชื่อว่า "เครือ" ในที่สุดทั้งสองคนก็ร้องไห้คิดถึงพ่อ... นั่นเป็นครั้งหนึ่งในสมัยหลวงพ่อเอามา

เล่าให้ฟัง โดยพระทิพย์ปริญญาเขียนไว้ในประวัติหลวงพ่อในสมัยโน้น ก็เป็นเรื่องที่มีเหตุมีผลน่าฟังอยู่

ส่วนในพระไตรปิฎก เรื่องนรก เรื่องสวรรค์มีมากมาย แม้เทศน์กัณฑ์แรกของพระพุทธเจ้าชื่อ **ธัมมจักกัปปวัตนสูตร** คือพระพุทธเจ้าเทศน์ให้ปัญจวัคคีย์ฟังเรื่องทางสายกลางมัชฌิมาปฏิปทา และทรงยืนยันว่าพระองค์ได้บรรลุพระอนุตตรสัมมาสัมโพธิญาณ บอกว่าชาตินี้เป็นชาติสุดท้าย ภพใหม่ไม่ได้มีอีกแล้ว พอหลังจากนั้นก็ต่อไปด้วยคำว่า **ภุมฺมานํ เทวานํ สทฺทํ สุตฺวา จาตุมฺมหาราชิกา เทวา สทฺทมนุสฺสาเวสุํ ฯลฯ พฺรหฺมกายิกา สทฺทมนุสฺสาเวสุํ** บอกว่าเทวดาชั้นภุมมเทพคือชั้นอยู่ติดกับมนุษย์นี่ได้ฟังพระธรรมเทศนาของพระพุทธเจ้าแล้ว ได้ให้สาธุการเป็นอันเดียวกันดังกึกก้องไปถึงเทวดาชั้นจาตุมฯ เทวดาชั้นจาตุมฯ ได้ฟังทราบเข้าก็ได้ให้สาธุการดังกึกก้องไปอีก ได้ยินถึงชั้นดาวดึงส์ ชั้นดาวดึงส์ได้ยินอย่างนั้นก็สาธุการดังขึ้นไปอีกถึงชั้นยามา ชั้นยามาได้ยินอย่างนั้นก็สาธุการ ได้ยินขึ้นไปถึงชั้นดุสิตต่อไป จนถึงชั้นอกนิฏฐพรหม และในขณะนั้นก็เกิดอัศจรรย์คือ ทั่วหมื่นโลกธาตุสะเทือนสะท้านหวั่นไหว และเกิดแสงสว่างเป็นอันเดียวกันยิ่งกว่าแสงสว่างใด ๆ ในโลกยิ่งกว่าอานุภาพของเทวฤทธิ์ นี่ในธัมมจักกัปปวัตนสูตรตอนท้าย ๆ ว่าไว้อย่างนี้... ฉะนั้นในตำราพระพุทธศาสนามีแน่นอน **ไม่มีตรงไหนปฏิเสธว่าไม่มี มีแต่ชี้ชัดลงไปอีกว่าผู้ที่เชื่อว่าชาติอดีตไม่มี ชาติหน้าก็ไม่มี โอปปาติกะคือ ผู้ที่มีกายละเอียดเช่นเทวดาเป็นต้นไม่มี** ฯลฯ พวกนี้เป็นพวกมี**ความเห็นวิปริตผิดจากคลองธรรม**คือมีความเห็นผิดเป็นมิจฉาทิฏฐินั่นเอง ดังที่พระองค์ตรัสไว้ใน **"สาเลยยกสูตร"** เป็นต้น แล้วที่สำคัญที่สุดไม่ต้องอื่นไกล คือเวลาที่ญาติโยมทำบุญ เคยสังเกตไหมตอนทำบุญแล้วถวายสิ่งของพระแล้ว พระท่านว่าอย่างไร พระท่านให้พรว่า ยถา วาริวหา ปูรา ปริปูเรนฺติ สาครํ..ฯ แปลเอาใจความว่า ห้วงน้ำ ที่เต็มด้วยน้ำยังสมุทรสาครให้ล้นฝั่งได้ฉันใด คือหมายถึงว่าแม่น้ำเล็ก ๆ อย่างเช่นปิง วัง ยม น่าน ก็ตามมารวมกันเป็นแม่น้ำเจ้าพระยาให้เป็นแม่น้ำใหญ่ฉันใด **บุญที่สาธุชนญาติโยมทั้งหลายได้ทำทาน อยู่ในโลกมนุษย์นี้ ย่อมสำเร็จแก่ญาติทั้งหลายผู้ละโลกนี้ไปได้ฉันนั้น** แทบทุกครั้งเลยที่ทำบุญพระต้องว่าบทนี้ ถ้าภพหลังจากที่ตายแล้วไม่มี จะว่าไว้ทำไม คุณโยมอุทิศทำไมส่วนบุญกุศล กรวดน้ำทำไม? เพราะสิ่งเหล่านี้มีอยู่นั่นเอง พระโบราณาจารย์จึงไม่ทิ้งสิ่งเหล่านี้ เมื่อทำบุญแล้วก็ต้องมีการกรวดน้ำอุทิศให้ผู้ตาย แล้วบทสุดท้ายที่พระใช้อยู่เป็นประจำก็คือ **ภวตุ สพฺพมงฺคลํ รกฺขนฺตุ สพฺพเทวตา สพฺพพุทฺธานุภาเวน สพฺพธมฺมานุภาเวน สพฺพสงฺฆานุภาเวน สทา โสตฺถี ภวนฺตุ เต** แปลเป็นใจความว่า ขอสรรพมงคลจงมีแก่ท่าน **ขอเทพยดาทั้งปวงจงรักษาท่าน** ด้วยอานุภาพแห่งพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ ขอความสวัสดีทั้งหลายจงมีแก่ท่านทุกเมื่อ ถ้าเทวดาอารักษ์ทั้งหลายไม่มีแล้วท่านจะว่าไว้ทำไม มีอยู่ในพระพุทธศาสนามีอยู่ในคัมภีร์ ถ้าเป็นเรื่องของพราหมณ์เอาไว้ทำไมน่าจะตัดออกไปเลยจากพระพุทธศาสนา ทำให้คนอื่นเข้าใจผิดทำไม แต่นี่เพราะเหตุว่าเป็นของจริงในพระพุทธศาสนา เป็นของแท้ แต่คนปฏิบัติไม่ถึง ไม่รู้เห็นต่างหาก จึงกล่าวถึงเรื่องเหล่านี้ว่าเป็นเรื่องของพราหมณ์

การปฏิบัติสมาธิภาวนาธรรมนั้นมีหลายวิธีในพุทธศาสนา คุณธรรมของพระอรหันต์ก็มีหลายอย่าง เช่น ประเภท**สุกขวิปัสสโก** เพียงแต่ตัดกิเลสได้ แต่ไม่มีญาณทัสนะรู้เห็นอะไรต่าง ๆ ไม่มีฤทธิ์ **เตวิชโช** มีวิชชา ๓ ระลึกชาติได้ รู้อนาคตได้ รู้อดีตได้ ตัดกิเลสได้ ญาณทัสนะต่าง ๆ ก็มีพอสมควร **ปฏิสัมภิทัปปัตโต** แตกฉานในปฏิสัมภิทา รู้สรรพสำเนียงต่าง ๆ ใครพูดอะไรรู้หมด รู้จิตของผู้อื่นใครคิดอย่างไรรู้หมด มีต่างกัน ๔ ระดับ **สุกขวิปัสสโก เตวิชโช ฉฬภิญฺโญ ปฏิสัมภิทัปปัตโต หรือจตุปฏิสัมภิทา** นี่รองลงมาจากพระพุทธเจ้า รองลงมาอีกคือ **ฉฬภิญฺโญ** คือ**อภิญญา๖** รองลงมาอีกก็**เตวิชโช** คือ**ได้วิชชา ๓** รองลงมาที่สุด น้องที่สุดของพระอรหันต์คือ **สุกขวิปัสสโก** เพียงแต่กำจัดกิเลสได้ แต่ไม่มีฤทธิ์ไม่มีญาณอะไรเลย นี่ ๔ ประเภทนี้ **ในการทำสังคายนาครั้งที่๑** นั้น (การสังคายนาคือการรวบรวมพระธรรมพระวินัย) **พระ มหา กัสสปะไม่เอาประเภทนี้** (สุกขวิปัสสโก) **แม้จะเป็นนักปริยัติสามารถทรงจำคำสอนของพระพุทธเจ้า ได้เพียงใดก็ตาม ท่านเลือกเอาเฉพาะพระอรหันต์ประเภทเตวิชโช คือได้วิชชา ๓ ขึ้นไป** กลัวความผิดพลาดเกิดขึ้น เห็นไหมคุณโยมว่าพระเถระเก่า ๆ **ท่าน กลัวพระธรรมพระวินัยจะเลอะเลือนขนาดไหน** มาสมัยนี้นะคุณโยม ตัวเอง

ปฏิบัติธรรมได้แค่นี้ แล้วไปโจมตีสำนักอื่นผู้อื่น ว่าอย่างนั้นอย่างนี้ แล้วดี ไม่ดีกล่าวว่าสิ่งเหล่านี้เป็นเรื่องของ**ศาสนาพราหมณ์ เป็นเรื่องคำสอนภายนอกพระพุทธศาสนา** คุณโยมว่าถูกไหม **ตัวเองได้บรรลุปฏิสัมภิทาแล้วหรือ หรืออย่างน้อย ๆ ได้บรรลุวิชชา ๓ แล้วหรือถึงกล้าพูดอย่างนั้น** นึกหรือเปล่าว่าในสมัยทำสังคายนาครั้งแรกพระมหากัสสปะยังไม่เอาเลยแค่พระอรหันต์ประเภท สุกขวิปัสสโก และพระอริยบุคคลรอง ๆ ลงมา เช่น พระอนาคามีถึงพระโสดาบัน ยิ่งไม่ต้องพูดถึง ไม่อยู่ในสายตาแน่ นี่เรามีญาณระดับนั้นแล้วหรือ ถึงกล้าปฏิเสธว่าสิ่งเหล่านี้เป็นเรื่องภายนอกพระศาสนา **มีอยู่ที่ไหนบ้างที่พระพุทธเจ้าปฏิเสธว่านรกไม่มี สวรรค์ไม่มี** ไม่มีที่ไหนคุณโยม อาตมาศึกษามาตั้งแต่เริ่มเรียนปริยัติมาจนกระทั่งว่าเดี๋ยวนี้ ยิ่งพบแต่เรื่องเหล่านี้ทั้งนั้น เรื่องภพภูมิต่าง ๆ นี่ ทำกรรมดีได้ดี ทำกรรมชั่วได้ชั่ว แน่นอนที่สุดคุณโยม อาตมามั่นใจ ๑๐๐% มีอยู่อย่างนั้น แล้วเมื่อได้มาปฏิบัติอยู่ใกล้ครูบาอาจารย์

ซึ่งพาพระภิกษุสามเณรผู้มาปฏิบัติธรรมที่นี่ เขารู้เขาเห็นอะไรชัดเจนแต่ไม่อยากพูด และไม่เฉพาะพระภิกษุสามเณรเท่านั้น มีทั้งอุบาสก อุบาสิกา ผู้เข้ามาฝึกปฏิบัติ จนสามารถเข้าถึงและรู้เห็นได้ตามระดับภูมิธรรมของตัว ฉะนั้นท่านเหล่านี้เมื่อมีโอกาสทำบุญให้ทานก็ทำด้วยความเต็มใจ ด้วยความชื่นใจไม่เสียดาย เพราะรู้ชัดด้วยตัวเองว่าสิ่งที่ทำนั้นไม่สูญหายไปไหน เป็นการทำให้กับตัวเอง เขาสละเงินทองซึ่งไม่สามารถติดตัวเขาได้ในภพหน้านั่นทำบุญไว้ บุญนั้นแหละที่จะติดตามเขาไป ถ้ามีเงินทองมาก ๆ ทรัพย์สมบัติมาก ๆ ตายไปแล้วเอาไปไม่ได้เลย แทนที่จะได้ประโยชน์จากเงินทองนั้น..ก็ไม่ได้ แต่ว่าถ้าฉลาดแล้วทำบุญไว้ บุญนั้นสั่งสมติดตัวอยู่ทุกภพทุกชาติจนกว่าจะเข้าพระนิพพาน นี่เป็นอย่างนั้น ทางที่จะไปสู่พระนิพพานก็มีอยู่ แม้ถ้าให้ทานรักษาศีล อานิสงส์อย่างน้อยก็ให้เกิดเป็นมนุษย์หรือเทวดา แต่ว่าเทวดานี่เมื่อสิ้นบุญในสวรรค์แล้วก็กลับมาเกิดอีกเหมือนกัน ไม่ดีก็ลงนรกอีกถ้าประมาท ถ้าได้ฌานสมาบัติเกิดเป็นพรหม แต่นี่เป็นวัฏสงสาร คือเวียนตายเวียนเกิดอยู่นั่นแหละไม่มีที่สิ้นสุด เรียกว่ายังไม่พ้นทุกข์ แต่เมื่อใดที่ปฏิบัติธรรมถึงที่สุดแล้วนั้นถึงพระนิพพาน พ้นแล้วจากวัฏสงสาร เวียนตายเวียนเกิดพ้นแน่ ฉะนั้นหลักการสร้างบารมี พระพุทธเจ้าจึงตรัสว่า **ทานบารมีคือการให้ทาน ศีลบารมีคือการรักษาศีล เนกขัมมบารมี รู้จักออกมาปฏิบัติธรรมบ้าง ออกบวชบ้าง ปัญญาบารมี คือทำความเข้าใจสร้างปัญญาให้มาก** พระพุทธเจ้าทรงสอนเรื่องปรัชญา เรื่องปัญญา เรื่องเหตุเรื่องผล ทุกสิ่งทุกอย่างมีเหตุมีผล ไม่งมงาย ปัญญาบารมี **วิริยบารมีต้องมีวิริยะมาก ขันติบารมีต้องอดทนมาก สัจจบารมีต้องจริงจัง อธิษฐานบารมีต้องตั้งใจไว้เสมอ ๆ** ตั้งใจไว้ทุกวัน บอกตัวเองเสมอ ๆ ตื่นขึ้นมาต้องทำอย่างนี้นะ ต้องทำดีนะ ต้องรักษาศีล บอกไว้เสมอ ๆ ย้ำเตือนจุดมุ่งหมายคือ**พระนิพพาน**นะ นี้นะอธิษฐานบารมี **เมตตาบารมีช่วยเหลือผู้อื่นบ้าง อุเบกขาบารมีเมื่อช่วยไม่ได้อุเบกขาบ้าง วางเฉยบ้าง** เมื่อช่วยเหลืออะไรไม่ได้สุดวิสัย จะไปช่วยคนชั่วไม่ได้ ต้องอุเบกขา นี่หลักที่จะเป็นอุปกรณ์ที่จะไปพระนิพพาน ฉะนั้นพุทธศาสนาจึงสอนเรื่องทานอยู่ในอันดับแรก แต่ถ้าติดอยู่เรื่องทาน มันก็ไปไหนไม่ได้ถ้าไม่เข้าถึงปัญญา ต้องมีปัญญาด้วย ฉะนั้น **ทาน ศีล ภาวนา** นี่หลักย่อ ๆ คือมัชฌิมาปฏิปทานั่นเอง ภาวนาก็คือการเจริญภาวนา ศีลต้องรักษา อานิสงส์ของการรักษาศีลก็มีมาก เช่นไม่ผิดศีลข้อที่ ๑ คือไม่ฆ่า สัตว์ตัดชีวิต อานิสงส์คือร่างกายสมบูรณ์ไม่เป็นโรค ไม่เป็นอัมพาตอะไรต่าง ๆ หรืออายุก็ยืน ผู้ที่ผิดศีลข้อ ๑ มาก ๆ ก็มักจะตายในฐานะไม่ควรตาย เช่น รถชนตาย หรือถูกยิงตาย หรือเกิดมาได้ ๒-๓ วันก็ตาย หรือพิกลพิการแต่กำเนิด..นี่เพราะผิดศีลข้อที่ ๑ ผิดข้อที่ ๒ ทรัพย์สมบัติโดนไฟไหม้ โดนขโมย โดนอะไรต่าง ๆ พวกนี้ผิดศีลข้อที่ ๒ ข้อที่ ๓ กาเมฯ หลวงป่าท่านบอกว่าเป็นสุนัขก็มาก เป็นโคเป็นสุกรเพราะผิดศีลข้อนี้ และคู่ครองจะอยู่กันไม่ผาสุก นี่ก็จากผิดศีลข้อนี้ ข้อที่ ๔ คือมุสาฯ ไม่มี

ใครเชื่อถือถ้อยคำ เกิดมาชาตินี้มักจะเป็นโรคปาก ไม่มีใครเชื่อถือเป็นคนไม่มีสัจจะ ไม่มีใครคบด้วย ไม่มีใครไว้ใจ และข้อ ๕ สุราฯ นี่สำคัญ ทำให้บุคคลนั้นเป็นคนไม่สมประกอบ สติปัญญาไม่ดี ป้ำ ๆ เป๋อ ๆ สุขภาพก็ไม่ดี เราไม่ต้องรอให้ถึงชาติหน้าหรอก เอาในชาตินี้แหละ คนที่ดื่มสุรามาก ๆ จะเห็นในชาตินี้ หรือผิดศีลใน ๕ ข้อนี้ก็ตาม

ฉะนั้นทุกสิ่งทุกอย่างที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้มีเหตุมีผลดังนี้ ที่อาตมาเล่าอะไรให้ฟังมาถึงบัดนี้ก็คิดว่าพอสมควรแล้วที่จะสรุปลงได้ว่า เรื่องภพหน้านั้นมีอยู่แน่นอน เป็นพุทธศาสนาด้วย พระพุทธเจ้าทรงสอนไว้อย่างนั้น มีอยู่ ๓๑ ภูมิด้วยกัน **ทุคติภูมิ คือ นรก เปรต อสุรกาย สัตว์เดรัจฉาน** ผู้ที่จะไปอย่างนี้ได้โดยมากผิดศีล ๕ ข้อนี้ **สุคติภูมิ** ตั้งแต่มนุษย์ขึ้นไป มนุษย์นี่ดีล่ะ และสูงขึ้นไปอีกก็สวรรค์ ๖ ชั้น สูงขึ้นไปอีกก็เป็นพรหม ดีขึ้นมาอีกหน่อยถึงอรูปพรหม แต่ว่าเมื่อหมดบุญแล้วมาเกิด สับไปสับมา แล้วแต่บุญกรรมอะไรจะนำแต่ง แต่ทั้งหมดทั้งสิ้นนี้อยู่ใน**วัฏสงสาร** คือเวียนเกิดเวียนตาย ทั้งดีบ้าง ทั้งชั่วบ้าง ไม่มีที่สิ้นสุด ไม่รู้ว่าเมื่อไหร่ จะออกจากวัฏสงสารนี้ได้ เหมือนติดอยู่ในคุก ก็ต้อง**ปฏิบัติตามมรรคมีองค์ ๘** คือ **มัชฌิมาปฏิปทา** ที่จะดำเนินไปในทาง **ทาน ศีล ภาวนา** อย่างที่บอกแล้ว นี่สรุปลงตรงนี้ แม้จะยังไม่ได้บรรลุมรรคผล นิพพาน ก็มีอานิสงส์ช่วยให้เกิดเป็นมนุษย์มาสร้างบารมียิ่งขึ้นต่อไปอีก จนบารมีเต็มส่วนได้บรรลุ มรรคผล และนิพพานฯ

ส่วนที่คุณโยมถามมาเรื่องตัดกรรมนั้น ตั้งแต่อาตมาได้เรียนมายังไม่เคยพบว่าตัดกรรมได้ อาตมาได้ยินในยุคของเรานี้แหละเรื่องตัดกรรม แม้แต่พระโมคคัลลานะ ท่านทั้งหลายคงได้ยินว่าโดนโจรทุบตาย เพราะอะไรจึงโดนโจรทุบตาย เป็นพระอรหันต์เหาะได้นะ มีฤทธิ์สารพัด แต่ว่าพวกโจรมาล้อมจับจะฆ่า ครั้งหนึ่งท่านเหาะออกทางหลังคา ครั้งที่ ๓ ท่านคิดว่าทำไมพวกโจรจึงไม่เลิกราเสียที ท่านก็ระลึกถึงอดีตชาติด้วยญาณทัสนะของท่าน เห็นว่า อ้อ! ชาติปางก่อนนั้นตัวของท่านเองนะได้ภรรยามาคนหนึ่ง **ภรรยาไม่ถูกกับแม่ซึ่งตาบอดทั้งสองข้าง ก็ยุยงสามี**ว่าแม่ไม่ดีอย่างนั้นอย่างนี้ทำความเดือดร้อนให้ หนักเข้าก็หลงเชื่อภรรยา ก็เลยบอกกับภรรยาว่าจะจัดการให้ ก็ลวงแม่ว่าจะไปเยี่ยมญาติ เอาแม่ขึ้นเกวียนไป พอถึงกลางป่าก็แกล้งพูดว่า แม่อยู่นี่นาผมปวดท้อง ปวดท้องถ่าย ผมไปทำธุระเดี๋ยวหนึ่ง แม่จับเชือกไว้นะ.. พอลงไปเท่านั้นแม่ก็บอกว่ากลางป่าอันตรายนะลูก ระวังตัว ฝ่ายลูกพอลงไปแล้วก็แกล้งทำเป็นโจรตีพุ่มไม้ ร้องเอะอะโวยวายขึ้นมาทีเดียว แม่ได้ยิน

เสียงอย่างนั้นนึกว่าโจรแท้จริงลูกชายตัวเองนั่นแหละ ก็ร้องบอกว่า "ลูกเอ้ยโจรมาแล้วลูก รักษาตัวให้ดี ๆ ไม่ต้องห่วงแม่นะลูก" ตัวลูกเองได้ยินอย่างนั้นก็ไม่ฟังเสียงจะฆ่าแม่ก็เข้ามาอีก แม่ก็บอกให้ลูกหนีไปไกล ๆ แม่ร้องอยู่อย่างนั้น ก็เอาไม้ค้ำเกวียนตีแม่จนตายแล้วก็ทิ้งในป่านั่นเอง ด้วยอานุภาพของบาปกรรมตั้งแต่ชาตินั้น จึงโดนเขาทุบเขาฆ่ามาไม่รู้กี่ชาติ บาปก็มี บุญก็มี แต่บุญมากได้บรรลุพระอรหันต์ แต่ว่ามาในชาติสุดท้ายนี้ ได้บรรลุอรหันต์แล้วนี่ จะไม่เกิดอีก จะเข้านิพพานแล้ว กรรมอันนั้นไม่ยอม จึงถูกพวกโจรล้อมจะทำร้าย ๓ ครั้ง พอครั้งที่ ๓ ท่านรู้ว่าเป็นผลกรรมก็คิดว่า เอ้า! ไม่หนีล่ะ ใช้กรรมดีกว่า โจรจึงจับทุบจนละเอียด ท่านไม่หนี นั่นแหละกรรมมันตัดไม่ได้ มันตัดได้ที่ไหนคุณโยม.. ทีนี้ถ้ากรรมตัดไม่ได้ญาติโยมอาจจะแย้งว่า แล้วพระองคุลีมาลล่ะ ฆ่าคนมาเท่าไหร่ เกือบพัน แต่ทำไมได้บรรลุพระอรหันต์ แล้วต้องใช้กรรมหรือเปล่า ก็ใช้ในชาตินั้นแหละคุณโยม โดนเขาขว้างปาก้อนหินอะไรต่าง ๆ แรก ๆ บิณฑบาตไม่ได้เลย เรื่องกรรมนี้ตัดไม่ได้เลย **แต่หนีกรรมได้ ทำกรรมดีหนีกรรมชั่ว** มันตามไม่ทัน แต่ในเรื่องของพระมหาโมคคัลลานะและพระองคุลีมาลตามที่กล่าวนี้ จะเห็นข้อแตกต่างของผลกรรมอย่างชัดเจน คือพระมหาโมคคัลลานะฆ่ามารดาเพียงครั้งเดียว แต่ได้รับวิบากกรรมหนักเหลือเกิน พ้นเวรจากนรกมาแล้วเศษวิบากที่เหลือยังต้องถูกเขาฆ่าตายโดยมิได้มีความผิด อีกหลายชาติ แม้ชาติสุดท้ายบรรลุพระอรหัตผลแล้ว ก็ยังโดนเขาทุบตายอีก ส่วนพระองคุลีมาลได้รับวิบากกรรมไม่มากเลยไม่ต้องถูกเขาฆ่าตาย ทั้ง ๆ ที่ฆ่าคนมาเป็นพัน ทั้งนี้ก็เพราะกรรมที่ทำนั้นต่างกัน **พระโมคคัลลานะฆ่าแม่ผู้มีพระคุณด้วยเจตนา ส่วนองคุลีมาลไม่ได้ฆ่าแม่ผู้มีพระคุณ และฆ่าด้วยความหลงผิด ฉะนั้นกรรมที่ทำผิดต่อผู้มีพระคุณ ผู้บริสุทธิ์ จึงเป็นบาปมากโดยเฉพาะ พระพุทธเจ้า พระอรหันต์ และบิดามารดา ใครทำร้ายถือว่าทำอนันตริยกรรม คือกรรมที่หนักมาก ถึงกับกั้นทางสวรรค์ ทางนิพพานทีเดียว แม้องคุลีมาลก็เกือบฆ่าแม่เหมือนกัน แต่พระพุทธเจ้าเสด็จมาโปรดไว้ทัน** ด้วยทรงทราบด้วยพระญาณว่า พระองคุลีมาลเป็นพระอสีติมหาสาวก (พระสาวกผู้ใหญ่) องค์ที่ ๘๐ ของพระองค์ **แต่ถ้าฆ่ามารดาเสียแล้วก็จะเป็นอนันตริยกรรม ไม่สามารถจะบรรลุมรรคผลได้ในชาตินี้ จึงเสด็จไปโปรดเสียก่อนก่อนที่จะฆ่ามารดา ทันเวลาพอดี ไม่อย่างนั้นแล้วจะต้องใช้เวร ใช้กรรมเหมือน พระโมคคัลลานะทีเดียว...**

พระพุทธเจ้าเองทรงบำเพ็ญเพียรอยู่ ๖ ปี กว่าจะได้ตรัสรู้ เพราะไปดูถูกพระพุทธเจ้าองค์ก่อนเข้าชื่อว่า **พระพุทธเจ้ากัสสปะ** ในชาตินั้นพระพุทธเจ้าของเราเกิดเป็น**โชติปาลมาณพ** เพื่อนชวนไปฟังเทศน์ ได้พูดดูถูกว่า **โอ้ย! ไปทำไม สมณะหัวโล้น จะมีอะไร จะมีธรรมอะไร เพื่อนจึงดึงผมไปเลย** เพื่อนชื่อ**ฆฏิการะ พอไปฟังเทศน์ก็เกิดความเลื่อมใส ปฏิบัติจนได้ฌาน** แล้วพระกัสสปะพุทธเจ้าได้ทรงพยากรณ์ไว้ว่า **บุคคลนี้จะได้บรรลุเป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้าองค์ต่อไปพระนามว่า "สมณโคดม"** พอมาในชาติสุดท้ายจะตรัสรู้ ออกผนวชแล้วต้องบำเพ็ญเพียรถึง ๖ ปี ฐานไปดูถูกพระพุทธเจ้าองค์ก่อน นี่ทำกรรมชั่วไว้แล้วจะหลีกหนีกรรมชั่วได้อย่างไร **ที่ว่าตัดนั่นก็เป็นเพียงอุบายวิธี คือ ไปทำความดีหนีความชั่วนั่นเอง** ความชั่วที่มีมาก ๆ เราไม่สามารถไปแก้ไขได้ เพราะเป็นอดีตไปแล้ว นอกจากลืมเสียแล้วเริ่มทำความดีใหม่ อย่าไปคิดถึงมัน ลืมเสีย ถ้าในขณะก่อนที่เราจะตายไม่นึกประหวัดถึง นึกถึงแต่บุญกุศลอยู่เป็นประจำ พระพุทธเจ้าตรัสไว้ว่า **จิตฺเต อสงฺกิลิฏฺเฐ สุคติ ปาฏิกงฺขา** แปลว่า **เมื่อจิตบริสุทธิ์ไม่เศร้าหมองแล้วสุคติก็หวังได้ แต่ถ้าจิตเศร้าหมอง** ทรงตรัสว่า **จิตฺเต สงฺกิลิฏฺเฐ ทุคฺคติ ปาฏิกงฺขา เมื่อจิตเศร้าหมองแล้ว ทุคติก็หวังได้** คือว่าต้องไปทุคติแน่นอน ฉะนั้นจึงสำคัญอยู่ว่า เราเลิกทำกรรมชั่วสร้างสมความดีนี่เอง จะเห็นเวลาใกล้ตาย คนโบราณเขาเอาพระพุทธรูปไปตั้งไว้ บอกให้ภาวนาว่า สัมมาอะระหัง หรือ พุทโธ **เพื่อจะได้ลืมกรรมชั่ว อย่าไปคิด**และ**จะได้ยึดกรรมที่ดีเป็นที่ตั้ง** ใจจะได้ไม่ไปนึกถึงกรรมชั่ว เมื่อใจบริสุทธิ์แล้วกรรมชั่วตามไม่ทัน

คือไม่มีโอกาส**จะให้ผล** แต่ก็อย่าประมาท ถ้าเผลอประมาทอีก กรรมเหล่านี้คอยโอกาสอยู่ ก็ตามอีกเหมือนกัน ถ้าเราทำแต่ดีเรื่อยไปกรรมชั่วตามไม่ทัน ยกเว้นกรรมที่หนักจริง ๆ จนกระทั่งเข้านิพพานไม่มีทางตามทัน สะสมกรรมดีให้มาก ๆ **บางคนบอกว่า "คนเราเกิดมาใช้กรรมเคยฆ่ามดฆ่ายุงและอื่น ๆ ไว้เท่าไร เราต้องมาเกิดเป็นสัตว์ที่เราได้ทำกับเขาไว้ให้หมด"** ไม่ใช่อย่างนั้น มันขึ้นอยู่กับเราว่าเราหนีกรรมชั่วได้มากน้อยแค่ไหน กรรมชั่วเรางดเสีย ไม่ทำ ทำกรรมดีไว้เรื่อย ไม่ประมาท **ยิ่งเวลาป่วยเราไม่ประมาท นึกถึงแต่พระนั่งสมาธิเข้า นึกเห็นองค์พระหรือดวงแก้วเข้า ภาวนาสัมมาอะระหัง หรือพุทโธ ไม่ไปเกาะเกี่ยว เรื่องชั่วไม่คิด เป็นอันตัดไปเลย ตัดตรงที่ใจของเราไม่คิดถึงนั่นแหละคุณโยม** นี่.. มันสำคัญตรงนี้ ฉะนั้นให้รู้เคล็ดลับตรงนี้นะ เอาละวันนี้ก็สมควรแก่เวลา ขอยุติไว้แต่เพียงเท่านี้...

ท้ายสุดนี้ ขออำนาจบุญกุศลที่ท่านทั้งหลายได้สร้างสมอบรมมา และบุญบารมีของพระพุทธเจ้าทุกพระองค์ พระธรรม พระสงฆ์ และของพระเดชพระคุณหลวงพ่อวัดปากน้ำ ขอจงอำนวยอวยพรให้ท่านทั้งหลายได้มีสัมมาทิฏฐิ มีความเห็นถูกตามทำนองคลองธรรม และจงคุ้มครองให้ท่านทั้งหลายประสบแต่ความสุขความเจริญ ด้วยกันทุกท่านทุกคน เทอญ.

■ ■ ■ ■

ศักดิ์สิทธิ์ อุดมสมบูรณ์...ถอดเทป

ตอบปัญหาธรรม*

พระมหาเสริมชัย ชยมงฺคโล
วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม
ในสถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย อ.ดำเนินสะดวก จ.ราชบุรี

ถาม กระผมเคยอ่านหนังสือของหลวงพ่อพระธรรมธีรราชมหามุนี ซึ่งเป็นพระอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิปัสสนาแห่งประเทศไทย อดีตรองเจ้าอาวาสวัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎ์ ซึ่งท่านกล่าวไว้ว่าสมัยที่หลวงพ่อวัดปากน้ำได้ค้นพบและปฏิบัติวิชชาธรรมกายแล้วนั้น หลวงพ่อวัดปากน้ำได้ไปขออนุญาตหลวงพ่อสมเด็จพระพุฒาจารย์ (อาสภมหาเถระ) จะขอนิมนต์หลวงพ่อพระธรรมธีรราชมหามุนีให้ไปสอนวิชากัมมัฏฐานแก้อารมณ์ด้วย เพิ่มเติมอีกที่วัดปากน้ำ และหลวงพ่อพระธรรมธีรราชมหามุนี ท่านกล่าวไว้ว่าหลวงพ่อวัดปากน้ำเพิ่งปฏิบัติได้แค่ชั้นสมถะยังไม่อยู่ในขั้นวิปัสสนา

กระผมอยากทราบเนื้อความละเอียดว่า **วิปัสสนาของสายยุบหนอพองหนอ กับ วิชชาธรรมกาย นี้ต่างกันอย่างไร และอย่างไหนที่ถูกต้อง และวิปัสสนาแบบวิชชาธรรมกายเป็นแบบไหน ส่วนวิปัสสนาของสายยุบหนอพองหนอ เป็นแบบไหน**ครับผม ?

ตอบ การที่จะตอบปัญหานี้นะครับ พระคุณเจ้าต้องตั้งใจฟังว่า ความจริงมันเป็นอย่างไร ด้วยจิตใจที่เที่ยงธรรม

เนื่องด้วยกระผมเชื่อแน่ว่า ท่านทั้งหลายส่วนใหญ่จะไม่ทราบความจริงเบื้องหลังของเรื่องราวทั้งหลาย ซึ่งในวงการจริง ๆ แล้วเขาก็ไม่อยากจะเอามาพูดกัน เพราะถ้าเอามาพูดกันก็จะเป็นการทะเลาะกันระหว่างสำนักหรือก่อให้เกิดความขัดข้องแตกแยกในหมู่สงฆ์

เพราะฉะนั้นความจริงลึก ๆ แท้ ๆ นั้นมีอยู่ เรื่องนี้เป็นเรื่องที่เราได้ยินเพียงข้างเดียว คือฝ่ายของท่านเจ้าคุณพระธรรมธีรราชมหามุนี หรือชื่อเดิมท่านชื่อโชดก แต่ทางฝ่ายวัดปากน้ำนี้ไม่เคยพูดมาตลอดแม้ตั้งแต่หลวงพ่อมาจนถึงปัจจุบัน ท่านเจ้าคุณใหญ่วัดปากน้ำมีนโยบายว่า ถ้าใครมาพูดอะไร กระทบอะไร แสดงอะไร มิให้แสดงการโต้ตอบ เป็นนโยบายวัดปากน้ำ ไม่มีการโต้ตอบมาตลอด คือใช้นโยบายเงียบ ที่หลวงพ่อท่านสอนไว้ ขอให้ท่านดูในนิตยสารเล่มที่ ๑๘ เรื่อง "ประสบการณ์การสอนธรรม" หน้า ๑๐๑-๑๐๒ จะเห็นว่าหลวงพ่อต้องมีอะไรกดดันอย่างมากในอดีต แต่มีการเปิดข้อมูลมาบ้างเล็กน้อย

ในข้อที่ว่า เมื่อหลวงพ่อวัดปากน้ำได้ค้นพบวิชชาธรรมกายของพระพุทธเจ้า และสอนอย่างตรงไปตรงมา คือไม่ต้องหวั่นเกรงว่าใครจะคิดอย่างไร ท่านจะเอาแต่เผยแพร่พระสัจธรรมแต่อย่างเดียวในประเด็นหลัก ๆ ที่สำคัญก็คือ **ประเด็นหลักในเรื่องของพระนิพพาน ซึ่งยุคสมัยนั้นสอนกันว่า "นิพพานเป็นอนัตตา เพราะฉะนั้นนิพพานนี้ไม่มี คือ ไม่มีเป็นตัวเป็นตนจริง ๆ มีแต่สภาวะความว่างจากกิเลสเท่านั้น"**

แต่หลวงพ่อพบว่า พระนิพพานนั้นเป็นสภาวะที่ว่างจากกิเลส โดยเฉพาะอย่างยิ่งจาก**อัตตานุทิฏฐิ** นั้นมีผู้ทรงอยู่ ผู้ทรงอยู่นั้นไม่ใช่กายเนื้อ ไม่ใช่จิตของกายเนื้อซึ่งเป็นแต่เพียงนามรูป ส่วนนามขันธ์ก็เป็นแต่เพียงวิญญาณซึ่งมีความรู้แคบ **ผู้ทรงสภาวะนิพพานนั้นเป็น "ธรรมกาย"** และชื่อว่า **"พระนิพพาน" เมื่อบรรลุมรรค ผล นิพพาน คือ บรรลุมรรค ๔ ผล ๔ แล้ว** ธรรมกายที่บรรลุอรหัตผลที่สุดละเอียดนั้นชื่อว่า "พระนิพพาน" **พระนิพพาน คือธรรมกายที่บรรลุ พระอรหัตผลแล้วนี้จึงเป็นวิราคธาตุวิราคธรรมแท้ ๆ เป็นธาตุล้วนธรรมล้วนชื่อว่า "วิสังขาร" ไม่ประกอบ ด้วยปัจจัยปรุงแต่ง**

นี่แหละที่หลวงพ่อท่านแสดงออกมาตรง ๆ ว่า พระพุทธเจ้าตรัสเรื่องของสังขารให้เห็น อนิจฺจํ ทุกฺขํ อนตฺตา เพื่อให้เข้าใจ เพื่อวางอุปาทานในขันธ์ ๕ เพราะคนในยุคนั้นยึดเอาสังขารธรรมทั้งปวงในภพ ๓ นี้ เช่น พระเจ้า เทพต่าง ๆ ไปจนถึงพรหม แม้อรูปพรหมที่สุดละเอียดซึ่งก็ยังนับว่าเป็นสังขาร ยึดถือว่าเป็นอาตมัน เป็นอัตตา เป็นตัวตนที่ยึดถือได้ตลอดไป **แต่พระพุทธองค์ทรงพบแน่นอนว่าธรรมชาติที่เป็นสังขารทั้งหมดในภพ ๓ นี้ เกิดขึ้น ดำรงอยู่ แล้วต้องแตกสลายหมดสภาพเดิมของมันไป เป็น อนิจฺจํ ทุกฺขํ อนตฺตา จึงทรงสอนให้ละอัตตานุทิฏฐิ คือความเห็นผิดในบรรดาสังขารธรรมทั้งปวงที่เขาถือว่าสูงสุดของเขา** ที่แท้มันอยู่ในภพ ๓ คือ กามภพ รูปภพ อรูปภพเท่านั้น และเป็น อนิจฺจํ ทุกฺขํ อนตฺตา จึงทรงเน้นเรื่องนี้ เพราะสมัยนั้นมีมากลัทธิ มากคณาจารย์สอนให้ยึดสังขารว่าเป็นอาตมันหรือตัวตนอย่างนี้

เพราะฉะนั้นที่ทรงสอนเรื่อง**อนัตตาเพื่อทำลาย**

เนื่องในโอกาสอบรมพระกัมมัฏฐานแด่พระสงฆ์ รุ่นที่ ๒๑ (๑-๑๕ พฤษภาคม พ.ศ.๒๕๓๔)
ณ วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม ในสถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย อ.ดำเนินสะดวก จ.ราชบุรี

อัตตานุทิฏฐิ ที่ยึดเอาสังขารธรรมที่เขาถือว่าสูงที่สุดของเขา แต่ว่ายังอยู่ในภพ ๓ ว่าเป็นอัตตา (ไม่ว่าจะเป็นศาสนาพราหมณ์ ศาสนาฮินดู ศาสนาอะไรต่อมิอะไรทั้งหลายทั้งปวงเป็นอย่างนั้นทั้งสิ้น) **ให้เห็นแจ้งในสังขารธรรมตามธรรมชาติที่เป็นจริง เพื่อต้องการทำลายอัตตานุทิฏฐิตัวนี้**

ดังนั้น **"อัตตา"** ในที่นี้หมายถึง **"อัตตานุทิฏฐิ"** ที่คนไปยึดสิ่งนี้ และที่ทรงสอนเรื่องอนัตตา**ก็เพื่อให้เห็นแจ้งและทำลายทิฏฐิคือความเห็นผิดในข้อนี้** แล้วก็**ให้วางอุปาทาน ความยึดมั่นถือมั่นในสังขารธรรมทั้งปวง**นี่แหละ **เพื่อปฏิบัติให้เข้าถึงธรรมชาติที่เป็นวิสังขาร** คือ **พระนิพพาน เป็นอสังขตธาตุ อสังขตธรรม** คือ **ธาตุธรรมที่ไม่ประกอบด้วยปัจจัยปรุงแต่ง เป็นวิราคธาตุวิราคธรรมล้วน ๆ** ที่มีสภาวะตรงกันข้ามกัน กล่าวคือ **"พระนิพพาน" นั้นเป็นสภาวะที่สิ้นกิเลสและกองทุกข์ทั้งปวง เป็นสภาวะที่เที่ยง(นิจฺจํ) เป็นสุขอย่างยิ่ง(ปรมํ สุขํ)** และ**ยั่งยืน(ธุวํ/ตาทิ)** เป็น**ตัวตน (อตฺตาวิมุตฺติ) ให้ยึดเอาเป็นที่พึ่งได้ตลอดไป (อตฺตทีปา อตฺตสรณา)** นี่หลวงพ่อชี้ชัดอย่างนี้

ธรรมชาติที่ตรงกันข้ามคืออย่างไร? ให้รู้ว่า **สังขารธรรมทั้งหลายเหล่านี้เป็นอนิจฺจํ** ก็เพื่อให้พิจารณาเห็นสามัญลักษณะของสังขารธรรมตามธรรมชาติที่เป็นจริง แล้วละวางอุปาทานในสังขารธรรมเหล่านั้นเสีย และให้ปฏิบัติภาวนาธรรมต่อไป เพื่อเข้าถึง รู้เห็น และเป็น**วิสังขาร**ที่เป็น**นิจฺจํ** จริง ๆ

ให้เห็นแจ้งว่า ธรรมชาติเป็นสังขารเป็นทุกฺขํ ใครยึดแล้วเป็นทุกข์ พวกเห็นผิดในสังขารว่าเป็นตัวตน(อัตตานุทิฏฐิ) ก็ไปยึดว่าเป็นสุข เมื่อเข้าใจแล้วจะได้ละวางอุปาทานเสียด้วยปัญญาอันเห็นแจ้งจริง ๆ เพื่อให้เข้าถึงธรรมชาติที่เป็นสุข ที่พระองค์ทรงแสดงว่า **นิพฺพานํ ปรมํ สุขํ** พระนิพพานเป็นบรมสุข

ที่ไปยึดเอาสังขารว่าเป็นตัวเป็นตนชื่อว่าอัตตานั้นที่แท้มันเป็นอนัตตา ก็ให้วางในสังขารธรรมเหล่านั้นทั้งหมดเบ็ดเสร็จนี้คือ **ให้วางอัตตานุทิฏฐิในสังขารธรรมทั้งหลาย** ที่ไปหลงคิดผิดว่าเป็นตัวเป็นตนบุคคล เรา เขา ของเรา ของเขา เพราะสิ่งนั้นมิใช่ของยั่งยืน จึงให้วางอุปาทานในธรรมชาติเหล่านั้นแล้วให้ปฏิบัติให้เข้าถึง รู้ เห็นธรรมชาติที่ตรงกันข้าม **คือวิสังขารว่าเป็นนิจฺจํ สุขํ อตฺตา (อตฺตทีปา อตฺตสรณา ที่เป็นโลกุตตระ)** หลวงพ่อท่านบอกเลยว่า "อตฺตา" ซึ่งกระผมเคยเล่าให้ฟังแล้ว แต่จริง ๆ มีความหมายอย่างนั้น พระพุทธเจ้าไม่ตรัสคำนี้ตรง ๆ เพราะจะไปพ้องกับคำว่า "อตฺตา" ในความหมายของอตฺตานุทิฏฐิ ที่เข้าไปยึดสังขารธรรมว่าเป็นอัตตา ซึ่งพระองค์กำลังทรงทำลายอยู่ แต่ก็**ตรัสอ้อม ๆ ไว้ในอัตตทีปสูตรว่า "ภิกษุทั้งหลาย จงทำตน จงมีตนเป็นเกาะ (อตฺตทีปา) เป็นที่พึ่ง (อตฺตสรณา) ซึ่งพระอรรถกถาจารย์ได้แก้คำว่า "อตฺตา" ว่าหมายถึงโลกียธรรมและโลกุตตรธรรม คือ มรรค ๔ ผล ๔ และนิพพาน ๑** ณ ที่นี้ **พระเดชพระคุณหลวงพ่อหมายถึง วิสังขาร คือ พระนิพพาน ซึ่งเป็นอตฺตาวิมุตฺติ นั่นเอง**

เพราะฉะนั้น หลวงพ่อวัดปากน้ำนี้ เมื่อปฏิบัติวิชชาธรรมกายและสอนลูกศิษย์แล้วท่านสอนไว้ชัดเลย **ให้เข้าถึงธรรมชาติที่เป็นวิสังขาร ที่เป็นวิราคธาตุวิราคธรรม** ที่เป็น**นิจฺจํ สุขํ** และ**อตฺตา** แต่คำว่า **"อัตตา" ของท่านไม่ได้มีความหมายอย่าง "อัตตานุทิฏฐิ"** แต่หมายถึงสิ่งที่ยั่งยืน ซึ่งตรงกับพระบาลีว่า **"ธุวํ"** หรือ **"ตาทิ"** คงที่ อันนี้มีพระบาลีเป็นอย่างนี้

ทีนี้ธรรมชาตินั้นคืออะไร? ธรรมชาตินั้นรวมเรียกว่า **"พระนิพพาน"** ในประเด็นหนึ่งซึ่งทุกท่านที่ศึกษาพระพุทธศาสนารู้ดี ก็คือ **สภาวะว่างจากกิเลส อวิชชา ตัณหา อุปาทาน ที่เข้าไปยึดสังขารว่าเป็นอัตตา** อีกนัยหนึ่งก็คือ**ว่างจากอัตตานุทิฏฐิ** นี่คือ**สภาวะของนิพพาน**

แต่สภาวะนี้อยู่ที่ไหน? ตั้งอยู่ที่กายเนื้อ ใจของกายเนื้อมนุษย์ ทิพย์ พรหม อรูปพรหม หรือ? ไม่ใช่ เพราะการหยั่งรู้ หยั่งเห็นของสัตว์โลกในภพ ๓ มีเห็นได้ด้วยวิญญาณธาตุ ที่ถูกกิเลส อวิชชาห่อหุ้มธาตุธรรม เห็น จำ คิด รู้ อยู่ ประสมอยู่ **สภาวะนี้จึงต้องตั้งอยู่ในธรรมชาติที่ตรงกันข้ามกับสังขาร คือ "วิสังขาร"** เพราะว่าธรรมชาติที่คุณธรรมอันนี้ตั้งอยู่ต้องเป็นสภาพยั่งยืน(ธุวฏฺฐานํ) ท่านจำอันนี้ไว้ **จะเป็นสังขารธรรมซึ่งมีสามัญลักษณะที่เป็น อนิจฺจํ ทุกฺขํ อนตฺตา อย่างเช่นขันธ์ ๕ หรือนามรูปใด ๆ ในภพ ๓ นี้ไม่ได้** แต่ว่าถ่ายทอดถึงกันได้ในเรื่องของปัญญา ในเรื่องของคุณธรรม คือเมื่อสุดละเอียด คือ พระนิพพาน นั้นมีอยู่ ทรงอยู่ ย่อมมีผลให้เบญจขันธ์ประพฤติปฏิบัติตามคุณ ธรรมนั้น เสวยสุขอยู่ด้วยคุณธรรมนั้น **อยู่ด้วยกันเหมือนมะขามล่อน เปลือกคือเบญจขันธ์อยู่ส่วนเปลือก เนื้อในของมะขาม อุปมาดั่งว่าวิสังขารอยู่ส่วนเนื้อใน** แต่ว่าเมื่อชีวิตยังไม่สิ้นธรรมชาติสองอย่างนี้ คือ สังขารและวิสังขาร มันตั้งอยู่ทรงอยู่ซ้อนกันอยู่อย่างนี้ นั่นคือ**ธรรมกายที่บรรลุอรหัตผลแล้ว** หรือหย่อนลงมาธรรมกายที่บรรลุมรรค ๔ ผล ๔ และนิพพาน ๑ **"ธรรมกาย"** นั่นแหละคือ**ผู้ทรงสภาวะนิพพาน** เพราะต้อง **"เที่ยง"** ธรรมกายพระโสดาบันก็เที่ยงต่อพระนิพพานไม่ลงต่ำอีกแล้ว แต่ว่าธรรมกายพระอรหัตนั้นเที่ยงแท้แน่นอนและเบิกบานเต็มธาตุเต็มธรรม ชื่อว่า **"พุทโธ"**

การบรรลุมรรค ผล มีอยู่ในนิตยสารธรรมกายเล่มที่ ๑๘[๑] กระผมนำมาอ้างไว้แล้วเรื่อง พระวักกลิ อรรถกถาจารย์ได้อธิบายว่า การบรรลุมรรคผล ไม่ได้เป็นไปด้วยกายหยาบของเบญจขันธ์ หรือนามรูปแต่ประการใด **ต้องเป็นไปด้วย**หรือ**สัมปยุตด้วยธรรมกาย รู้แจ้ง เห็นแจ้ง ด้วยญาณ** ก็คือ**ญาณของ**

(๑) อรรถกถาสังฆาฏิสูตร

พระธรรมกายนั่นแหละจึงบรรลุมรรค ผล ไม่ใช่เรื่องของเบญจขันธ์ที่จะบรรลุได้

นี่หลวงพ่อวัดปากน้ำ **พระมงคลเทพมุนี** (สด จนฺทสโร) ท่านค้นพบของจริง ๓ อย่างนี้ คือ**สภาวะนิพพาน** ประการหนึ่ง กับ**ผู้ทรงสภาวะนิพพาน** อีกประการหนึ่ง และประการที่สาม คือ **อายตนะนิพพาน** ที่สถิตอยู่ของผู้ทรงสภาวะนั้น

ที่สถิตอยู่ของกายมนุษย์ คือ โลกมนุษย์อยู่ในกามภพ ที่สถิตอยู่ของกายทิพย์ในกามภพคือ เทวโลก ที่สถิตอยู่ของกายรูปพรหมก็คือพรหมโลกหรือรูปภพ ของอรูปพรหมก็คืออรูปพรหมโลกหรืออรูปภพ หรือเรียกรวมกันไปเลยว่า **"โลกสวรรค์"** ก็ได้

ที่สถิตอยู่ของธรรมกายโดยเฉพาะอย่างยิ่งที่บรรลุมรรค ผล นิพพาน คือ **"อายตนนิพพาน"** ธรรมชาติเหล่านี้หลวงพ่อได้ค้นพบตรงตามพระพุทธพจน์ที่ว่า **อตฺถิ ภิกฺขเว ตทายตนํ** ฯลฯ **"ดูกรภิกษุทั้งหลาย อายตนะ(พระนิพพาน)นั้นมีอยู่"**(๒) แล้วก็แสดงรายละเอียดเป็นนัยเอาไว้ นั่นอย่างหนึ่ง นี้เรื่องของอายตนะ

และที่พระพุทธองค์ได้ทรงแสดงไว้ในเรื่องของผู้ทรงสภาวะนิพพานนั้นก็ทรงแสดงไว้เป็นนัยเหมือนกัน มีเอกสารอยู่ในนิตยสารที่แสดงไว้หมดแล้วว่า **"ดูกรภิกษุทั้งหลาย ธรรมชาติที่ไม่เกิดแล้ว ไม่เป็นแล้ว อันปัจจัยกระทำไม่ได้แล้ว ปรุงแต่งไม่ได้แล้วมีอยู่"** อันนี้แหละ **"ดูกรภิกษุทั้งหลาย ถ้าธรรมชาติที่ไม่เกิดแล้ว ไม่เป็นแล้ว อันปัจจัยกระทำไม่ได้แล้ว ปรุงแต่งไม่ได้แล้ว มิได้มีอยู่แล้วไซร้ การสลัดออกซึ่งธรรมชาติที่เกิดแล้ว เป็นแล้ว อันปัจจัยกระทำได้แล้ว ปรุงแต่งได้แล้ว จะไม่พึงปรากฏในโลกนี้เลย"**(๓) นี่ความจริงอยู่ตรงนี้

ก็แปลว่า**ธรรมชาติที่เป็นวิสังขาร**ก็มีอยู่ ๓ นัย ที่ควรจะทราบ คือ **สภาวะนิพพาน ผู้ทรงสภาวะนิพพานและอายตนะที่สถิตอยู่ของผู้ทรงสภาวะนั้น** ซึ่งพระพุทธองค์ตรัสไว้แล้ว ที่ว่าหลวงพ่อวัดปากน้ำค้นพบวิชชาธรรมกายของพระพุทธเจ้า มิได้หมายความว่าเป็นของใหม่ **เป็นของที่มีอยู่แล้วตามธรรมชาติ และก็มีปรากฏตามพระพุทธพจน์และตามพระธรรมพระวินัยของพระพุทธเจ้า แต่คนมองข้ามไปว่าไม่มี**

กระผมเคยได้ยินว่า บุคคลที่พระคุณเจ้าเคยกล่าวถึงเป็นอาจารย์ผู้เป็นเปรียญ ๙ ท่านหนึ่ง เขาเคยบอกว่าธรรมกายมีอยู่ในพระไตรปิฎกแห่งเดียว แต่พอหลัง ๆ จากนั้นไปก็บอกว่ามีอยู่ในพระไตรปิฎก ๒ แห่ง แต่จริง ๆ แล้วมีอยู่หลายแห่ง แต่อ่านข้ามไปหมดเพราะไม่ได้ปฏิบัติพระกัมมัฏฐาน ไปเพ่งสนใจที่จุดอื่นกันหมด

ความจริงอรรถกถาจารย์ก็อธิบายเรื่องพระนิพพานนี้ไว้แล้ว ปริยัติและปฏิบัติเข้ากันได้หมดไม่มีอะไรผิดเพี้ยนกัน ความจริงปรากฏอย่างนี้ **หลวงพ่อวัดปากน้ำจึงเผยแพร่ธรรมปฏิบัติตามแนววิชชาธรรมกายนี้อย่างห้าวหาญ** กระผมขอกล่าวว่า "อย่างห้าวหาญ"

ส่วนที่ว่า **"วิชชาธรรมกาย" กับ "ยุบหนอพองหนอ" นี้ อันไหนเป็นสมถะวิปัสสนา?** และที่ถูกต้องมันเป็นอย่างไร?

กระผมขอกราบนมัสการพระคุณเจ้าเป็นพื้นฐานไว้ก่อนว่า

(๑) ธรรมปฏิบัติใดเป็นไปเพื่อความสงบระงับกิเลสนิวรณ์ทั้ง ๕ ธรรมปฏิบัตินั้นชื่อว่า "สมถะ" ภูมิของสมถะมีอยู่ ๔๐ ภูมิ ที่พระอรรถกถาจารย์ได้รวบรวมไว้จากพระพุทธพจน์ และ

(๒) ธรรมปฏิบัติใดเป็นไปเพื่อให้เกิดปัญญารู้แจ้งในสภาวะของสังขาร ว่าปรุงแต่งอย่างไรเป็นอนิจฺจํ ทุกฺขํ อนตฺตา ธรรมปฏิบัตินั้นชื่อว่า "วิปัสสนา" ภูมิของวิปัสสนา ได้แก่ขันธ์ ๕ อายตนะ ๑๒ ธาตุ ๑๘ อินทรีย์ ๒๒ อริยสัจ ๔ ปฏิจจสมุปบาท ๑๒ เป็นต้น

การปฏิบัติธรรมเพื่อจะให้แจ้งในสภาวะของธรรมชาติทั้งหลายเหล่านี้ต้องเป็นไปหรือต้องผ่านมหาสติปัฏฐาน ๔ ด้วยกันทั้งนั้น และที่กล่าวถึง **ปัญญาอันเห็นแจ้งในสังขารธรรมว่าเป็น อนิจฺจํ ทุกฺขํ อนตฺตา** นั้น เป็นแต่เพียง **"อนุวิปัสสนา" ไม่ใช่ "โลกุตตรวิปัสสนา"** คือ**ยังไม่ถึง แต่เป็นบาทฐานให้ถึงโลกุตตรวิปัสสนา** จึงชื่อว่าการเจริญ **กายานุปัสสนาสติปัฏฐาน เวทนานุปัสสนาสติปัฏฐาน จิตตานุปัสสนาสติปัฏฐาน และธัมมานุปัสสนาสติปัฏฐาน ซึ่ง**

---

(๒) ปาฏลิคามิยวรรคอุทาน, นิพพานสูตรที่ ๓

(๓) นิพพานสูตรที่ ๓

ให้ผลในเบื้องต้นเป็นการกำจัดกิเลส ตัณหา อุปาทานได้ และนำไปสู่ความเห็นแจ้งในพระอริยสัจทั้ง ๔ มี ทุกขสัจจะ สมุทัยสัจจะ นิโรธสัจจะ และมรรคสัจจะ อันเป็นไปในญาณ ๓ คือ สัจจญาณ กิจจญาณ และกตญาณ จึงมีรอบ ๑๒ คือ เข้าใจว่าอริยสัจมีจริงอย่างไร อย่างทะลุปรุโปร่ง นี่หมายถึงระดับพระอรหัตมรรค และรู้แน่ชัดว่าจะต้องทำอย่างไร นั่น **"สัจจญาณ"** และ **"กิจจญาณ"** คือว่าทุกข์ต้องกำจัด สมุทัยต้องละ นิโรธต้องทำให้แจ้ง มรรคต้องทำให้เจริญ เพราะมรรคมีทั้งโลกียมรรคในระดับอนุวิปัสสนา จนให้เกิดโลกุตตรมรรค หรือให้เจริญขึ้นแล้วเป็นโลกุตตรมรรค จึงจะเป็นพนักงานปหานสังโยชน์กิเลสเครื่องร้อยรัดให้ติดอยู่กับโลกให้หมดสิ้นโดยเด็ดขาดเป็นสมุจเฉทปหานได้ อย่างน้อยก็เป็นสมุจเฉทปหานในระดับอริยบุคคลชั้นที่หนึ่ง ที่ละสักกายทิฏฐิ วิจิกิจฉา สีลัพพตปรามาสได้ อริยมรรคมีองค์ ๘ ทำหน้าที่สมบูรณ์พอที่จะขจัดกิเลสตัณหา อุปาทาน และสังโยชน์ดังกล่าวได้ ตามระดับภูมิธรรมที่ปฏิบัติได้ ตรงนี้แหละที่ว่าปฏิบัติธรรมใดให้รู้แจ้งในทุกขสัจจะ สมุทัยสัจจะ นิโรธสัจจะ มรรคสัจจะ อันเป็นไปในญาณ ๓ คือ สัจจญาณ กิจจญาณ และกตญาณ ส่วน **"กตญาณ"** นั้น รู้แจ้ง ว่าเรากำจัดทุกข์ได้แล้ว ละสมุทัยได้แล้ว นิโรธทำให้แจ้งแล้ว มรรคทำให้เจริญแล้วตามระดับภูมิธรรมของพระอริยเจ้าที่ปฏิบัติได้นั้นชื่อว่า **"โลกุตตรวิปัสสนา"**

เพราะฉะนั้น ท่านทั้งหลายเทียบเคียงเอาเองว่าอันไหนเป็นสมถะ อันไหนเป็นวิปัสสนา ก่อนอื่นท่านสามารถพิจารณาได้ สำหรับท่านที่รู้จักวิชายุบหนอพองหนอ แต่กระผมไม่รู้จักในรายละเอียดเลยตอบวิจารณ์ไม่ได้

กระผมรู้จักแต่วิชชาธรรมกาย รู้ว่า**วิชชาธรรมกายเป็นทั้งสมถะและวิปัสสนา**

ภาคสมถกัมมัฏฐาน การเจริญภาวนาสมาธิตามแนววิชชาธรรมกายช่วยให้จิตสงบระงับจากกิเลสนิวรณ์ได้โดยง่าย เรียกว่า**มีประสิทธิภาพดีที่สุด** วิธีนี้มีอุบายวิธีขั้นสมถะอย่างน้อย ๓ ประการร่วมกัน คือ อาโลกกสิณ อานาปานสติ และพุทธานุสติร่วมกัน ถ้าปฏิบัติอย่างนี้ไม่สำเร็จหรืออย่างน้อยพอช่วยให้ใจสงบได้ ก็นับว่าคนนี้แม้จะไปปฏิบัติที่ไหนอย่างไรมันก็ไม่สงบหรอก เพราะธรรม ๓ ประการนี้เป็นธรรมคู่แข่งของผู้มีจริตอัธยาศัยต่าง ๆ กันทั้งหมดทุกจริตอัธยาศัย

เพราะฉะนั้น สำหรับบางท่านอาจจะรู้สึกขัดเขิน ไม่สบาย ไม่คล่อง ไม่ถนัด หรือยังไม่เห็นผลเร็วก็หงุดหงิดเสียก่อน เพราะเห็นว่าไม่เหมาะกับจริตอัธยาศัยของตน นับว่าเป็นความเข้าใจผิด เพราะ

หากคิดว่า คำว่า "เหมาะกับจริตอัธยาศัย" คือ "ถูกใจ" แล้ว คำว่า "ถูกใจ" บางอย่างไม่ค่อยได้ผลหรอก เพียงแต่ว่ามันถูกใจ ที่ว่า**เหมาะกับจริตอัธยาศัยที่แท้ก็คือ เป็นธรรมคู่แข่งที่จะขจัดขัดเกลากิเลสของเราให้ได้ผล** นั่นต่างหากจึงชื่อว่าเหมาะกับจริตอัธยาศัย เช่น บางคนรักสวยรักงาม ถ้าถูกใจนะให้ไปอยู่ในที่เพลิดเพลินเจริญใจนั่น ถูกใจเหมาะกับจริตอัธยาศัย นั่นอย่างหนึ่ง อย่างนี้รับรองว่าจิตไม่สงบ แต่ถ้าคนนั้นเป็นคนกลัวผี ให้ไปพิจารณาอสุภะก็กลัวใหญ่เลย ก็เลยว่านี่ไม่ถูกอัธยาศัย จริง ๆ แล้วอสุภกัมมัฏฐานนั่นเหมาะกับจริตอัธยาศัยของผู้ที่รักสวยรักงามหรือมีกามฉันทะ คือเป็นธรรมคู่แข่งที่ขจัดขัดเกลากันเชียว แต่ต้องอาศัยสติสัมปชัญญะด้วยปัญญาอันเห็นชอบที่มิให้กลัวผี ปฏิบัติให้ถูกวิธีก็จะบรรเทากามฉันทนิวรณ์และละราคะได้

คำว่า **"เหมาะกับจริตอัธยาศัย" นี้จึงอาจจะถูกใจผู้ปฏิบัติหรือไม่ถูกใจก็ได้** แต่ผู้มีจริตอัธยาศัยอย่างใดอย่างหนึ่งดังกล่าวนั้นอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างพึงเลือกเอาพระกัมมัฏฐานที่จะสามารถขจัดขัดเกลากิเลสของตนสำหรับปฏิบัติกัมมัฏฐานนั้น ถ้าจะเอาให้ถูกใจผู้มีกามฉันทะนั่นต้องนั่งฟังซาวด์อะเบาท์ (sound about) กรอกหู รับรองว่าถูกใจเลยอย่างนั้นนั่นแหละถูกใจของผู้มีกามฉันทะ หรือไม่ก็เป็นผู้รักสวยรักงาม สบงจีวรก็ต้องงาม อะไรมันก็ต้องงามไปหมด เนี๊ยบไปหมด เลยติดรูปเลยทีนี้ ไม่ไปไหนหรอก เพราะฉะนั้นจะต้องมีธรรมคู่แข่งคืออสุภกัมมัฏฐาน ซึ่งบางคนอาจจะกลัวผี ก็ต้องพิจารณาว่าผีมีจริงหรืออย่างไร จนหมดความกลัวแล้วใช้อสุภกัมมัฏฐาน รับรองว่าเป็นธรรมคู่แข่ง สามารถกำจัดกามฉันทะของผู้นั้นได้เป็นอย่างดี นั่นแหละที่บูรพาจารย์ท่านวางไว้อย่างนั้น

ทีนี้ท่านทั้งหลายเข้าใจแล้วว่า **วิชชาธรรมกายในเบื้องต้นเป็นสมถะที่มีอุบายวิธี มีประสิทธิภาพมากที่จะทำให้ใจสงบ** แม้ว่ายังไม่ได้ผลทันทีเหมือนคนอื่นเขา ตั้งหน้าทำไปก็เป็นเอง นี่**ข้อหนึ่ง**

ข้อที่สอง ท่านมาเรียนที่นี่ คงพอจะรู้ว่า วิชชาธรรมกายเมื่อปฏิบัติไปแล้ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ถึงธรรมกายก็มีอยู่ ผู้เห็นเพียงดวงเพียงกายเบื้องต้นก็มีอยู่ ผู้ไม่เห็นอะไรเลยก็มีอยู่ แต่อย่างน้อยก็ยังพอมีตำรับตำราให้อ่าน มีเอกสารอ้างอิงอยู่ รวมทั้งประสบการณ์ของผู้ปฏิบัติก็มีอยู่ ท่านพอจะอนุมานได้ว่าวิชชาธรรมกายเป็นวิปัสสนาบ้างไหม และมี**วิธีปฏิบัติใดที่รู้แจ้งเห็นแจ้งในเรื่องของสังขารธรรมว่าเป็นปัจจัยปรุงแต่งอย่างไร ปุญญาภิสังขาร อปุญญาภิสังขาร อเนญชาภิสังขารอย่างไร** และเป็น**อนิจฺจํ ทุกฺขํ และอนตฺตา อย่างไร** นี่ข้อหนึ่ง นั่น**วิปัสสนาปัญญา** และ**มีธรรมปฏิบัติใดที่รู้แจ้งไปถึงทุกขสัจจะอย่างละเอียดลออ สมุทัยสัจจะอย่างละเอียดลออ** และ**นิโรธสัจจะดับสมุทัยให้สัมผัสให้รู้เห็นเลย อันเป็นไปพร้อมกับความเกิดและเจริญขึ้นซึ่งมรรค อย่างน้อยโลกียมรรคก็ยังดีในระดับโคตรภูบุคคล** หรือ**ไม่ก็เป็นโลกุตตรมรรคไปรู้แจ้งถึงพระนิพพาน** มีธรรมปฏิบัติใดที่ให้รู้เป็นแนวทางให้ปฏิบัติรู้อย่างนี้ได้ถึงขนาดนี้ ซึ่งเป็นยอดของวิปัสสนา?

เพราะว่า **เมื่อไม่ถือเอานิมิตแห่งสมาธิจิตวิปัสสนาจิตแล้ว จักยังสัมมาทิฏฐิแห่งวิปัสสนาให้บริบูรณ์ได้นั้น ข้อนี้ไม่เป็นฐานะที่มีได้เป็นได้** เพราะท่านต้องรู้ทั้งสังขารและวิสังขารตามที่เป็นจริง คือ **"พระนิพพาน"**

เมื่อไม่ยังสัมมาทิฏฐิแห่งวิปัสสนาให้บริบูรณ์แล้ว จักทำสัมมาสมาธิแห่งมรรคและผลให้บริบูรณ์ได้นั้น ข้อนี้ไม่เป็นฐานะที่มีได้เป็นได้

เมื่อไม่ทำสัมมาสมาธิแห่งมรรคและผลให้บริบูรณ์แล้ว จักละสังโยชน์ทั้งหลายแล้ว ข้อนี้ไม่เป็นฐานะที่มีได้เป็นได้

เมื่อไม่ละสังโยชน์ทั้งหลายแล้ว จักทำนิพพานให้แจ้งนั้น ข้อนี้ก็ไม่เป็นฐานะที่มีได้เป็นได้เลย

พระคุณเจ้าทุกท่านโปรดพิจารณาว่า **วิชชาธรรมกายเป็นแต่สมถะ หรือเป็นทั้งสมถะและวิปัสสนา** ขอให้ไปพิจารณาเอง

แต่ว่ากระผมจะขอเน้นอีกนิดหนึ่ง วิชายุบหนอพองหนอ หรือวิธีปฏิบัติตามแบบยุบหนอพองหนอนั้นก็เป็นทั้งสมถะและวิปัสสนาครับ กระผมขอตอบ ณ ที่นี้อย่างนี้ กล่าวคือ เมื่อบริกรรมภาวนาในใจว่า ยุบหนอพองหนอนั้น แม้จะหมายถึงเป็นอนิจฺจํ ทุกฺขํ อนตฺตา ก็ตาม แต่เมื่อจิตนั้นสงบระงับจากกิเลสนิวรณ์ด้วยการบริกรรมภาวนา**เป็นสมถะ** ไม่ใช่มายกเอาว่ายุบหนอพองหนอเป็นวิปัสสนาทั้งหมด **คำบริกรรมภาวนา "ยุบหนอพองหนอ ๆ" จนใจสงบไปนั้นเป็นสมถะครับ อะไรที่กำจัดกิเลสนิวรณ์ได้ให้ใจสงบได้ นั้นเป็นสมถะ ไม่ว่าจะเป็นพุทโธ หรืออะไร ๆ ก็ทั้งนั้นแหละ เป็นสมถะทั้งนั้น แต่ถ้าเมื่อใดใจที่สงบนั้นเกิดปัญญาหยั่งรู้สภาวะของสังขารตามที่เป็นจริง นั้นเป็นวิปัสสนา**

รู้แต่เพียงอนิจฺจํ ทุกฺขํ อนตฺตา ชื่อว่า**โลกียวิปัสสนาหรืออนุวิปัสสนา อยู่ในขั้นโลกียะ ยังไม่ใช่โลกุตตระ แต่เป็นบาทฐานสำคัญให้ถึงโลกุตตระ ถ้าเมื่อใดรู้แจ้งเห็นแจ้งในอริยสัจอันเป็นไปในญาณ ๓ มีรอบ ๑๒ นั่นเป็นโลกุตตรวิปัสสนา** ซึ่งส่วนนั้นกระผมไม่อาจพยากรณ์ทางด้านยุบหนอพองหนอ เพราะว่าเข้าลึกไปแล้วกระผมไม่ได้ศึกษา ไม่ได้ปฏิบัติให้ลึกไปเพียงนั้น ตอบไม่ได้ มันเป็นอย่างนี้

ทีนี้ใครจะวิพากษ์วิจารณ์อย่างไร ตรงนี้เป็นอันว่าไม่ต้องไปฟัง กระผมถึงกล่าวว่า ให้ตั้งใจฟังให้ดีและทำใจให้เป็นกลาง เพราะฉะนั้นคงจะทราบว่า **สมถวิปัสสนานั้นไม่ได้อยู่ที่รูปแบบไหน มันอยู่ที่ว่าสมถภูมิ ๔๐** และจริง ๆ แล้ว **ควบเอาในพระบาลีก็มีอภิณหปัจจเวกขณะ ๕ สติปัฏฐาน ๔ รวมเป็น ๙ นี่สมถะหรืออนุวิปัสสนา โดยเฉพาะอย่างยิ่งสติปัฏฐาน ๔ ในส่วนเบื้องต้น** คือ **กาย เวทนา จิต ธรรม ในส่วนเบื้องต้น**

แต่**ธรรมในธรรม ในส่วนเบื้องปลาย มีขันธ์ ๕ อายตนะ ๑๒ ธาตุ ๑๘ อินทรีย์ ๒๒ อริยสัจ ๔** นี่อริยสัจ ๔ **ซึ่งจะรู้ไปถึงปฏิจจสมุปบาทธรรม ๑๒ ถ้าเจริญถึงขั้นโลกุตตรวิปัสสนาหรือโลกุตตรปัญญาก็เจริญตรงนี้พร้อมด้วยโพชฌงค์๗** คือ สติ ธัมมวิจยะ วิริยะ ปีติ ปัสสัทธิ สมาธิ อุเบกขา ซึ่งจะเจริญขึ้นพร้อมกัน ซึ่ง**เกิดและเพาะตัวแก่กล้าขึ้นตั้งแต่บำเพ็ญบารมีมา พร้อมด้วยสัมมัปปธาน ๔ อิทธิบาท ๔ สติปัฏฐาน ๔ อินทรีย์ ๕ พละ ๕ โพชฌงค์ ๗** และ**ตรงนี้แหละจะทำให้อริยมรรคมีองค์ ๘ เกิดและเจริญขึ้นเป็นมรรคจิต มรรคปัญญา ให้รู้แจ้งในพระอริยสัจ ๔ เป็นไปในญาณ ๓ คือ สัจจญาณ กิจจญาณ** และ**กตญาณ รวมเป็นมีรอบ ๑๒** นี่เป็น**โลกุตตรปัญญา**

การที่โลกุตตรปัญญาจะเกิดและเจริญขึ้นชื่อว่า**ญาณ ๓ นั้น ไม่ใช่การรู้เห็นหรือเข้าใจแต่เพียงด้วยนามขันธ์ ๔** โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้วย**วิญญาณธาตุแต่ประการใด ต้องรู้แจ้งเห็นแจ้งด้วยญาณและต้องสัมปยุตด้วยญาณของพระธรรมกาย** มีปรากฏในอรรถกถาสังฆาฏิสูตร[๔] ว่า

บทว่า **โส อารกาว มยฺหํ อหญฺจ ตสฺส** ความว่า **ภิกษุนั้น เมื่อไม่บำเพ็ญปฏิปทาที่เราตถาคตกล่าวแล้วให้บริบูรณ์ ก็ชื่อว่า เป็นผู้อยู่ไกลเราตถาคตทีเดียว เราตถาคต ก็ชื่อว่า อยู่ไกลเธอเหมือนกัน** ด้วยคำนี้ **พระองค์ทรงแสดงว่า การเห็นพระตถาคตเจ้าด้วยมังสจักษุก็ดี การอยู่รวมกันทางรูปกายก็ดี ไม่ใช่เหตุ (ของการอยู่ใกล้) แต่การเห็นด้วยญาณจักษุเท่านั้น** และ**การรวมกันด้วยธรรมกายต่างหากเป็นประมาณ (ในเรื่องนี้)** ด้วยเหตุนั้น **พระผู้มีพระภาคเจ้าจึงได้ตรัสไว้ว่า ดูก่อน ภิกษุทั้งหลาย เพราะว่าภิกษุนั้นไม่เห็นธรรม เมื่อไม่เห็นธรรม ก็ไม่เห็นเราตถาคต** ในคำว่า **ธมฺมํ น ปสฺสติ** นั้นมีอธิบายว่า **โลกุตตรธรรม ๙ อย่าง** ชื่อว่า**ธรรม** ก็เธอไม่อาจจะเห็นโลกุตตรธรรมนั้นได้ด้วยจิตที่ถูกอภิชฌาเป็นต้นประทุษร้าย เพราะไม่เห็นธรรมนั้น เธอจึงชื่อว่า ไม่เห็นธรรมกาย สมจริงตามที่พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสไว้ว่า **ดูก่อนวักกลิ เธอจะมีประโยชน์อะไร ด้วยกายอันเปื่อยเน่านี้ ที่เธอได้เห็นแล้ว ดูก่อนวักกลิ ผู้ใดแลเห็นธรรม ผู้นั้น ก็เห็นเราตถาคต ผู้ใดเห็นเราตถาคต ผู้นั้นก็เห็นธรรม ดังนี้ และว่า เราตถาคตเป็นพระธรรม เราตถาคตเป็นพระพรหม ดังนี้** และว่า **เป็นธรรมกายบ้าง เป็นพรหมกายบ้าง** ดังนี้ เป็นต้น

แต่ว่าถ้าใครจะถามว่า **แล้วคนไม่ถึงธรรมกายล่ะ?** กระผมตอบได้ว่า **ท่านอาจจะถึง หรืออาจสามารถบรรลุมรรคผลได้ โดยที่ท่านอาจจะยังไม่เห็น แต่ว่าพระอริยบุคคลต้องเป็นธรรมกาย ถ้าไม่เป็นธรรมกายจะบรรลุมรรคผลไม่ได้ ส่วนว่าท่านจะเห็นหรือไม่เห็นเป็นอีกเรื่องหนึ่ง แต่อย่างไรก็ตามในที่สุดท่านต้องเห็นและต้องเป็นด้วย ไม่เป็นเข้านิพพาน**

---

(๔) พระสูตร และอรรถกถา (แปล) ขุททกนิกาย อิติวุตตกะ (เล่มที่ ๑ ภาคที่ ๔) มหามกุฏราชวิทยาลัย, พ.ศ. ๒๕๒๕, หน้า ๕๘๓.

ไม่ได้ ไม่สามารถจะเข้าถึงอายตนนิพพานได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง**ในขั้นของพระอรหัต ธรรมกายพระอรหัตมรรค อรหัตผล และพระนิพพาน คือ ธรรมกายที่บรรลุอรหัตผลแล้วนั้นสถิตอยู่ในท่ามกลางของอายตนนิพพาน** จึงชื่อว่า **"สอุปาทิเสสนิพพาน"** เมื่อแตกกายทำลายขันธ์แล้ว **ธรรมกายพระนิพพานที่สุดละเอียดก็สถิตอยู่ในอายตนนิพพาน** นั้นชื่อว่า **"อนุปาทิเสสนิพพาน"** นี้เป็นอย่างนี้

หวังว่าพอจะเห็นได้แล้วนะครับว่า การปฏิบัติภาวนาตามแนววิชชาธรรมกายที่พระเดชพระคุณ**หลวงพ่อวัดปากน้ำ พระมงคลเทพมุนี** (สด จนฺทสโร) สั่งสอนศิษยานุศิษย์นั้นเป็นแต่เพียงสมถะ หรือว่าเป็นทั้งสมถะและวิปัสสนากัมมัฏฐานคู่กัน

■ ■ ■ ■

พระมหามนัสชัย สุมโน กอง บ.ก.
ถอดเทป

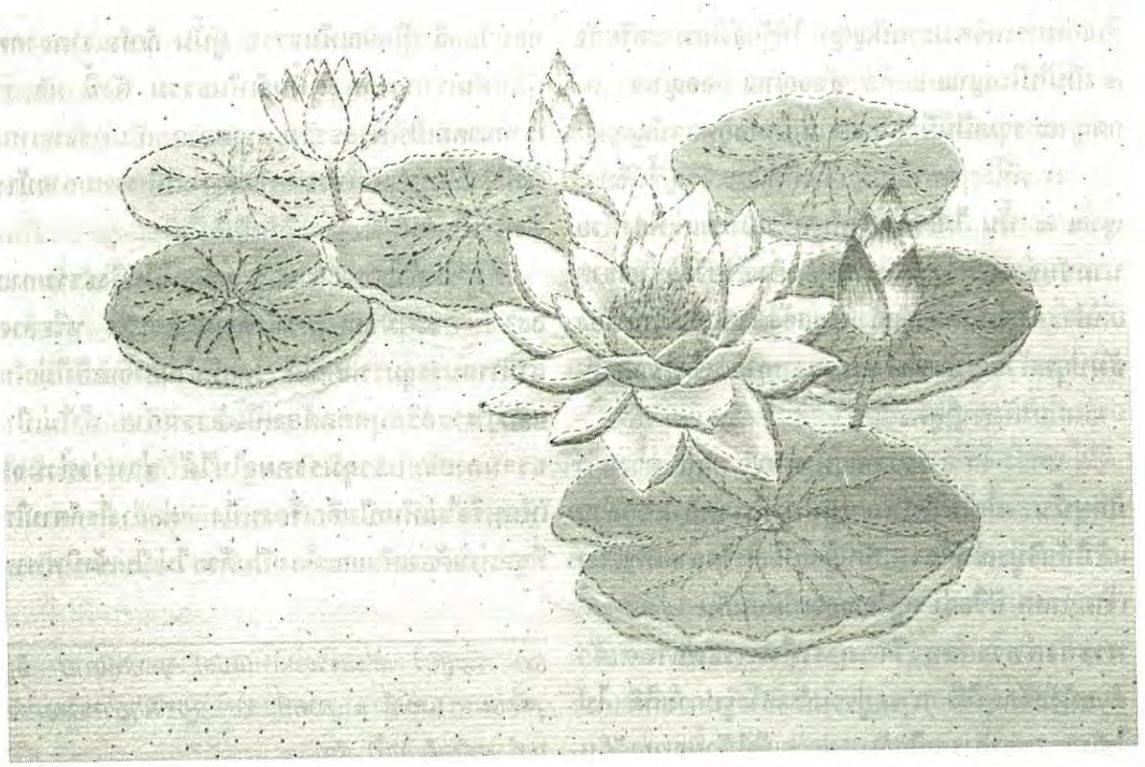

ขอเชิญเป็นเจ้าภาพสร้าง

วิหารหลวงพ่อวัดปากน้ำ พระมงคลเทพมุนี (สด จนฺทสโร)

ณ สถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย ซึ่งกำลังขอจดทะเบียนเป็นวัดในนาม
วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี
(อยู่ริมถนนสายบางแพ-ดำเนินสะดวก แยกจากถนนเพชรเกษม ตรง ก.ม.ที่ ๘๐)

วิชชาธรรมกายของพระพุทธเจ้าเป็นธรรมาวุธอันคมกล้าปหานกิเลส อวิชชา ตัณหา อุปาทาน อันเป็นเหตุแห่งทุกข์ และเป็นวิชชาที่ศักดิ์สิทธิ์อย่างยิ่ง **ช่วยบำบัดทุกข์บำรุงสุข** แก่ผู้สนใจ ตั้งใจศึกษาและปฏิบัติด้วยอิทธิบาทธรรม**ได้จริง** เป็นที่ ประจักษ์แก่สาธุชนผู้ปฏิบัติธรรมตามสมควรแก่ธรรมอย่างกว้างขวาง ทั้งภายในและภายนอกประเทศ

สถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี โดยมีพระเสริมชัย ชยมงฺคโล (มงคลบุตร) เป็นผู้อำนวยการ **เป็นสำนักปฏิบัติแห่งสำคัญที่ให้การศึกษาอบรมสืบทอดวิชชาธรรมกายแก่สาธุชนพุทธบริษัทอย่างกว้างขวางแห่งหนึ่งจากวัดปากน้ำ ภาษีเจริญ** และกำลังขอจดทะเบียนเป็นวัดในนาม **"วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม"** เมื่อได้รับ อนุญาตตั้งเป็นวัดแล้วก็จะได้ขอพระราชทานวิสุงคามสีมาต่อไปขณะนี้กำลังสร้างอุโบสถเสร็จแล้วประมาณ ๗๕ %

อนึ่ง **กำลังจะสร้างวิหารหลวงพ่อวัดปากน้ำ พระมงคลเทพมุนี (สด จนฺทสโร)** เพื่อเป็นอนุสรณ์ที่ระลึกและเป็นปูชนียสถานที่เคารพบูชาสักการะถึงคุณธรรมและพระคุณของพระเดชพระคุณหลวงพ่อ ผู้ประสิทธิ์ประสาทวิชชาธรรมกายของพระพุทธเจ้าโดยเที่ยงตรงตามพระพุทธพจน์และอรรถาธิบายของพระอรรถกถาจารย์ เป็นสังฆานุสติแก่สาธุชนโดยทั่วไป**ในวงเงิน ก่อสร้างประมาณ ๕ ล้านบาท**

ผู้มีจิตศรัทธาเป็นเจ้าภาพร่วมสร้างวิหารหลวงพ่อวัดปากน้ำฯ นี้ ขอเชิญแจ้งความจำนงและบริจาคได้ทุกวันตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป ที่

๑) เจ้าหน้าที่โ**ครงการธรรมปฏิบัติฯ ชั้นล่างตึกบวรเทพมุนี วัดปากน้ำ ภาษีเจริญ** กรุงเทพฯ
๒) สำนักงาน**มูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย ศาลาการเปรียญ วัดสระเกศ (วัดภูเขาทอง)** กรุงเทพฯ โทร. ๒๒๔-๗๔๗๕
๓) ประชาสัมพันธ์ **สถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี** โทร.(๐๓๒)๒๕๑-๖๕๐

ผู้มีจิตศรัทธาเป็นเจ้าภาพสร้างวิหารหลวงพ่อฯ ในวงเงิน ๕ หมื่นบาทขึ้นไป (นำส่งเป็นงวดได้ ในระยะเวลา ๒ ปี) ทางมูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกายจะจารึกชื่อของท่านไว้ ณ ที่เหมาะสมในบริเวณวิหาร

รายการสิ่งพิมพ์ เทปบันทึกเสียง และวีดีโอเทป
ธรรมปฏิบัติตามแนววิชชาธรรมกาย

จัดทำโดย

มูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย

สิ่งพิมพ์

๑. หลักการเจริญภาวนาเบื้องต้น	๑๐.-
๒. หัวใจของการเจริญภาวนา (ภาษาอังกฤษ)	๑๕๐.-
๓. พุทธภาวนา (พิเศษ)	๓๐.-
๔. โพธิปักขิยธรรม	๓๐.-
๕. สวดมนต์ทำวัตร	๑๕.-
๖. รูปหลวงพ่อสด (รูปเล็ก)	๑๐.-
๗. รูปหลวงพ่อสด (รูปใหญ่)	๕๐.-
๘. นิตยสารธรรมกาย (รวมเล่ม)	๒๕๐.-
๙. นิตยสารธรรมกาย	๓๐.-

วีดีโอเทป ภาคภาษาไทย

ธรรมปฏิบัติเบื้องต้น-กลาง-สูง ชุดละ ๔ ม้วน (ระบบ VHS ๑๘๐ นาที) ม้วนละ ๕๐๐.- (ธรรมปฏิบัตชั้นสูงให้เฉพาะผู้ปฏิบัติได้ถึงธรรมกายแล้วเท่านั้น)

วีดีโอเทป ภาคภาษาอังกฤษ

๑. ธรรมปฏิบัติเบื้องต้น-กลาง-สูง ชุดละ ๓ ม้วน (ระบบ NTSC ๑๘๐ นาที) ม้วนละ ๕๐๐.-

๒. ธรรมปฏิบัติเบื้องต้น-กลาง-สูง ชุดละ ๒ ม้วน (ระบบ VHS ๑๘๐ นาที) ม้วนละ ๕๐๐.-

เทปบันทึกเสียง

๑. ธรรมปฏิบัติ ๑	๓๐.-
๒. ธรรมปฏิบัติ ๒	๓๐.-
๓. อานุภาพธรรมกาย ๑ ชุด ๓ ม้วน	๙๐.-
๔. ไปเฝ้าพระพุทธเจ้าฯ ๑ ชุด ๓ ม้วน	๖๐.-
๕. ธรรมเทศนาหลวงพ่อวัดปากน้ำ	๓๐.-
๖. พระประสงค์-ให้เราผู้ปฏิบัติ	๓๐.-
๗. การบำเพ็ญบารมีเพื่อความสิ้นกิเลสและกองทุกข์ถึงมรรคผลนิพพาน	๕๐.-
๘. สู่ทางพระนิพพาน ๑ ชุด ๓ ม้วน	๙๐.-
๙. ทานกุศล	๖๐.-
๑๐. การป้องกันแก้ไขปัญหาชีวิตด้วยธรรม ๑ ชุด ๒ ม้วน	๖๐.-
๑๑. ภาวนาธรรมชั้นต้น-กลาง ๗ ม้วน	๒๑๐.-
๑๒. ทำวัตรเช้า	๓๐.-
๑๓. ทำวัตรเย็น	๓๐.-
๑๔. ตอบปัญหาธรรม อบรมพระรุ่น ๒๑ ๑ ชุด ๒ ม้วน	๖๐.-

ขอเชิญตั้งทุนนิธิภัตตาหารคิลานเภสัช
ในชื่อวงศ์ตระกูล หรือคณะของท่าน

วัตถุประสงค์เพื่อนำดอกผลมาใช้เป็นค่าภัตตาหารและค่ารักษาพยาบาลแด่พระภิกษุ สามเณร ผู้อยู่ศึกษาและปฏิบัติธรรม และเป็นกำลังสำคัญในการเผยแพร่พระสัทธรรมของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ณ **"วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม"** ใน **สถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย** อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี

(๑) **ต้นทุนนิธิของท่านคงอยู่ตลอดไป**

(๒) **ได้ดอกผลมาเป็นค่าใช้จ่ายปัจจัยสี่แด่พระภิกษุ สามเณร ผู้ประพฤติธรรมและเผยแพร่ธรรมอันเป็นบุญเขตกว้างขวางไม่มีประมาณ เป็นบุญและบารมีหลั่งไหลติดตามให้ผลแก่ท่านตลอดกาลนาน** ให้เป็นผู้เจริญรุ่งเรือง สุข สมบูรณ์ บริบูรณ์ ด้วยมนุษยสมบัติอันมีทรัพย์สมบัติ รูปสมบัติ คุณสมบัติ และบริวารสมบัติ เป็นต้น และสวรรคสมบัติอันประณีต ได้เป็นพลวปัจจัยให้ถึงนิพพานสมบัติ มีมรรค ๔ ผล ๔ และนิพพาน ๑ ที่สิ้นสุดแห่งทุกข์ทั้งปวง

(๓) **เท่ากับท่านได้ใส่บาตรทุกวัน และได้รักษาพยาบาลภิกษุอาพาธเป็นประจำ เมื่อนึกถึง "บุญเป็น" คือบุญอันตั้งเป็นอยู่ตลอดกาลนาน ได้ทุกเวลา จิตใจย่อมผ่องใสทุกเมื่อด้วยบุญนี้** ชีวิตย่อมไม่มีตกต่ำ มีแต่จะเจริญรุ่งเรืองและสันติสุขยิ่ง ๆ ขึ้นไป

(๔) ขอเชิญผู้มีจิตศรัทธาปวารณาและบริจาคตั้ง **"ทุนนิธิภัตตาหารฯ"** ในปี พ.ศ. ๒๕๓๓ **นี้ด้วยทุนประเดิม ๑,๐๐๐ บาท (หนึ่งพันบาท) ขึ้นไป และเพิ่มทุนในวันปีใหม่ของทุกปี**ได้ตามกำลังศรัทธา

ขอเชิญท่านสาธุชนปวารณาตั้งทุนได้ตามกำลังศรัทธา และจะมอบใบทุนนิธิภัตตาหารคิลานเภสัชให้เมื่อตั้งทุนครอบ ๑,๐๐๐ บาท (หนึ่งพันบาท) ขึ้นไปแล้ว ติดต่อขอตั้งทุนได้ทุกวันตั้งแต่บัดนี้ที่:

๑. สำนักงาน**มูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย** ศาลาการเปรียญ วัดสระเกศฯ กทม. ๑๐๑๐๐ โทร. ๒๒๔-๗๔๗๕

๒. ประชาสัมพันธ์**สถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย** อ.ดำเนินสะดวก จ.ราชบุรี ๗๐๑๓๐ โทร. (๐๓๒) ๒๕๑-๖๕๐

๓. สำนักงาน**โครงการธรรมปฏิบัติเพื่อประชาชน** ตึกบวรเทพมุนี วัดปากน้ำ ภาษีเจริญ

เช็คธนาคารโปรดสั่งจ่ายเช็คขีดคร่อมให้แก่ **มูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย**
หากส่งเงินทางธนาณัติไปรษณีย์โปรดสั่งจ่าย **ป.ณ.หลานหลวง** ในนาม
มูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย ศาลาการเปรียญ วัดสระเกศ กทม.๑๐๑๐๐

ขอเชิญสาธุชนเข้าร่วมการอบรมพระกัมมัฏฐาน
ณ สถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย
อ.ดำเนินสะดวก จ.ราชบุรี
ปีละ ๒ รุ่น ระหว่างวันที่ ๑-๑๕ พฤษภาคม และ
ระหว่างวันที่ ๑-๑๕ ธันวาคม ของทุกปี

เนื่องในโอกาสที่เปิดการอบรมพระกัมมัฏฐานแด่พระสงฆ์ปีละ ๒ รุ่น ระหว่างวันที่ ๑-๑๕ พฤษภาคม และ ๑-๑๕ ธันวาคมของทุกปี เพื่อสร้างพระในใจพระและสร้างพระวิปัสสนาจารย์ให้เป็นผู้ทรงคุณวุฒินั้น ทางสถาบันได้เปิดโอกาสให้อุบาสก อุบาสิกา สาธุชนทั่วไปเข้ารับการอบรมได้ โดยขอให้ปฏิบัติดังต่อไปนี้

๑) ถือศีล ๘

๒) บำรุงค่าภัตตาหารเลี้ยงพระและค่าอาหารแก่ผู้มาปฏิบัติธรรมตามกำลังศรัทธา

๓) เตรียมเครื่องใช้ประจำตัว ดังต่อไปนี้ไปด้วย

- เสื้อผ้าชุดสีขาว และเครื่องใช้ประจำตัวประจำวัน
- เสื่อ ผ้าห่มนอน และมุ้งหรือกลด

เนื่องด้วยที่พักสำหรับชาย-หญิงมักจะไม่พอแก่ผู้เข้าไปอยู่อบรมพระกัมมัฏฐาน ทางสถาบันใคร่ขอสนับสนุนให้ผู้เข้ารับการอบรมอยู่กลด เพราะสัปปายะดี (เงียบสงัดจากเสียงพูดคุยรบกวน) และไม่ต้องอยู่ใกล้ชิดกันเกินไป และในกรณีที่มีผู้เข้ารับการอบรมมากที่พักมักไม่พอดังกล่าว สำหรับท่านที่ไม่มีกลดเป็นของตนจะขอใช้กลดของสถาบันก็ได้ จะช่วยบำรุงกลดตามกำลังศรัทธา เพื่อให้สถาบันพอมีเงินทุนไว้ซ่อมหรือซื้อกลดเพิ่มใหม่แทนของเก่าที่ชำรุด ก็ขออนุโมทนา

๔) ข้อห้ามระหว่างการอบรม

๔.๑ ห้ามสูบบุหรี่ตลอดระยะเวลาของการอบรม (เลิกเด็ดขาดตลอดไปได้จะดีมาก)

๔.๒ ห้ามขาดการประชุมทุกครั้ง เว้นแต่จะติดธุระที่มอบหมายให้หรือเจ็บป่วย

๔.๓ ห้ามฟังวิทยุ

๔.๔ ห้ามจับกลุ่มสนทนากันในเรื่องไร้สาระที่ไม่ใช่การสนทนาธรรม หรือกิจกรรมที่ได้รับมอบหมาย

๔.๕ ห้ามพูดโอ้อวดผลของการปฏิบัติธรรม

๔.๖ ห้ามลงอาบน้ำหรือซักผ้าในคลอง

๔.๗ ห้ามทำความสกปรกในบริเวณสถาบัน เช่น ทิ้งขยะมูลฝอยลงในที่ ๆ มิได้จัดภาชนะรองรับไว้

๕. ข้อควรปฏิบัติระหว่างการอบรม

๕.๑ ต้องช่วยตนเองในเรื่องความเป็นอยู่ เช่น ช่วยตนเองในการตักอาหารและการล้างถ้วยชามที่ใช้รับประทานอาหาร และทำความสะอาดสถานที่พักอาศัยเป็นต้น

๕.๒ ต้องรักษาความสะอาดในบริเวณสถาบัน

๕.๓ ต้องมีความสำรวมในทุกอิริยาบถ

๕.๔ ต้องร่วมมือกับสถาบันทุกอย่าง

๕.๕ ต้องตรงต่อเวลา

กำหนดการประจำวัน

๐๔.๐๐ น.	ตื่นนอน (สัญญาณระฆัง)
๐๔.๓๐ น.	ทำวัตรเช้า แล้วฝึกเจริญภาวนาธรรม
๐๖.๓๐ น.	รับประทานอาหารเช้า
๐๗.๐๐ น.	อุบาสกอุบาสิกาส่วนหนึ่งไปช่วยกิจกรรมพระบิณฑบาต
๐๘.๐๐ น.	อุบาสกอุบาสิกาวิทยากรและผู้ปฏิบัติธรรมได้ถึงธรรมกายต่อวิชชา
๐๙.๓๐ น.	ช่วยจัดและถวายภัตตาหารแด่พระสงฆ์
๑๑.๐๐ น.	รับประทานอาหารแล้ว พักผ่อนตามอัธยาศัย
๑๔.๐๐ น.	รับฟังธรรมบรรยาย
๑๗.๐๐ น.	ทำวัตรเย็น แล้วแบ่งกลุ่มฝึกเจริญภาวนาธรรมแล้วพักทำธุระส่วนตัว
๑๙.๓๐ น.	เจริญภาวนาธรรม
๒๑.๓๐ น.	ดับไฟ นอนหรือปฏิบัติภาวนาธรรมเองตามอัธยาศัย

กิจกรรมการเผยแพร่ธรรมะ มูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย

การอบรมการเจริญภาวนาธรรม

ภายใต้การควบคุมพระกัมมัฏฐานของ พระเดชพระคุณ **พระภาวนาโกศลเถร** (วีระ คณฺตฺตโม) และ**พระเสริมชัย ชยมงฺคโล (มงคลบุตร)**

๑. ที่ศาลาการเปรียญ วัดสระเกศ ราชวรมหาวิหาร (วัดภูเขาทอง)

ทุกวันอาทิตย์ วันละ ๓ รอบ (เฉพาะวันอาทิตย์ต้นเดือน มีพิธีถวายสังฆทานภัตตาหารเพลร่วมกันด้วย) ดังต่อไปนี้

๐๙.๐๐ น. เฉพาะผู้เจริญวิชชาธรรมกายชั้นสูงและวิทยากร

๑๐.๐๐ น. สำหรับสาธุชนโดยทั่วไปฝึกเจริญภาวนาทั้งเบื้องต้นและเบื้องกลางร่วมกัน

๑๒.๓๐ น. สำหรับสาธุชนโดยทั่วไป โดยแบ่งผู้เข้ารับการอบรมเป็นกลุ่มย่อย ให้พระวิทยากร และวิทยากรฆราวาส ควบคุมแนะนำโดยใกล้ชิดเป็นกลุ่ม ๆ

ทุกวันจันทร์ และ **พฤหัสบดี** ภาคค่ำ เวลา ๑๘.๓๐ น.

● **ที่พระอุโบสถ วัดสระเกศ** ระหว่างเทศกาลเข้าพรรษาทุกวันพระ เวลา ๑๐.๓๐ น. (ก่อนเวลานี้มีพระธรรมเทศนา)

๒. ที่วัดปากน้ำ ภาษีเจริญ ทุกเย็น ที่วิหารเจริญภาวนา(ตึกขาว) และที่ตึกบวรเทพมุนี

๓. ที่สถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย อ.ดำเนินสะดวก จ.ราชบุรี

ทุกวันเสาร์-อาทิตย์ (เฉพาะวันเสาร์ต้นเดือน มีพิธีถวายสังฆทานภัตตาหารเพลร่วมกัน)

ทุกวันศุกร์มีรถออกจากศาลาการเปรียญวัดสระเกศ เวลา ๑๘.๓๐ น. และรับกลับในวันอาทิตย์ เวลา ๑๔.๓๐ น.

ทุกวันเสาร์ต้นเดือน มีรถรับส่งผู้มีจิตศรัทธาไปปฏิบัติธรรม ณ สถาบันฯ โดยไม่เสียค่าโดยสารแต่ประการใด เป็นประจำเช่นเคย มีกำหนดดังนี้

๐๙.๓๐ น. ทำวัตรเช้า แล้วเจริญภาวนาธรรม

๑๑.๐๐ น. ถวายสังฆทานภัตตาหารเพลแด่พระสงฆ์

๑๒.๐๐ น. รับประทานอาหารเที่ยงร่วมกัน

๑๓.๐๐ น. ทำวัตรเย็น ฝึกเจริญภาวนาธรรม

๑๔.๓๐ น. ออกเดินทางกลับจากสถาบันฯ

๔. ที่ธรรมสถาน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (ด้านหลังตึกเลขาธิการ จุฬาฯ)

ทุกวันอังคาร และ **พฤหัสบดี** เวลา ๑๒.๑๕ น.

รายการธรรมปฏิบัติ ทางสถานีวิทยุโทรทัศน์

๑. ช่อง ๙ อสมท. ทุกวันอาทิตย์สัปดาห์ที่ ๒ และ ๕ ของเดือน เวลา ๐๘.๐๐-๐๘.๓๐ น.

๒. ช่อง ๑๑ ทุกวันอาทิตย์สัปดาห์ที่ ๔ ของเดือน เวลา ๐๘.๐๐-๐๘.๓๐ น.

รายการ "ธรรมสู่สันติ" และ "ธรรมก่อนนอน" ทางสถานีวิทยุต่าง ๆ

๑. **สถานีวิทยุยานเกราะ** ๗๙๒ กรุงเทพฯ ทุกวันอังคาร เวลา ๒๓.๐๐-๒๓.๓๐ น.

๒. **สถานีวิทยุ ททท.(ภาคปกติ)** อสมท. กรุงเทพฯ ทุกวันอาทิตย์ เวลา ๐๘.๓๐-๐๙.๐๐ น.

๓. **สถานีวิทยุแห่งประเทศไทย** กรมประชาสัมพันธ์ ทุกคืนวันอาทิตย์ (ก่อนปิดสถานี)

ขอเชิญร่วมสร้างอุโบสถ (วิหารธรรมกาย) วัดหลวงพ่อสด

ในสถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย
อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี

อุโบสถ เป็นหัวใจสำคัญของวัด ด้วยว่าเป็นวิหารที่ประดิษฐานพระประธานแทนองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เป็นเขตที่ต้องกำหนดเพื่อการทำสังฆกรรมที่สำคัญต่าง ๆ ของพระภิกษุสงฆ์ มีการบรรพชาอุปสมบทกุลบุตรทั้งหลาย การสวดและรับฟังปาฏิโมกข์ตามพระวินัยพุทธบัญญัติของพระบรมศาดา เพื่อทบทวนความบริสุทธิ์กายวาจาใจของพระภิกษุสงฆ์ร่วมกัน เป็นการรักษาพระธรรมและพระวินัยของพระพุทธเจ้าไว้มิให้วิบัติคลาดเคลื่อนและสูญหาย อุโบสถหลังนี้เป็นอุโบสถสองชั้นในงบประมาณการก่อสร้าง ๑๕ ล้าน กำหนดจะก่อสร้างเสร็จในปลายปี พ.ศ.๒๕๓๒ จะได้ใช้พื้นที่ชั้นล่างเป็นสถานที่อบรมและปฏิบัติภาวนาธรรม เพื่อสร้างพระในใจคน เพื่อสร้างพระวิปัสสนาจารย์และวิทยากรให้เป็นผู้ทรงคุณวุฒิ ได้เป็นกำลังสำคัญที่จะช่วยกันสืบพระบวรพุทธศาสนาให้ยืนยาวยิ่ง ๆ ขึ้นไป

ขณะนี้ได้มีผู้เป็นเจ้าภาพแล้วประมาณ ๑๑ ล้านบาท ยังขาดอยู่อีกประมาณ ๔ ล้านบาท จึงขอเชิญชวนสาธุชนทุกท่านร่วมเป็นเจ้าภาพสร้างปูชนียสถานที่สำคัญนี้โดยพร้อมเพรียงกัน จักเป็นมหากุศลทับทวีเพิ่มพูนบารมี รัศมี กำลังฤทธิ์ ฯลฯ แก่ท่านต่อ ๆ ไปไม่มีที่สิ้นสุด แล.

๑) เจ้าภาพวงเงิน ๑๐๐,๐๐๐.- บาทขึ้นไป จะได้รับการจารึกชื่อไว้ในที่พิเศษในวิหารเป็นการเฉพาะ มีเพียง ๑๕๐ ที่เท่านั้น

๒) เจ้าภาพวงเงิน ๓๐,๐๐๐.- บาทขึ้นไป จะได้รับการบันทึกชื่อไว้ในสมุดพิเศษ ซึ่งจะเก็บไว้ในวิหารเพื่อแสดงให้สาธุชนรุ่นหลังได้อนุโมทนาต่อไป
(ทั้ง ๒ กรณีดังกล่าว สามารถบริจาคไว้เป็นงวด ๆ ได้ภายใน ๒ ปี ตั้งแต่บัดนี้)

๓) เจ้าภาพวงเงินต่ำกว่านี้ก็จะได้รับการบันทึกชื่อไว้ในหนังสือที่ระลึก

๔) ผู้บริจาคร่วมสร้าง ๑,๐๐๐.- บาทขึ้นไป จะได้รับพระสมเด็จธรรมกายฝังทับทิม ๑ องค์

ผู้มีจิตศรัทธาโปรดติดต่อขอรับเป็นเจ้าภาพได้ที่:

๑. สำนักงาน**มูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย** ศาลาการเปรียญวัดสระเกศฯ กทม.๑๐๑๐๐ โทร. ๒๒๔-๗๔๗๕

๒. สำนักงานโครงการธรรมปฏิบัติเพื่อประชาชน ตึกบวรเทพมุนี วัดปากน้ำ ภาษีเจริญ กทม.๑๐๑๖๐

๓. สถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี ๗๐๑๓๐ โทร. (๐๓๒) ๒๕๑-๖๕๐

ส่งเงินโดยธนาณัติโปรดสั่งจ่ายในนาม **มูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย** โดยสั่งจ่ายเงินทาง **ไปรษณีย์ พลับพลาไชย** กรุงเทพฯ ๑๐๑๐๐ ถ้าสั่งจ่ายเงินโดยเช็คธนาคาร โปรดสั่งจ่ายเช็คขีดคร่อม ให้ในนาม **มูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย** ด้วย ขออนุโมทนา

✂- -

ใบปวารณา

วันที่.....เดือน.....พ.ศ. .....

นามผู้บริจาค.....บ้านเลขที่.....หมู่ที่.....

ตรอก/ซอย.....ถนน.....

ตำบล/แขวง.....อำเภอ/เขต.....

จังหวัด.....รหัสไปรษณีย์.....โทร.....

ประสงค์จะ

☐ รับเป็นเจ้าภาพที่ดินเป็นที่ตั้งสถาบันฯ เป็นจำนวนเงิน.....บาท

☐ รับเป็นเจ้าภาพอบรมพระกัมมัฏฐานแด่พระสงฆ์

☐ ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยตลอดการอบรม รูปละประมาณ ๑,๕๐๐ บาท หรือตามกำลังศรัทธา เป็นจำนวนเงิน.....บาท

☐ ค่าภัตตาหารแด่พระสงฆ์ สามเณร อุบาสก อุบาสิกา ที่จะมาเข้ารับการอบรม รุ่นละประมาณ ๕๐๐-๘๐๐ รูป เป็นค่าใช้จ่ายเฉลี่ยวันละประมาณ ๑๐,๐๐๐-๑๒,๐๐๐ บาท หรือตามกำลังศรัทธา ประจำวันที่.....เป็นจำนวนเงิน.....บาท

☐ รับเป็นเจ้าภาพถวายกลดแด่พระสงฆ์ ชุดละ ๘๐๐ บาท หรือตามกำลังศรัทธา เป็นจำนวนเงิน.....บาท

☐ รับเป็นเจ้าภาพกิจกรรมเผยแพร่ธรรมปฏิบัติทั่วไป เป็นจำนวนเงิน.....บาท

☐ รับเป็นเจ้าภาพร่วมสร้างพระอุโบสถ เป็นจำนวนเงิน.....บาท

รวมเป็นจำนวนเงิน.....บาท

โอกาสเกิดเป็นมนุษย์

ญาณรัตนะ *

"ดูกรภิกษุทั้งหลาย มนุษย์ตายจากความเป็นมนุษย์จะมีโอกาสได้เกิดเป็นมนุษย์อีกนั้นน้อยนัก ส่วนมากไปเกิดเป็นเปรต สัตว์นรก อสุรกาย สัตว์เดียรัจฉาน ตามกรรมชั่วที่ทำขึ้น" นี้เป็นพุทธดำรัส ด้วยเหตุของความหลงที่ไม่รู้บาปบุญคุณโทษ ไม่รู้เรื่องผลของกรรม ไม่รู้อดีต ไม่รู้ปัจจุบัน ไม่รู้อนาคตว่าทำกรรมอะไรจะเกิดผลอย่างไร ไม่รู้ทุกข์ เหตุแห่งทุกข์ ภาวะที่ทุกข์ดับเพราะเหตุดับ ไม่รู้หนทางปฏิบัติเพื่อความพ้นทุกข์ เป็นเหตุให้ต้องเวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะสงสาร ต้องคิดผิด รู้ผิด เห็นผิด กระทำซ้ำแล้วซ้ำอีก โอกาสเมื่อตายลงที่จะเกิดเป็นมนุษย์ใหม่ จึงยาก

หลวงพ่อวัดปากน้ำ ภาษีเจริญ ท่านเคยกล่าวไว้ให้ลูกศิษย์ไม่ประมาท โดยเปรียบเทียบขนโคกับเขาโคว่า **จำนวนคนเหมือนขนโค แต่จำนวนคนที่รอดพ้นจากอบายภูมิไปได้เพียงเท่าเขาโค**

การได้มีโอกาสเกิดเป็นมนุษย์นั้นจึงยาก ถึงแม้จะเห็นว่าประชากรของโลกมีถึงกว่า ๕,๐๐๐ ล้านคน แต่เมื่อเทียบกับสิ่งมีชีวิตทั้งหมดในโลก ทั้งบนบกและในน้ำนั้น นับไม่ถ้วน ยังไม่รวมพวกเปรต สัตว์นรก อสุรกายนี้มีจำนวนที่ไม่สามารถแจกแจงได้

โอกาสเกิดเป็นมนุษย์พบพระพุทธศาสนา ได้พบหนทางแห่งการพ้นทุกข์ก็ยิ่งยาก เพราะบางยุคบางสมัยไม่มีพระพุทธศาสนา บางกัปป์ก็ว่างจากพุทธศาสนา มนุษย์ที่เกิดมานับภพนับชาติไม่ถ้วนก็ไม่มีโอกาสได้พบพระพุทธศาสนา เพราะแต่ละกัปป์มีอายุยืนยาวมาก บางกัปป์จึงมีพระพุทธเจ้ามาตรัสรู้ อย่างเช่นภัทรกัปป์ที่เราอยู่ในขณะนี้นับเป็นกัปป์ที่เจริญ เพราะมีพระพุทธเจ้ามาตรัสรู้ ๕ องค์ บางกัปป์มีพระพุทธเจ้าเพียงองค์เดียว ถ้าเราพลาดจากกัปป์นี้ไปแล้วก็ไม่รู้ว่าอีกนานเท่าใดจึงจะมีพระพุทธเจ้ามาตรัสรู้ และจะมีโอกาสได้พบพระพุทธเจ้าหรือไม่ แต่สัตว์โลกก็ยังคงเวียนว่ายตายเกิดอีกนับอสงไขยไม่ถ้วน

โอกาสที่จะเกิดในปฏิรูปเทศ คือเกิดในถิ่นที่อยู่ สังคม ครอบครัวที่เป็นพุทธศาสนา มีสัมมาทิฏฐิ พบพระสัทธรรมคำสอนอย่างสมบูรณ์ เช่นในประเทศไทยขณะนี้ ถือว่าพระพุทธศาสนาเจริญที่สุด คนที่เกิดในประเทศไทยจำนวน ๕๕ ล้านคนจึงถือว่าโชคดี เมื่อเทียบกับจำนวนประชากรทั่วโลก ๕,๐๐๐

** กรรมการมูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย ปัจจุบันดำรงตำแหน่งผู้ช่วยที่ปรึกษาด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ประจำสถานเอกอัครราชทูตไทย ณ กรุงวอชิงตัน ดีซี ประเทศสหรัฐอเมริกา.*

ล้านคน ที่มีโอกาสเกิดในประเทศไทยเพียง ๐.๐๑% และคนไทยทั้งหมด ๕๕ ล้านคน ก็มิใช่ว่าจะมีโอกาสศึกษาปฏิบัติธรรมเข้าใจหลักธรรม ยึดมั่นในคำสอน รักษาศีล ๕ ได้อย่างสม่ำเสมอ อย่างมากก็คง ๑๐% ของประชากรทั้งหมด คือประมาณ ๕ ล้านคน ที่รู้จักคุณค่าของการปฏิบัติธรรม ซึ่งคน ๕ ล้านคนเมื่อเทียบกับประชากรทั่วโลก คงจะมีโอกาสเท่ากับ ๐.๐๐๑%

โอกาสที่มนุษย์จะเข้ามาศึกษาปฏิบัติธรรมเพียง ๐.๐๐๑% จึงนับว่าน้อยมาก แต่อาจกล่าวได้ว่าเป็นผู้มีบุญบารมีมาก เพราะโดยปกติถ้าคนร่ำรวยมากก็จะอยู่อย่างสุขสบาย ไม่เห็นคุณค่าของการปฏิบัติธรรม ถ้าคนจนเกินไปก็ต้องดิ้นรนเพื่อปากท้องจนไม่มีเวลา มนุษย์ที่มาปฏิบัติธรรมจึงต้องเป็นบุคคลที่มีความพอดี แม้คนทั้งหลายมีทุกข์และเข้ามาปฏิบัติธรรมเพื่อหาทางดับทุกข์เพียงชั่วคราว ถ้าหากใจมีบุญบารมีเพียงพอก็จะปฏิบัติธรรมได้เพียงชั่วคราวเท่านั้น เมื่อคลายทุกข์ไปแล้วก็จะถูกกระแสทางโลกหรือกิเลสดึงให้หลุดพ้นไปจากกระแสทางธรรมในที่สุด

โอกาสมนุษย์ที่จะเข้าถึงแก่นของพระพุทธศาสนาก็นับว่ายาก คนจำนวนมากไปติดอยู่ในอิทธิปาฏิหาริย์ คาถาอาคม เมตตามหานิยม เวทย์มนต์เสกเป่า สะเดาะเคราะห์ ดูดวงเสริมมงคล และมิจฉาทิฏฐิต่าง ๆ นานา ซึ่งก็ยึดมั่นและเชื่อมั่นว่าเป็นหนทางที่ถูกต้อง โดยไม่พิจารณาหลักคำสอนของพระพุทธเจ้า ซ้ำยังเป็นเหตุให้หลงทางเกาะกลุ่มกันไปในทางที่ผิดอีกหลายภพหลายชาติ

โอกาสมนุษย์ที่จะพ้นจากกิเลสและอวิชชา ความไม่รู้ที่คอยล่อหลอกให้หลงผิด ได้แก่ กามกิเลส ความยินดีพอใจในรูป เสียง กลิ่น รส กิเลสพวกโลภะ โทสะ โมหะ ที่ส่งผลให้ได้รับความทุกข์เดือดร้อนเป็นระยะ ๆ โดยไม่รู้ว่าแท้จริงอะไรเป็นสาเหตุ กิเลสที่เห็นได้ง่ายอย่างหนึ่ง คือการห่วงใยในทรัพย์สมบัติที่ตนมีอยู่ แม้ในสมัยพุทธกาลมีภิกษุที่ห่วงจีวรด้วยความพอใจยึดติด เมื่อมรณภาพไปแล้วต้องเกิดเป็นตัว **"เล็น"** อยู่กับจีวรที่ยึดติดอยู่ด้วยกิเลสคือ โมหะ ความหลงพอใจ ถ้ายิ่งมีกิเลสความโกรธเมื่อจะมีผู้มาฉีกแบ่งจีวร จะมีผลให้ตายไปสู่อบายภูมิ แต่พระพุทธเจ้าทราบด้วยญาณจึงได้ระงับการแบ่งจีวร รอจนกระทั่งเล็นตัวนั้นตายไปก่อน

จะเห็นได้ว่าแม้ได้อัตภาพความเป็นมนุษย์ ได้มีโอกาสบรรพชาอุปสมบทแล้วก็ยังไม่พ้นจากกิเลสที่ละเอียด ๆ ยิ่งขึ้นถ้าไม่สำรวมระวัง เมื่อเทียบกับมนุษย์ปุถุชนคนธรรมดาอย่างเราท่านทั้งหลายที่รักษาศีลได้บ้าง ไม่ได้บ้าง รักษาใจได้บ้าง ไม่ได้บ้าง จะเป็นอย่างไร **เมื่อได้ความเป็นมนุษย์แล้วจึงควรที่จะรักษาสถานะไว้อย่าให้ต้องตกต่ำลงไป** เสมือนกับที่เวลามานั้นสว่างมา เมื่อเวลาไปก็จงสว่างไป เพื่อไปสู่หนทางแห่งการพ้นทุกข์ แม้นจะมิได้ในเพียงชาตินี้ชาติเดียว ก็จงเริ่มต้นไว้ด้วยการไม่ประมาท อบรมจิตใจด้วยศีล สมาธิ และปัญญา ทำใจให้ผ่องใส มีสติก่อนคิด พูด ทำ มีสัมปชัญญะขณะคิด พูด ทำ และหลังจากคิด พูด ทำ ให้มากที่สุด.

■ ■ ■ ■

ใบบอกรับเป็นสมาชิกนิตยสาร "ธรรมกาย"

วันที่_____ เดือน_____ พ.ศ._____

นาม_____ บ้านเลขที่_____ หมู่ที่_____ ตรอก/ซอย_____

ถนน_____ ตำบล/แขวง_____ อำเภอ/เขต_____

จังหวัด_____ รหัสไปรษณีย์_____ โทรศัพท์_____

(๑) ประสงค์จะ : ☐ เป็นสมาชิก (ไม่คิดค่าส่ง) ตั้งแต่ฉบับที่_____

☐ ต่ออายุสมาชิก

☐ เป็นเจ้าภาพจัดส่งถวาย/ให้แก่: _____

ที่อยู่_____

(๒) เป็นเวลา : ☐ ๑ ปี อัตรา ๑๒๐ บาท ☐ ๒ ปี อัตรา ๒๔๐ บาท ☐ ๓ ปี อัตรา ๓๖๐ บาท

(ลงชื่อ)_____

โปรดส่งใบบอกรับไปที่: **มูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย** ศาลาการเปรียญ วัดสระเกศฯ กทม. ๑๐๑๐๐ โทร. ๒๒๔-๗๔๗๕

หากส่งเงินทางไปรษณีย์ โปรดสั่งจ่าย: **มูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย** ศาลาการเปรียญ วัดสระเกศ กทม. ๑๐๑๐๐ (สั่งจ่าย ปณ. หลานหลวง แห่งเดียว)

หากส่งเช็คธนาคารโปรดสั่งจ่ายเช็คขีดคร่อมแก่ **มูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย**

ใบบอกรับเป็นผู้อุปถัมภ์ค่าจัดพิมพ์นิตยสาร "ธรรมกาย"

วันที่_____ เดือน_____ พ.ศ._____

นาม_____ บ้านเลขที่_____ หมู่ที่_____ ตรอก/ซอย_____

ถนน_____ ตำบล/แขวง_____ อำเภอ/เขต_____

จังหวัด_____ รหัสไปรษณีย์_____ โทรศัพท์_____

ประสงค์จะ: ☐ **รับเป็นผู้อุปถัมภ์ค่าจัดพิมพ์นิตยสาร** และให้ประกาศชื่อไว้ที่

☐ ปกหน้าด้านใน ๔,๐๐๐ บาท ☐ ปกหลังด้านนอก ๕,๐๐๐ บาท

☐ ปกหลังด้านใน ๓,๐๐๐ บาท ☐ หน้าสอดสี ๓,๐๐๐ บาท

☐ อุปถัมภ์ค่าจัดพิมพ์ ๑,๐๐๐ บาท ☐ ประสงค์จะออกนาม ☐ ไม่ประสงค์ออกนาม

☐ อื่น ๆ_____ จำนวนเงิน_____ บาท

(ลงชื่อ)_____

โปรดส่งใบบอกรับไปที่ : **มูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย** ศาลาการเปรียญ วัดสระเกศฯ กทม. ๑๐๑๐๐ โทร. ๒๒๔-๗๔๗๕

หากส่งเงินทางไปรษณีย์ โปรดสั่งจ่าย: **มูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย** ศาลาการเปรียญ วัดสระเกศ กทม. ๑๐๑๐๐ (สั่งจ่าย ปณ. หลานหลวง แห่งเดียว)

หากส่งเช็คธนาคารโปรดสั่งจ่ายเช็คขีดคร่อมแก่ **มูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย**

วิชชาธรรมกายที่สหรัฐอเมริกา

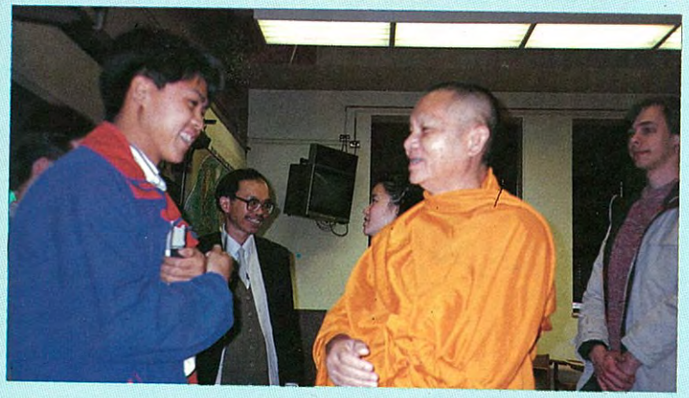

บน พระอาจารย์มหาเสริมชัย ชยมงฺคโล ผู้อำนวยการสถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย ขณะบรรยายธรรมแก่นักศึกษานานาชาติ มีอเมริกัน, ลาว, เขมร, ญี่ปุ่น, ไต้หวัน และเกาหลี ที่ Carleton College

กลาง หลังการบรรยายมีนักศึกษาสนใจสอบถามปัญหาต่ออีก

ล่าง Mr. William ชาวอเมริกัน เป็นอีกผู้หนึ่งที่ติดตามสนใจสอบถามหลังจากจบการบรรยายธรรมที่ Columbia University นครนิวยอร์ค

วิชชาธรรมกายที่สหรัฐอเมริกา

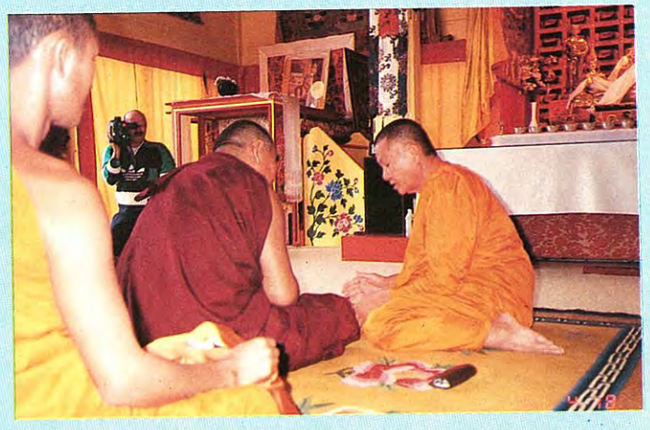

บน Prof. Geshe Lhundub Sopa พระลามะชาวธิเบต ผู้สอนวิชาพระพุทธศาสนาฝ่ายมหายาน ได้มีความสนใจในธรรมบรรยายของพระอาจารย์มหาเสริมชัย ชยมงฺคโล เป็นอันมาก ได้อาราธนาและเชิญให้คณะเผยแพร่พระพุทธศาสนาจากประเทศไทยไปเยี่ยมชมวัดธิเบตของท่านที่ Oregon *(ในภาพ)* พระอาจารย์มหาเสริมชัยกำลังอธิบายธรรมปฏิบัติตามแนววิชชาธรรมกาย ในระดับเบื้องต้นและเบื้องกลาง (พิจารณาสติปัฏฐาน ๔) โดยละเอียด

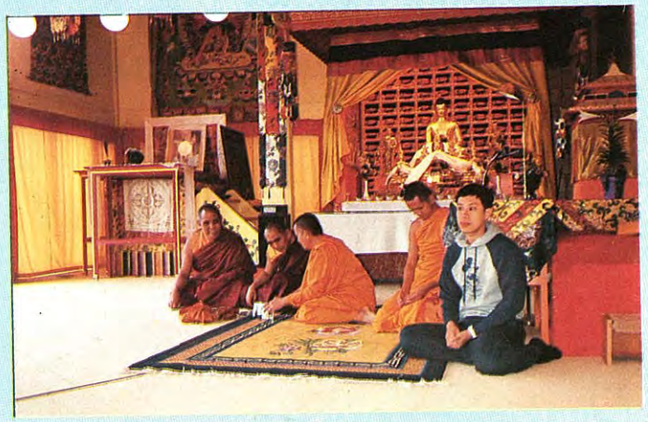

กลาง จากนั้นได้มอบวีดีโอเทปสอนภาวนาตามแนววิชชาธรรมกาย ฉบับภาษาอังกฤษให้พระลามะทั้งสองนำไปทดลองปฏิบัติ

ล่าง ถ่ายภาพร่วมกันเป็นที่ระลึก ที่สถูปของวัดที่ ฯพณฯ ดาไลลามะ เคยร่วมพิธีสร้างไว้

• วันที่ ๙ ก.ค. ๓๔ วันประวัติศาสตร์ของวัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม ด้วยเป็นวันที่คณะสงฆ์อำเภอดำเนินสะดวก โดยมีพระเดชพระคุณ พระปรากรมมุนี เจ้าคณะอำเภอเป็นประธาน จัดให้มีประชุมพระภิกษุสามเณร ทายก ทายิกา และผู้อุปการะวัด เพื่อพิจารณาแต่งตั้งเจ้าอาวาส ทั้งนี้พระภิกษุสามเณรและทายกทายิกาทั้งสิ้นจำนวนประมาณ ๒๕๐ ท่าน ต่างลงมติเป็นเอกฉันท์ ให้พิจารณาแต่งตั้ง พระอาจารย์เสริมชัย ชยมงฺคโล น.ธ.เอก ป.ธ.๓ อายุ ๖๒ ปีอายุพรรษาพ้น ๕ เป็นเจ้าอาวาสวัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม

• วันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๕๓๔ พระภิกษุและสามเณร ผู้สอบได้เปรียญธรรม ๓ ประโยค ปี พ.ศ. ๒๕๓๔ ถ่ายภาพร่วมกับ พระเดชพระคุณ พระธรรมปัญญาบดี เจ้าอาวาสวัดปากน้ำ ภาษีเจริญ

ปฐมเจ้าอาวาสผู้เป็นพระมหาเปรียญองค์แรกของ

วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม

ในสถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย

อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี

เจ้าประคุณสมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปรินายก
เสด็จเป็นองค์ประธานในพิธีประทานสัญญาบัตร พัดเปรียญธรรม ๓ ประโยค
(ในภาพ) ประทานแก่ พระมหาเสริมชัย ชยมงฺคโล
เมื่อวันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๕๓๔
ณ พุทธมณฑล อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม

(อภินันทนาการจาก • คุณส่วน-คุณสมศรี พนมวัฒนากุล •)